

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 1

**Dr inż. Przemysław Korohoda
Instytut Elektroniki, AGH, Kraków**

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

UPEL: TS 2022

Plan wykładu

- 1. Zasady współpracy i sposób oceniania.**
- 2. Czego będziemy się uczyć i dlaczego?**
- 3. Literatura pomocnicza.**
- 4. Ważne elementy pakietu MATLAB („stare i nowe”).**

Zasady współpracy

- 1. Wykład (obecność?).**
- 2. Ćwiczenia tablicowe (kartkówki, aktywność).**
- 3. Laboratorium (Matlab) (kartkówki, aktywność, ...).**

Egzamin (2 części – pamięciowa i zadaniowa).

Ocena końcowa – ocena z egzaminu, chyba że średnia pozostałych ocen różni się o stopień lub więcej.

Ważne sprawy na początek współpracy

Laboratorium (praca w zespołach 2 osobowych, niekiedy pojedynczo):

1. Obecność obowiązkowa, usprawiedliwianie nieobecności, system punktowy.
2. Swoje pliki umieszczamy tylko w odpowiednim folderze.
3. Zachowujemy układ edytorski pliku według zaleceń prowadzącego.
4. Stosujemy czytelne oznaczenia zmiennych (zgodnie z j.w.).
5. Jeżeli nie mamy fotograficznej pamięci, to robimy odpowiednie notatki.
6. Komputery w laboratorium nie są magazynem dla prac studentów.
7. Możliwość proponowania zagadnień (z rozsądnym wyprzedzeniem).

Ćwiczenia:

1. Obecność i zasady – stosowne spośród wymienionych dla laboratorium.
2. Należy się zgłaszać (różne osoby!) do rozwiązywania zadań
– brak zgłoszeń = kartkówka.

Zmiana budynku (?), terminarz zajęć. Problem „kwadransa akademickiego”.

Kontakt e-mailowy z osobami reprezentującymi:

a) wszystkich oraz b) każdą grupę laboratoryjną.

Strona WWW / UPEL.

Konsultacje !!! (Webex)

Główny temat

**TEORIA sygnałów czyli przede wszystkim (choć nie tylko):
analiza Fouriera = częstotliwościowa.**

Dlaczego teoria?

Literatura pomocnicza

1. **J. Szabatin:** Podstawy teorii sygnałów. WKiŁ, Warszawa 2004 i późniejsze wydania..
2. **M. Kantor, Z. Papir:** Modulacja i detekcja – zbiór zadań z rozwiązaniami. UWND AGH, Kraków 2008.
3. **Z. Papir:** Analiza częstotliwościowa sygnałów. UWND AGH, Kraków 1995
4. **H. Baher:** Analog and Digital Signal Processing, John Wiley 2001.
5. **J. Izydorczyk, G. Płonka, G. Tyma:** Teoria Sygnałów. Helion 1999, a także późniejsze wydania.
6. **A. Wojnar:** Teoria sygnałów. WNT, Warszawa 1980 (i późniejsze wydania).
7. **K.M. Snopek, Jacek M. Wojciechowski:** Sygnały i systemy. Zbiór zadań. Wydawnictwa Politechniki Warszawskiej, Warszawa, 2010.
8. **T.Zieliński, P.Korohoda, R. Rumian (red.):** Cyfrowe przetwarzanie sygnałów. Podstawy, multimedia, transmisja. PWN, Warszawa 2014.

itp../itd..

Wybrane narzędzia pakietu MATLAB (powtórzyć!)

Funkcje, które należy umieć wykorzystać (na początek):

- a) cos, sin, exp, abs, angle, real, imag, atan, atan2,
- b) plot, figure, clf,
- c) grid on/off, hold on/off, subplot, title, xlabel, ylabel, num2str, axis, xlim, ylim,
- d) clc, clear, close, format, find, pause, sound, soundsc, max, min, help, rand, eye, ones, zeros, length, size.

Ważne hasła:

- A. Zasady tworzenia nowych nazw.
- B. Zapis macierzowy.
- C. Indeksy.
- D. Wykresy.
- E. Tworzenie i korzystanie z własnych funkcji.
- F. Operowanie na ciągach znaków.
- G. Pętle (for, while).
- H. Rozgałęzienia (if, switch).
- I. Zmienne wbudowane.

Warto też znać:

Wybór indeksów przez wyrażenie warunkowe:

np. $x(t < 0) = 0$; % gdy x oraz t są analogicznymi zmiennymi;

Funkcje:

- a) **nargin, break, return;**
- b) **stairs, semilogx, semilogy, loglog;**
- c) **dir, type;**

- d) ***square, pulstran, rectpuls.***

Tworząc m-plik...

należy pamiętać o następujących zagadnieniach:

- 1) metryczka (nazwa, „co i po co”, autor, data);**
- 2) „porządki wstępne”, czyli przygotowanie środowiska;**
- 3) część graficzna po części obliczeniowej (chyba, że...);**
- 4) wcięcia, spacje i puste linie;**
- 5) komentarze,**
- 6) sposób prezentowania wyników (graficznie, liczbowo, ...).**

AGH

***Zapraszam na ćwiczenia ...
tablicowe lub laboratoryjne.***

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 2

**Dr inż. Przemysław Korohoda
Instytut Elektroniki, AGH, Kraków**

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

UPEL: TS 2022

Plan wykładu

- 1. Wprowadzenie do teorii sygnałów.**
- 2. Sygnał kosinusoidalny.**
- 3. Przekształcanie sygnałów.**
- 4. Sygnał schodkowy.**
- 5. Sygnały zespolone – sygnał harmoniczny.**
- 6. Wykresy sygnałów zespolonych.**

Pytanie podstawowe

**Co to jest sygnał?
... i po co się nim zajmować?**

Przykłady sygnałów

Zmieniające się w czasie ciśnienie powietrza w określonym punkcie przestrzeni (sygnał akustyczny).

Wartość temperatury ciała pacjenta w czasie również stanowi przykład sygnału.

Wartość napięcia w danym punkcie przewodu (elektryczny sygnał telekomunikacyjny).

Wartość natężenia pola elektrycznego w danym punkcie przestrzeni (elektromagnetyczny sygnał telekomunikacyjny).

Wybrane kategorie sygnałów: codzienne (mowa, orientacja w przestrzeni itd.), rozrywkowe, telekomunikacyjne, medyczne, geofizyczne, astrofizyczne, wojskowe itd., itp.

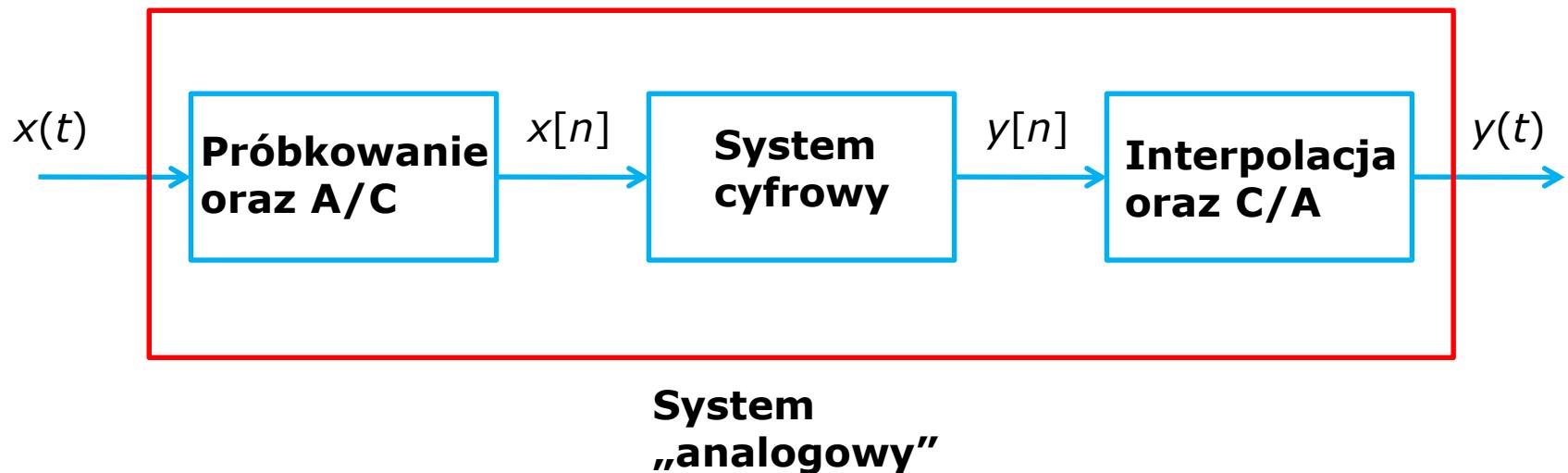
Przetwarzanie sygnałów polega na...

**dostosowaniu do potrzeb użytkownika
– człowieka lub „maszyny”.**

Przykłady:

- 1) usuwanie (redukcja) zakłócenia lub szumu,**
- 2) kodowanie/dekodowanie w celu efektywnej archiwizacji lub przesyłania,**
- 3) kodowanie/dekodowanie w celu zapewnienia tajemnicy,**
- 4) wydobywanie ukrytej informacji – np. pomiarowej, diagnostycznej,
itd.**

Sygnały analogowe i cyfrowe oraz ich przetwarzanie

**Po to by przetwarzać świadomie i celowo
musimy znać...**

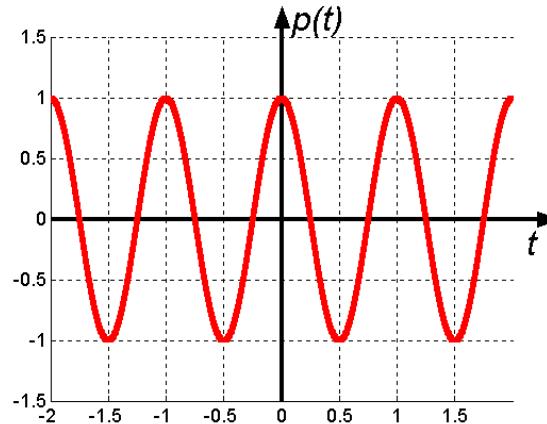
...teorię sygnałów

Matematyczny model sygnału

Przykładowo:

Zmieniające się w czasie ciśnienie powietrza w określonym punkcie przestrzeni (sygnał akustyczny) może być opisane jako funkcja czasu:

$$p(t) = p_0 \cdot \cos(\omega_0 \cdot t)$$

Często opis danego zjawiska w postaci matematycznego modelu prowadzi do interpretacji tego modelu jako sygnału.

Sygnały analogowe

Sygnały na dziedzinie ciągłej, przyjmujące dowolne wartości (zazwyczaj rzeczywiste)

przykładowe oznaczenia:

$$x(t), \quad s(t), \quad y(t), \quad h(t), \quad x_1(t), \quad y_{1,2}(t), \quad h(\tau), \quad y_A(\tau)$$

dziedzina ciągła – np. czas: t, τ ;

... lub płaszczyzna: (q, μ)

Wymiary sygnału

Sygnal jednowymiarowy (ze względu na dziedzinę)

np. sygnał akustyczny (monofoniczny):

$$x(t), \quad s(t)$$

Sygnal dwuwymiarowy (ze względu na dziedzinę)

np. obraz ciągły (monochromatyczny):

$$P(q, \mu)$$

lub wysokość powierzchni nad poziomem morza w zależności od położenia;

Sygnal trójwymiarowy (ze względu na dziedzinę)

np. zmieniający się w czasie obraz ciągły (monochromatyczny):

lub gęstość materii w przestrzeni kosmicznej w otoczeniu gwiazdy, ciśnienie powietrza/wilgotność w atmosferze nad powierzchnią Ziemi.

$$V(q, \mu, t)$$

Wymiary sygnału

Sygnały wektorowe (składowe-komponenty powiązane przez dziedzinę)

np. akustyczny sygnał stereofoniczny:

$$x_{LR}(t) = \begin{bmatrix} x_L(t) \\ x_R(t) \end{bmatrix}$$

Sygnał x_{LR} jest jednowymiarowy ze względu na dziedzinę, a dwuwymiarowy ze względu na liczbę komponentów.

barwny sygnał wideo:

$$V_{RGB}(q, \mu, t) = \begin{bmatrix} V_R(q, \mu, t) \\ V_G(q, \mu, t) \\ V_B(q, \mu, t) \end{bmatrix}$$

Sygnał V_{RGB} jest trójwymiarowy ze względu na dziedzinę i trójwymiarowy ze względu na liczbę komponentów (R, G, B)

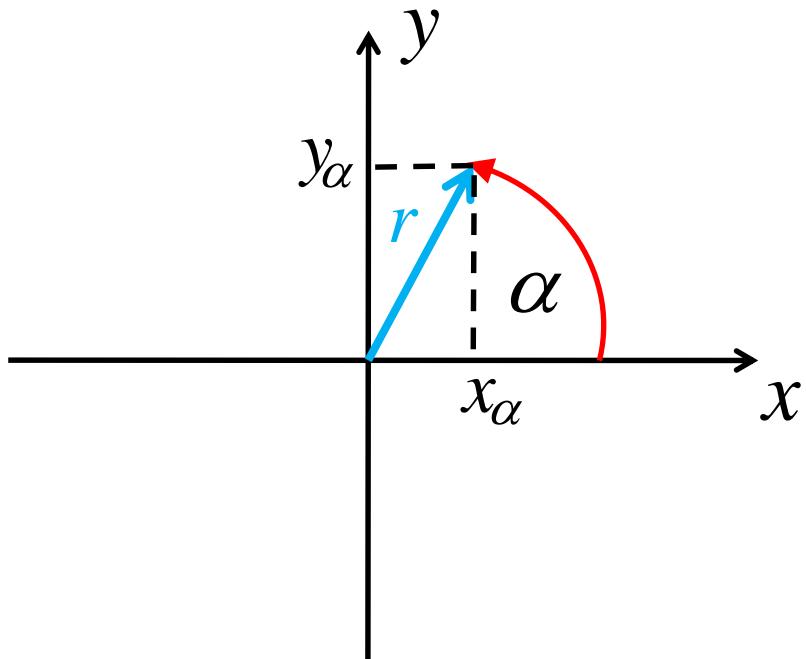
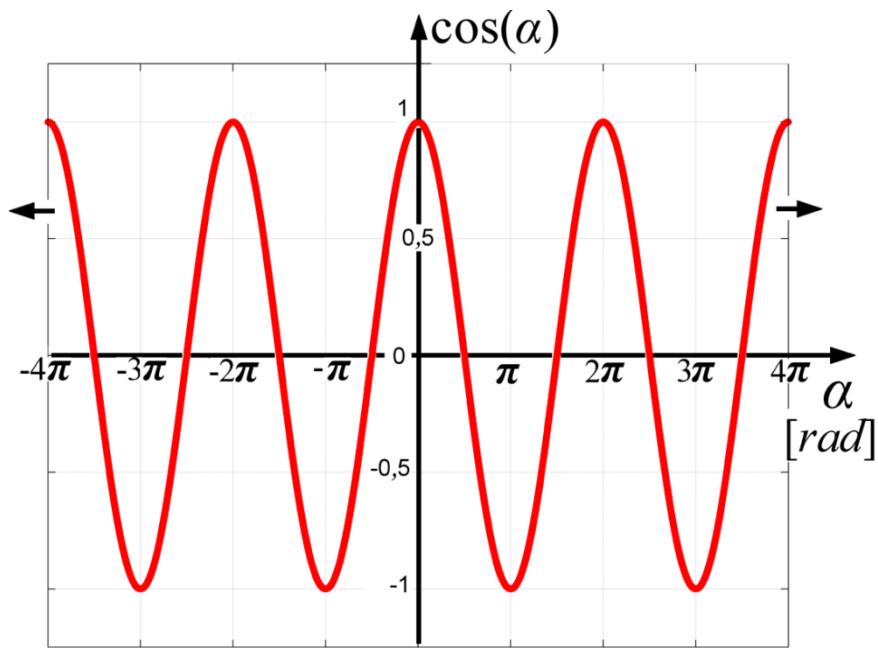
Analogowy sygnał audio-wideo

Sygnal $AV_{LR,RGB}$ jest *multimedialny* (dwa wymiary medialne: audio-wideo).

Oba media sa powiazane przez dziedzinę czasu, ale każdy z tych sygnałów ma inny wymiar dziedziny i inny wymiar wartości sygnału:

$$AV_{LR,RGB}(q, \mu, t) = \begin{bmatrix} V_{RGB}(q, \mu, t) \\ x_{LR}(t) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} V_R(q, \mu, t) \\ V_G(q, \mu, t) \\ V_B(q, \mu, t) \\ x_L(t) \\ x_R(t) \end{bmatrix}$$

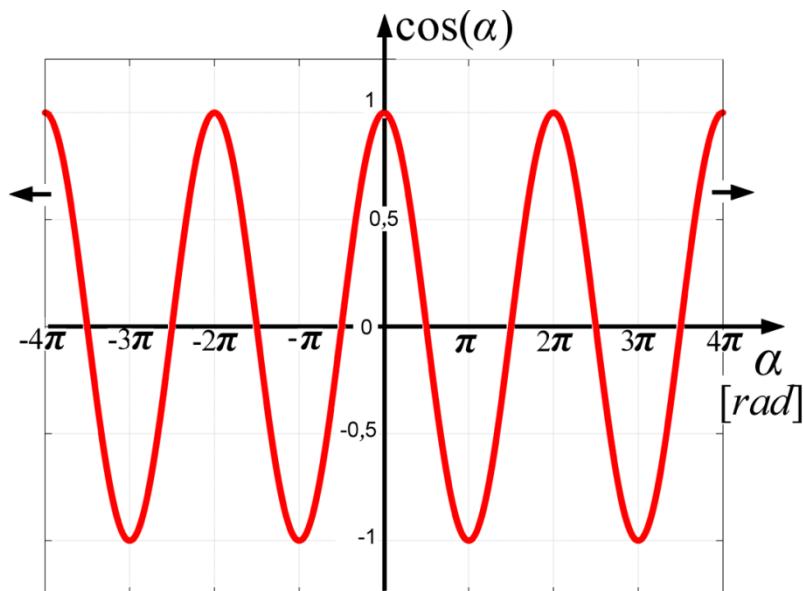
Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

$$\cos(\alpha) = \cos \alpha$$

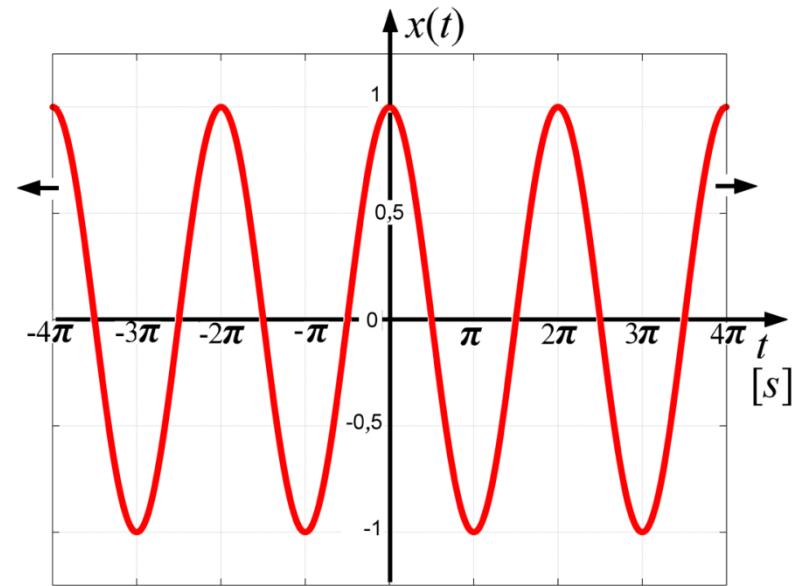
$$\alpha \in \Re$$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

$$\cos(\alpha) = \cos \alpha$$

$$\alpha \in \Re$$

$$x(t) = \cos(t) = \cos(1 \cdot t)$$

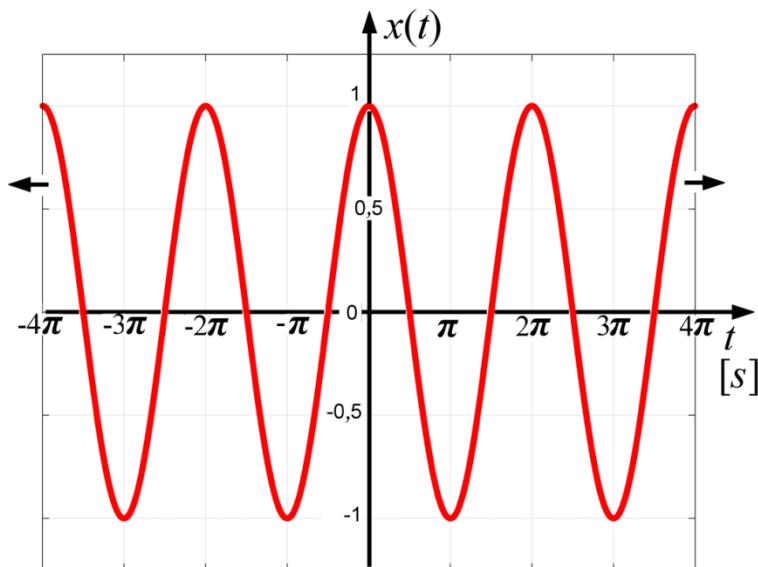
$$t \in \Re$$

$$1 = 1 \left[\frac{\text{rad}}{\text{s}} \right]$$

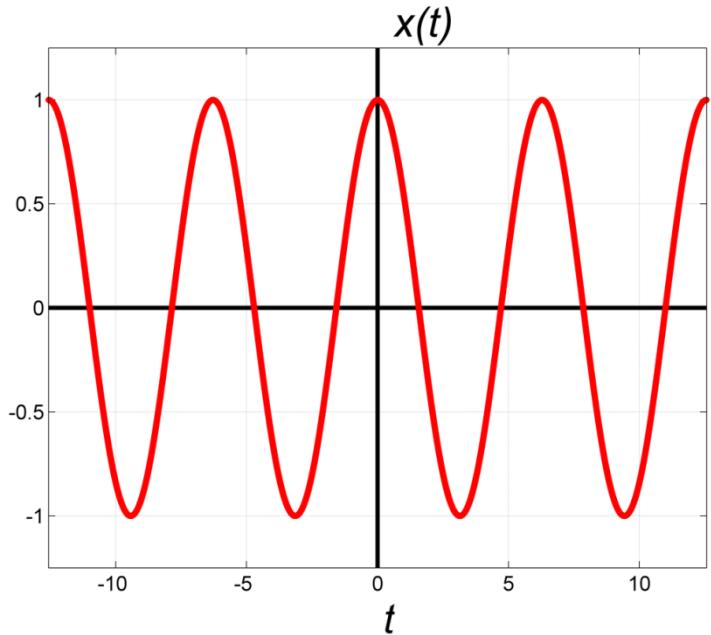
$$t = t [s]$$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Okres kosinusoidy

wykres dopracowany

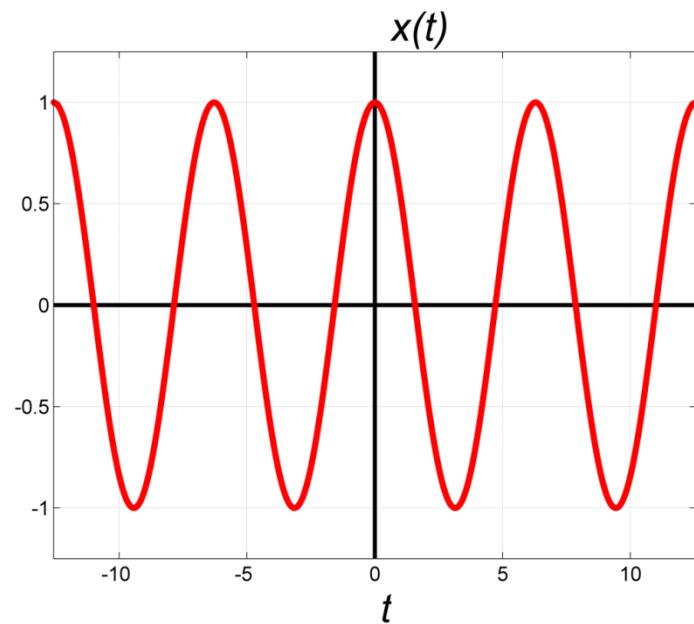
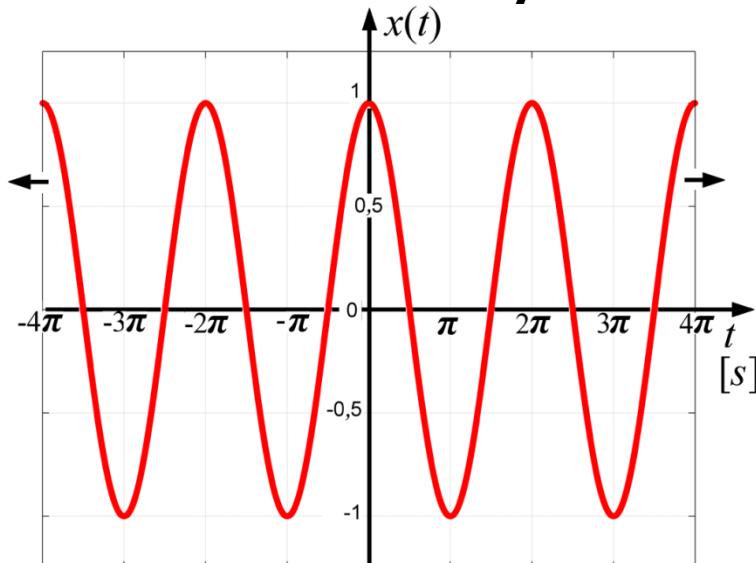
wykres w wersji „szybkiej”

$$x(t) = \cos(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot t\right) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{1}{T} \cdot t\right)$$

$t \in \Re$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Częstotliwość kosinusoidy

$$x(t) = \cos(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{1}{T} \cdot t\right) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t)$$

$t \in \Re$

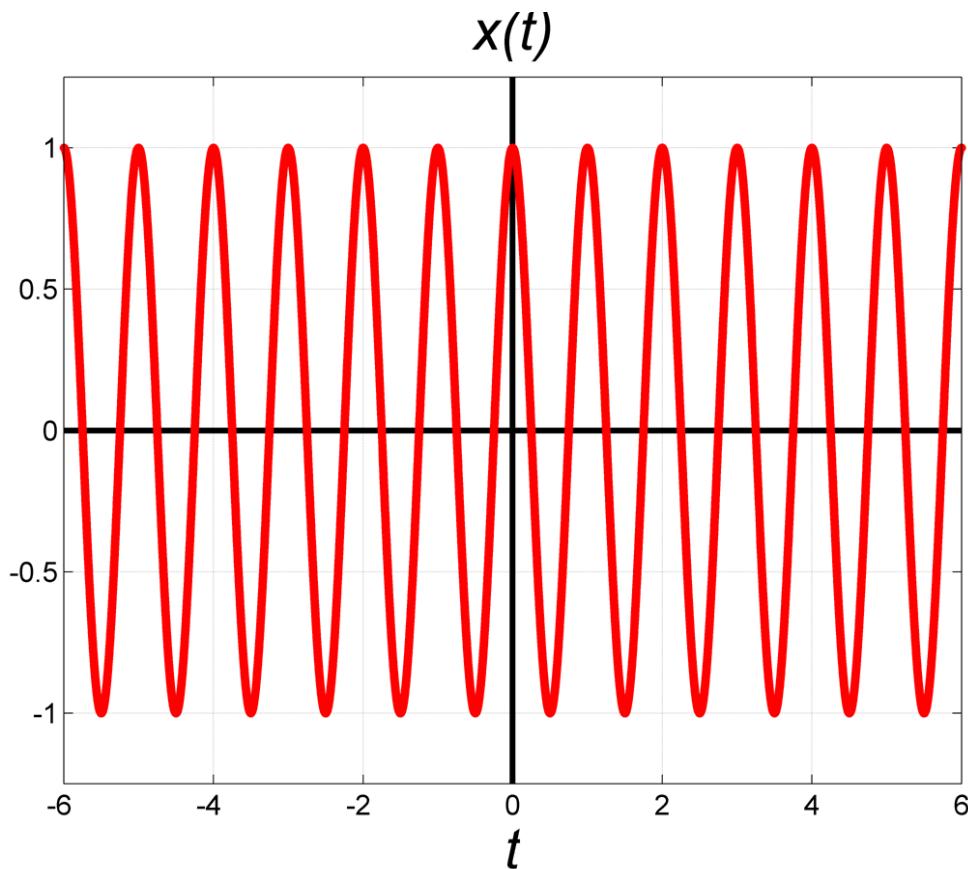
$$T = 2 \cdot \pi [s] \cong 6,28 s \cong 6,3 s$$

$$f = \frac{1}{T}$$

$$f = \frac{1}{2 \cdot \pi} [Hz] \cong \frac{1}{6,3} Hz \cong 0,16 Hz$$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Okres i częstotliwość kosinusoidy - kolejny przykład

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot 1 \cdot t)$$
$$t \in \mathbb{R}$$

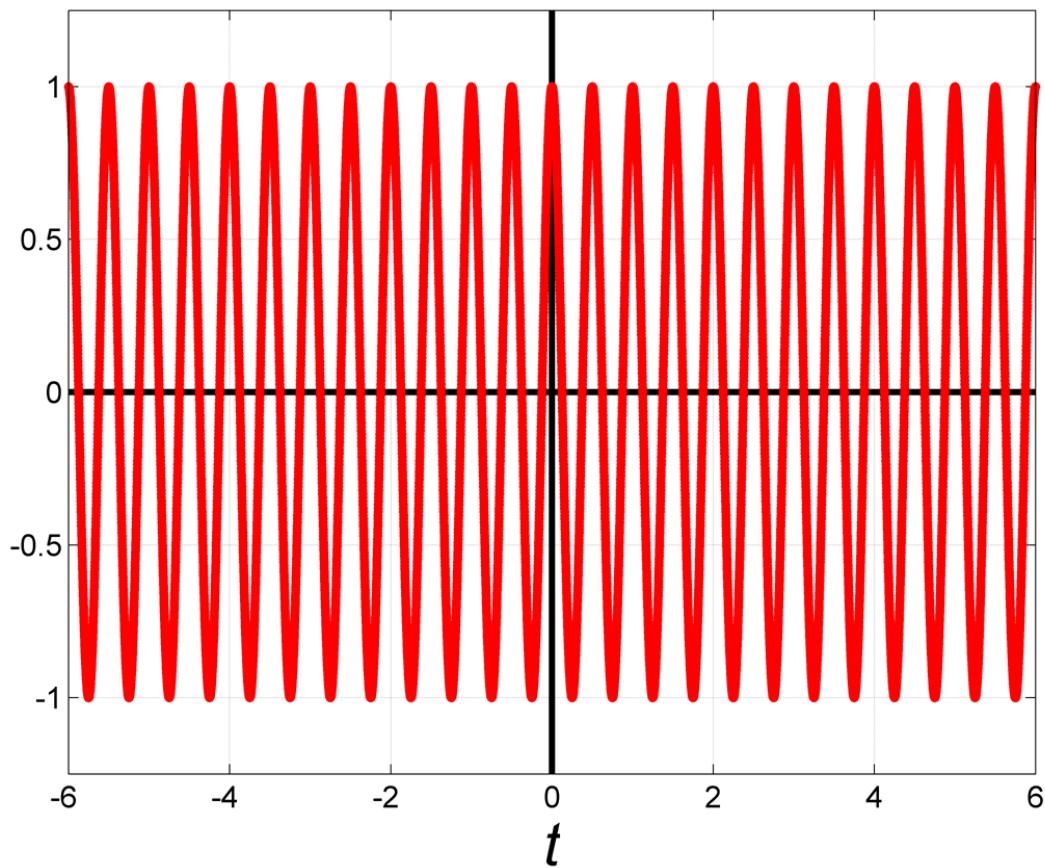
$$T = 1 \text{ s}$$

$$f = \frac{1}{T}$$

$$f = 1 \text{ Hz}$$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Okres i częstotliwość kosinusoidy - kolejny przykład
 $x(t)$

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot 2 \cdot t)$$
$$t \in \mathbb{R}$$

$$T = 0,5 \text{ s}$$

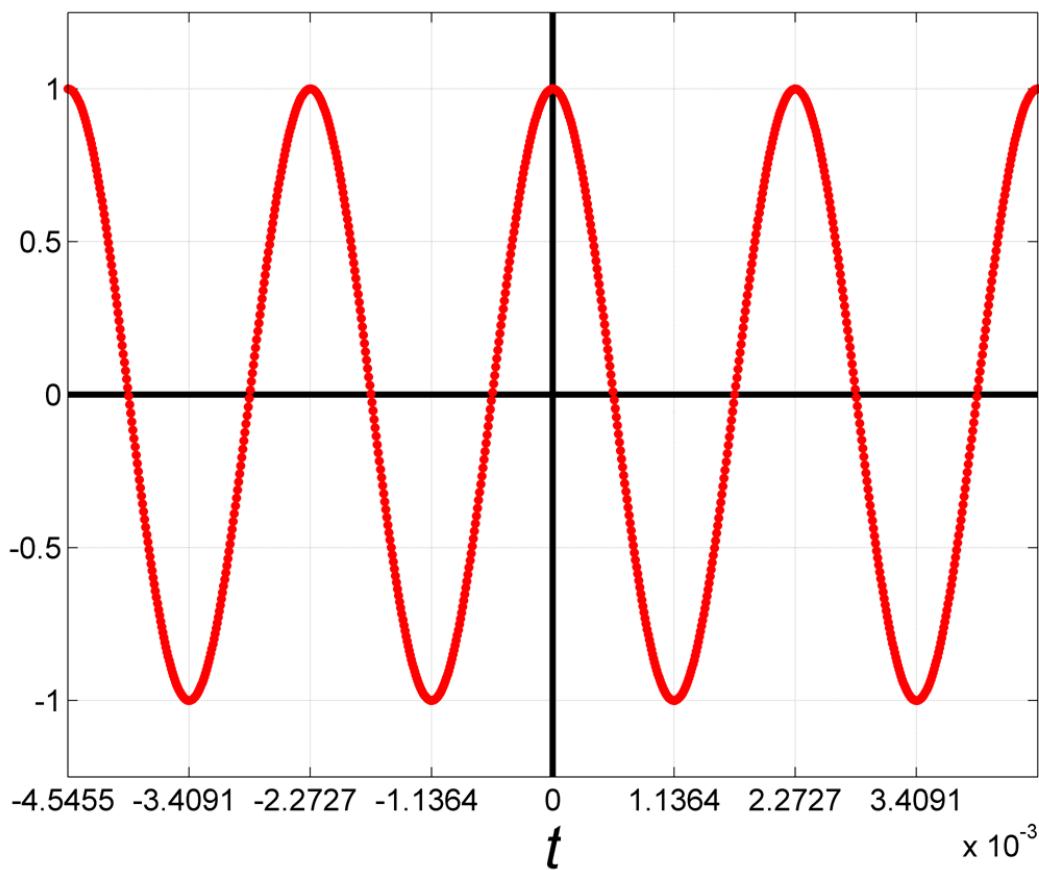
$$f = \frac{1}{T}$$

$$f = 2 \text{ Hz}$$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Okres i częstotliwość kosinusoidy - kolejny przykład

$x(t)$

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot 440 \cdot t)$$
$$t \in \mathbb{R}$$

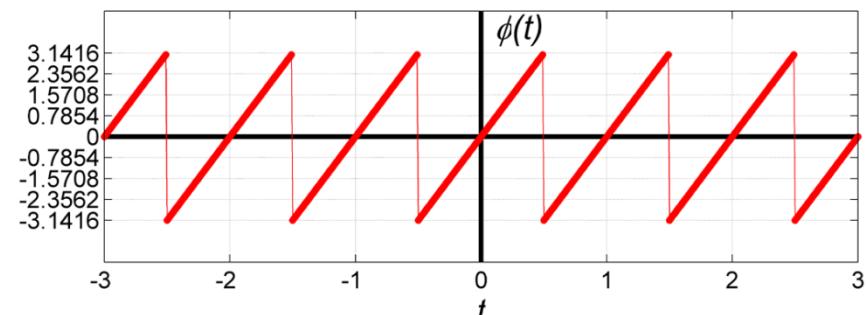
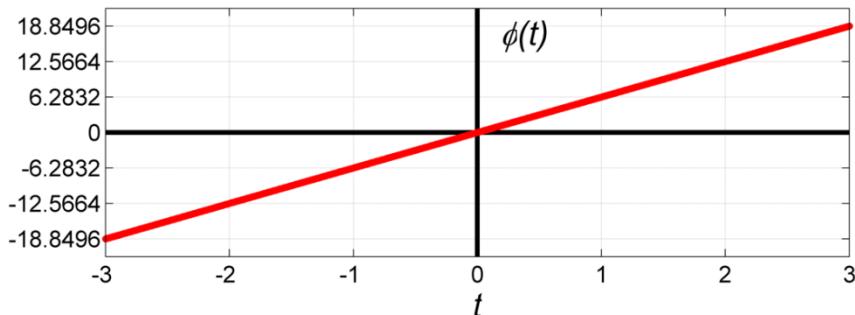
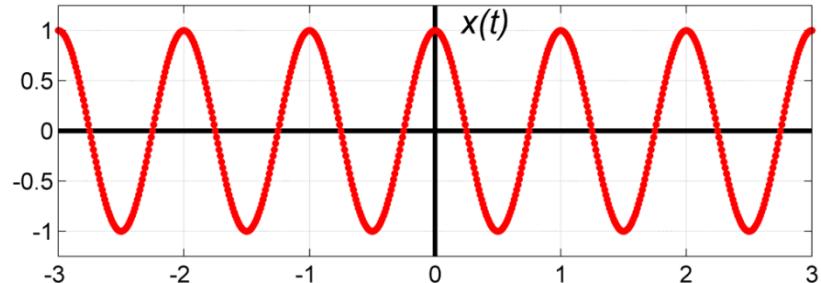
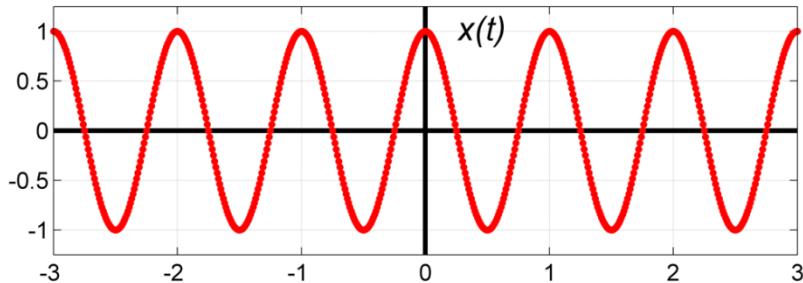
$$T = \frac{1}{440} s \cong 2,3 \text{ ms}$$

$$f = \frac{1}{T}$$

$$f = 440 \text{ Hz} = 0,44 \text{ kHz}$$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Funkcja fazy

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t)$$

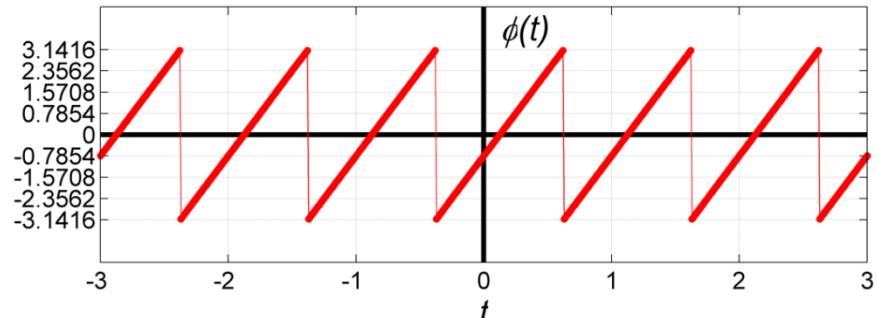
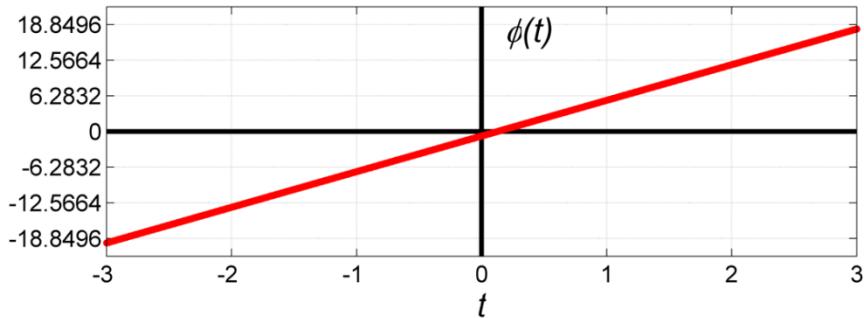
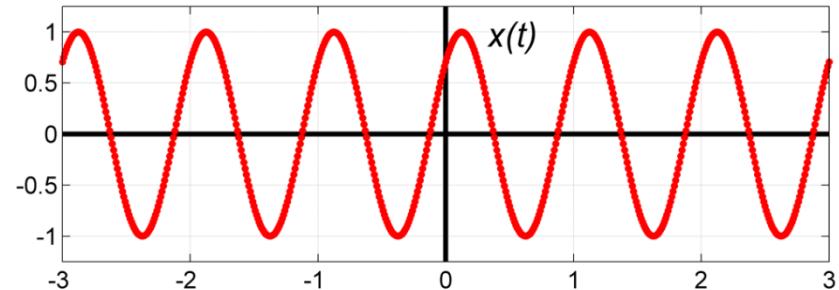
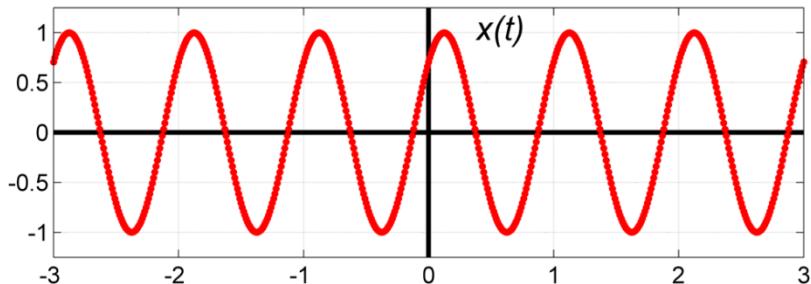
$$t \in \mathbb{R}$$

$$x(t) = \cos(\phi(t))$$

$$\phi(t) = 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t = \{ a = 2 \cdot \pi \cdot f \} = a \cdot t \text{ [rad]}$$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Faza początkowa

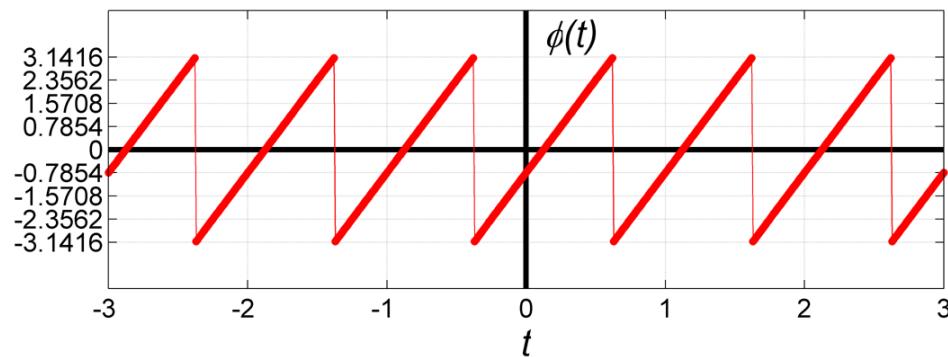
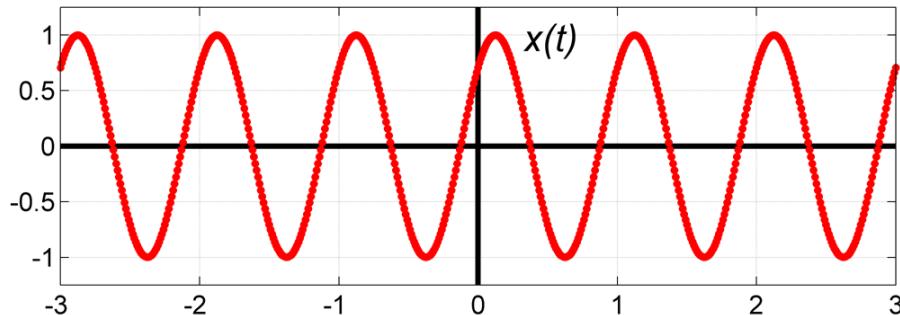

$$x(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t - \frac{\pi}{4}\right)$$

$$\varphi(t) = 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t - \frac{\pi}{4} = \begin{cases} a = 2 \cdot \pi \cdot f \\ b = -\frac{\pi}{4} \end{cases} = a \cdot t + b \text{ [rad]}$$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Przesunięcie (opóźnienie) w dziedzinie czasu

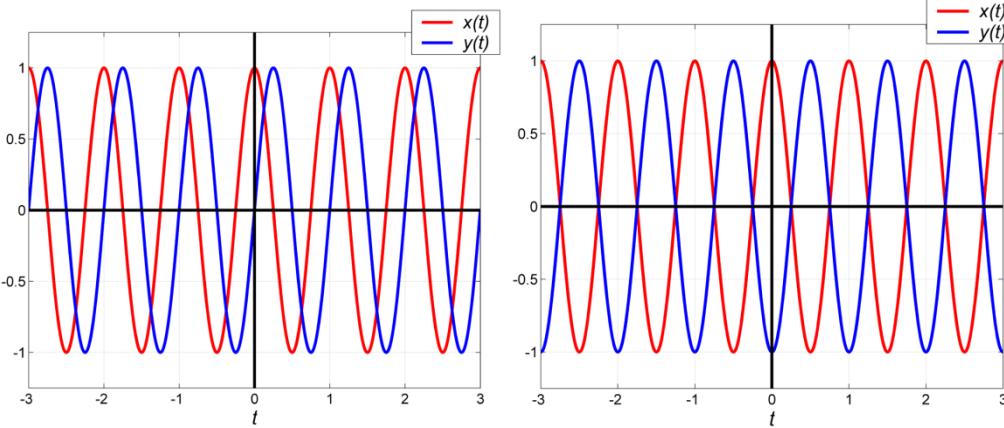

$$x(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t - \frac{\pi}{4}\right) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t - \varphi_0\right) = \\ = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot f \cdot (t - t_0)\right)$$

$$t_0 = \frac{\varphi_0}{2 \cdot \pi \cdot f} = \begin{cases} \text{w tym} \\ \text{przypadku} \end{cases} = \frac{1}{8} s$$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Kosinus i sinus – wzajemne zależności

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t)$$

$$y(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t - \frac{\pi}{2}\right) = \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t)$$

$$y(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t + \pi) = -\cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t)$$

itd.

Kosinus i sinus – ważne wartości

$$\cos(0 \text{ rad}) = \cos(0^\circ) = 1$$

$$\cos\left(\frac{\pi}{6} \text{ rad}\right) = \cos(30^\circ) = \frac{\sqrt{3}}{2} \cong 0,87$$

$$\cos\left(\frac{\pi}{4} \text{ rad}\right) = \cos(45^\circ) = \frac{\sqrt{2}}{2} \cong 0,71$$

$$\cos\left(\frac{\pi}{3} \text{ rad}\right) = \cos(60^\circ) = \frac{1}{2}$$

$$\cos\left(\frac{\pi}{2} \text{ rad}\right) = \cos(90^\circ) = 0$$

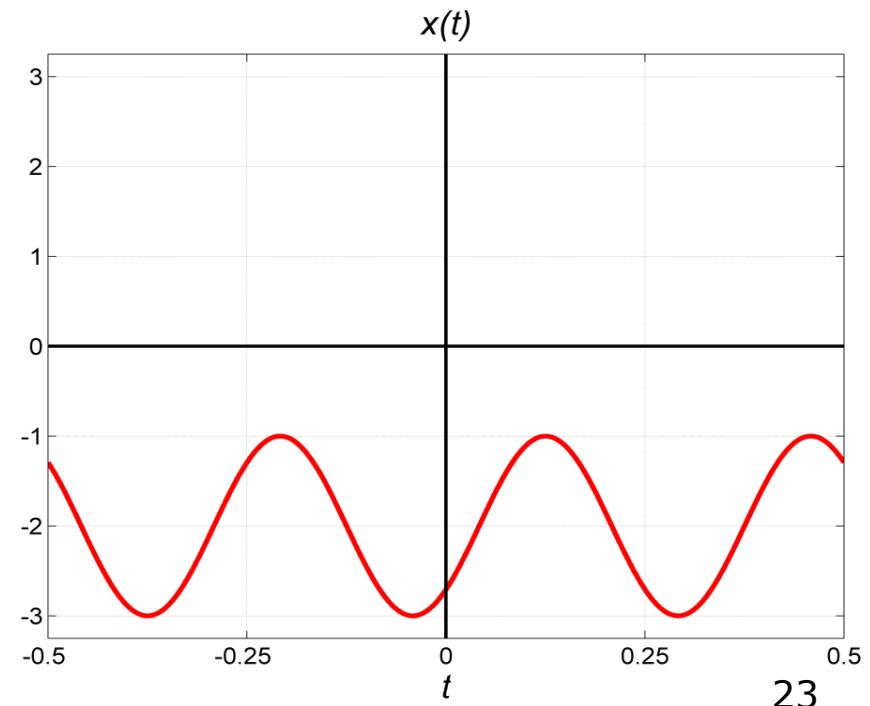
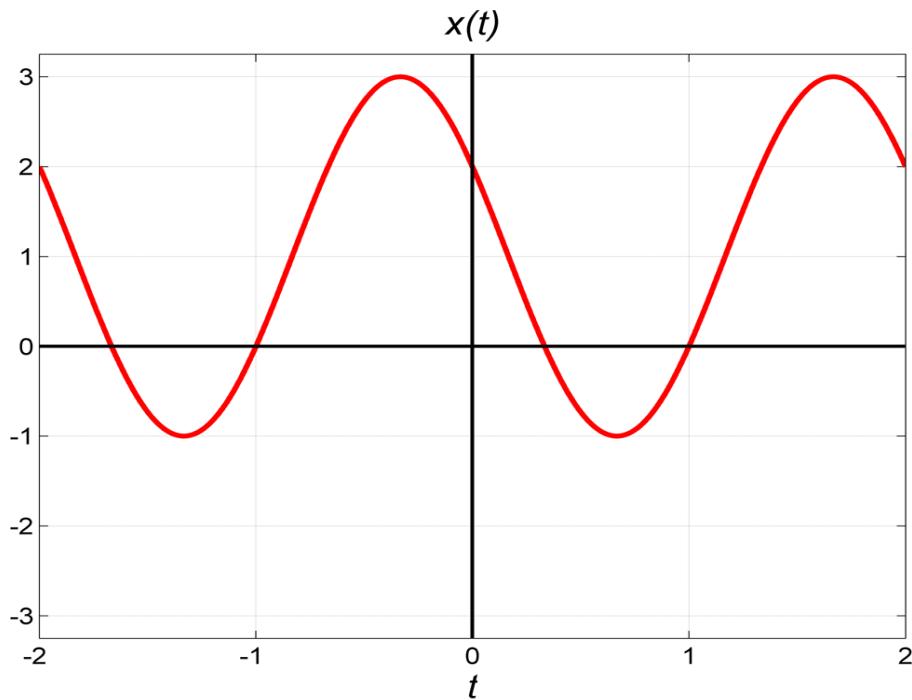
plus: parzystość/nieparzystość, symetrie wykresu, okresowość

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

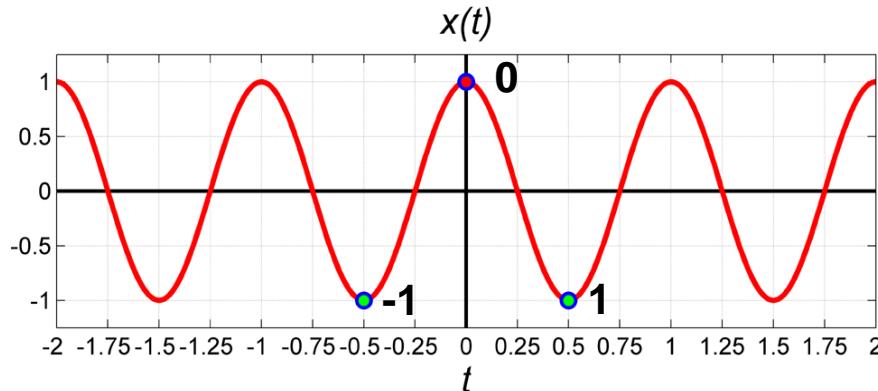
Amplituda i składowa stała

$$x(t) = A \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t - \varphi) + B = A \cdot \sin\left(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t - \varphi + \frac{\pi}{2}\right) + B = A \cdot \sin\left(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t - \left(\varphi - \frac{\pi}{2}\right)\right) + B$$

Rysowanie wykresów oraz odczytywanie parametrów sygnału z wykresu:

Wartości sygnału kosinusoidalnego w wybranych punktach

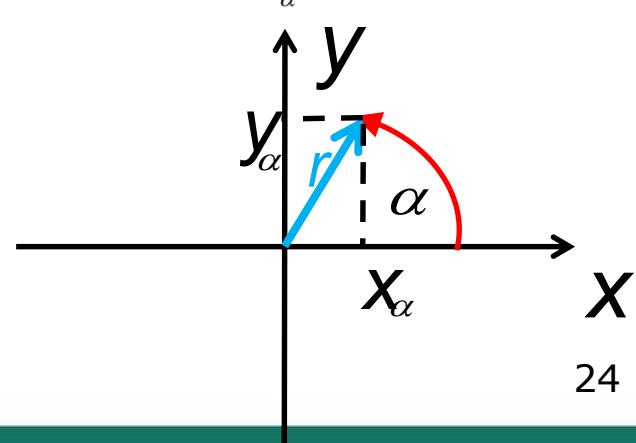
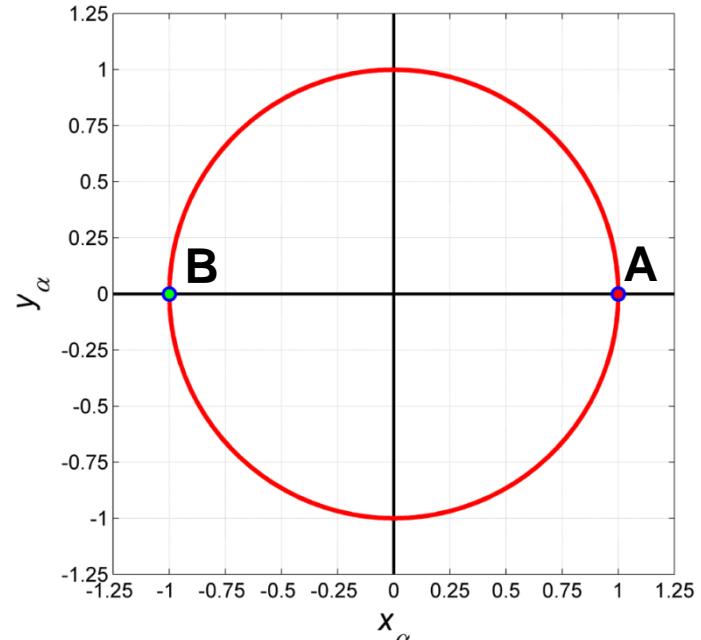
$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot 1 \cdot t)$$

$$n \in \{-1, 0, 1\} \Leftrightarrow n = -1, 0, 1$$

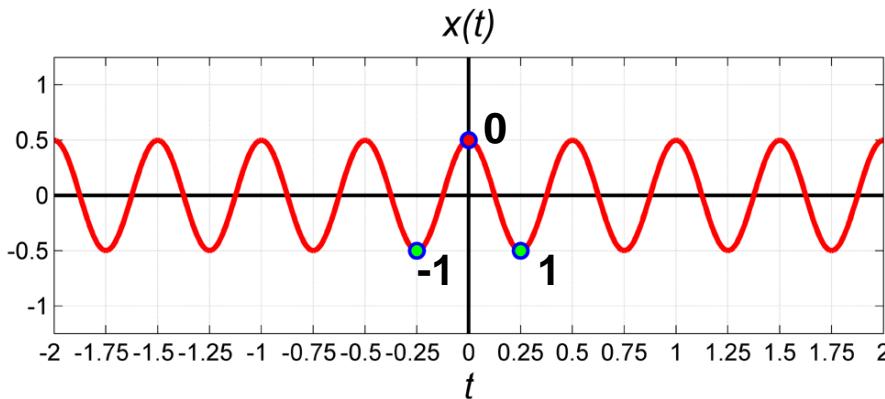
$$t_n \in \{-1/2, 0, 1/2\}$$

$$\varphi_n \in \{0, \pm \pi\}$$

$$x(t_n) \in \{-1, 1\}$$

Wartości sygnału kosinusoidalnego w wybranych punktach

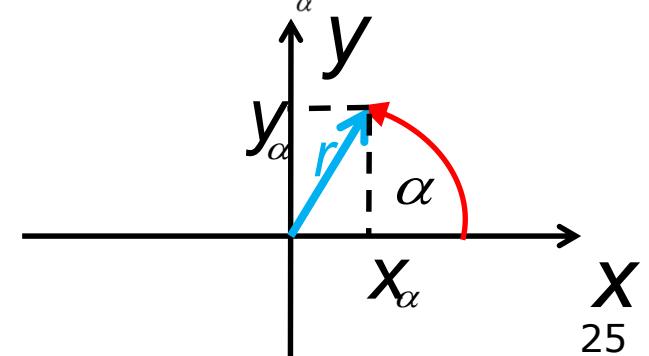
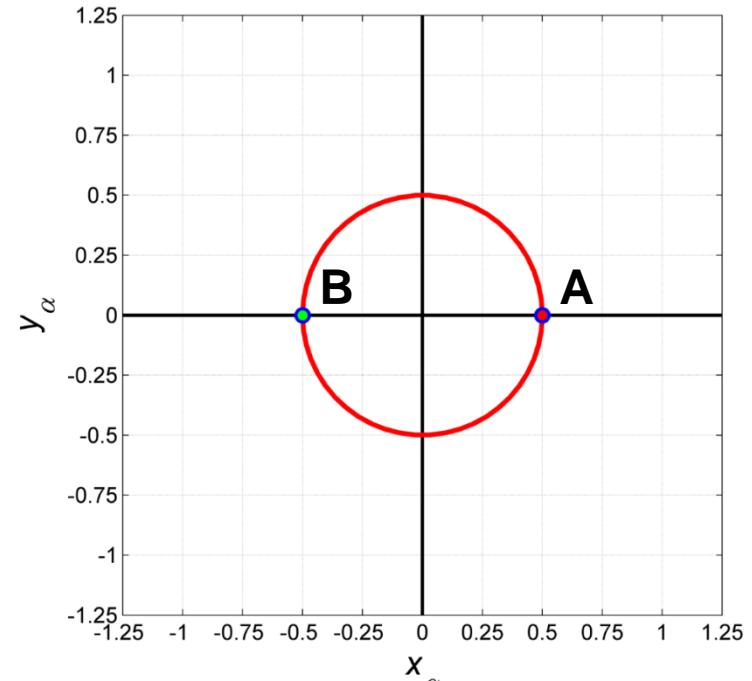
$$x(t) = \frac{1}{2} \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot 2 \cdot t)$$

$$n \in \{-1, 0, 1\} \Leftrightarrow n = -1, 0, 1$$

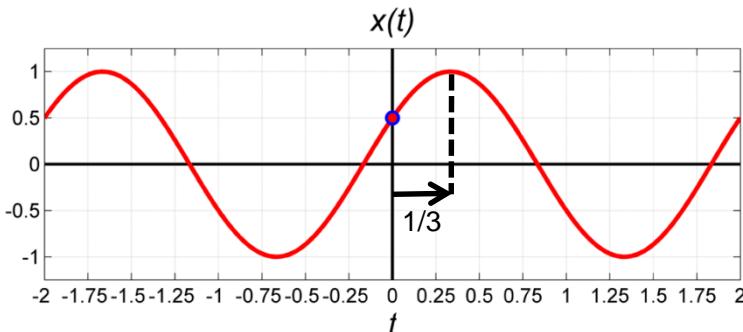
$$t_n \in \{-1/4, 0, 1/4\}$$

$$\varphi_n \in \{0, \pm \pi\}$$

$$x(t_n) \in \{-1/2, 1/2\}$$

Wartości sygnału kosinusoidalnego w wybranych punktach

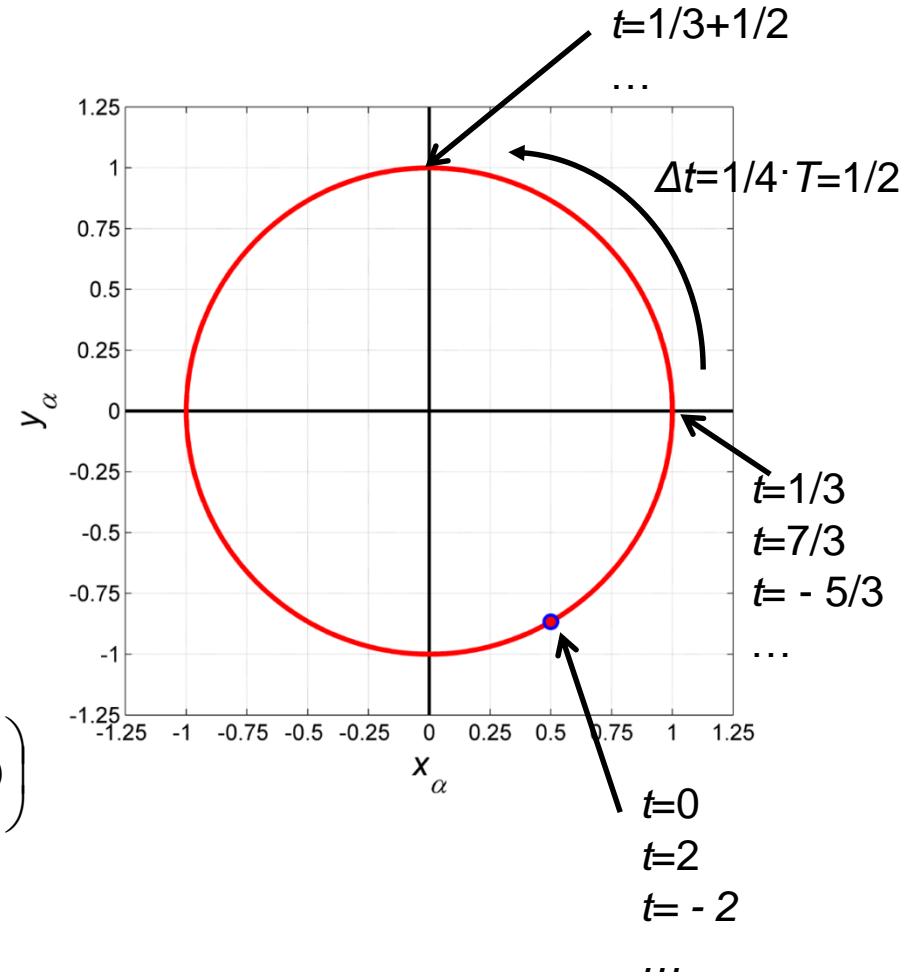

$$x(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{1}{2} \cdot t - \frac{\pi}{3}\right)$$

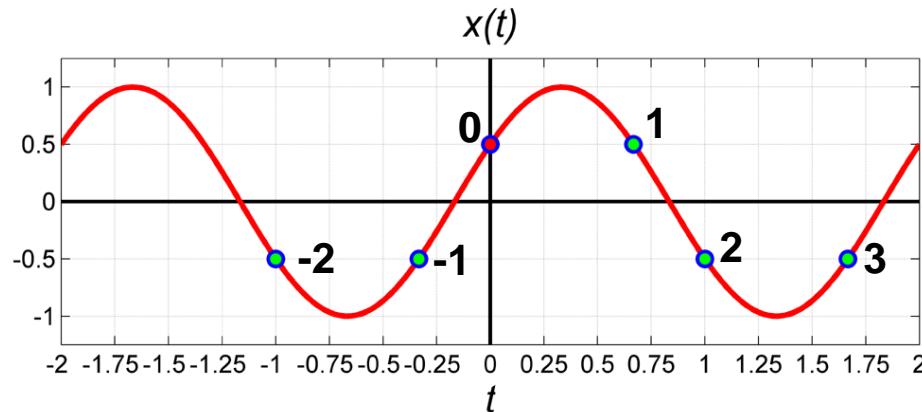
$$\Delta\varphi = 2 \cdot \pi \Leftrightarrow T = 2$$

$$x(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{1}{2} \cdot t - \varphi_0\right) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{1}{2} \cdot (t - t_0)\right)$$

$$t_0 = \frac{\varphi_0}{2 \cdot \pi \cdot f} = \frac{1}{3} s$$

Wartości sygnału kosinusoidalnego w wybranych punktach

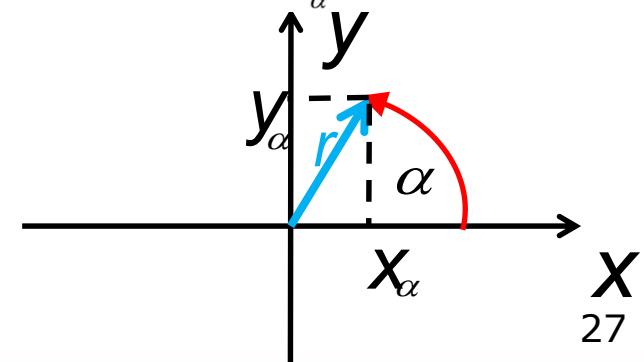
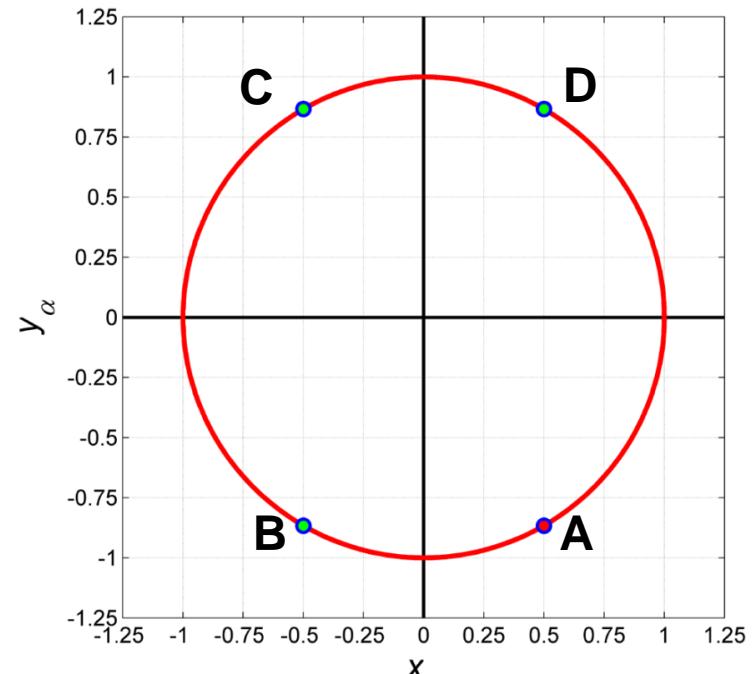
$$x(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{1}{2} \cdot t - \frac{\pi}{3}\right)$$

$$n \in \{-2, -1, 0, 1, 2, 3\} \Leftrightarrow n = -2, -1, 0, \dots, 3$$

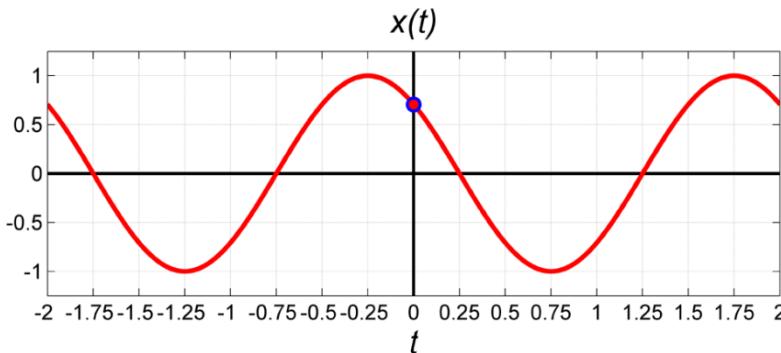
$$t_n \in \left\{-1, -\frac{1}{3}, 0, \frac{2}{3}, 1, \frac{5}{3}\right\}$$

$$\varphi_n \in \left\{-\frac{4\pi}{3}, -\frac{2\pi}{3}, -\frac{\pi}{3}, \frac{\pi}{3}, \frac{2\pi}{3}, \frac{4\pi}{3}\right\} \rightarrow \left\{-\frac{2\pi}{3}, -\frac{\pi}{3}, \frac{\pi}{3}, \frac{2\pi}{3}\right\}$$

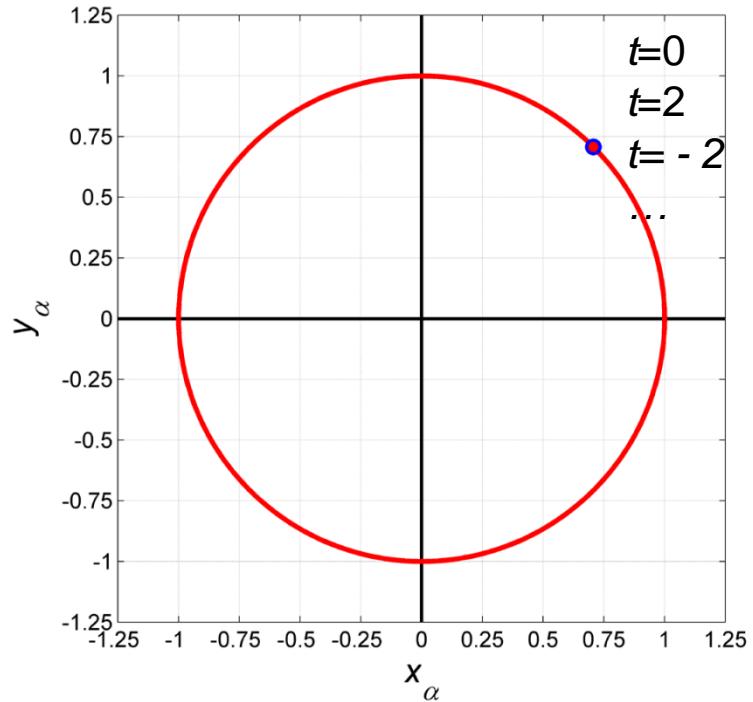
$$x(t_n) \in \{-1/2, 1/2\}$$

Wartości sygnału kosinusoidalnego w wybranych punktach

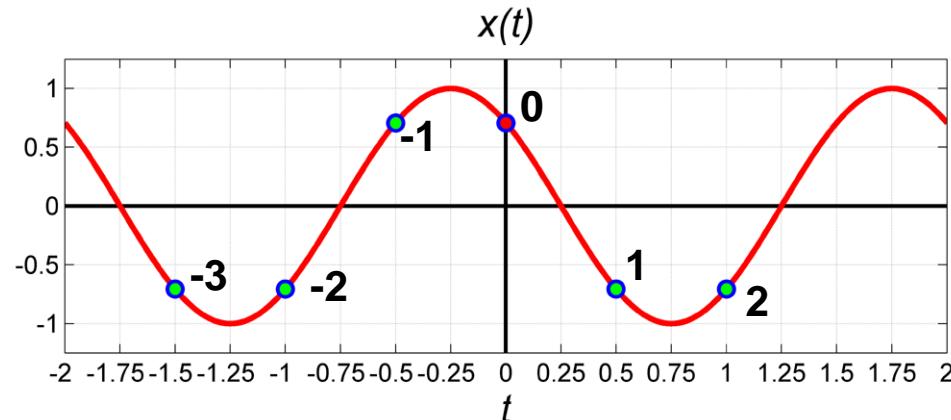
$$x(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{1}{2} \cdot t + \frac{\pi}{4}\right)$$

$$x(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{1}{2} \cdot t - \varphi_0\right) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{1}{2} \cdot (t - t_0)\right)$$

$$t_0 = \frac{\varphi_0}{2 \cdot \pi \cdot f} = -\frac{1}{4} s$$

Wartości sygnału kosinusoidalnego w wybranych punktach

$$x(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{1}{2} \cdot t + \frac{\pi}{4}\right)$$

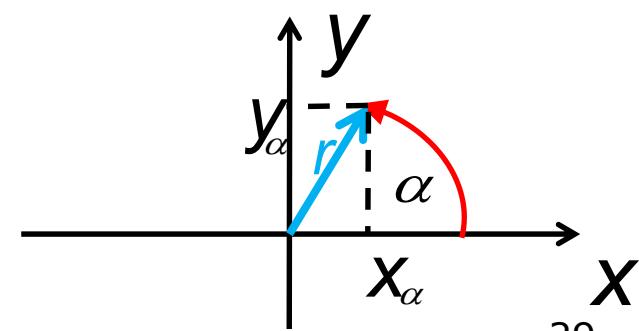
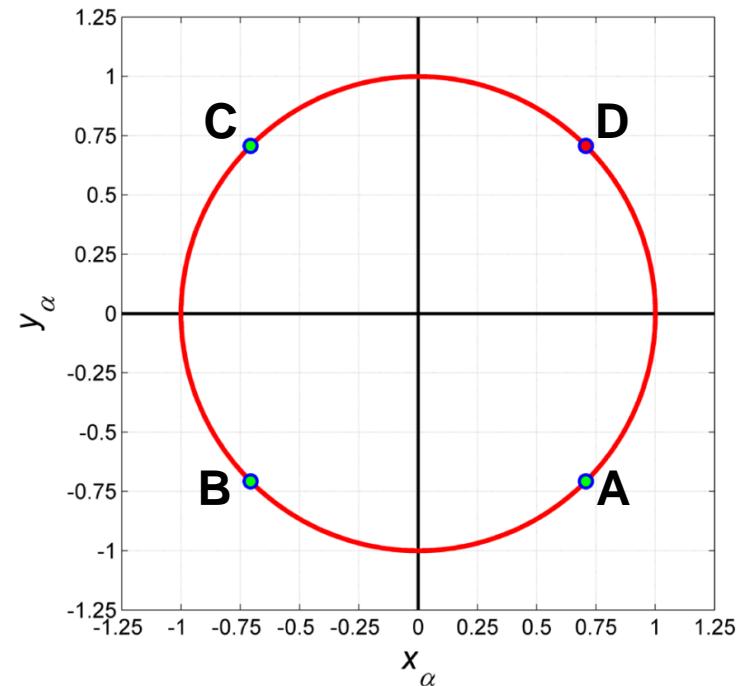
$$n \in \{-3, -2, -1, 0, 1, 2\} \Leftrightarrow n = -3, -2, -1, \dots, 2$$

$$t_n \in \left\{ -\frac{3}{2}, -1, -\frac{1}{2}, 0, \frac{1}{2}, 1 \right\}$$

$$\varphi_n \in \left\{ -\frac{5\pi}{4}, -\frac{3\pi}{4}, -\frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{4}, \frac{3\pi}{4}, \frac{5\pi}{4} \right\} \rightarrow \left\{ -\frac{3\pi}{4}, -\frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{4}, \frac{3\pi}{4} \right\}$$

$$x(t_n) \in \left\{ -\frac{\sqrt{2}}{2}, \frac{\sqrt{2}}{2} \right\}$$

Czy w tym przypadku odstęp między próbками na osi czasu jest stały?

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Inna „częstotliwość”:

Dlaczego teraz jest f_0 , a nie f ?

$$x(t) = A_0 \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t - \varphi_0) = A_0 \cdot \cos(\omega_0 \cdot t - \varphi_0) \quad : \quad \omega_0 = 2 \cdot \pi \cdot f_0$$

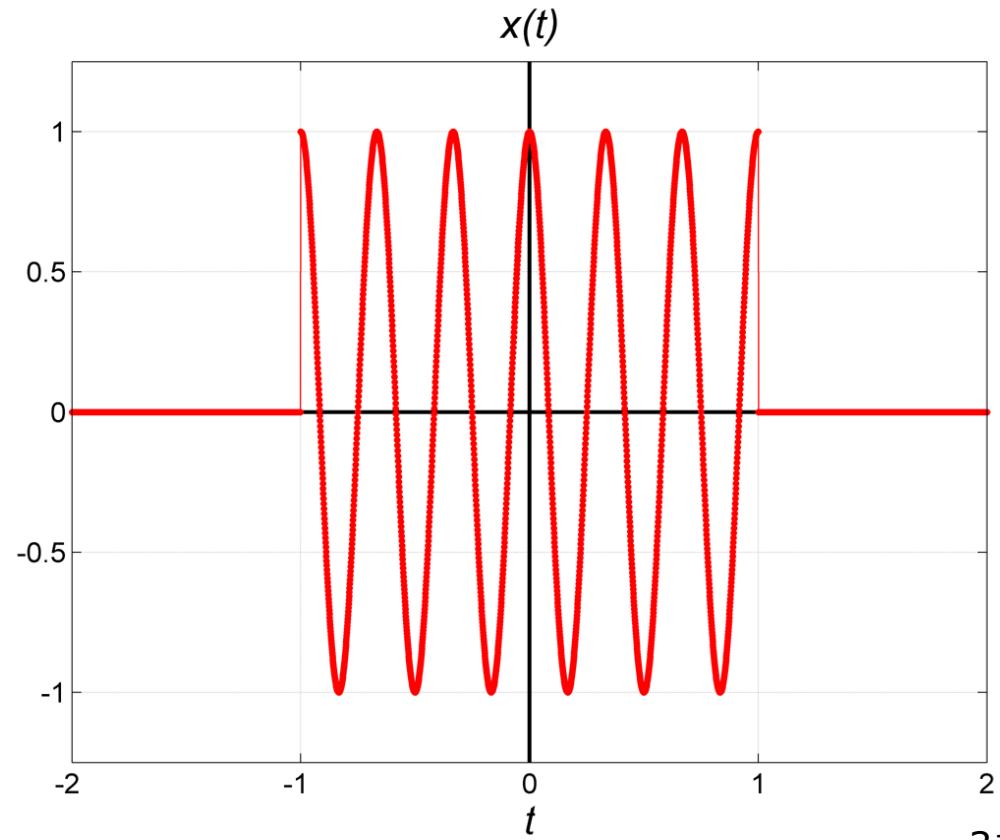
$$[\omega_0] = \text{rad} / \text{s} \quad (\text{ale tylko, gdy } t \text{ jest w sekundach!})$$

f - częstotliwość, bez dodatkowych określeń (ang. frequency)

ω - pulsacja lub częstotliwość kołowa/kątowa/promieniowa (ang. circular/angular/radial)

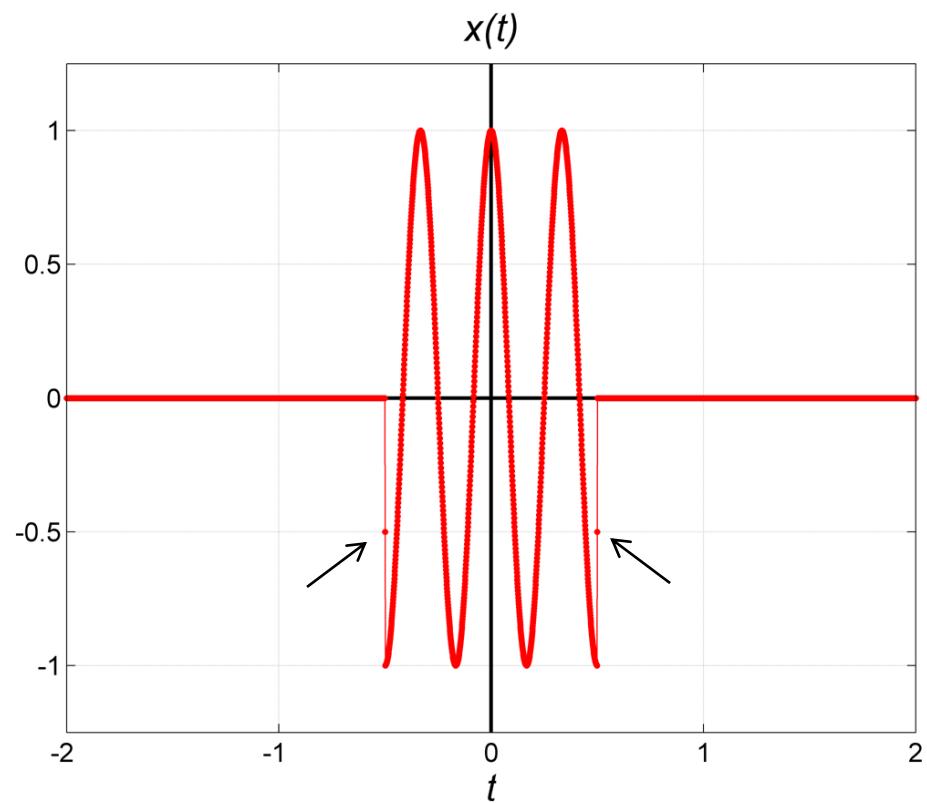
„Prawdziwy” sygnał kosinusoidalny

$$x(t) = \begin{cases} \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t) & \text{dla } t \in [-1,1] \\ 0 & \text{dla } t \notin [-1,1] \end{cases}$$

„Prawdziwy” sygnał kosinusoidalny

$$x(t) = \begin{cases} \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t) & \text{dla } t \in \left(-\frac{1}{2}, \frac{1}{2}\right) \\ \frac{1}{2} \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t) & \text{dla } |t| = \frac{1}{2} \\ 0 & \text{dla } t \notin \left[-\frac{1}{2}, \frac{1}{2}\right] \end{cases}$$

„Prawdziwy” sygnał kosinusoidalny i sygnał prostokątny

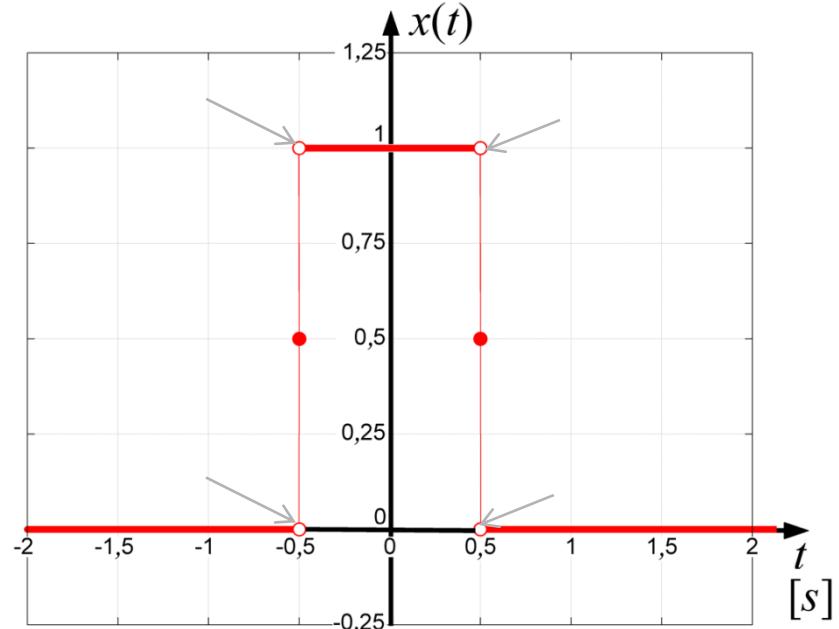
Użyteczny zapis

$$x(t) = \Pi(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t)$$

gdzie

Wersja dokładna

$$\Pi(t) = \begin{cases} 1 & \text{dla } |t| < 1/2 \\ 1/2 & \text{dla } |t| = 1/2 \\ 0 & \text{dla } |t| > 1/2 \end{cases}$$

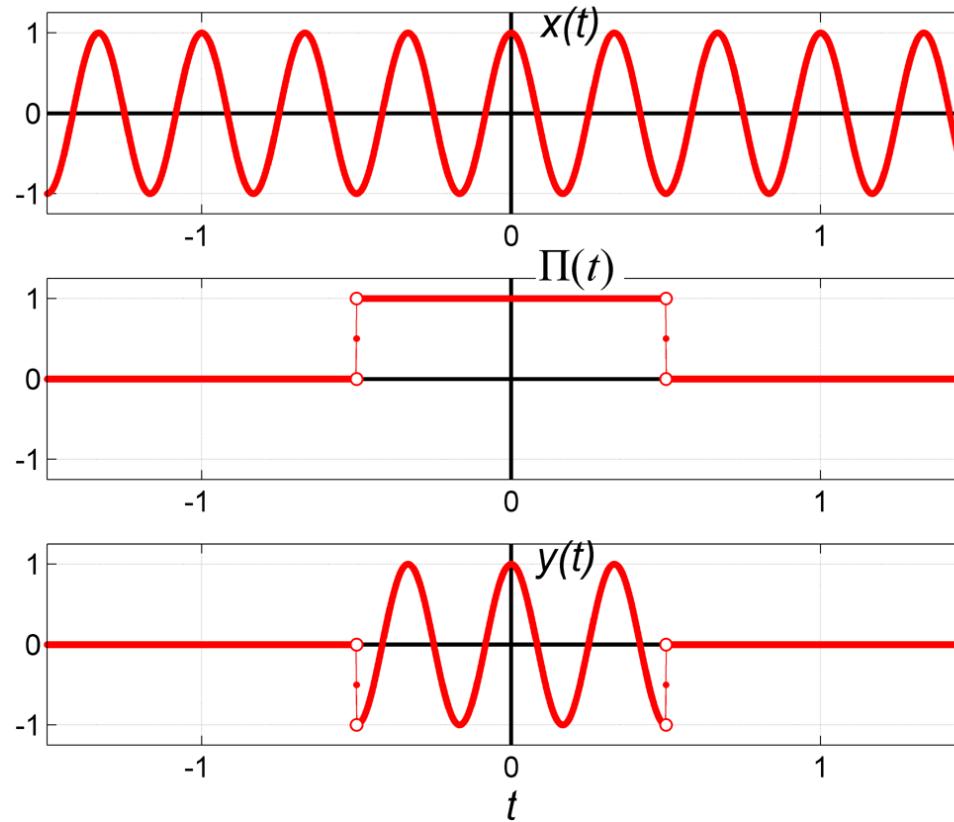
W wersji uproszczonej wartości w punktach „przeskoków” przyjmujemy dowolnie.

Uwaga – proszę nie mylić nazwy sygnału (duże pi: $\Pi = \Pi(t)$) z wartością liczbową (małe pi: $\pi=3,14\dots$)

„Prawdziwy” sygnał kosinusoidalny i sygnał prostokątny

$$y(t) = \Pi(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot 3 \cdot t)$$

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot 3 \cdot t)$$

Przekształcenia sygnałów (funkcji)

a) zmiana skali wartości:
(amplitudy)

$$x_1(t) = c \cdot x(t)$$

b) odwrócenie osi czasu:

$$x_2(t) = x(-t)$$

c) opóźnienie na osi czasu:

$$x_3(t) = x(t - t_d)$$

d) odwrócenie osi, a potem opóźnienie:

$$x_4(t) = x(-(t - t_d))$$

$$x(t) \xrightarrow{krok\ 1} x(-t) \xrightarrow{krok\ 2} x(-(t - t_d))$$

e) opóźnienie, a potem odwrócenie osi:

$$x_5(t) = x((-t) - t_d)$$

$$x(t) \xrightarrow{krok\ 1} x(t - t_d) \xrightarrow{krok\ 2} x((-t) - t_d)$$

f) zmiana skali osi czasu:

$$x_6(t) = x(c \cdot t) \quad : \quad c \neq 0$$

itd.

Jak pokazać te efekty na wykresach?

Skalowanie sygnału i przesuwanie wzdłuż osi t

$$x(t) \rightarrow y(t) = a \cdot x(b \cdot t - c) = a \cdot x(b \cdot (t - c/b))$$

Po przekształceniu wykres funkcji (sygnału):

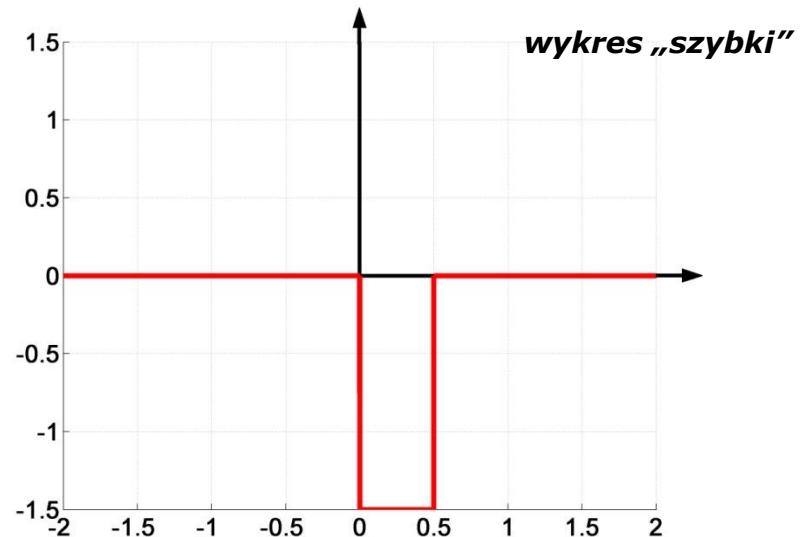
- 1) rozciąga się w pionie a -krotnie, gdy a jest ujemne, to ulega obróceniu wokół osi t ;
- 2) „ścisła” się w poziomie b -krotnie, gdy b jest ujemne, to ponadto odwracamy wykres nad osią t ;
- 3) punkt, który pierwotnie odpowiadał $t=0$, po przekształceniu odpowiada $t=c/b$.

Na przykładzie impulsu prostokątnego:

$$y(t) = a \cdot \Pi(b \cdot t - c) = a \cdot \Pi(b \cdot (t - c/b))$$

dla konkretnych wartości:

$$a = -1,5; \quad b = 2; \quad c = 0,5$$

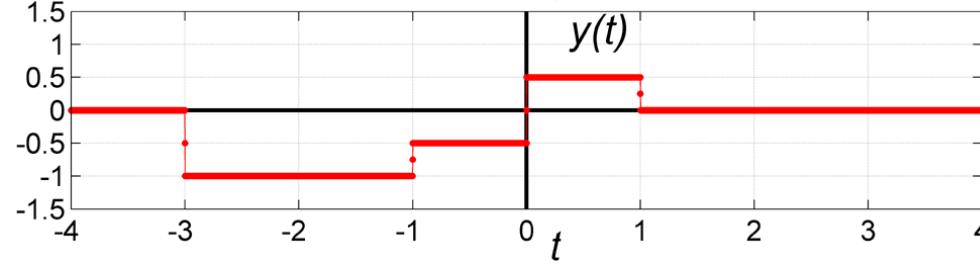
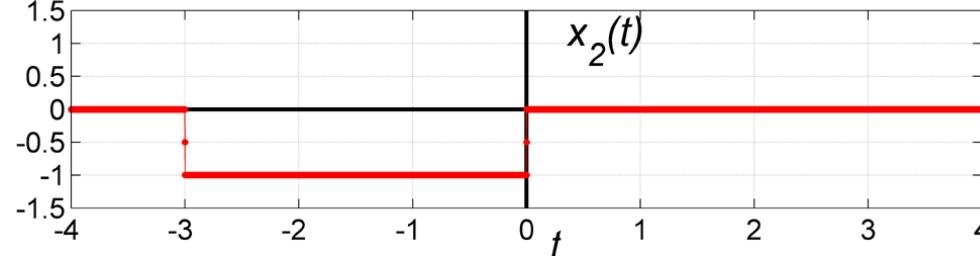
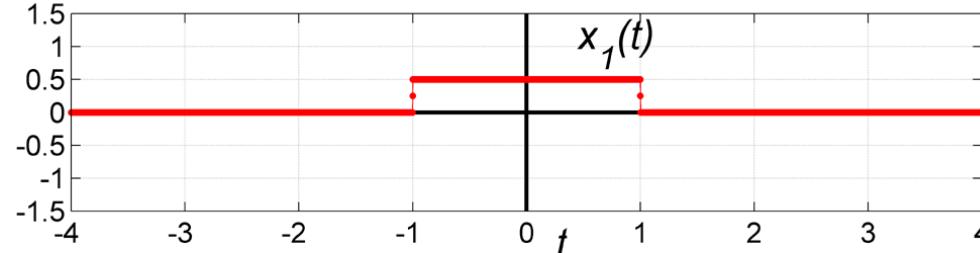
Operacje na sygnałach – dodawanie graficzne

$$x_1(t) = \frac{1}{2} \cdot \Pi\left(\frac{t}{2}\right)$$

$$x_2(t) = -\Pi\left(\frac{t + 3/2}{3}\right)$$

$$y(t) = x_1(t) + x_2(t)$$

$$t \in \Re$$

$$y(t) = -\Pi\left(\frac{t + 2}{2}\right) - \frac{1}{2} \cdot \Pi\left(t + 1/2\right) + \frac{1}{2} \cdot \Pi\left(t - 1/2\right)$$

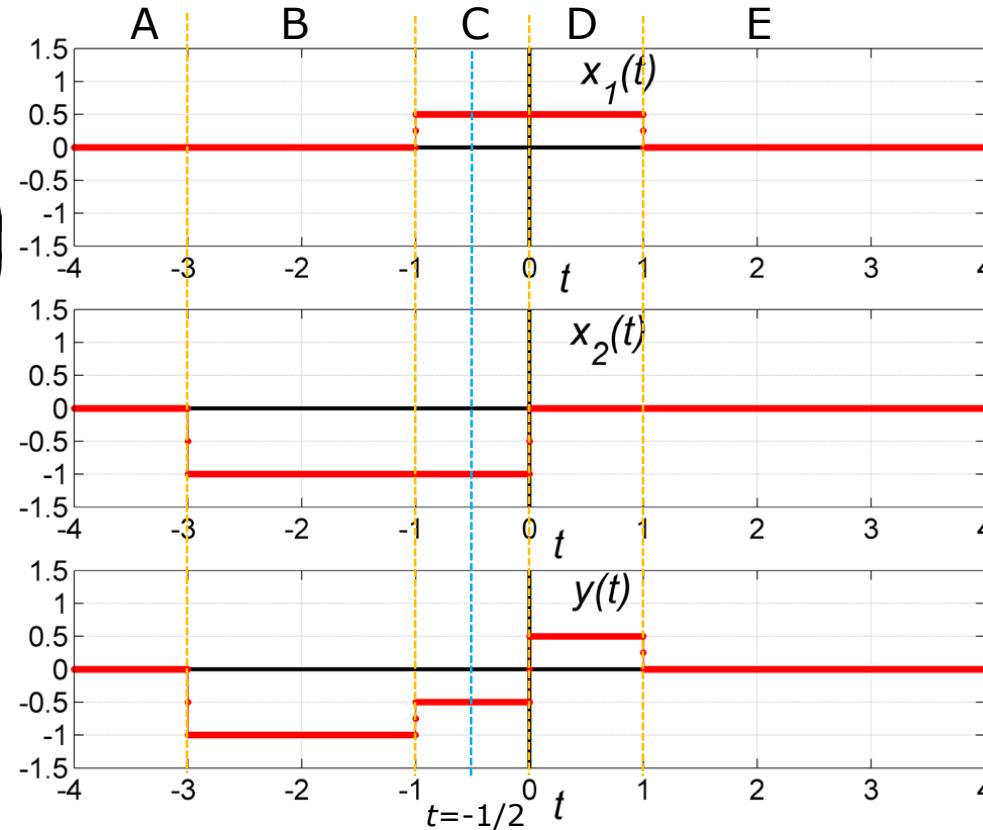
Operacje na sygnałach – dodawanie graficzne

$$x_1(t) = \frac{1}{2} \cdot \Pi\left(\frac{t}{2}\right)$$

$$x_2(t) = -\Pi\left(\frac{t+3/2}{3}\right)$$

$$y(t) = x_1(t) + x_2(t)$$

$$t \in \Re$$

A: $t \in (-\infty, -3)$

B: $t \in (-3, -1)$

C: $t \in (-1, 0)$

D: $t \in (0, 1)$

E: $t \in (1, +\infty)$

$$y(t) = -\Pi\left(\frac{t+2}{2}\right) - \frac{1}{2} \cdot \Pi\left(t+1/2\right) + \frac{1}{2} \cdot \Pi\left(t-1/2\right)$$

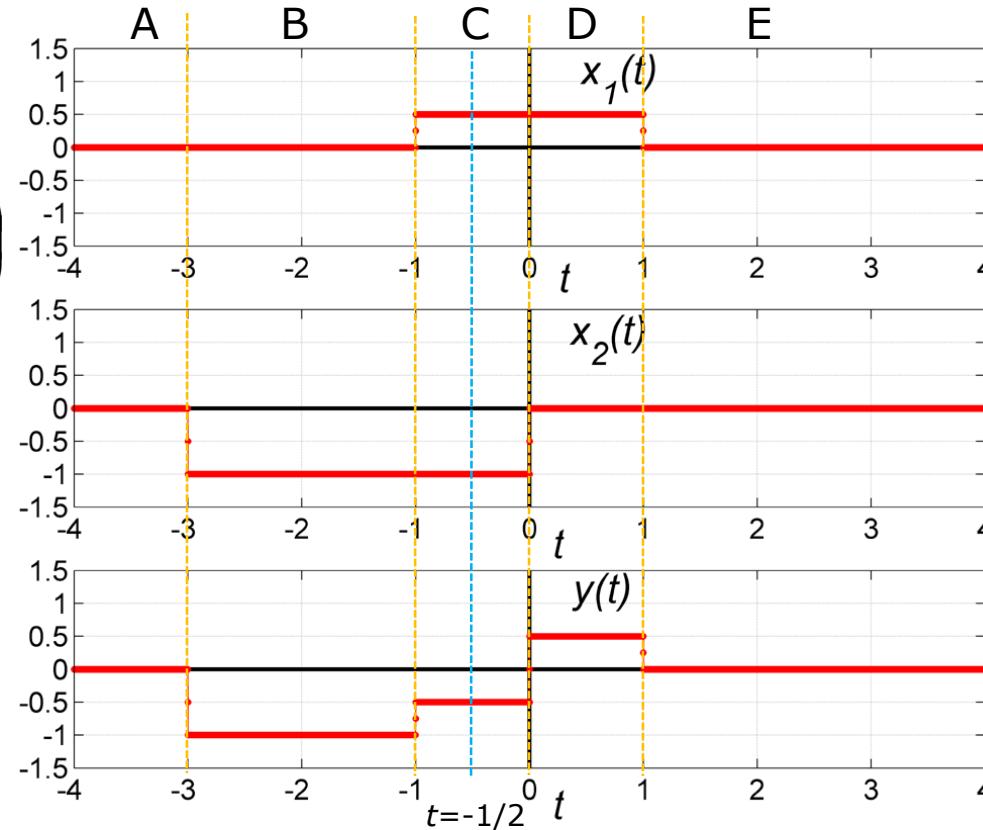
Operacje na sygnałach – dodawanie graficzne

$$x_1(t) = \frac{1}{2} \cdot \Pi\left(\frac{t}{2}\right)$$

$$x_2(t) = -\Pi\left(\frac{t+3/2}{3}\right)$$

$$y(t) = x_1(t) + x_2(t)$$

$$t \in \mathfrak{R}$$

A: $t \in (-\infty, -3)$

B: $t \in (-3, -1)$

C: $t \in (-1, 0)$

D: $t \in (0, 1)$

E: $t \in (1, +\infty)$

t	B	C	D
$x_1(t)$	0	$1/2$	$1/2$
$x_2(t)$	-1	-1	0
$y(t)$	-1	$-1/2$	$1/2$

$$y(t) = -\Pi\left(\frac{t+2}{2}\right) - \frac{1}{2} \cdot \Pi\left(t+1/2\right) + \frac{1}{2} \cdot \Pi\left(t-1/2\right)$$

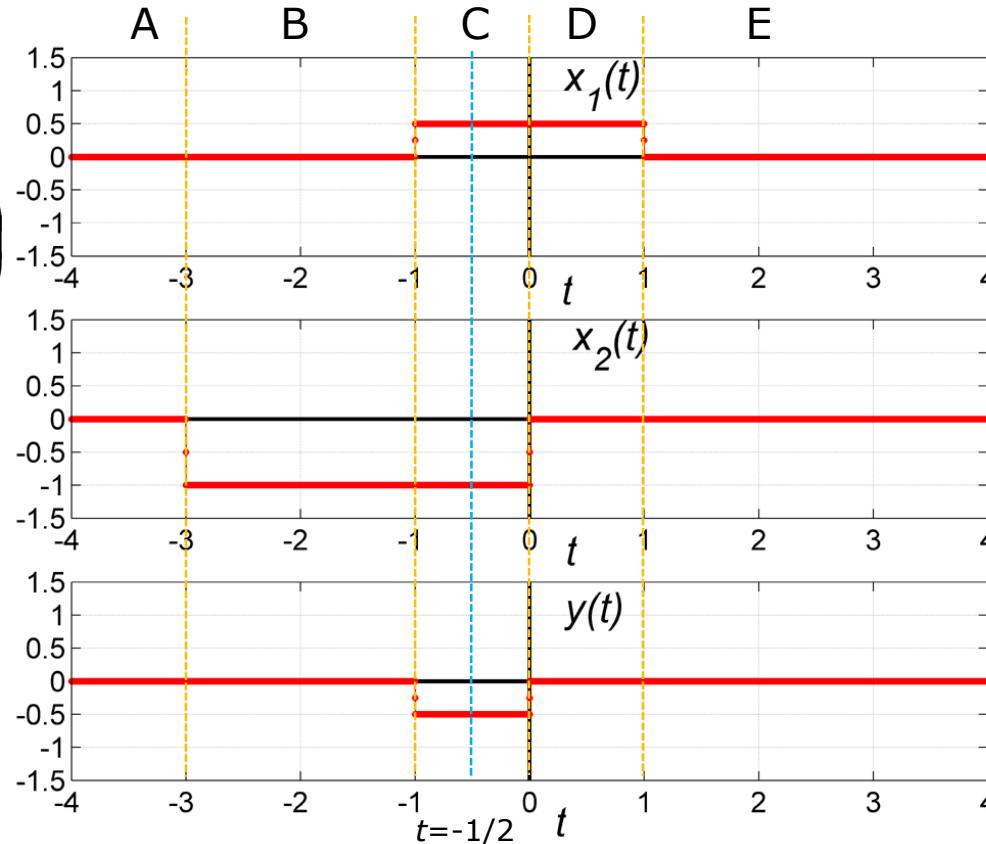
Operacje na sygnałach – mnożenie graficzne

$$x_1(t) = \frac{1}{2} \cdot \Pi\left(\frac{t}{2}\right)$$

$$x_2(t) = -\Pi\left(\frac{t+3/2}{3}\right)$$

$$y(t) = x_1(t) \cdot x_2(t)$$

$$t \in \mathfrak{R}$$

- A: $t \in (-\infty, -3)$
- B: $t \in (-3, -1)$
- C: $t \in (-1, 0)$
- D: $t \in (0, 1)$
- E: $t \in (1, +\infty)$

t	B	C	D
$x_1(t)$	0	1/2	1/2
$x_2(t)$	-1	-1	0
$y(t)$	0	-1/2	0

$$y(t) = -\frac{1}{2} \cdot \Pi\left(t + 1/2\right)$$

Sygnał schodkowy (model sygnału)

Skonstruowany z odpowiednio przekształconych sygnałów elementarnych:

$$x_0(t) = \Pi(t)$$

$$x(t) = \sum_{n=1}^N c_n \cdot x_0\left(\frac{t-t_n}{T_n}\right)$$

$$x(t) = \sum_{n=1}^N c_n \cdot \Pi\left(\frac{t-t_n}{T_n}\right)$$

Niekiedy wygodnie jest podać zestaw parametrów opisujących taki sygnał w postaci tabelki, np. :

n	c_n	t_n	T_n
1	1	-1	2
2	-2	2	3
3	2	4	1/2

Jaki jest wykres tego przykładowego sygnału $x(t)$?

Kolejny model sygnału

Jak usłyszelibyśmy taki sygnał

$$x(t) = \Pi\left(\frac{t - 5/2}{5}\right) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot 400 \cdot t) + \Pi\left(\frac{t - 13/2}{3}\right) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot 800 \cdot t)$$

?

Przybliżenie (aproksymacja) sygnału sygnałem schodkowym

$$\Delta t = \text{const}$$
$$t_n = n \cdot \Delta t$$

$$x_n = x(n \cdot \Delta t)$$

$$y(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x_n \cdot \Pi\left(\frac{t - t_n}{\Delta t}\right)$$

Może nas także interesować sygnał określony tylko na pewnym odcinku osi czasu:

$$y(t) = \sum_{n=n_1}^{n_2} x_n \cdot \Pi\left(\frac{t - t_n}{\Delta t}\right)$$

Jak to pokazać na wykresach?

Parzystość oraz nieparzystość funkcji

$$x(t) = x_{parz}(t) + x_{niep}(t)$$

**U nas zwykle dla rzeczywistej dziedziny,
ale może być i inna (były symetryczna względem zera!).**

$$x_{parz}(t) = \frac{1}{2} \cdot [x(t) + x(-t)]$$

$$x_{niep}(t) = \frac{1}{2} \cdot [x(t) - x(-t)]$$

**Obserwacyjnie:
odpowiednia symetria wykresu.**

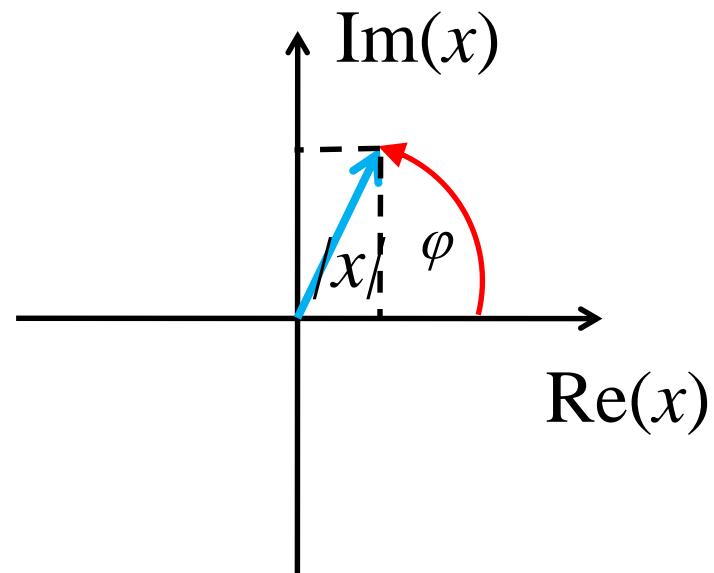
Liczby zespolone

Część rzeczywista i urojona:

$$x \in C \Leftrightarrow x = a + j \cdot b : a \in \mathbb{R} \wedge b \in \mathbb{R}$$

$$a = \operatorname{Re}(x); b = \operatorname{Im}(x)$$

$$j = i : j^2 = -1$$

Moduł i faza:

$$x = a + j \cdot b = |x| \cdot e^{j \cdot \varphi(x)} : |x| \in \mathbb{R}_{0+} \wedge \varphi(x) \in \mathbb{R}$$

$$e = 2,7183\dots$$

Okresowość fazy:

$$e^{j \cdot \varphi} = e^{j \cdot (\varphi + 2k\pi)}$$

ponieważ

$$e^{j \cdot \varphi} = \cos(\varphi) + j \cdot \sin(\varphi)$$

$$|e^{j \cdot \varphi}| = 1$$

Funkcje zespolone (tu: od zmiennej t)

Część rzeczywista i urojona:

$$x(t) \in C \iff x(t) = a(t) + j \cdot b(t): a(t) \in \mathbb{R} \wedge b(t) \in \mathbb{R}$$

$$a(t) = \operatorname{Re}(x(t)); b(t) = \operatorname{Im}(x(t))$$

$$j = i : j^2 = -1$$

Moduł i faza:

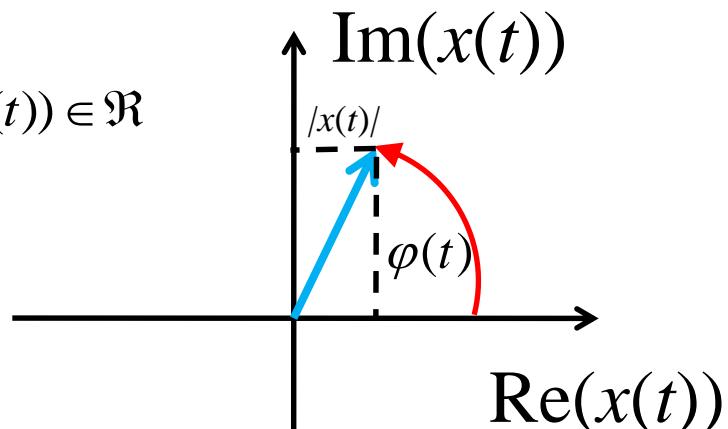
$$x(t) = a(t) + j \cdot b(t) = |x(t)| \cdot e^{j \cdot \varphi(x(t))}: |x(t)| \in \mathbb{R}_{0+} \wedge \varphi(x(t)) \in \mathbb{R}$$

Okresowość fazy:

$$e^{j \cdot \varphi(t)} = e^{j \cdot (\varphi(t) + 2 \cdot k \cdot \pi)}$$

ponieważ

$$e^{j \cdot \varphi(t)} = \cos(\varphi(t)) + j \cdot \sin(\varphi(t))$$

Liczby i funkcje zespolone

Przeliczanie między wersjami opisu:

$$|x| = \sqrt{a^2 + b^2}$$

$$a = |x| \cdot \cos(\varphi(x))$$

$$b = |x| \cdot \sin(\varphi(x))$$

$$\varphi(x) = \operatorname{atg}_\pi(x) = \operatorname{atg}_\pi(a, b)$$

$$|x(t)| = \sqrt{a(t)^2 + b(t)^2}$$

$$a(t) = |x(t)| \cdot \cos(\varphi(x(t)))$$

$$\varphi(x(t)) = \operatorname{atg}_\pi(x(t)) = \operatorname{atg}_\pi(a(t), b(t))$$

$$b(t) = |x(t)| \cdot \sin(\varphi(x(t)))$$

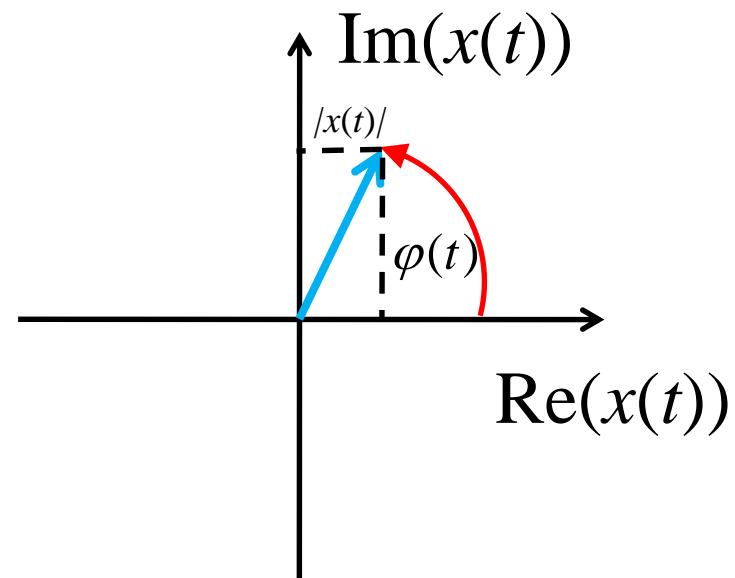
1. Dlaczego nie jest poprawne stosowanie zwykłego arcus tangensa?
2. Gdzie można napotkać wzór ze zwykłym atg? (ang.: atan)

Powtórka z liczb zespolonych

Arcus tangens 4-ćwiartkowy

$$\operatorname{atg}_\pi(a, b) = \begin{cases} \operatorname{atg}\left(\frac{b}{a}\right) & \text{dla } a > 0 \\ \operatorname{atg}\left(\frac{b}{a}\right) + \pi & \text{dla } a < 0 \wedge b \geq 0 \\ \operatorname{atg}\left(\frac{b}{a}\right) - \pi & \text{dla } a < 0 \wedge b < 0 \\ +\pi/2 & \text{dla } a = 0 \wedge b > 0 \\ -\pi/2 & \text{dla } a = 0 \wedge b < 0 \\ ? & \text{dla } a = 0 \wedge b = 0 \end{cases}$$

$x = a + j \cdot b$
 $a = \operatorname{Re}(x); b = \operatorname{Im}(x)$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

$$j^2 = -1$$

Wzory Eulera

dla liczb

$$e^{j\cdot\varphi} = \cos(\varphi) + j \cdot \sin(\varphi)$$

$$\cos(\varphi) = \frac{e^{j\cdot\varphi} + e^{-j\cdot\varphi}}{2}$$

$$\sin(\varphi) = \frac{e^{j\cdot\varphi} - e^{-j\cdot\varphi}}{2 \cdot j}$$

dla funkcji

$$e^{j\cdot\varphi(t)} = \cos(\varphi(t)) + j \cdot \sin(\varphi(t))$$

$$\cos(\varphi(t)) = \frac{e^{j\cdot\varphi(t)} + e^{-j\cdot\varphi(t)}}{2}$$

$$\sin(\varphi(t)) = \frac{e^{j\cdot\varphi(t)} - e^{-j\cdot\varphi(t)}}{2 \cdot j}$$

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Małe przypomnienie

Szereg potęgowy - McLaurina

$$x(t) = x(0) + \frac{x^{(1)}(t)}{1!} \cdot t^1 + \frac{x^{(2)}(t)}{2!} \cdot t^2 + \frac{x^{(3)}(t)}{3!} \cdot t^3 + \dots$$

$$x(t) = \sum_{n=0}^{+\infty} \frac{x^{(n)}(t)}{n!} \cdot t^n$$

$$\cos(\varphi) = 1 - \frac{\varphi^2}{2!} + \frac{\varphi^4}{4!} - \frac{\varphi^6}{6!} + \frac{\varphi^8}{8!} - \dots$$

$$\sin(\varphi) = \varphi - \frac{\varphi^3}{3!} + \frac{\varphi^5}{5!} - \frac{\varphi^7}{7!} + \frac{\varphi^9}{9!} - \dots$$

$$e^x = 1 + \frac{x}{1!} + \frac{x^2}{2!} + \frac{x^3}{3!} + \frac{x^4}{4!} + \frac{x^5}{5!} + \dots$$

Ćw.: proszę zapisać te wzory z użyciem symbolu sumy.

Małe ćwiczenie na rozgrzewkę (z szeregow)

1. Proszę sprawdzić jedynkę trygonometryczną.
2. Proszę sprawdzić wzory Eulera.
3. Proszę sprawdzić wzory zastępcze dla:

$$\cos(2 \cdot \alpha) = \cos^2(\alpha) - \sin^2(\alpha)$$

$$\cos^2(\alpha) = \frac{\cos(\alpha/2) + 1}{2}$$

$$\sin(2 \cdot \alpha) = \dots$$

$$\sin^2(\alpha) = \dots$$

$$\cos(\alpha + \beta) = \dots$$

$$\sin(\alpha + \beta) = \dots$$

itd.

A następnie punkty 1 i 3, ale ze wzorów Eulera.

Najważniejszy sygnał - kosinusoidalny

Dygresja pomocnicza

$$(a+b) \cdot (c+d) = a \cdot c + a \cdot d + b \cdot c + b \cdot d$$

$$\begin{aligned} & (a_1 + a_2 + a_3) \cdot (b_1 + b_2 + b_3) = \\ & = (a_1 \cdot b_1 + a_1 \cdot b_2 + a_1 \cdot b_3) + (a_2 \cdot b_1 + a_2 \cdot b_2 + a_2 \cdot b_3) + (a_3 \cdot b_1 + a_3 \cdot b_2 + a_3 \cdot b_3) = \\ & = \left(\sum_{m=1}^3 a_m \right) \cdot \left(\sum_{n=1}^3 b_n \right) = \sum_{m=1}^3 \left[a_m \cdot \sum_{n=1}^3 b_n \right] = \sum_{m=1}^3 \sum_{n=1}^3 a_m \cdot b_n \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & (a_1 + a_2 + a_3 + \dots) \cdot (b_1 + b_2 + b_3 + \dots) = \\ & = (a_1 \cdot b_1 + a_1 \cdot b_2 + a_1 \cdot b_3 + \dots) + (a_2 \cdot b_1 + a_2 \cdot b_2 + a_2 \cdot b_3 + \dots) + (a_3 \cdot b_1 + a_3 \cdot b_2 + a_3 \cdot b_3 + \dots) + \dots = \\ & = \left(\sum_{m=1}^{+\infty} a_m \right) \cdot \left(\sum_{n=1}^{+\infty} b_n \right) = \sum_{m=1}^{+\infty} \left[a_m \cdot \sum_{n=1}^{+\infty} b_n \right] = \sum_{m=1}^{+\infty} \sum_{n=1}^{+\infty} a_m \cdot b_n \end{aligned}$$

Można na przykład przyjmować kolejne długości szeregów i obserwując efekty dojść do szeregów nieskończonych.

Sygnał harmoniczny

$$x(t) = e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t} = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t) + j \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t)$$

$$|x(t)| = ?$$

$$\varphi(x(t)) = \varphi(t) = ?$$

Wzory? Wykresy?

$$\operatorname{Re}(x(t)) = ?$$

$$\operatorname{Im}(x(t)) = ?$$

A gdyby nieco zmodyfikować sygnał $x(t)$, otrzymując

$$x(t) \rightarrow y(t) = e^{j \cdot (2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t - \varphi_y)} ?$$

Wzory? Wykresy?

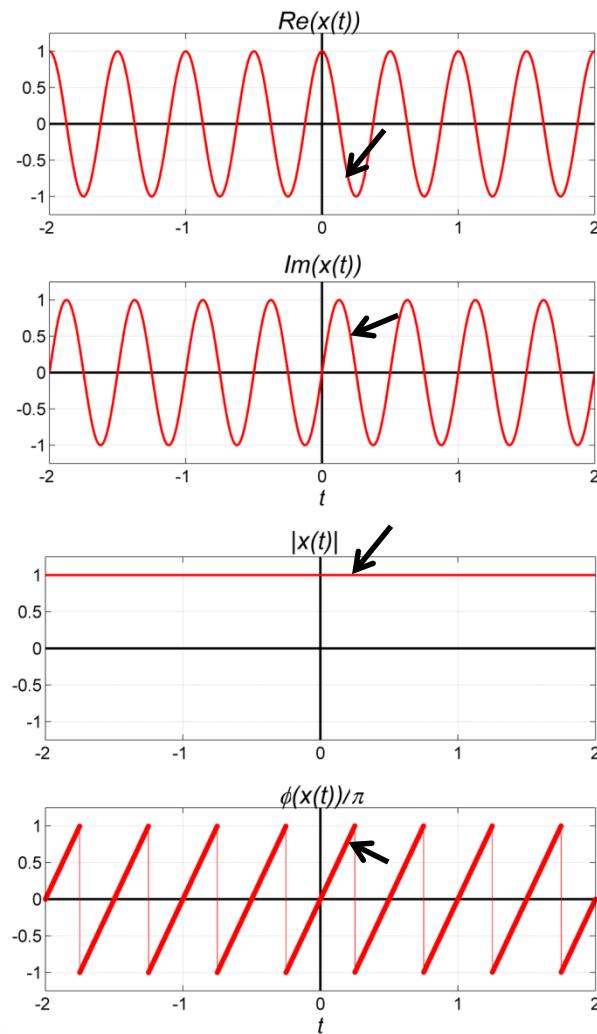
Sygnał harmoniczny

Wykresy

$$f_x = 2 \text{ Hz}$$

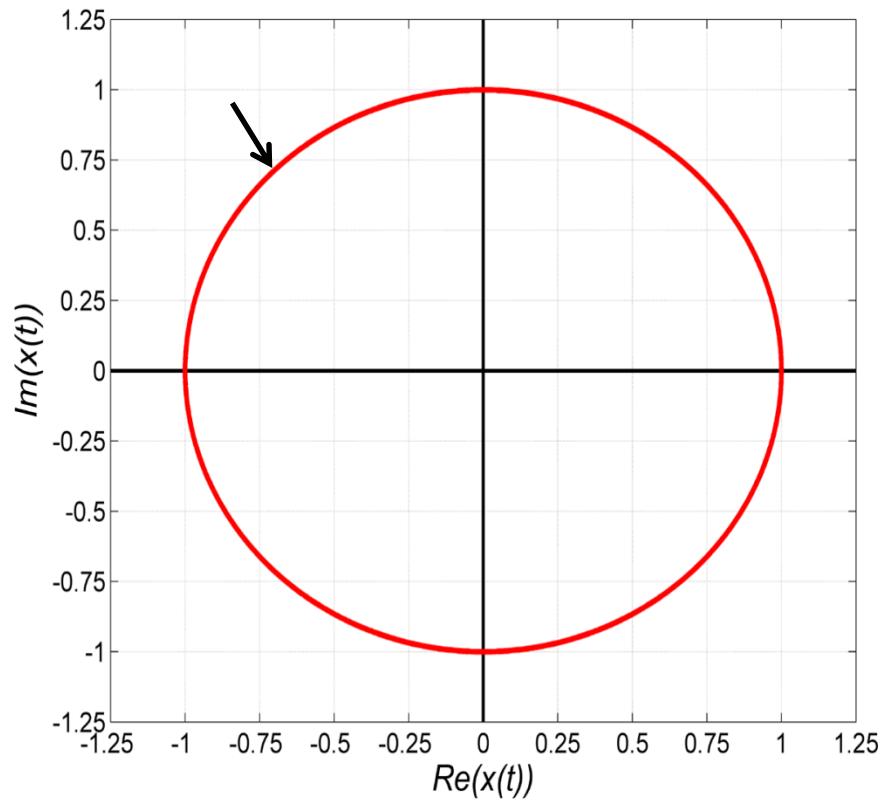
Wybrany punkt:

$$t = 3/16 \text{ s}$$

$$x(t) = e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t}$$

Płaszczyzna zespolona

Do przemyślenia

Jakie wykresy otrzymamy dla sygnału

$$x(t) = \Pi\left(\frac{t+1}{4}\right) + j \cdot \Pi\left(\frac{t-1}{4}\right) ?$$

$$x(t) = \Pi\left(\frac{t+1}{4}\right) + j \cdot \Pi\left(\frac{t-1}{4}\right) = \Pi((t+1)/4) + j \cdot \Pi((t-1)/4)$$

Jakie wykresy otrzymamy dla sygnału

$$y(t) = -\Pi\left(t + \frac{1}{4}\right) + j \cdot \Pi\left(t - \frac{1}{4}\right) ?$$

$$y(t) = -\Pi\left(t + \frac{1}{4}\right) + j \cdot \Pi\left(t - \frac{1}{4}\right) = -\Pi(t+1/4) + j \cdot \Pi(t-1/4)$$

Jakie wykresy otrzymamy dla sygnału

$$x_1(t) = \Pi(4 \cdot t + 1) - j \cdot \Pi(4 \cdot t - 1) ?$$

**Wykresy: a) Re oraz Im od t , b) moduł oraz faza od t ,
c) na płaszczyźnie zespolonej (Nyquista), czyli Im do Re.**

**Wstępnie rysujemy wykresy dla uproszczonego zapisu $\Pi(t)$,
dopiero potem uzupełniamy o wartości w „przeskokach”.**

AGH

*Zapraszam na ćwiczenia ...
lub do laboratorium ...*

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 3

**Dr inż. Przemysław Korohoda
Instytut Elektroniki, AGH, Kraków**

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

UPEL: TS 2022

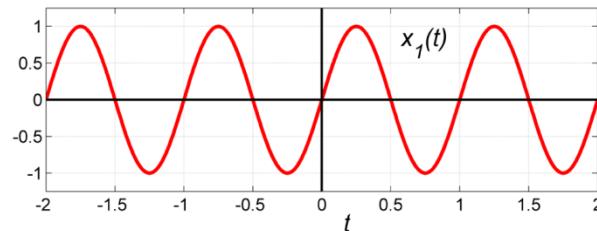
Plan wykładu

- 1. Sygnał sinc.**
- 2. Ciągła transformacja Fouriera (CFT).**
- 3. Pary: sygnał-transformata.**
- 4. Własności CFT - twierdzenia.**

Ważne sygnały - funkcja sinc

$$x_1(t) = \sin(2 \cdot \pi \cdot t)$$

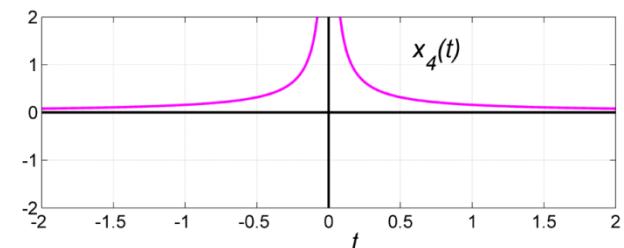
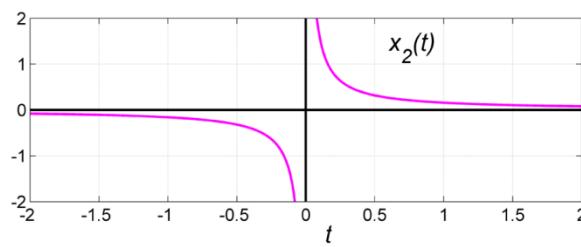
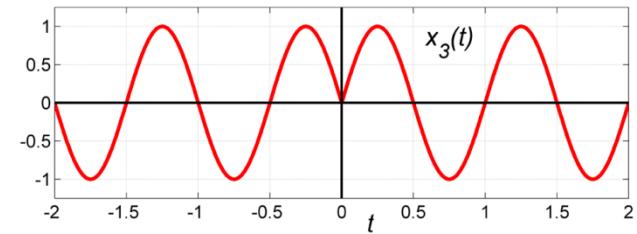
$$x_2(t) = \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot t}$$

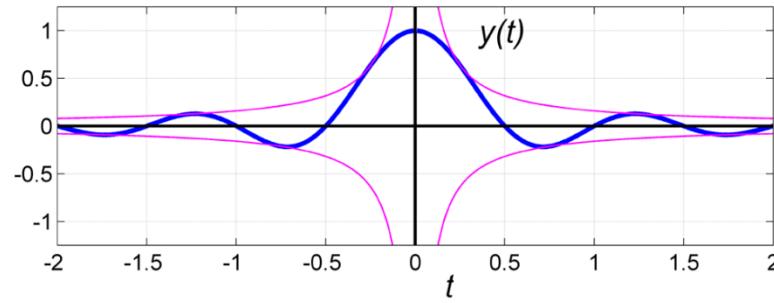
$$t \in \Re \setminus \{0\}$$

$$x_3(t) = x_1(|t|) = \sin(2 \cdot \pi \cdot |t|)$$

$$x_4(t) = x_2(|t|) = \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot |t|}$$

$$y(t) = x_1(t) \cdot x_2(t)$$

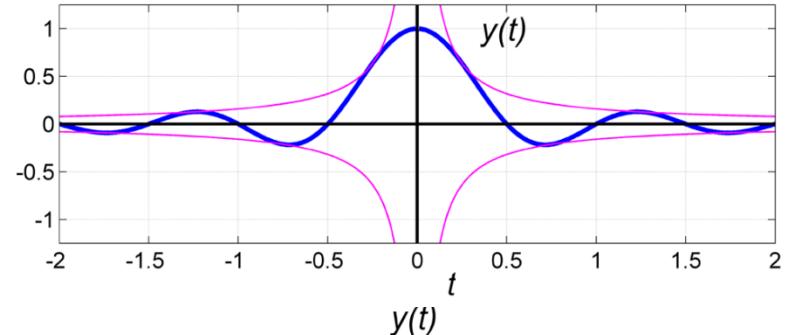

$$y(t) = x_3(t) \cdot x_4(t)$$

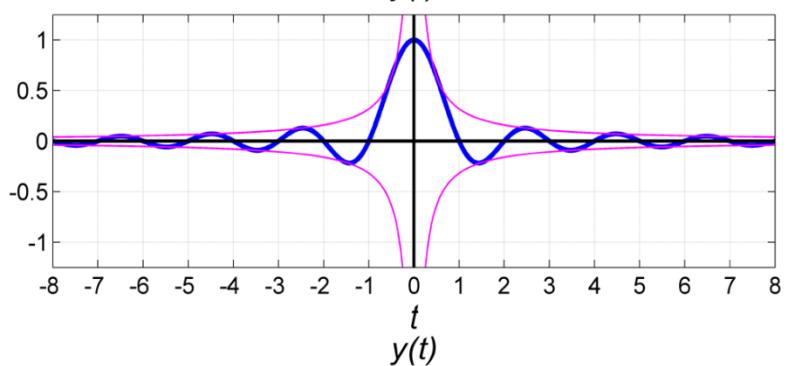
Ważne sygnały - funkcja sinc (cd.)

$t \in \Re$

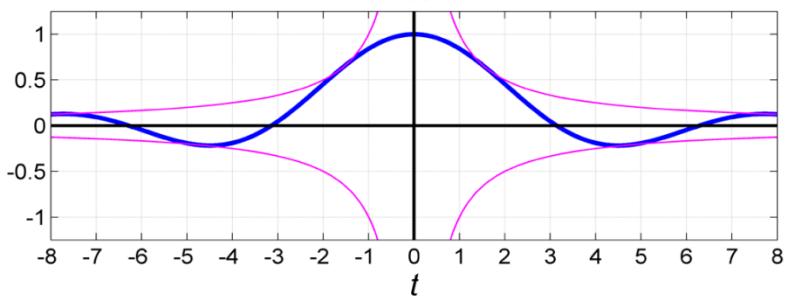
$$y(t) = \text{sinc}(2 \cdot \pi \cdot t) = \begin{cases} \frac{\sin(2 \cdot \pi \cdot t)}{2 \cdot \pi \cdot t} & \text{dla } t \neq 0 \\ 1 & \text{dla } t = 0 \end{cases}$$

$$y(t) = \text{sinc}(\pi \cdot t) = \begin{cases} \frac{\sin(\pi \cdot t)}{\pi \cdot t} & \text{dla } t \neq 0 \\ 1 & \text{dla } t = 0 \end{cases}$$

$$y(t) = \text{sinc}(t) = \begin{cases} \frac{\sin(t)}{t} & \text{dla } t \neq 0 \\ 1 & \text{dla } t = 0 \end{cases}$$

Ważne sygnały - funkcja sinc (cd.)

Można tę funkcję (sygnał), podobnie jak i inne, określić na dowolnej dziedzinie „fizycznej”, np. ogólnie x:

$$f(x) = \text{sinc}(x) = \begin{cases} \frac{\sin(x)}{x} & \text{dla } x \neq 0 \\ 1 & \text{dla } x = 0 \end{cases}$$

Funkcja ta (sygnał) znana jest także pod nazwą Sa:

$$\text{Sa}(x) = \begin{cases} \frac{\sin(x)}{x} & \text{dla } x \neq 0 \\ 1 & \text{dla } x = 0 \end{cases}$$

Niekiedy funkcja ta (sygnał) wprowadza mnożenie przez π w ramach przepisu:

$$\text{sinc}(x) = \begin{cases} \frac{\sin(\pi \cdot x)}{\pi \cdot x} & \text{dla } x \neq 0 \\ 1 & \text{dla } x = 0 \end{cases}$$

tak jest np. w MATLAB'ie

Pytanie

Co otrzymamy z okresowego powielenia sygnału sinc?

Np. tak:

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \text{sinc}(\pi \cdot (t - n \cdot \Delta t))$$

- a) $\Delta t = 1$
- b) $\Delta t = 2$
- c) $\Delta t = 7$
- d) $\Delta t = 8$

Elementy powtórkowe

Całka z funkcji zespolonej

$$\begin{aligned} \int_{t_1}^{t_2} x(t) \, dt &= \int_{t_1}^{t_2} |x(t)| \cdot e^{j \cdot \varphi(x(t))} \, dt = \int_{t_1}^{t_2} |x(t)| \cdot [\cos(\varphi(x(t))) + j \cdot \sin(\varphi(x(t)))] \, dt = \\ &= \int_{t_1}^{t_2} |x(t)| \cdot \cos(\varphi(x(t))) \, dt + j \cdot \int_{t_1}^{t_2} |x(t)| \cdot \sin(\varphi(x(t))) \, dt = \int_{t_1}^{t_2} \operatorname{Re}(x(t)) \, dt + j \cdot \int_{t_1}^{t_2} \operatorname{Im}(x(t)) \, dt \end{aligned}$$

$$\int_{t_1}^{t_2} e^{j \cdot c \cdot t} \, dt = \left\{ \text{dla } c \neq 0 \right\} = \left[\frac{e^{j \cdot c \cdot t}}{j \cdot c} \right]_{t_1}^{t_2} = \frac{e^{j \cdot c \cdot t_2} - e^{j \cdot c \cdot t_1}}{j \cdot c}$$

$$\int_{t_1}^{t_2} e^{j \cdot c \cdot t} \, dt = \left\{ \text{dla } c = 0 \right\} = \int_{t_1}^{t_2} e^0 \, dt = [t]_{t_1}^{t_2} = t_2 - t_1$$

Ciągła Transformacja Fouriera

= Całkowe Przekształcenie Fouriera

(ang. Continuous Fourier Transform=CFT)

Wersja z f (częstotliwość w [Hz]):

$$x(t) \xrightarrow{\text{CFT}} X(f)$$

$$\xleftarrow{\text{ICFT}}$$

$$X(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

$$x(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} X(f) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

Wersja z ω (pulsacja w [rad/s]):

$$x(t) \xrightarrow{\text{CFT}} X(\omega)$$

$$\xleftarrow{\text{ICFT}}$$

$$X(\omega) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot t} dt$$

$$x(t) = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} X(\omega) \cdot e^{+j \cdot \omega \cdot t} d\omega$$

Pod warunkiem, że powyższe wzory są zbieżne!

Istota CFT oraz ICFT (ang. Inverse CFT):

$$x(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} \left[\int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt \right] \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

Analogicznie dla $X(f)$, a także w obie strony dla ω zamiast f .

Komentarz

Dlatego tak ważne jest, by studując problematykę funkcji, jak np. ich przekształcanie, nie przywiązywać się do tego, że dziedzina to czas, t. Analogiczne efekty uzyskamy przecież dla f lub ω .

Jeszcze inny – dość często spotykany zapis:

$$X(j \cdot \omega) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot t} dt$$

$$x(t) = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} X(j \cdot \omega) \cdot e^{+j \cdot \omega \cdot t} d\omega$$

Przykład wyliczenia $\text{CFT}(f)$

$$X(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

$$x(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} X(f) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

$$x(t) = \Pi(t)$$

$$X(f) = \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = \{f \neq 0\} = \left. \frac{1}{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} \right|_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} =$$

$$= \frac{e^{-j \cdot \pi \cdot f} - e^{+j \cdot \pi \cdot f}}{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} = \frac{e^{+j \cdot \pi \cdot f} - e^{-j \cdot \pi \cdot f}}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} = \frac{\sin(\pi \cdot f)}{\pi \cdot f}$$

$$X(f=0) = \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = \{f=0\} = \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 dt = 1$$

Przykład wyliczenia CFT(ω)

$$X(\omega) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot t} dt$$

$$x(t) = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} X(\omega) \cdot e^{+j \cdot \omega \cdot t} d\omega$$

$$x(t) = \Pi(t)$$

$$X(\omega) = \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot t} dt = \left\{ \omega \neq 0 \right\} = \frac{1}{-j \cdot \omega} \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot t} \Big|_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} =$$

$$= \frac{e^{-j \cdot \omega / 2} - e^{+j \cdot \omega / 2}}{-j \cdot \omega} = \frac{e^{+j \cdot \omega / 2} - e^{-j \cdot \omega / 2}}{j \cdot \omega} = \frac{\sin(\omega / 2)}{\omega / 2}$$

$$X(\omega = 0) = \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot t} dt = \left\{ \omega = 0 \right\} = \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 dt = 1$$

Spojrzenie wstecz

Przypomnijmy, że wszystkie poznane funkcje mogą być określone na dowolnej dziedzinie, np. tak:

$$\begin{aligned} & \Pi(t), \Pi(f), \Pi(\omega), \\ & \text{sinc}(t), \text{sinc}(f), \text{sinc}(\omega) \end{aligned}$$

Może przy okazji warto się zastanowić, jaką funkcję otrzymamy z zapisu:

$$\cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0)$$

... i jaki będzie jej wykres.

Przykład wyliczenia ICFT

$$X(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

$$x(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} X(f) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

$$X(f) = \Pi(f)$$

$$x(t) = \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df = \{t \neq 0\} = \frac{1}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot t} \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} \Big|_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} =$$

$$= \frac{e^{j \cdot \pi \cdot t} - e^{-j \cdot \pi \cdot t}}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot t} = \frac{\sin(\pi \cdot t)}{\pi \cdot t}$$

$$x(t=0) = \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df = \{t=0\} = \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 df = 1$$

Przykład wyliczenia ICFT

$$X(\omega) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot t} dt$$

$$x(t) = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} X(\omega) \cdot e^{+j \cdot \omega \cdot t} d\omega$$

$$X(\omega) = \Pi(\omega)$$

$$x(t) = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 \cdot e^{j \cdot \omega \cdot t} d\omega = \quad \{t \neq 0\} \quad = \quad \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \frac{1}{j \cdot t} \cdot e^{j \cdot \omega \cdot t} \Big|_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} =$$

$$= \quad \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \frac{e^{j \cdot t / 2} - e^{-j \cdot t / 2}}{j \cdot 2 \cdot t / 2} = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \frac{\sin(t / 2)}{t / 2}$$

$$x(t=0) = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 \cdot e^{j \cdot \omega \cdot t} d\omega = \quad \{t=0\} \quad = \quad \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} 1 d\omega = \quad \frac{1}{2 \cdot \pi}$$

Pary: sygnał-transformata

$$x(t) = \Pi(t) \quad \xrightarrow{\text{CFT}} \quad X(f) = \text{sinc}(\pi \cdot f)$$

$\xleftarrow{\text{ICFT}}$

$$x(t) = \Pi(t) \quad \xrightarrow{\text{CFT}} \quad X(\omega) = \text{sinc}(\omega/2)$$

$\xleftarrow{\text{ICFT}}$

$$x(t) = \text{sinc}(\pi \cdot t) \quad \xrightarrow{\text{CFT}} \quad X(f) = \Pi(f)$$

$\xleftarrow{\text{ICFT}}$

$$x(t) = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \text{sinc}(t/2) \quad \xrightarrow{\text{CFT}} \quad X(\omega) = \Pi(\omega)$$

$\xleftarrow{\text{ICFT}}$

Relacje między transformatami

$$X(\omega) = X(2 \cdot \pi \cdot f)$$

$$\Pi(\omega) = \Pi(2 \cdot \pi \cdot f)$$

$$\text{sinc}(\omega) = \text{sinc}(2 \cdot \pi \cdot f)$$

$$X(f) = X\left(\frac{\omega}{2 \cdot \pi}\right)$$

$$\Pi(f) = \Pi\left(\frac{\omega}{2 \cdot \pi}\right)$$

$$\text{sinc}(f) = \text{sinc}\left(\frac{\omega}{2 \cdot \pi}\right)$$

Właściwości CFT: liniowość

Jeżeli N sygnałów posiada transformaty:

$$x_1(t) \quad \xrightleftharpoons[\substack{ICFT}]{} \quad X_1(f)$$

$$x_2(t) \quad \xrightleftharpoons[\substack{ICFT}]{} \quad X_2(f)$$

.

$$x_N(t) \quad \xrightleftharpoons[\substack{ICFT}]{} \quad X_N(f)$$

oraz weźmiemy ciąg N dowolnych liczb (rzeczywistych lub zespolonych):

$$a_1, a_2, \dots, a_N$$

to:

$$a_1 \cdot x_1(t) + a_2 \cdot x_2(t) + \dots + a_N \cdot x_N(t) \quad \xrightleftharpoons[\substack{ICFT}]{} \quad a_1 \cdot X_1(f) + a_2 \cdot X_2(f) + \dots + a_N \cdot X_N(f)$$

Jest to liniowość, wynikająca wprost z liniowości całki.

Analogicznie można tę właściwość zapisać dla CFT(ω).

Właściwości CFT: zmiana skali osi czasu

Jeżeli mamy parę sygnał-transformata: $x(t) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} X(f)$

to: $dla \quad a \in \Re \setminus \{0\}: \quad x(a \cdot t) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \frac{1}{|a|} \cdot X\left(\frac{f}{a}\right)$

Jeżeli mamy parę sygnał-transformata: $x(t) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} X(\omega)$

to: $dla \quad a \in \Re \setminus \{0\}: \quad x(a \cdot t) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \frac{1}{|a|} \cdot X\left(\frac{\omega}{a}\right)$

Jak powyższe twierdzenie przejawia się na wykresach?

Dowód pierwszej wersji twierdzenia (część pierwsza)

$$x_1(t) = x(a \cdot t)$$

$$x(a \cdot t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \frac{1}{|a|} \cdot X\left(\frac{f}{a}\right)$$

dla $a \neq 0$

Dla $a > 0$:

$$X_1(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(a \cdot t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt \stackrel{a > 0}{=} \begin{cases} \tau = a \cdot t \Rightarrow t = \frac{\tau}{a} \\ \frac{1}{a} \cdot d\tau = dt \\ t \rightarrow \infty \Rightarrow \tau \rightarrow \infty \\ t \rightarrow -\infty \Rightarrow \tau \rightarrow -\infty \end{cases} = \frac{1}{a} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \frac{\tau}{a}} d\tau =$$

$$= \frac{1}{a} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot \frac{f}{a} \cdot \tau} d\tau = \frac{1}{a} \cdot X\left(\frac{f}{a}\right)$$

Dowód pierwszej wersji twierdzenia (część druga)

$$x_1(t) = x(a \cdot t)$$

$$x(a \cdot t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \frac{1}{|a|} \cdot X\left(\frac{f}{a}\right)$$

dla $a \neq 0$

Dla $a < 0$:

$$X_1(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(a \cdot t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt \stackrel{a < 0}{=} \left\{ \begin{array}{l} \tau = a \cdot t \Rightarrow t = \frac{\tau}{a} \\ \frac{1}{a} \cdot d\tau = dt \\ t \rightarrow +\infty \Rightarrow \tau \rightarrow -\infty \\ t \rightarrow -\infty \Rightarrow \tau \rightarrow +\infty \end{array} \right\} = -\frac{1}{a} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \frac{\tau}{a}} d\tau =$$

$$= \frac{1}{|a|} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot \frac{f}{a} \cdot \tau} d\tau = \frac{1}{|a|} \cdot X\left(\frac{f}{a}\right)$$

Ciąg przekształceń:

Dla: $a \neq 0$

$$x_1(t) = x(a \cdot t) \xrightarrow[\substack{\longleftarrow \\ ICFT}]{} X_1(f) = \frac{1}{|a|} \cdot X\left(\frac{f}{a}\right)$$

jeżeli: $b = 1/a$ **to:**

$$x_1(t) = x\left(\frac{t}{b}\right) \xrightarrow[\substack{\longleftarrow \\ ICFT}]{} X_1(f) = |b| \cdot X(b \cdot f)$$

jeżeli:

$x_2(t) = \frac{1}{|b|} \cdot x_1(t)$ **to:**

$$x_2(t) = \frac{1}{|b|} \cdot x\left(\frac{t}{b}\right) \xrightarrow[\substack{\longleftarrow \\ ICFT}]{} X_2(f) = X(b \cdot f)$$

czyli:

$$\frac{1}{|b|} \cdot x\left(\frac{t}{b}\right) \xrightarrow[\substack{\longleftarrow \\ ICFT}]{} X(b \cdot f)$$

Właściwości CFT: zmiana skali osi f lub ω

Jeżeli mamy parę sygnał-transformata: $x(t) \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} X(f)$

to: $dla a \in \Re \setminus \{0\}:$ $\frac{1}{|a|} \cdot x\left(\frac{t}{a}\right) \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} X(a \cdot f)$

Jeżeli mamy parę sygnał-transformata: $x(t) \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} X(\omega)$

to: $dla a \in \Re \setminus \{0\}:$ $\frac{1}{|a|} \cdot x\left(\frac{t}{a}\right) \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} X(a \cdot \omega)$

Jak powyższe twierdzenie przejawia się na wykresach?

Przykład zastosowania twierdzenia

$$x(a \cdot t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \frac{1}{|a|} \cdot X\left(\frac{f}{a}\right)$$

Na postawie następującej pary sygnał-transformata:

$$\Pi(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \text{sinc}(\pi \cdot f)$$

otrzymujemy, że:

$$\Pi\left(\frac{t}{T}\right) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad T \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot T)$$

Szczególny przypadek

$$x(-t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X(-f)$$

$$x(a \cdot t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \frac{1}{|a|} \cdot X\left(\frac{f}{a}\right)$$

$$x(-t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X(-\omega)$$

$$x(a \cdot t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \frac{1}{|a|} \cdot X\left(\frac{\omega}{a}\right)$$

Właściwości CFT: opóźnienie w czasie

Jeżeli mamy parę sygnał-transformata: $x(t) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} X(f)$

to: $x(t - t_d) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} X(f) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_d}$

Jeżeli mamy parę sygnał-transformata: $x(t) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} X(\omega)$

to: $x(t - t_d) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} X(\omega) \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot t_d}$

Dowód jednej z wersji twierdzenia

$$x(t - t_d) \xleftarrow[ICFT]{CFT} X(f) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_d}$$

$$x_1(t) = x(t - t_d)$$

$$X_1(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t - t_d) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = \left\{ \begin{array}{l} \tau = t - t_d \Rightarrow t = \tau + t_d \\ d\tau = dt \\ t \rightarrow \infty \Rightarrow \tau \rightarrow \infty \\ t \rightarrow -\infty \Rightarrow \tau \rightarrow -\infty \end{array} \right\} = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot (\tau + t_d)} d\tau = \\ = e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_d} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} d\tau = e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_d} \cdot X(f)$$

Właściwości CFT: przesunięcie w dziedzinie f lub ω

Jeżeli mamy parę sygnał-transformata:

$$x(t) \quad \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} \quad X(f)$$

to: $x(t) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t} \quad \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} \quad X(f - f_0)$

Jeżeli mamy parę sygnał-transformata:

$$x(t) \quad \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} \quad X(\omega)$$

to: $x(t) \cdot e^{+j \cdot \omega_0 \cdot t} \quad \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} \quad X(\omega - \omega_0)$

Odpowiednie dowody – analogicznie, jak poprzednio...

Przykład

Dla sygnału:

$$x(t) = 2 \cdot \Pi\left(\frac{t-1}{3}\right)$$

możemy zatem wyznaczyć transformatę CFT(f) na dwa sposoby:

a) z definicji CFT:

$$X(f) = 2 \cdot \int_{-1/2}^{+5/2} e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = \dots$$

b) ze znanych par (sygnał-transformata) i odpowiednich twierdzeń:

$$X(f) = 2 \cdot 3 \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot 3) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot 1} = 6 \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot 3) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f}$$

Najpierw zmiana skali czasu, a potem opóźnienie.

Warto umieć porównać oba wyniki! Czyli zastosować odpowiednie przekształcenia.

Przykład (cd.)

Gdyby w tym przykładzie najpierw zastosować opóźnienie, a potem zmianę skali osi czasu, to należałoby najpierw przekształcić odpowiednio sygnał, by jawnie otrzymać odpowiednie parametry:

$$x(t) = 2 \cdot \Pi\left(\frac{t-1}{3}\right) = 2 \cdot \Pi\left(\frac{1}{3} \cdot t - \frac{1}{3}\right)$$

Warto sprawdzić, czy otrzymamy ten sam wynik!

Transformata sygnału schodkowego

$$\Delta t = \text{const}$$

$$t_n = n \cdot \Delta t$$

$$x_n = x(n \cdot \Delta t)$$

Przybliżenie sygnału $x(t)$ sygnałem schodkowym:

$$x_1(t) = \sum_{n=n_1}^{n_2} x_n \cdot \Pi\left(\frac{t - t_n}{\Delta t}\right)$$

$$\Pi\left(\frac{t - t_d}{T}\right) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} T \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot T) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_d}$$

$$X_1(f) = \Delta t \cdot \sum_{n=n_1}^{n_2} x_n \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot \Delta t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_n}$$

Granice sumowania mogą się rozciągać do nieskończoności, ale nie muszą.

Wartość główna całki

Na przykładzie sygnału sinusoidalnego:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt = ???$$

$$\text{V.p.} \int_{-\infty}^{+\infty} \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt = \lim_{a \rightarrow +\infty} \int_{-a}^a \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt = 0$$

Analogiczny wynik uzyskamy dla każdej funkcji nieparzystej.

Transformata sygnału rzeczywistego

$$\begin{aligned}
 X(f) &= \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = \int_{-\infty}^{+\infty} [x_{parz}(t) + x_{niep}(t)] \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = \\
 &= \int_{-\infty}^{+\infty} [x_{parz}(t) + x_{niep}(t)] \cdot [\cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) - j \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t)] dt = \\
 &= \int_{-\infty}^{+\infty} x_{parz}(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt - j \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x_{parz}(t) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt + \\
 &\quad + \int_{-\infty}^{+\infty} x_{niep}(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt - j \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x_{niep}(t) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt = \{\text{V.p.}\} = \\
 &= \int_{-\infty}^{+\infty} x_{parz}(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt - j \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x_{niep}(t) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt = \\
 &= \operatorname{Re}(X(f)) + j \cdot \operatorname{Im}(X(f))
 \end{aligned}$$

Transformata sygnału rzeczywistego

Jeżeli:

$$x(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CTF} \quad X(f)$$

to:

$$x_{parz}(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CTF} \quad \text{Re}(X(f))$$

$$x_{niep}(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CTF} \quad j \cdot \text{Im}(X(f))$$

Analogicznie dla ω .

Transformata sygnału rzeczywistego

$$\operatorname{Re}(X(f)) = \int_{-\infty}^{+\infty} x_{parz}(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt = \int_{-\infty}^{+\infty} x_{parz}(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot (-f) \cdot t) dt = \operatorname{Re}(X(-f))$$

$$\begin{aligned}\operatorname{Im}(X(f)) &= - \int_{-\infty}^{+\infty} x_{niep}(t) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt \Rightarrow \operatorname{Im}(X(-f)) = - \int_{-\infty}^{+\infty} x_{niep}(t) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot (-f) \cdot t) dt = \\ &= \int_{-\infty}^{+\infty} x_{niep}(t) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt = -\operatorname{Im}(X(f))\end{aligned}$$

Zatem część rzeczywista transformaty jest parzystą funkcją f , natomiast część urojona transformaty jest nieparzystą funkcją f .

Analogicznie pokazujemy, że
część rzeczywista transformaty jest parzystą funkcją ω ,
natomiast część urojona transformaty jest nieparzystą funkcją ω .

... wykresy!

Transformata sygnału rzeczywistego

$$X(f) = \operatorname{Re}(X(f)) + j \cdot \operatorname{Im}(X(f)) = |X(f)| \cdot e^{j \cdot \varphi(X(f))} : |X(f)| \in \mathfrak{R}_{0+} \wedge \varphi(X(f)) \in \mathfrak{R}$$

Z powyższej zależności wynika, że dla sygnału rzeczywistego także:

- a) moduł transformaty jest parzystą funkcją f ,
- b) faza transformaty jest nieparzystą funkcją f .

Analogicznie dla $X(\omega)$.

... wykresy!

Warto potwierdzić wykazane parzystości (symetrie wykresów) za pomocą dotychczas wyznaczonych par sygnał-transformata.

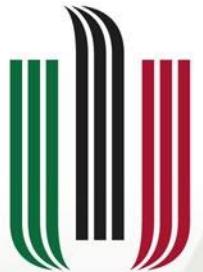
Podsumowanie

- 1. Sygnał sinc.**
- 2. Ciągła transformacja Fouriera (CFT).**
- 3. Pary: sygnał-transformata.**
- 4. Własności CFT - twierdzenia.**

AGH

***Zapraszam na ćwiczenia ...
lub do laboratorium ...***

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 4

**Dr inż. Przemysław Korohoda
Katedra Elektroniki, AGH, Kraków**

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

UPEL: TS 2022

Plan wykładu

- 1. Transformata CFT sygnału stałego -> delta Diraca.**
- 2. Kilka ważnych par „sygnał-transformata”.**
- 3. Parzystości CFT (cd.).**
- 4. Transformowanie sygnałów zespolonych.**
- 5. Splot – definicja, przykłady, własności.**
- 6. Więcej par „sygnał-transformata”.**
- 7. Szereg Fouriera (grzebień Diraca).**

Transformata sygnału stałego

Wyliczenie bezpośrednio z def. jest nieskuteczne:

$$x(t) = c \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = ?$$

$$\begin{aligned} X(f) &= \int_{-\infty}^{+\infty} c \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = c \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = \\ &= c \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt - j \cdot c \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt = ? \end{aligned}$$

Przypomnienie, wartość główna całki:

$$\text{V.p.} \int_{-\infty}^{+\infty} \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt = \lim_{a \rightarrow +\infty} \int_{-a}^a \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t) dt = 0$$

Transformata CFT(f) sygnału stałego

Rozważmy ciąg funkcji (sygnałów) :

$$\boxed{a > 0} \quad x_a(t) = \Pi\left(\frac{t}{a}\right) \quad \xrightarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X_a(f) = a \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot a)$$

$a \rightarrow +\infty$

Oczywiście:

$$\lim_{a \rightarrow +\infty} x_a(t) = 1 \quad \xleftrightarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \lim_{a \rightarrow +\infty} X_a(f) = \delta(f)$$

Bez dowodu:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \text{sinc}(\pi \cdot f) df = 1$$

... ale można to łatwo sprawdzić z użyciem Matlaba.

Pseudo-funkcja (dystrybucja) delta Diraca:

$$\delta(f) = \begin{cases} +\infty & \text{dla } f = 0 \\ 0 & \text{dla } f \neq 0 \end{cases} \quad \wedge \quad \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(f) df = 1$$

Analogicznie można określić $\delta(t)$ czy $\delta(\omega)$.

Transformata CFT(f) sygnału stałego

Można też i tak:

$$x_a(t) = \text{sinc}\left(\pi \cdot \frac{t}{a}\right) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X_a(f) = a \cdot \Pi(f \cdot a)$$

Bez dowodu:

$$\lim_{a \rightarrow +\infty} x_a(t) = 1 \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \lim_{a \rightarrow +\infty} X_a(f) = \delta(f)$$

... ale można to łatwo sprawdzić z użyciem Matlaba.

Oczywiście:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \Pi(f) df = 1$$

Transformata CFT(ω) sygnału stałego

$$x_a(t) = \text{sinc}\left(\pi \cdot \frac{t}{a}\right) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X_a(\omega) = a \cdot \Pi\left(\frac{\omega \cdot a}{2 \cdot \pi}\right)$$

$a \rightarrow +\infty$

$$\lim_{a \rightarrow +\infty} x_a(t) = 1 \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad \lim_{a \rightarrow +\infty} X_a(\omega) = 2 \cdot \pi \cdot \delta(\omega)$$

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \Pi\left(\frac{\omega}{2 \cdot \pi}\right) d\omega = 2 \cdot \pi$$

Kolejna para sygnał-transformata:

$$x(t) = 1 \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = \delta(f)$$

$$x(t) = 1 \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(\omega) = 2 \cdot \pi \cdot \delta(\omega)$$

Kolejne pary sygnał-transformata

W podobny sposób możemy pokazać, że:

$$x(t) = \delta(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = 1$$

$$x(t) = \delta(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(\omega) = 1$$

$$\text{dla dowolnych } \varepsilon_1, \varepsilon_2 > 0 : \int_{t_d - \varepsilon_1}^{t_d + \varepsilon_2} \delta(t - t_d) dt = 1 \qquad \qquad \delta(t - t_d) \cdot x(t) = \delta(t - t_d) \cdot x(t_d)$$

$$\text{dlatego : } \int_{t_d - \varepsilon_1}^{t_d + \varepsilon_2} \delta(t - t_d) \cdot x(t) dt = x(t_d)$$

Potwierdzenie wyznaczonych par sygnał-transformata

$$X(f) = \delta(f): \quad x(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(f) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df = \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(f) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot 0 \cdot t} df = 1 \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(f) df = 1$$

$$X(\omega) = 2 \cdot \pi \cdot \delta(\omega): \quad x(t) = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} 2 \cdot \pi \cdot \delta(\omega) \cdot e^{j \cdot \omega \cdot t} d\omega = \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(\omega) \cdot e^{j \cdot 0 \cdot t} d\omega = 1 \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(\omega) d\omega = 1$$

$$x(t) = \delta(t): \quad X(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot 0} dt = 1 \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(t) dt = 1$$

$$x(t) = \delta(t): \quad X(\omega) = \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(t) \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot t} dt = \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(t) \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot 0} dt = 1 \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(t) dt = 1$$

Przykłady innych par sygnał-transformata

Korzystając z definicji lub odpowiednich twierdzeń można pokazać, że:

$$c \quad \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} \quad c \cdot \delta(f)$$

$$c \cdot \delta(t) \quad \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} \quad c$$

$$e^{j \cdot 2\pi f_0 t} \quad \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} \quad \delta(f - f_0)$$

$$\delta(t - t_d) \quad \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} \quad e^{-j \cdot 2\pi f \cdot t_d}$$

$$c \quad \xleftrightarrow[CFT(\omega)]{ICFT(\omega)} \quad c \cdot 2 \cdot \pi \cdot \delta(\omega)$$

$$c \cdot \delta(t) \quad \xleftrightarrow[CFT(\omega)]{ICFT(\omega)} \quad c$$

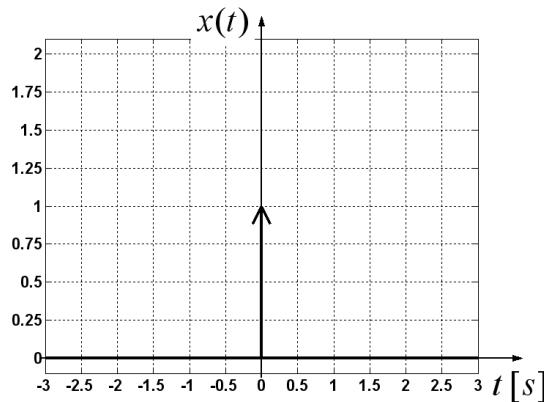
$$e^{j \cdot \omega_0 t} \quad \xleftrightarrow[CFT(\omega)]{ICFT(\omega)} \quad 2 \cdot \pi \cdot \delta(\omega - \omega_0)$$

$$\delta(t - t_d) \quad \xleftrightarrow[CFT(\omega)]{ICFT(\omega)} \quad e^{-j \cdot \omega t_d}$$

Sygnal harmoniczny (zespolony!): $e^{j \cdot 2\pi f_0 t} = e^{j \cdot \omega_0 t}$
Wykresy!

Graficzna ilustracja dla delty Diraca

$$x(t) = \delta(t)$$

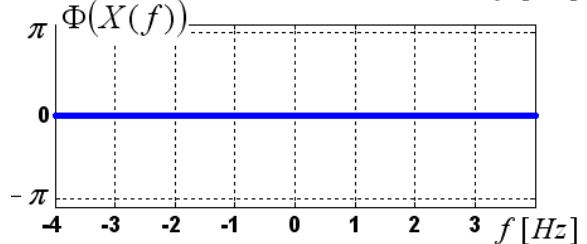
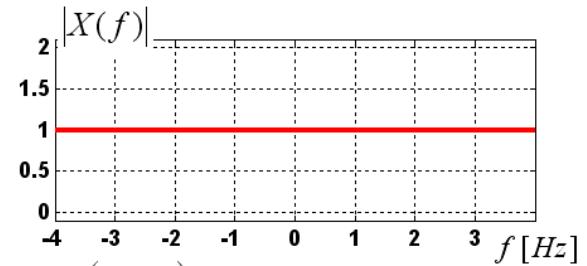
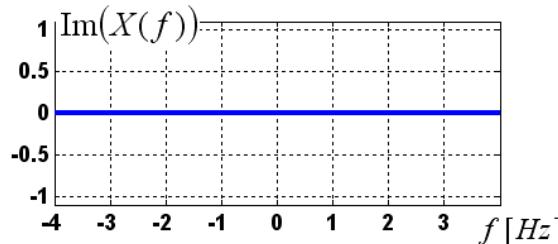
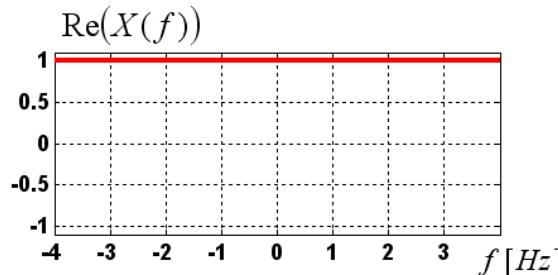

$$X(f) = 1$$

$$\operatorname{Re}(X(f)) = 1; \quad \operatorname{Im}(X(f)) = 0;$$

$$|X(f)| = 1; \quad \Phi(X(f)) = 0$$

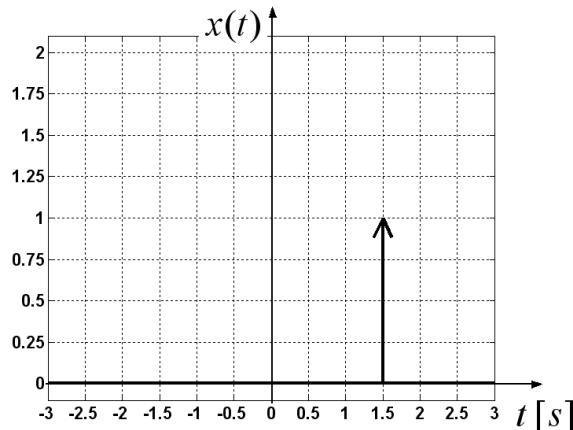

Graficzna ilustracja dla delty Diraca (cd.)

$$t_0 = 1,5$$

$$X(f) = e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0}$$

$$x(t) = \delta(t - t_0)$$

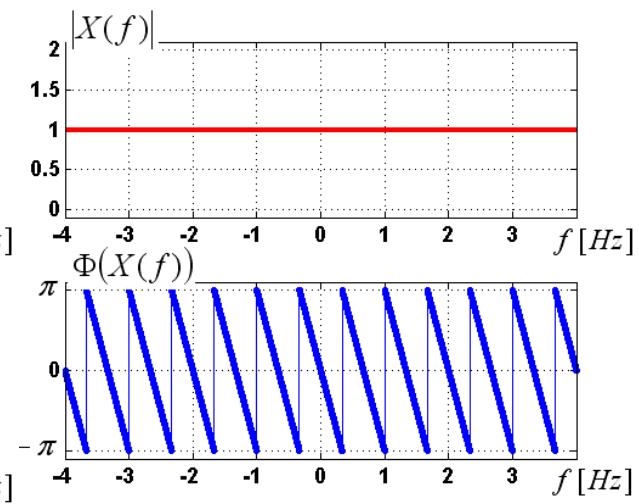
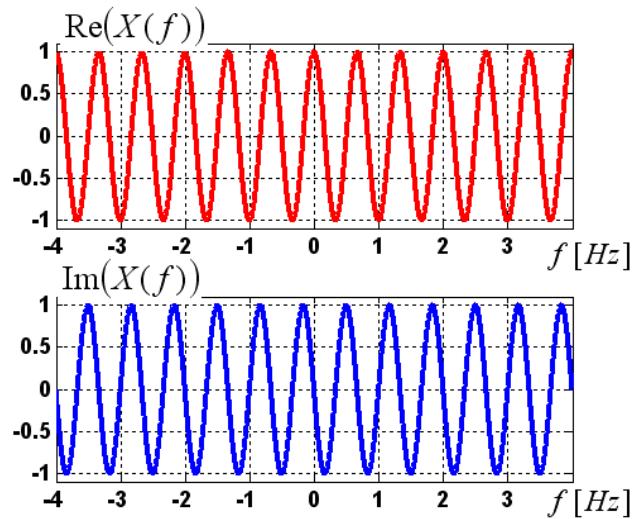

$$\operatorname{Re}(X(f)) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0)$$

$$\operatorname{Im}(X(f)) = -\sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0)$$

$$|X(f)| = 1$$

$$\Phi(X(f)) = -2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0$$

Typowe operacje na delcie Diraca

... przesuwanie, mnożenie przez liczbę, dodawanie itd.:

$$x(t) = \delta(t - t_0)$$

$$x(t) = \delta(t) + \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

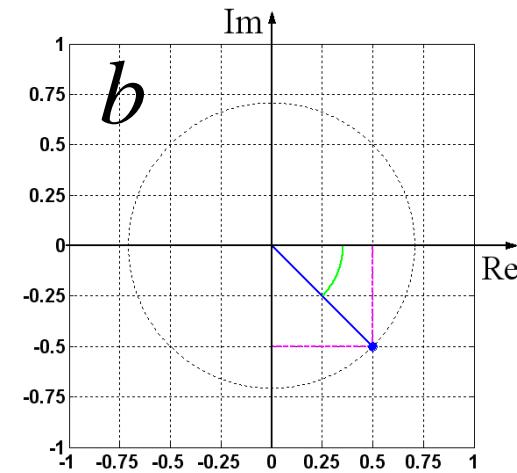
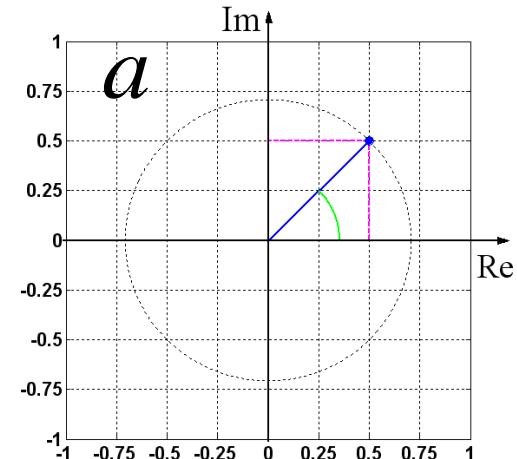
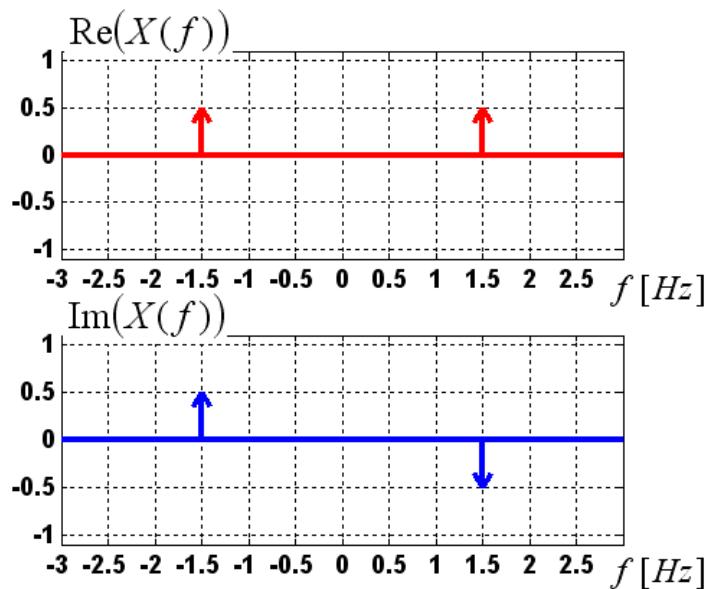
$$x(t) = 3 \cdot \delta(t) - 2 \cdot \delta(t - t_0) + \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

... analogicznie w dziedzinie f , czy ω .

Przykład ilustracji transformaty z deltami Diraca na płaszczyźnie zespolonej

$$X(f) = \left(\frac{1}{2} + j \cdot \frac{1}{2} \right) \cdot \delta(f + 1,5) + \left(\frac{1}{2} - j \cdot \frac{1}{2} \right) \cdot \delta(f - 1,5)$$

$$X(f) = a \cdot \delta(f + 1,5) + b \cdot \delta(f - 1,5)$$

Dowód z wykorzystaniem nowych narzędzi

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \left[\int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt \right] \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df = \int_{-\infty}^{+\infty} \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df d\tau$$

...i następnie:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df d\tau = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df d\tau =$$

$$\left\{ y(t) = \delta(t - \tau) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad Y(f) = e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} \right\}$$

$$= \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot \left[\int_{-\infty}^{+\infty} Y(f) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df \right] d\tau = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot \delta(t - \tau) d\tau = x(t)$$

Inne ważne pary sygnał-transformata

Korzystając z definicji lub odpowiednich twierdzeń można także pokazać, że:

$$\cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad \frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_0) + \delta(f - f_0)]$$

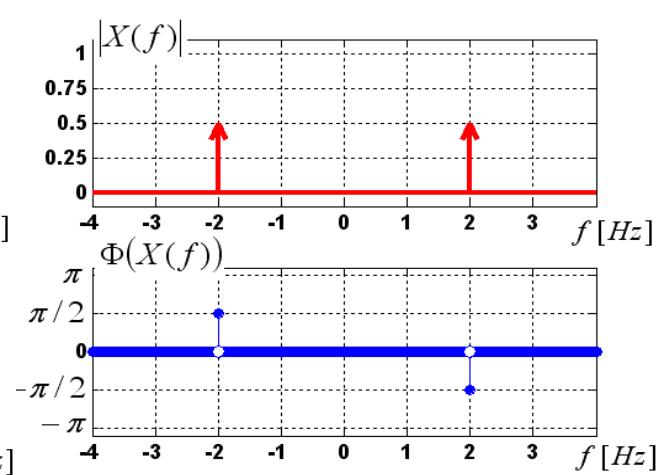
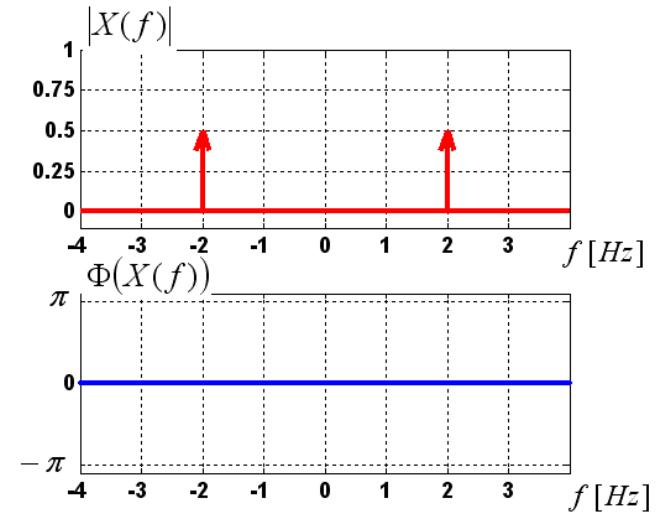
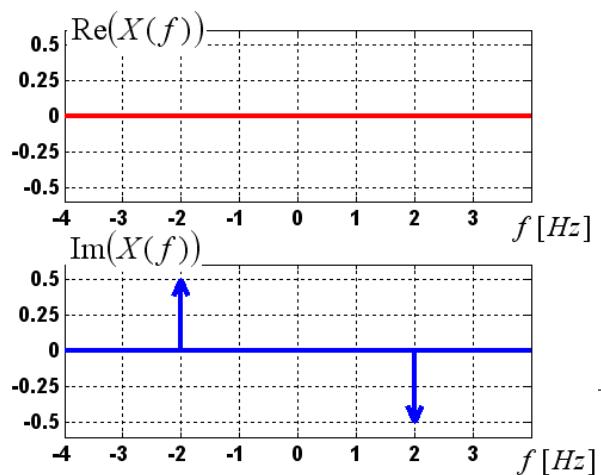
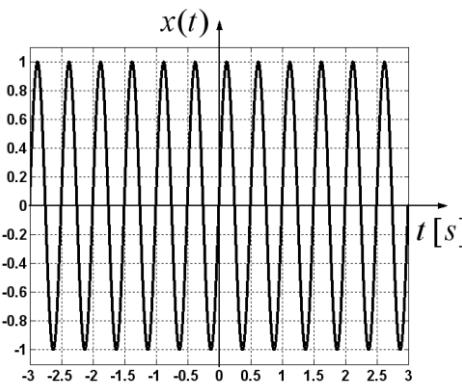
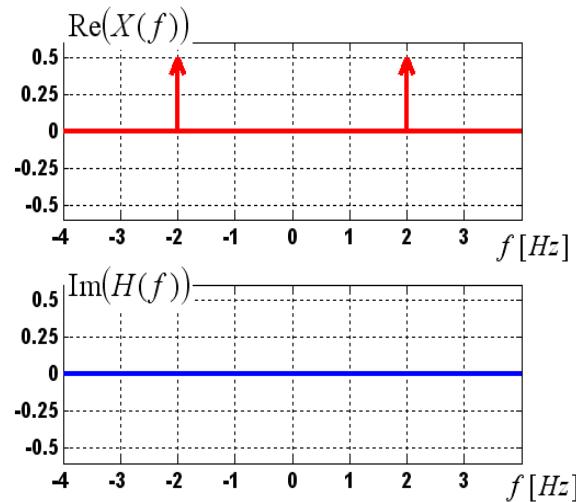
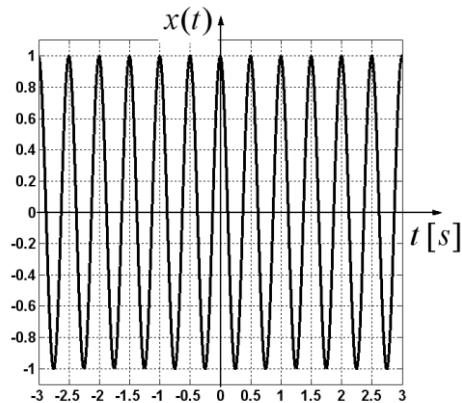
$$\sin(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad j \cdot \frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_0) - \delta(f - f_0)]$$

$$\cos(\omega_0 \cdot t) \quad \xleftrightarrow[ICFT(\omega)]{CFT(\omega)} \quad \pi \cdot [\delta(\omega + \omega_0) + \delta(\omega - \omega_0)]$$

$$\sin(\omega_0 \cdot t) \quad \xleftrightarrow[ICFT(\omega)]{CFT(\omega)} \quad j \cdot \pi \cdot [\delta(\omega + \omega_0) - \delta(\omega - \omega_0)]$$

Przykładowe wykresy dla sygnałów cos/sin

Inne ważne pary sygnał-transformata

Analogicznie „w drugą stronę”:

$$\frac{1}{2} \cdot [\delta(t + t_0) + \delta(t - t_0)] \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} \cos(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0)$$

$$j \cdot \frac{1}{2} \cdot [\delta(t - t_0) - \delta(t + t_0)] \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0)$$

$$\frac{1}{2} \cdot [\delta(t + t_0) + \delta(t - t_0)] \xleftrightarrow[CFT(\omega)]{ICFT(\omega)} \cos(\omega \cdot t_0)$$

$$j \cdot \frac{1}{2} \cdot [\delta(t - t_0) - \delta(t + t_0)] \xleftrightarrow[CFT(\omega)]{ICFT(\omega)} \sin(\omega \cdot t_0)$$

Warto dla tych kolejnych przykładów sprawdzić odpowiednie (nie)parzystości! 17

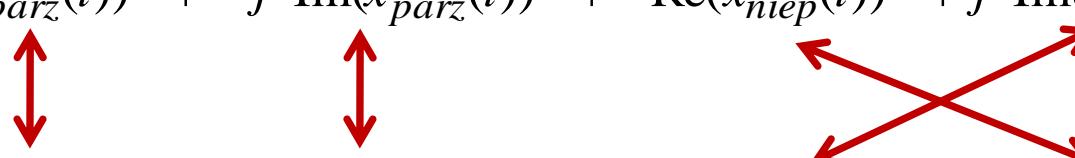
Parzystości i nieparzystości (ogólnie)

Po rozdzieleniu sygnału zespolonego oraz jego transformaty Fouriera na część parzystą i nieparzystą:

$$x(t) = x_{parz}(t) + x_{niep}(t) \quad \xleftarrow[CFT]{ICFT} \quad X(f) = X_{parz}(f) + X_{niep}(f)$$

Uwaga – X_{parz} to parzysta część transformaty, a nie transformata parzystej części sygnału!

można stwierdzić, że zachodzą następujące zależności:

$$\begin{aligned} x(t) &= \text{Re}(x_{parz}(t)) + j \cdot \text{Im}(x_{parz}(t)) + \text{Re}(x_{niep}(t)) + j \cdot \text{Im}(x_{niep}(t)) \\ X(f) &= \text{Re}(X_{parz}(f)) + j \cdot \text{Im}(X_{parz}(f)) + \text{Re}(X_{niep}(f)) + j \cdot \text{Im}(X_{niep}(f)) \end{aligned}$$

Dla sygnału rzeczywistego wystarczy pominąć odpowiednie wartości urojone.

Wykazanie wybranego powiązania stanowi bardzo dobre ćwiczenie rachunkowe.

Dokładnie tak samo można określić zależności dla CFT(ω).

Transformowanie sygnałów zespolonych

Dla zespolonego sygnału oraz jego transformaty Fouriera:

$$x(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X(f)$$

$$x(-t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X(-f)$$

zachodzą następujące związki:

$$\overline{x(t)} \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \overline{X(-f)}$$

$$\overline{x(-t)} \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \overline{X(f)}$$

Dla zespolonego sygnału oraz jego transformaty Fouriera:

$$x(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}(\omega)]{\text{CFT}(\omega)} \quad X(\omega)$$

$$x(-t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}(\omega)]{\text{CFT}(\omega)} \quad X(-\omega)$$

zachodzą następujące związki:

$$\overline{x(t)} \quad \xleftarrow[\text{ICFT}(\omega)]{\text{CFT}(\omega)} \quad \overline{X(-\omega)}$$

$$\overline{x(-t)} \quad \xleftarrow[\text{ICFT}(\omega)]{\text{CFT}(\omega)} \quad \overline{X(\omega)}$$

Zależności między transformata w przód oraz odwrotną

Rozpisując odpowiednio wzory na transformaty można dojść do następujących obserwacji:

$$\begin{array}{ccc} p(t) & \xrightarrow{\text{CFT}} & q(f) \\ & \Downarrow & \\ \overline{q(t)} & \xleftarrow{\text{ICFT}} & \overline{p(f)} \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} p(t) & \xrightarrow{\text{CFT}(\omega)} & q(\omega) \\ & \Downarrow & \\ \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \overline{q(t)} & \xleftarrow{\text{ICFT}(\omega)} & \overline{p(\omega)} \end{array}$$

Analogiczne związki zajdą dla przejścia „w drugą stronę”.

Na razie tylko w dziedzinie czasu:

$$y(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x_1(\tau) \cdot x_2(t - \tau) d\tau$$

Interpretacja graficzna – patrz tablica...

Oznaczenie splotu:

$$y(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x_1(\tau) \cdot x_2(t - \tau) d\tau = (x_1 * x_2)(t) = x_1(t) * x_2(t)$$

Przemiennosć splotu:

$$y(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x_1(\tau) \cdot x_2(t - \tau) d\tau = \int_{-\infty}^{+\infty} x_1(t - \tau) \cdot x_2(\tau) d\tau$$

$$x_1(t) * x_2(t) = x_2(t) * x_1(t)$$

Przykład oraz definicja funkcji lambda

$$x_1(t) = \Pi(t)$$

$$x_2(t) = \Pi(t)$$

$$x_1(t) * x_2(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} \Pi(\tau) \cdot \Pi(t - \tau) d\tau = \Lambda(t)$$

$$\Lambda(t) = \begin{cases} t + 1 & \text{dla } -1 < t \leq 0 \\ -t + 1 & \text{dla } 0 < t \leq 1 \\ 0 & \text{dla } \text{pozost. } t \end{cases}$$

Analogicznie określamy funkcje lambda dla innych dziedzin.

AGH

Dygresja: Funkcja lambda -> delta Diraca

$$\lim_{a \rightarrow 0+} \left(\frac{1}{a} \cdot \Lambda\left(\frac{t}{a}\right) \right) = \delta(t)$$

W tym przypadku całka także jest „łatwa”:

$$\frac{1}{a} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \Lambda\left(\frac{t}{a}\right) dt = \frac{1}{a} \cdot a \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \Lambda(\tau) d\tau = 1$$

Dla porównania:

$$\lim_{a \rightarrow 0+} \left(\frac{1}{a} \cdot \Pi\left(\frac{t}{a}\right) \right) = \delta(t)$$

Ciągła:

$$\frac{1}{a} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \Pi\left(\frac{t}{a}\right) dt = \frac{1}{a} \cdot a \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \Pi(\tau) d\tau = 1$$

$$\lim_{a \rightarrow 0+} \left(\frac{1}{a} \cdot \text{sinc}\left(\frac{\pi \cdot t}{a}\right) \right) = \delta(t)$$

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \frac{1}{a} \cdot \text{sinc}\left(\frac{\pi \cdot t}{a}\right) dt = \left\{ \begin{array}{l} \tau = \frac{t}{a} \\ dt = a \cdot d\tau \\ t \rightarrow \pm\infty \Leftrightarrow \tau \rightarrow \pm\infty \end{array} \right\} = \frac{1}{a} \cdot a \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \text{sinc}(\pi \cdot \tau) d\tau = 1$$

$$\boxed{\int_{-\infty}^{+\infty} \text{sinc}(\pi \cdot t) dt = 1}$$

Wnioski (kolejna dygresja)

$$\lim_{a \rightarrow 0+} \left(\frac{1}{a} \cdot \Lambda \left(\frac{t}{a} \right) \right) = \delta(t) \Rightarrow X(f) = \lim_{a \rightarrow 0+} \left(\text{sinc}^2(\pi \cdot f \cdot a) \right) = 1$$

$$\lim_{a \rightarrow 0+} \left(\frac{1}{a} \cdot \Pi \left(\frac{t}{a} \right) \right) = \delta(t) \Rightarrow X(f) = \lim_{a \rightarrow 0+} \left(\text{sinc}(\pi \cdot f \cdot a) \right) = 1$$

$$\lim_{a \rightarrow 0+} \left(\frac{1}{a} \cdot \text{sinc} \left(\frac{\pi \cdot t}{a} \right) \right) = \delta(t) \Rightarrow X(f) = \lim_{a \rightarrow 0+} \left(\Pi(f \cdot a) \right) = 1$$

Analogicznie dla innych interesujących nas dziedzin.

Właściwości splotu

Łączność splotu:

$$x_1(t) * x_2(t) * x_3(t) = [x_1(t) * x_2(t)] * x_3(t) = x_1(t) * [x_2(t) * x_3(t)]$$

Dwuliniowość splotu:

$$[a \cdot x_1(t) + b \cdot x_2(t)] * x_3(t) = a \cdot [x_1(t) * x_3(t)] + b \cdot [x_2(t) * x_3(t)]$$

$$x_1(t) * [a \cdot x_2(t) + b \cdot x_3(t)] = a \cdot [x_1(t) * x_2(t)] + b \cdot [x_1(t) * x_3(t)]$$

Twierdzenie o splocie:

$$x_1(t) * x_2(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X_1(f) \cdot X_2(f)$$

$$x_1(t) * x_2(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT(\omega)]{CFT(\omega)} \quad X_1(\omega) \cdot X_2(\omega)$$

Splatanie z deltą Diraca

$$\begin{aligned}x(t) * \delta(t - t_d) &= \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(\tau - t_d) \cdot x(t - \tau) d\tau = \\&= \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(\tau - t_d) \cdot x(t - t_d) d\tau = x(t - t_d) \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(\tau - t_d) d\tau = \\&= x(t - t_d)\end{aligned}$$

czyli np.:

$$\begin{aligned}x(t) * \sum_{n=1}^3 \delta(t - n \cdot \Delta t) &= \sum_{n=1}^3 x(t - n \cdot \Delta t) = \\&= x(t - \Delta t) + x(t - 2 \cdot \Delta t) + x(t - 3 \cdot \Delta t)\end{aligned}$$

Kolejna para sygnał-transformata

$$\Pi(t) * \Pi(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \text{sinc}(\pi \cdot f) \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f)$$

czyli:

$$x(t) = \Lambda(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X(f) = \text{sinc}^2(\pi \cdot f)$$

$$\Pi(t) * \Pi(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}(\omega)]{\text{CFT}(\omega)} \quad \text{sinc}(\omega/2) \cdot \text{sinc}(\omega/2)$$

czyli:

$$x(t) = \Lambda(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}(\omega)]{\text{CFT}(\omega)} \quad X(\omega) = \text{sinc}^2(\omega/2)$$

Splot w dziedzinie Fouriera

Definiujemy go analogicznie:

$$Y(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} X_1(v) \cdot X_2(f-v) dv = X_1(f) * X_2(f)$$

$$Y(\omega) = \int_{-\infty}^{+\infty} X_1(w) \cdot X_2(\omega-w) dw = X_1(\omega) * X_2(\omega)$$

Splot w tych dziedzinach posiada te same właściwości, co w dziedzinie t :
przemiennność, łączność, dwuliniowość, itd.

Odwrócone twierdzenie o splocie:

$$x_1(t) \cdot x_2(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X_1(f) * X_2(f)$$

$$x_1(t) \cdot x_2(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT(\omega)]{CFT(\omega)} \quad \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot X_1(\omega) * X_2(\omega)$$

Wniosek: interpretacja Fouriera dla modulacji amplitudy

$$y(t) = x(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_c \cdot t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad Y(f) = X(f) * \left(\frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_c) + \delta(f - f_c)] \right)$$

$$X(f) * \left(\frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_c) + \delta(f - f_c)] \right) = \frac{1}{2} \cdot [X(f) * \delta(f + f_c)] + \frac{1}{2} \cdot [X(f) * \delta(f - f_c)]$$

Twierdzenie o modulacji (amplitudy):

$$y(t) = x(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_c \cdot t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad Y(f) = \frac{1}{2} \cdot X(f + f_c) + \frac{1}{2} \cdot X(f - f_c)$$

$$y(t) = x(t) \cdot \cos(\omega_c \cdot t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}(\omega)]{\text{CFT}(\omega)} \quad Y(\omega) = \frac{1}{2} \cdot X(\omega + \omega_c) + \frac{1}{2} \cdot X(\omega - \omega_c)$$

Sygnał okresowy

$$x(t) = x(t + n \cdot T)$$

T – okres podstawowy (zwykle zakładamy $T > 0$)

$$n = \dots - 2, -1, 0, 1, 2 \dots$$

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x_0(t - n \cdot T)$$

$x_0(t)$ – wzorzec okresu. Można założyć, że $x_0(t)$ jest zerowe poza przyjętym odcinkiem t o długości T , ale w ogólności nie jest to konieczne.

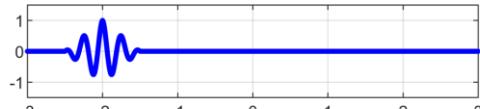
Przykłady sygnałów okresowych

$T=1$

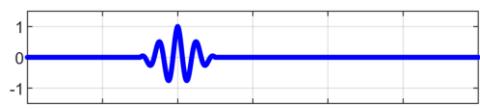
$x_0(t+3 \cdot T)$

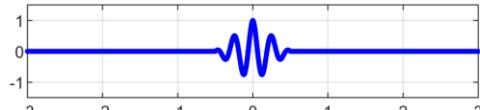
$x_0(t+2 \cdot T)$

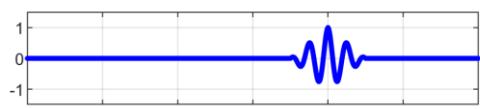
$x_0(t+T)$

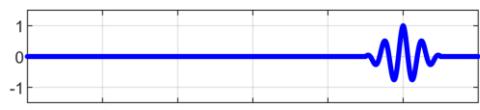
$x_0(t)$

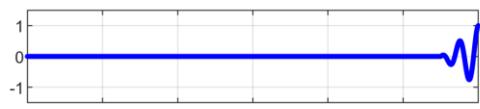
$x_0(t-T)$

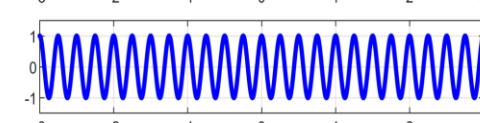
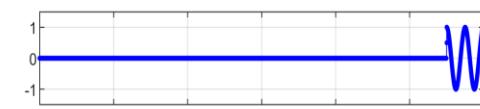
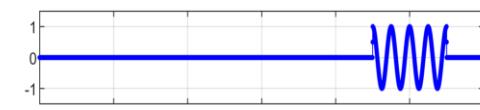
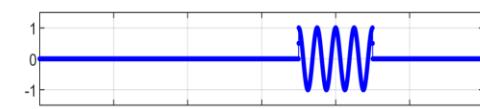
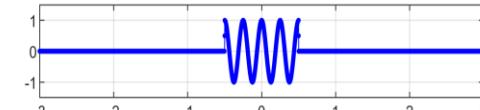
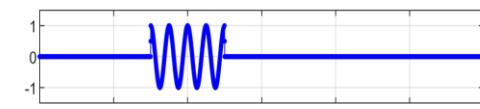
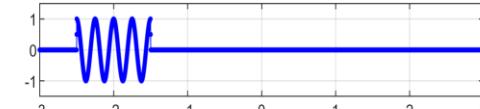
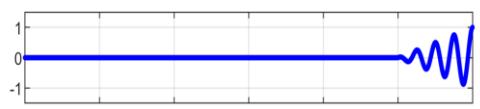
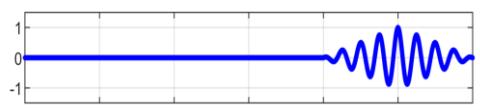
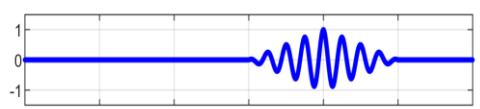
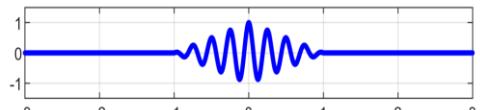
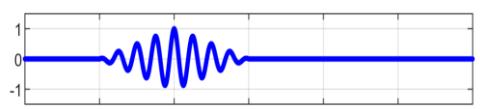
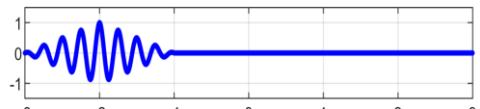
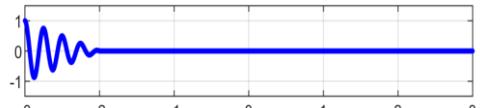
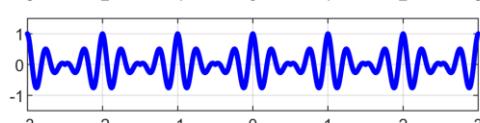
$x_0(t-2 \cdot T)$

$x_0(t-3 \cdot T)$

$x(t)$

Sygnal okresowy

$$x(t) = x(t + n \cdot T)$$

$$n = \dots -2, -1, 0, 1, 2 \dots$$

T – okres podstawowy (zwykle zakładamy $T > 0$)

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x_0(t - n \cdot T) = x_0(t) * \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot T) = x_0(t) * g_T(t)$$

pseudo-funkcja: grzebień Diraca

Szereg Fouriera (wersja zespolona)

Sygnal musi spełniać warunki Dirichleta!

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x_0(t - n \cdot T)$$

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_T \cdot t} \quad : \quad f_T = \frac{1}{T}$$

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} \quad : \quad f_n = n \cdot f_T \quad \text{czyli:}$$

$$f_1 = f_T$$

$$c_n = \frac{1}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0+T} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} dt$$

Szereg Fouriera (wersja zespolona)

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x_0(t - n \cdot T)$$

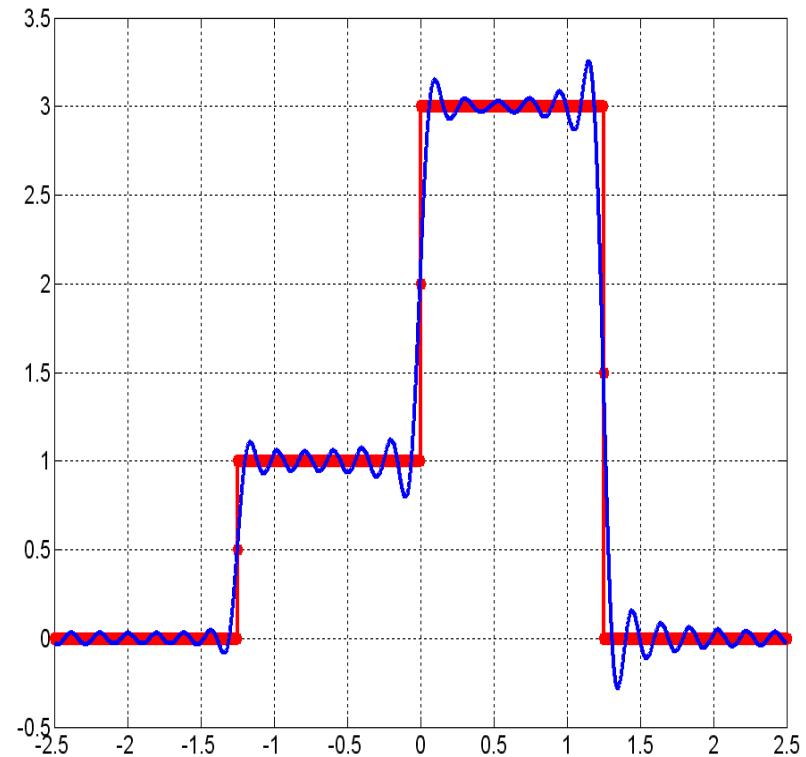
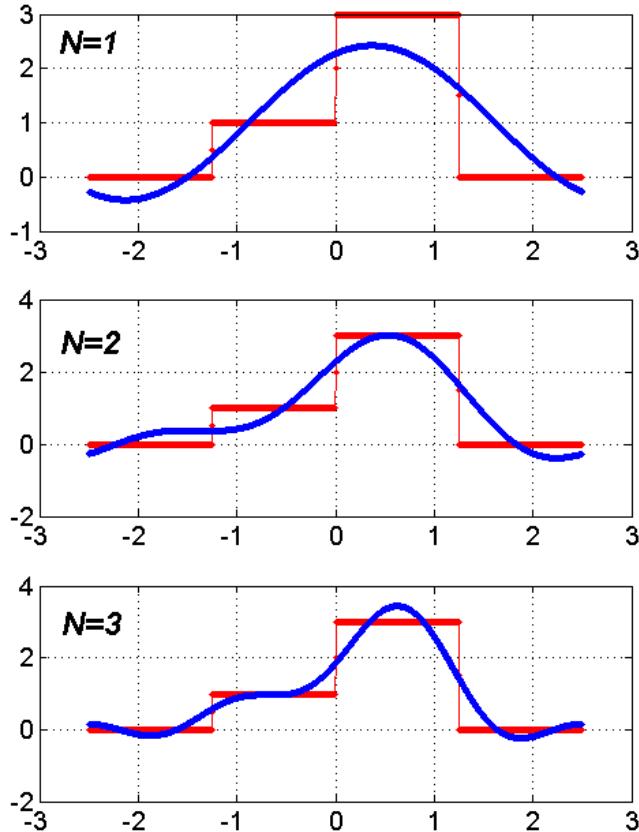
$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot n \cdot \omega_T \cdot t} \quad : \quad \omega_T = \frac{2 \cdot \pi}{T}$$

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot \omega_n \cdot t} \quad : \quad \omega_n = n \cdot \omega_T$$

$$c_n = \frac{1}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0 + T} x(t) \cdot e^{-j \cdot \omega_n \cdot t} dt$$

Przykład aproksymacji szeregiem Fouriera dla sygnałów schodkowych z okresem T

$T=5 \text{ s}$

Szereg Fouriera w dziedzinie f

$$X(f) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} X_0(f - n \cdot F)$$

$$X(f) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot n \cdot t_F} \quad : \quad t_F = \frac{1}{F}$$

$$X(f) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_n} \quad : \quad t_n = n \cdot t_F$$

$$c_n = \frac{1}{F} \cdot \int_{f_0}^{f_0 + F} X(f) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_n} \, df$$

Szereg Fouriera w dziedzinie ω

$$X(\omega) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} X_0(\omega - n \cdot \Omega)$$

$$X(\omega) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot \omega \cdot n \cdot t_\Omega} \quad : \quad t_\Omega = \frac{1}{\Omega}$$

$$X(\omega) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot \omega \cdot t_n} \quad : \quad t_n = n \cdot t_\Omega$$

$$c_n = \frac{1}{\Omega} \cdot \int_{\omega_0}^{\omega_0 + \Omega} X(\omega) \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot t_n} d\omega$$

Przykład

$$x_0(t) = \Pi\left(\frac{t}{\Delta t}\right) \quad : \quad \Delta t < T$$

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x_0(t - n \cdot T)$$

$n \neq 0$:

$$\begin{aligned} c_n &= \frac{1}{T} \cdot \int_{-\Delta t/2}^{+\Delta t/2} e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n \cdot t / T} dt = \frac{1}{T} \cdot \left[\frac{e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n \cdot t / T}}{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n / T} \right]_{-\Delta t/2}^{+\Delta t/2} = \frac{1}{T} \cdot \frac{e^{-j \cdot \pi \cdot n \cdot \Delta t / T} - e^{+j \cdot \pi \cdot n \cdot \Delta t / T}}{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n / T} = \\ &= \frac{\Delta t}{T} \cdot \frac{e^{j \cdot \pi \cdot n \cdot \Delta t / T} - e^{-j \cdot \pi \cdot n \cdot \Delta t / T}}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n \cdot \Delta t / T} = \frac{\Delta t}{T} \cdot \frac{\sin(\pi \cdot n \cdot \Delta t / T)}{\pi \cdot n \cdot \Delta t / T} \end{aligned}$$

$n = 0$:

$$c_0 = \frac{1}{T} \cdot \int_{-\Delta t/2}^{+\Delta t/2} e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot 0 \cdot t / T} dt = \frac{1}{T} \cdot \int_{-\Delta t/2}^{+\Delta t/2} 1 dt = \frac{\Delta t}{T}$$

Czyli:

$$c_n = \frac{\Delta t}{T} \cdot \text{sinc}(\pi \cdot n \cdot \Delta t / T)$$

Porównanie szeregu i CFT

Dla ostatniego przykładu:

$$c_n = \frac{\Delta t}{T} \cdot \text{sinc}\left(\pi \cdot n \cdot \Delta t / T\right) \quad \Pi\left(\frac{t}{\Delta t}\right) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \Delta t \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot \Delta t)$$

$$c_n = \frac{1}{T} \cdot X_0(f_n)$$

Porównując odpowiednie wzory bez trudu stwierdzamy, że jest to ogólna zależność

– w pierwszym podejściu można założyć, że sygnał x_0 jest niezerowy tylko na odcinku o długości okresu, po którym całkujemy wyznaczając c_n .

Czyli dla sygnału rzeczywistego wartości c_n i c_{-n} są zawsze sprzężone. Można to także wykazać wprost ze wzoru na c_n .

Interpretacja szeregu Fouriera dla sygnału rzeczywistego

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} \quad : \quad f_n = n \cdot f_T$$

$$c_n = |c_n| \cdot e^{j \cdot \varphi_n} \quad e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t) + j \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t)$$

$$c_n \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} + c_{-n} \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_{-n} \cdot t} = c_n \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} + \overline{c_n} \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} =$$

$$= |c_n| \cdot e^{j \cdot \varphi_n} \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t) + |c_n| \cdot e^{j \cdot \varphi_n} \cdot j \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t) + \\ + |c_n| \cdot e^{-j \cdot \varphi_n} \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t) - |c_n| \cdot e^{-j \cdot \varphi_n} \cdot j \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t) =$$

$$= 2 \cdot |c_n| \cdot [\cos(\varphi_n) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t) - \sin(\varphi_n) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t)]$$

Interpretacja szeregu Fouriera dla sygnału rzeczywistego

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} \quad : \quad f_n = n \cdot f_T$$

$$c_n = |c_n| \cdot e^{j \cdot \varphi_n}$$

$$\begin{aligned} 2 \cdot |c_n| \cdot [\cos(\varphi_n) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t) - \sin(\varphi_n) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t)] &= \\ &= 2 \cdot |c_n| \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t + \varphi_n) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} x(t) &= |c_0| \cdot e^{j \cdot \varphi_0} + \sum_{n=1}^{+\infty} 2 \cdot |c_n| \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t + \varphi_n) = \\ &= d_0 + \sum_{n=1}^{+\infty} d_n \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t - \beta_n) \end{aligned}$$

Ważny wzorek:

Dla $n > 0$: $d_n = 2 \cdot |c_n|;$ $\beta_n = -\varphi_n$

$$\cos(\alpha + \beta) = \cos \alpha \cdot \cos \beta - \sin \alpha \cdot \sin \beta$$

$$d_0 = c_0; \quad |d_0| = \pm d_0 \quad \wedge \quad (\beta_0 = 0 \vee \beta_0 = \pm \pi); \quad \beta_0 = \pm \varphi_0$$

Interpretacja szeregu Fouriera

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} \quad : \quad f_n = n \cdot f_T$$

$$x(t) = d_0 + \sum_{n=1}^{+\infty} d_n \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t - \beta_n)$$

$$x(t) = a_0 + \sum_{n=1}^{+\infty} a_n \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t) + b_n \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t)$$

Dla $n > 0$: $a_n = 2 \cdot |c_n| \cdot \cos(\varphi_n); \quad b_n = -2 \cdot |c_n| \cdot \sin(\varphi_n)$

Ważny wzorek:

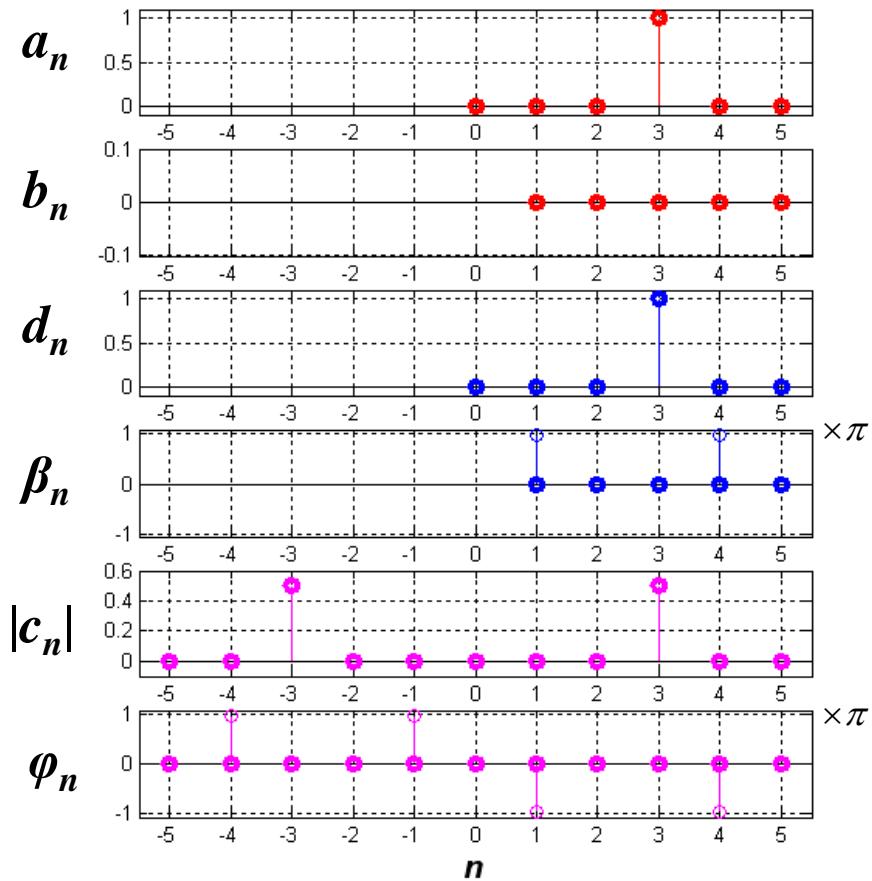
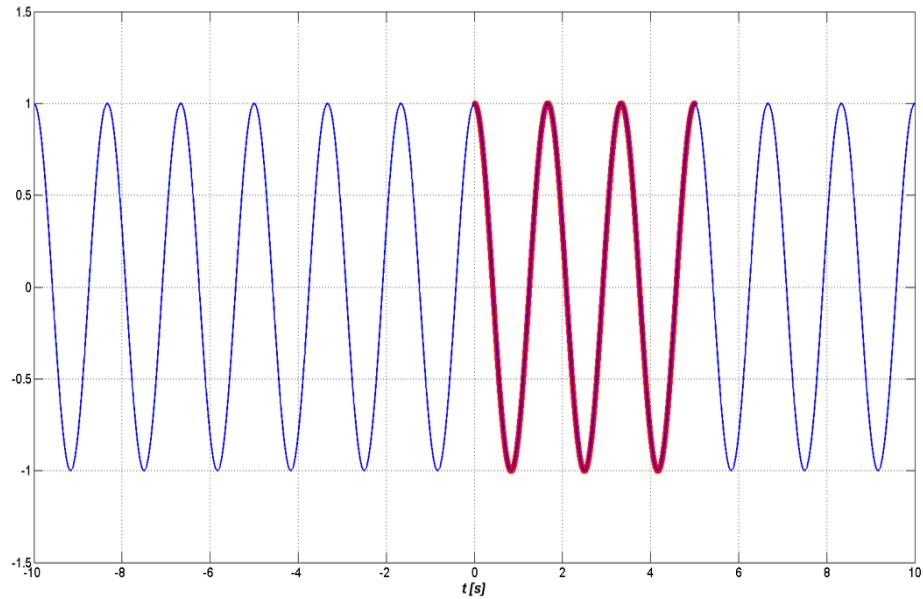
$$\cos(\alpha + \beta) = \cos \alpha \cdot \cos \beta - \sin \alpha \cdot \sin \beta$$

$$a_n = d_n \cdot \cos(\beta_n); \quad b_n = d_n \cdot \sin(\beta_n)$$

Przykład wyznaczania szeregu Fouriera dla sygnału kosinusoidalnego o całkowitej liczbie okresów w odcinku T

$$x(t) = \begin{cases} \cos(2\pi f_s t + \varphi_s) & \text{dla } t \in (0, T) \\ \text{z war. Dirichleta} & \text{dla } t = 0 \text{ lub } t = T \end{cases}$$

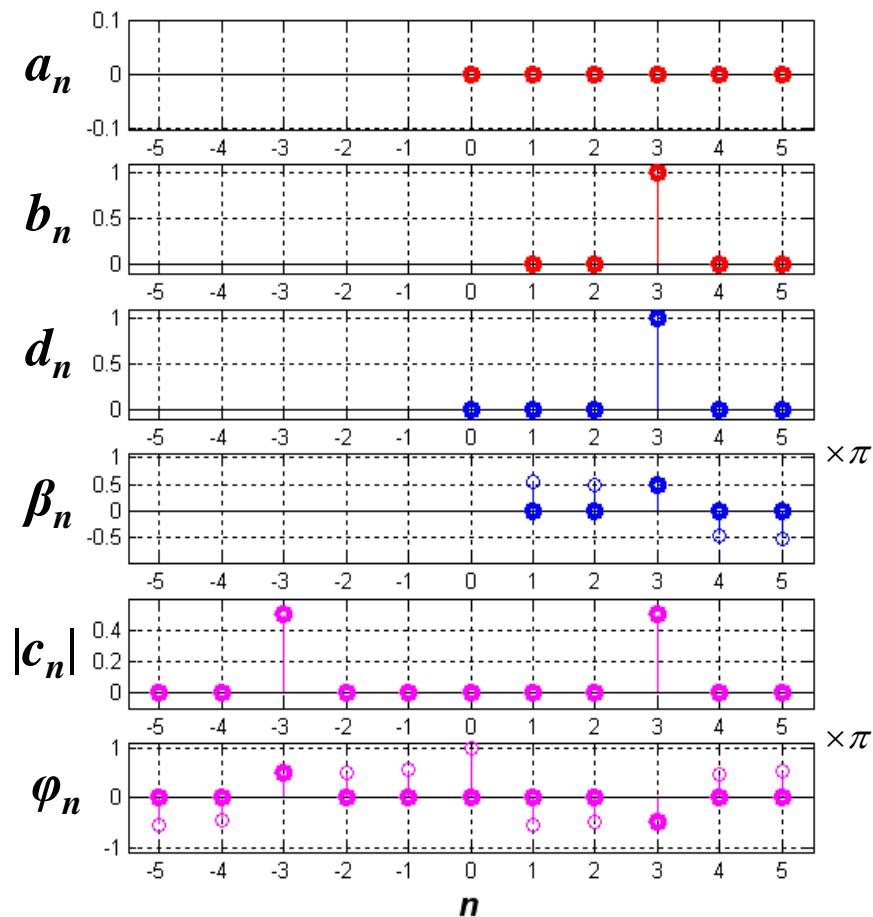
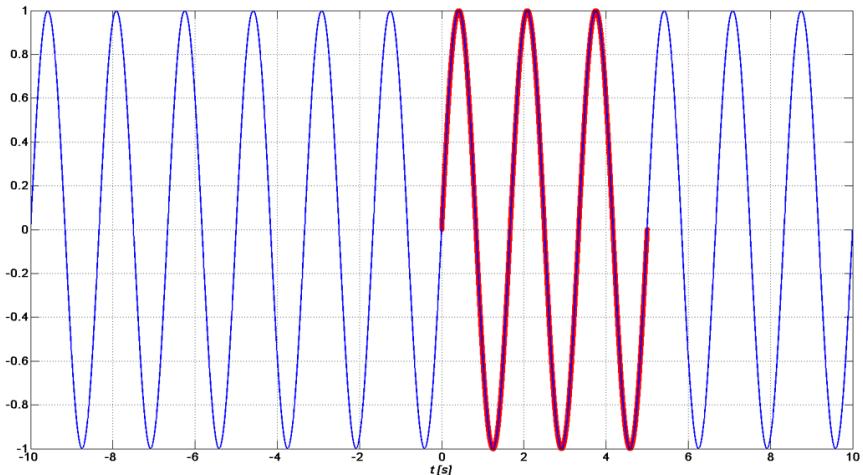
$f_s = 3 \cdot f_T; \quad \varphi_s = 0; \quad T = 5s;$

Przykład wyznaczania szeregu Fouriera dla sygnału sinusoidalnego o całkowitej liczbie okresów w odcinku T

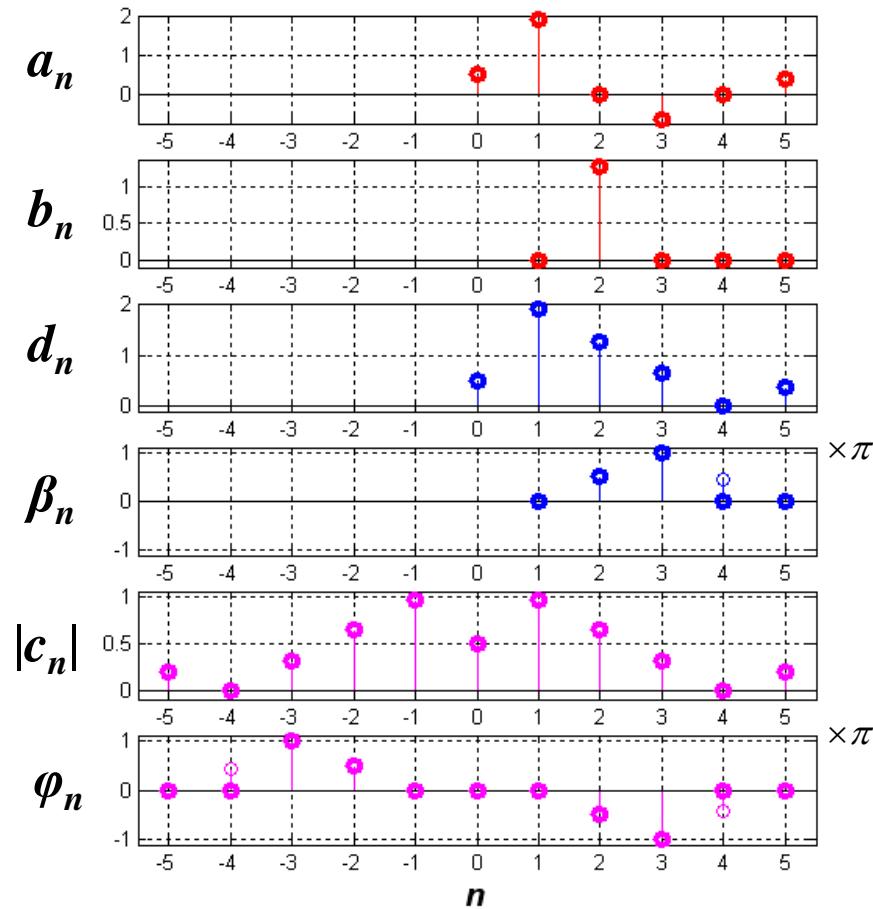
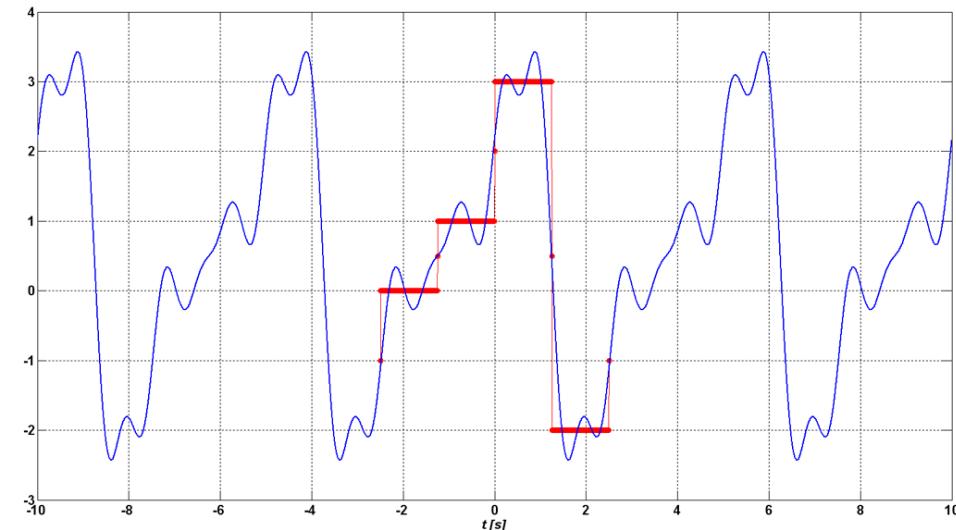
$$x(t) = \begin{cases} \cos(2\pi f_s t + \varphi_s) & \text{dla } t \in (0, T) \\ \text{z war. Dirichleta} & \text{dla } t = 0 \text{ lub } t = T \end{cases}$$

$$f_s = 3 \cdot f_T; \quad \varphi_s = -\frac{\pi}{2}; \quad T = 5s;$$

Przykład wyznaczania szeregu Fouriera dla sygnału schodkowego

$N=5$

Wyliczenie pomocnicze

Założenie, że (ko)sinusoida o częstotliwości f_s ma w całkowanym odcinku całkowitą liczbę okresów bardzo ułatwia całkowanie!

$$t_2 - t_1 = T$$

$$\begin{aligned} \int_{t_1}^{t_2} \cos^2(2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_s \cdot t) dt &= \frac{1}{2} \cdot \int_{t_1}^{t_2} \cos(4 \cdot \pi \cdot n \cdot f_s \cdot t) + 1 dt = \\ &= \frac{1}{2} \cdot (t_2 - t_1) = \frac{T}{2} \end{aligned}$$

Ważny wzorek:

$$\cos^2(\alpha) = \frac{\cos(2 \cdot \alpha) + 1}{2}$$

Przykład

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_s \cdot (t - t_d))$$

$$T = \frac{1}{f_T}$$

$$f_T = f_s$$

$$t_d = \frac{\varphi_d}{2 \cdot \pi \cdot f_s}$$

$$c_n = \frac{1}{T} \cdot \int_{-T/2}^{+T/2} \cos(2 \cdot \pi \cdot f_s \cdot (t - t_d)) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_T \cdot t} dt =$$

$$= \frac{1}{T} \cdot \int_{-T/2}^{+T/2} \cos(2 \cdot \pi \cdot f_s \cdot t - \varphi_d) \cdot [\cos(2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_T \cdot t) - j \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_T \cdot t)] dt =$$

$$= \frac{1}{T} \cdot \int_{-T/2}^{+T/2} [\cos(\varphi_d) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_s \cdot t) + \sin(\varphi_d) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_s \cdot t)] \cdot [\cos(2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_T \cdot t) - j \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_T \cdot t)] dt = \begin{cases} \text{dalej} \\ \text{tylko} \\ \text{dla} \\ n = 1 \end{cases} =$$

$$= \frac{\cos(\varphi_d)}{T} \cdot \int_{-T/2}^{+T/2} \cos^2(2 \cdot \pi \cdot f_s \cdot t) dt - j \cdot \frac{\sin(\varphi_d)}{T} \cdot \int_{-T/2}^{+T/2} \sin^2(2 \cdot \pi \cdot f_s \cdot t) dt = \left[\frac{\cos(\varphi_d)}{T} - j \cdot \frac{\sin(\varphi_d)}{T} \right] \cdot \frac{T}{2} =$$

$$= \frac{1}{2} \cdot e^{-j \cdot \varphi_d}$$

Proszę sprawdzić samodzielnie, co otrzymamy dla: $n = -1$ oraz dla n innych niż 1 lub -1.

Przykład (cd.)

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_s \cdot (t - t_d))$$

$$f_T = f_1 = f_s$$

$$c_1 = \frac{1}{2} \cdot e^{-j \cdot \varphi_d}; \quad c_{-1} = \frac{1}{2} \cdot e^{+j \cdot \varphi_d}$$

dla $n \neq 1 \text{ i } n \neq -1$: $c_n = 0$

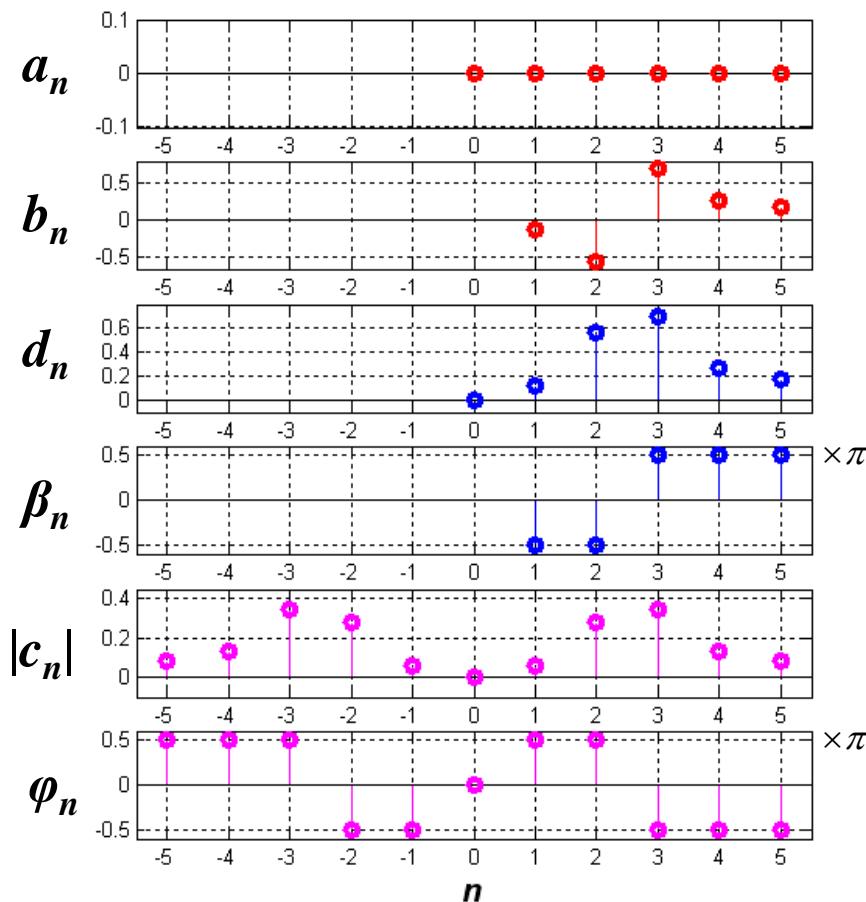
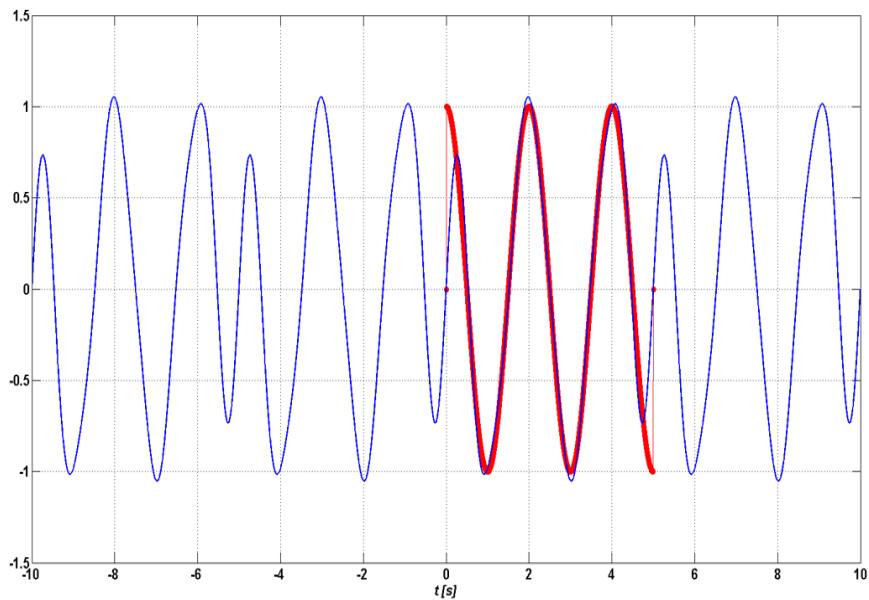
$$t_d = \frac{\varphi_d}{2 \cdot \pi \cdot f_s}$$

$$\begin{aligned} x(t) &= \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} = \frac{1}{2} \cdot e^{-j \cdot \varphi_d} \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_1 \cdot t} + \frac{1}{2} \cdot e^{+j \cdot \varphi_d} \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_1 \cdot t} = \\ &= \frac{e^{+j \cdot (2 \cdot \pi \cdot f_1 \cdot t - \varphi_d)} + e^{-j \cdot (2 \cdot \pi \cdot f_1 \cdot t - \varphi_d)}}{2} = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_1 \cdot t - \varphi_d) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_1 \cdot (t - t_d)) \end{aligned}$$

Przykład wyznaczania szeregu Fouriera dla sygnału kosinusoidalnego o niecałkowitej liczbie okresów w odcinku T

$$x(t) = \begin{cases} \cos(2\pi f_s t + \varphi_s) & \text{dla } t \in (0, T) \\ \text{z war. Dirichleta} & \text{dla } t = 0 \text{ lub } t = T \end{cases}$$

$$f_s = 2.5f_T; \quad \varphi_s = 0; \quad T = 5s;$$

Transformata CFT szeregu Fouriera

Transformata sygnału okresowego

Wyznaczmy transformatę dla szeregu Fouriera:

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} \quad \xleftrightarrow{\begin{matrix} CFT \\ ICFT \end{matrix}} \quad X(f) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot \delta(f - f_n)$$

a zatem dla sygnału okresowego:

$$c_n = \frac{1}{T} \cdot X_0(f_n)$$

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x_0(t - n \cdot T) \quad \xleftrightarrow{\begin{matrix} CFT \\ ICFT \end{matrix}} \quad X(f) = \frac{1}{T} \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} X_0(f_n) \cdot \delta(f - f_n)$$

Można założyć wstępnie, że sygnał x_0 jest niezerowy tylko na odcinku o długości T , ale generalnie nie jest to konieczne.

Analogiczne zależności „w drugą stronę”

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot \delta(t + t_n) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_n}$$

a zatem:

(po uwzględnieniu różnic wynikających z faktu stosowania tym razem ICFT, a nie – jak poprzednio – CFT)

$$x(t) = \frac{1}{F} \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x_0(t_n) \cdot \delta(t - t_n) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} X_0(f - n \cdot F)$$

Tym razem można wstępnie dla ułatwienia założyć, że transformata $X_0(f)$ jest niezerowa tylko na odcinku o długości F , ale wzory są poprawne także w innym przypadku.

Transformata grzebienia Diraca

$$g_T(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - t_n) \quad : \quad t_n = n \cdot T$$

$$c_n = \frac{1}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0+T} \delta(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} dt = \frac{1}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0+T} \delta(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot 0} dt = \frac{1}{T}$$

$$g_T(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \frac{1}{T} \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} \quad \xleftarrow[ICFT]{CFT} \quad G_T(f) = \frac{1}{T} \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(f - n/T)$$

$\Delta f = 1/T$

$$g_T(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot T) \quad \xleftarrow[ICFT]{CFT} \quad G_T(f) = \Delta f \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(f - n \cdot \Delta f)$$

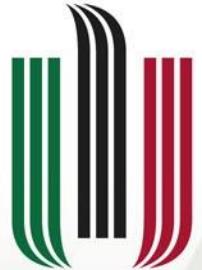
Podsumowanie

- 1. Transformaty: sygnału stałego, delty Diraca, sygnału harmonicznego oraz cos/sin.**
- 2. Delta Diraca jako pseudo-funkcja graniczna ciągu funkcji – definicja i właściwości.**
- 3. Splot: definicja, twierdzenie o splocie, splot z deltą Diraca, transformata sygnału $\Lambda(t)$, twierdzenie o modulacji.**
- 4. Szereg Fouriera: różne wersje, efekt okresowości.**
- 5. Zależność szeregu i transformaty dla sygnału okresowego.**
- 6. Transformata szeregu Fouriera.**
- 7. Transformata pseudo-funkcji grzebienia Diraca.**

AGH

*Zapraszam na ćwiczenia ...
lub do laboratorium ...*

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 5

**Dr inż. Przemysław Korohoda
Katedra Elektroniki, AGH, Kraków**

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

UPEL: TS 2022

Plan wykładu

- 1. Sygnał jako wektor.**
- 2. Iloczyn skalarny.**
- 3. Norma.**
- 4. Metryka.**
- 5. Aproksymacja sygnału w zadanej bazie.**
- 6. Baza kanoniczna, baza Haara i baza Walsha.**
- 7. Wyjaśnienie wzorów na współczynniki szeregu Fouriera.**

Sygnał jako wektor

Sygnały = funkcje określone na dziedzinie, D , zawartej w osi „czasu”.

$$\mathbf{x}_1 \equiv x_1(t) : t \in D$$

$$\mathbf{x}_2 \equiv x_2(t) : t \in D$$

$$\mathbf{x}_3 \equiv x_3(t) : t \in D$$

$$\mathbf{x}_4 \equiv x_4(t) : t \in D$$

$$\mathbf{x} \equiv x(t) : t \in D$$

$$\mathbf{y} \equiv y(t) : t \in D$$

$$\mathbf{z} \equiv z(t) : t \in D$$

$$\mathbf{u} \equiv u(t) : t \in D$$

$$\mathbf{v} \equiv v(t) : t \in D$$

$$\mathbf{w} \equiv w(t) : t \in D$$

$$\mathbf{h} \equiv h(t) : t \in D$$

Wektorowa przestrzeń liniowa nad ciałem L :

$$(\mathbf{X}, (\mathbf{L}, +, \cdot), \oplus, \otimes) \quad a, b \in \mathbf{L}$$

$$\mathbf{x} \in \mathbf{X} \quad \wedge \quad \mathbf{y} \in \mathbf{X} \quad \Rightarrow \quad a \otimes \mathbf{x} \oplus b \otimes \mathbf{y} \in \mathbf{X}$$

Dla sygnałów można to zapisać (upraszczając symbole działań) tak:

$$x(t) \in \mathbf{X} \quad \wedge \quad y(t) \in \mathbf{X} \quad \Rightarrow \quad a \cdot x(t) + b \cdot y(t) \in \mathbf{X}$$

Iloczyn skalarny ogólnie

Odwzorowanie

$$\mathbf{X} \times \mathbf{X} \rightarrow \mathbf{R}$$

lub

$$\mathbf{X} \times \mathbf{X} \rightarrow \mathbf{C}$$

$$\forall_{\mathbf{x}, \mathbf{y}, \mathbf{z} \in \mathbf{X}} \quad \wedge \quad \forall_{a, b \in \mathbf{L}}$$

- 1) $\mathbf{x} \circ \mathbf{y} = \overline{\mathbf{y} \circ \mathbf{x}}$ -> **wniosek:** $\mathbf{x} \circ \mathbf{x} \in \mathbf{R}$
- 2) $(a \otimes \mathbf{x} \oplus b \otimes \mathbf{y}) \circ \mathbf{z} = a \cdot \mathbf{x} \circ \mathbf{z} + b \cdot \mathbf{y} \circ \mathbf{z}$
- 3) $[\mathbf{x} \circ \mathbf{x} \geq 0] \quad \wedge \quad [\mathbf{x} \circ \mathbf{x} = 0 \iff \mathbf{x} = \mathbf{0}]$

... i wtedy jest to przestrzeń wektorowa **unitarna**.

Iloczyn skalarny dla sygnałów

W naszym przypadku będziemy stosować szczególną wersję:

$$\mathbf{x} \circ \mathbf{y} = \langle x(t), y(t) \rangle = \int_D x(t) \cdot \overline{y(t)} dt$$

Ale można zaproponować nieskończenie wiele iloczynów skalarnych, np. takich:

$$\mathbf{x} \circ \mathbf{y} = \langle x(t), y(t) \rangle = \int_D x(t) \cdot \overline{y(t)} \cdot w(t) dt$$
$$w(t) > 0$$

(Dwu)liniowość iloczynu skalarnego

Ta własność jest oczywista dla „naszego” iloczynu skalarnego.

$$\overline{\mathbf{x} \circ \mathbf{y}} = \overline{\mathbf{x}} \circ \overline{\mathbf{y}}$$

$$(a \otimes \mathbf{x} \oplus b \otimes \mathbf{y}) \circ \mathbf{z} = a \cdot \mathbf{x} \circ \mathbf{z} + b \cdot \mathbf{y} \circ \mathbf{z}$$

$$\begin{aligned} \mathbf{x} \circ (a \otimes \mathbf{y} \oplus b \otimes \mathbf{z}) &= \overline{(a \otimes \mathbf{y} \oplus b \otimes \mathbf{z}) \circ \mathbf{x}} = \overline{(a \otimes \mathbf{y} \oplus b \otimes \mathbf{z})} \circ \overline{\mathbf{x}} = \\ &= \overline{a} \cdot \overline{\mathbf{y}} \circ \overline{\mathbf{x}} + \overline{b} \cdot \overline{\mathbf{z}} \circ \overline{\mathbf{x}} = \overline{a} \cdot \mathbf{x} \circ \mathbf{y} + \overline{b} \cdot \mathbf{x} \circ \mathbf{z} \end{aligned}$$

Dla zespolonych współczynników jest to antyliniowość, ale dla rzeczywistych współczynników jest to liniowość – czyli razem z aksjomatem (2) oznacza to dwuliniowość.

Szczególne przypadki:

$$(a \cdot \mathbf{x}) \circ \mathbf{y} = a \cdot (\mathbf{x} \circ \mathbf{y})$$

$$\mathbf{x} \circ (a \cdot \mathbf{y}) = \overline{a} \cdot (\mathbf{x} \circ \mathbf{y})$$

Przykład: sygnały schodkowe ze stałym odcinkiem Δt

$$D: \quad t \in [0, 4 \cdot \Delta t]$$

$$x(t) = x_1 \cdot \Pi\left(\frac{t - 0.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) + x_2 \cdot \Pi\left(\frac{t - 1.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) + x_3 \cdot \Pi\left(\frac{t - 2.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) + x_4 \cdot \Pi\left(\frac{t - 3.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right)$$

$$y(t) = y_1 \cdot \Pi\left(\frac{t - 0.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) + y_2 \cdot \Pi\left(\frac{t - 1.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) + y_3 \cdot \Pi\left(\frac{t - 2.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) + y_4 \cdot \Pi\left(\frac{t - 3.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right)$$

$$\begin{aligned}
 \mathbf{x} \circ \mathbf{y} &= \langle x(t), y(t) \rangle = \int_0^{4 \cdot \Delta t} x(t) \cdot \overline{y(t)} dt = \\
 &= \int_0^{\Delta t} x(t) \cdot \overline{y(t)} dt + \int_{\Delta t}^{2 \cdot \Delta t} x(t) \cdot \overline{y(t)} dt + \int_{2 \cdot \Delta t}^{3 \cdot \Delta t} x(t) \cdot \overline{y(t)} dt + \int_{3 \cdot \Delta t}^{4 \cdot \Delta t} x(t) \cdot \overline{y(t)} dt = \\
 &= \int_0^{\Delta t} x_1 \cdot \overline{y_1} dt + \int_{\Delta t}^{2 \cdot \Delta t} x_2 \cdot \overline{y_2} dt + \int_{2 \cdot \Delta t}^{3 \cdot \Delta t} x_3 \cdot \overline{y_3} dt + \int_{3 \cdot \Delta t}^{4 \cdot \Delta t} x_4 \cdot \overline{y_4} dt = \\
 &= \Delta t \cdot \sum_{n=1}^4 x_k \cdot \overline{y_k}
 \end{aligned}$$

...to samo graficznie – na tablicy

Przykład: wielomiany określone na odcinkach,,czasu”

$$x(t) = \Pi\left(\frac{t - 0.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) \cdot t^2 + \Pi\left(\frac{t - 1.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) \cdot t$$

$$D: \quad t \in [0, 2 \cdot \Delta t]$$

$$y(t) = \Pi\left(\frac{t - 0.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) \cdot (1-t) + \Pi\left(\frac{t - 1.5 \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) \cdot 2 \cdot t^3$$

$$\begin{aligned} \mathbf{x} \circ \mathbf{y} &= \langle x(t), y(t) \rangle = \int_0^{2 \cdot \Delta t} x(t) \cdot \overline{y(t)} dt = \\ &= \int_0^{\Delta t} x(t) \cdot \overline{y(t)} dt + \int_{\Delta t}^{2 \cdot \Delta t} x(t) \cdot \overline{y(t)} dt = \int_0^{\Delta t} t^2 \cdot (1-t) dt + \int_{\Delta t}^{2 \cdot \Delta t} 2 \cdot t \cdot t^3 dt = \\ &= \int_0^{\Delta t} t^2 - t^3 dt + 2 \cdot \int_{\Delta t}^{2 \cdot \Delta t} t^4 dt = \left[\frac{t^3}{3} - \frac{t^4}{4} \right]_0^{\Delta t} + 2 \cdot \left[\frac{t^5}{5} \right]_{\Delta t}^{2 \cdot \Delta t} = \frac{(\Delta t)^3}{3} - \frac{(\Delta t)^4}{4} + 2 \cdot \frac{(32-1) \cdot (\Delta t)^5}{5} = \\ &= \frac{(\Delta t)^3}{3} - \frac{(\Delta t)^4}{4} + 62 \cdot \frac{(\Delta t)^5}{5} \end{aligned}$$

AGH

Przykład: sygnały typu cos/sin

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_1 \cdot t)$$

$$y(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot m \cdot f_1 \cdot t)$$

$$D: \quad t \in [0, T]$$

$$f_1 = \frac{1}{T}$$

$$\begin{aligned} \mathbf{x} \circ \mathbf{y} &= \langle x(t), y(t) \rangle = \int_0^T x(t) \cdot \overline{y(t)} dt = \\ &= \int_0^T \cos(2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_1 \cdot t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot m \cdot f_1 \cdot t) dt = \\ &= \frac{1}{2} \cdot \int_0^T \cos(2 \cdot \pi \cdot (n+m) \cdot f_1 \cdot t) dt + \frac{1}{2} \cdot \int_0^T \cos(2 \cdot \pi \cdot (n-m) \cdot f_1 \cdot t) dt = \begin{cases} 0 & \text{dla } n \neq m \\ \frac{T}{2} & \text{dla } n = m \end{cases} \end{aligned}$$

$$\cos(\alpha) \cdot \cos(\beta) = \frac{1}{2} \cdot [\cos(\alpha + \beta) + \cos(\alpha - \beta)]$$

Przykład: sygnały typu cos/sin (cd.)

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_1 \cdot t)$$

$$y(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot m \cdot f_1 \cdot t)$$

$$D: \quad t \in [0, T]$$

$$f_1 = \frac{1}{T}$$

Iloczyn funkcji trygonometrycznych można też zastąpić korzystając ze wzorów Eulera:

$$\begin{aligned}
 \mathbf{x} \circ \mathbf{y} &= \langle x(t), y(t) \rangle = \int_0^T x(t) \cdot \overline{y(t)} dt = \\
 &= \int_0^T \frac{e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_1 \cdot t} + e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_1 \cdot t}}{2} \cdot \frac{e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot m \cdot f_1 \cdot t} + e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot m \cdot f_1 \cdot t}}{2} dt = \\
 &= \frac{1}{4} \cdot \int_0^T e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot (n+m) \cdot f_1 \cdot t} + e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot (n+m) \cdot f_1 \cdot t} + e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot (n-m) \cdot f_1 \cdot t} + e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot (n-m) \cdot f_1 \cdot t} dt = \begin{cases} 0 & \text{dla } n \neq m \\ \frac{T}{2} & \text{dla } n = m \end{cases}
 \end{aligned}$$

Przykład: sygnały typu cos/sin (cd.)

$$D: t \in [0, T]$$

$$f_1 = \frac{1}{T}$$

Analogicznie dla pozostałych par typu:

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_1 \cdot t)$$

$$y(t) = \sin(2 \cdot \pi \cdot m \cdot f_1 \cdot t)$$

$$x(t) = \sin(2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_1 \cdot t)$$

$$y(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot m \cdot f_1 \cdot t)$$

$$\sin(\alpha) \cdot \cos(\beta) = \frac{1}{2} \cdot [\sin(\alpha + \beta) + \sin(\alpha - \beta)]$$

$$\sin(\alpha) \cdot \sin(\beta) = \frac{1}{2} \cdot [\cos(\alpha - \beta) - \cos(\alpha + \beta)]$$

lub ze wzorów Eulera...

AGH

Przykład: sygnały typu $\exp(j\varphi)$

$$x(t) = e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_1 \cdot t}$$

$$y(t) = e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot m \cdot f_1 \cdot t}$$

$$D: \quad t \in [0, T]$$

$$f_1 = \frac{1}{T}$$

$$\begin{aligned} \mathbf{x} \circ \mathbf{y} &= \langle x(t), y(t) \rangle = \int_0^T x(t) \cdot \overline{y(t)} dt = \\ &= \int_0^T e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_1 \cdot t} \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot m \cdot f_1 \cdot t} dt = \int_0^T e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot (n-m) \cdot f_1 \cdot t} dt = \begin{cases} 0 & \text{dla } n \neq m \\ T & \text{dla } n = m \end{cases} \end{aligned}$$

AGH

Przykład: sygnały trójkątne

$$x(t) = 2 \cdot \Lambda\left(\frac{t-4}{4}\right)$$

$$D: t \in [0, 8]$$

$$y(t) = 3 \cdot \Lambda\left(\frac{t-2}{2}\right) - \Lambda\left(\frac{t-6}{2}\right)$$

$$\begin{aligned} \mathbf{x} \circ \mathbf{y} &= \langle x(t), y(t) \rangle = \int_0^T x(t) \cdot \overline{y(t)} dt = \int_0^8 x(t) \cdot y(t) dt \\ &= \int_0^2 x(t) \cdot y(t) dt + \int_2^4 x(t) \cdot y(t) dt + \int_4^6 x(t) \cdot y(t) dt + \int_6^8 x(t) \cdot y(t) dt = \\ &= 2 \cdot (1 \cdot 3) \cdot \frac{1}{3} + \left[2 \cdot (1 \cdot 3) \cdot \frac{1}{2} + 2 \cdot (1 \cdot 3) \cdot \frac{1}{6} \right] + \left[2 \cdot (1 \cdot (-1)) \cdot \frac{1}{2} + 2 \cdot (1 \cdot (-1)) \cdot \frac{1}{6} \right] + 2 \cdot (1 \cdot (-1)) \cdot \frac{1}{3} = \\ &= 2 + [3 + 1] + [-1 - 1/3] + (-2/3) = 6 - 2 = 4 \end{aligned}$$

wyjaśnienie skrótu myślowego na tablicy...

Norma, czyli „długość wektora”

$$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbf{X}$$
$$\mathbf{X} \ni \mathbf{x} \rightarrow \|\mathbf{x}\| \in \mathbf{R}_{0+}$$
$$a \in \mathbf{L}$$

1) $\left[\|\mathbf{x}\| \geq 0 \right] \wedge \left[\|\mathbf{x}\| = 0 \Leftrightarrow \mathbf{x} = \mathbf{0} \right]$

2) $\|\mathbf{x} \oplus \mathbf{y}\| \leq \|\mathbf{x}\| + \|\mathbf{y}\|$

3) $\|a \otimes \mathbf{x}\| = |a| \cdot \|\mathbf{x}\|$

Przykład użytecznej normy...

$$\|\mathbf{x}\|^2 = \mathbf{x} \circ \mathbf{x} = \langle x(t), x(t) \rangle$$

czyli:

$$\|\mathbf{x}\| = \sqrt{\mathbf{x} \circ \mathbf{x}} = \sqrt{\langle x(t), x(t) \rangle}$$

Przykład dla sygnału $x(t)$:

$$\|\mathbf{x}\|^2 = \|x(t)\|^2 = \|x(t)\|_{L^2}^2 = \int_D x(t) \cdot \overline{x(t)} dt$$

Energia sygnału $x(t)$:

$$Energia(x(t)) = \|x(t)\|_{L^2}^2 = \int_D |x(t)|^2 dt$$

Ortogonalność wektorów

$$\mathbf{x} \circ \mathbf{y} = \|\mathbf{x}\| \cdot \|\mathbf{y}\| \cdot \cos(\alpha)$$

Uwaga – przy takim zapisie kosinus może się okazać zespolony!

$$\mathbf{x} \circ \mathbf{y} = 0$$

gdy:

$$\mathbf{x} = \mathbf{0} \quad \vee \quad \mathbf{y} = \mathbf{0} \quad \vee \quad \cos(\alpha) = 0$$

...bo to wynika z definicji normy „powiązanej” z rozważanym iloczynem skalarnym.

**Dwa wektory uznajemy za ortogonalne,
gdy ich iloczyn skalarny jest zerowy:**

$$\mathbf{x} \circ \mathbf{y} = 0 \iff \mathbf{x} \perp \mathbf{y}$$

Przykłady energii sygnału

$$D: \quad t \in [0, T]$$

$$f_1 = \frac{1}{T}$$

$$\|\cos(2\pi n f_1 t)\|^2 = \frac{T}{2}$$

$$\|\sin(2\pi n f_1 t)\|^2 = \frac{T}{2}$$

$$\|e^{j2\pi n f_1 t}\|^2 = T$$

Odległość sygnałów (metryka)

$$\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbf{X}$$
$$\rho : \mathbf{X} \times \mathbf{X} \rightarrow \mathbf{R}_{0+}$$

$$1) \quad [\rho(\mathbf{x}, \mathbf{y}) \geq 0] \quad \wedge \quad [\rho(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = 0 \Leftrightarrow \mathbf{x} = \mathbf{y}]$$

$$2) \quad \rho(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = \rho(\mathbf{y}, \mathbf{x})$$

$$3) \quad \rho(\mathbf{x}, \mathbf{z}) \leq \rho(\mathbf{x}, \mathbf{y}) + \rho(\mathbf{y}, \mathbf{z})$$

Przykład użytecznej metryki...

$$\rho(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = \|\mathbf{x} - \mathbf{y}\| = \sqrt{(\mathbf{x} - \mathbf{y}) \circ (\mathbf{x} - \mathbf{y})} = \sqrt{\langle x(t) - y(t), x(t) - y(t) \rangle}$$

... i teraz mamy już przestrzeń Hilberta.

Czyli w naszym przypadku:

$$\rho(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = \sqrt{\int_D (x(t) - y(t)) \cdot \overline{(x(t) - y(t))} dt} = \sqrt{\int_D |x(t) - y(t)|^2 dt}$$

Iloczyn skalarny, norma i metryka mogą być określone dla przestrzeni wektorowej funkcji określonych na dowolnej dziedzinie (t, f lub ω).

Przykład wyznaczania odległości

$$X(f) = 2 \cdot \Pi(f - 0.5) + j \cdot 3 \cdot \Pi(f - 1.5)$$

$$Y(f) = \Pi(f - 0.5) - j \cdot 2 \cdot \Pi(f - 1.5)$$

$$D: f \in [0, 2]$$

$$X(f) - Y(f) = \Pi(f - 0.5) + j \cdot 5 \cdot \Pi(f - 1.5)$$

$$\begin{aligned} \rho^2(\mathbf{x}, \mathbf{y}) &= (\rho(\mathbf{x}, \mathbf{y}))^2 = \int_D (X(f) - Y(f)) \cdot \overline{(X(f) - Y(f))} df = \\ &= \int_0^2 [\Pi(f - 0.5) + j \cdot 5 \cdot \Pi(f - 1.5)] \cdot [\Pi(f - 0.5) - j \cdot 5 \cdot \Pi(f - 1.5)] df = \\ &= \int_0^1 1 df + \int_1^2 25 df = 26 \end{aligned}$$

czyli: $\rho(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = \sqrt{26}$

czasem wykresy mogą być pomocne...

Zapis sygnału za pomocą „alfabetu” sygnałów „standardowych” (baza)

Reprezentacja:

Baza: układ liniowo niezależnych wektorów.

$$x(t) = \sum_{n=1}^N a_n \cdot b_n(t)$$

Aproksymacja:

$$x(t) \cong \sum_{n=1}^N a_n \cdot b_n(t)$$

Uwaga – N może być także „nieskończonością”.

Zwykle mamy „alfabet” czyli bazę, ale skąd wziąć współczynniki?

Sygnal (wektor) błędu aproksymacji

$$x(t) + e(t) = \sum_{n=1}^N a_n \cdot b_n(t)$$

$$x_{apr}(t) = \sum_{n=1}^N a_n \cdot b_n(t)$$

$$\mathbf{x} = \sum_{n=1}^N a_n \cdot \mathbf{b}_n - \mathbf{e}$$

$$\mathbf{x}_{apr} = \sum_{n=1}^N a_n \cdot \mathbf{b}_n$$

$$\mathbf{e} = \sum_{n=1}^N a_n \cdot \mathbf{b}_n - \mathbf{x}$$

$$\mathbf{e} = \mathbf{x}_{apr} - \mathbf{x}$$

Rzut ortogonalny

Weźmy dowolny wektor bazy (o indeksie k) i obie strony równania pomnożmy „skalarnie”:

$$\mathbf{x} = \left[\sum a_n \cdot \mathbf{b}_n \right] - \mathbf{e} \quad \cancel{\circ \mathbf{b}_k} \quad k = 1, 2, \dots, N$$

$$\mathbf{x} \circ \mathbf{b}_k = \left[\sum a_n \cdot \mathbf{b}_n \circ \mathbf{b}_k \right] - \mathbf{e} \circ \mathbf{b}_k$$

Wektor błędu wziął się stąd, że nie udało się go zapisać za pomocą żadnego z wektorów bazowych, czyli że dla każdego k :

$$\mathbf{e} \circ \mathbf{b}_k = 0 \quad \Rightarrow \quad \mathbf{e} \perp \mathbf{b}_k$$

Zatem do rozwiązania otrzymujemy równanie:

$$\mathbf{x} \circ \mathbf{b}_k = \sum_{n=1}^N a_n \cdot \mathbf{b}_n \circ \mathbf{b}_k$$

Rozwiązańe ogólne

$$\mathbf{x} \circ \mathbf{b}_k = \sum_{n=1}^N a_n \cdot \mathbf{b}_n \circ \mathbf{b}_k$$

$k = 1, 2, \dots, N$

$$\mathbf{x} \circ \mathbf{b}_1 = \sum a_n \cdot \mathbf{b}_n \circ \mathbf{b}_1$$

$$\mathbf{x} \circ \mathbf{b}_2 = \sum a_n \cdot \mathbf{b}_n \circ \mathbf{b}_2$$

$$\vdots$$

$$\vdots$$

$$\vdots$$

$$\mathbf{x} \circ \mathbf{b}_N = \sum a_n \cdot \mathbf{b}_n \circ \mathbf{b}_N$$

$$\mathbf{b} = \mathbf{A} \cdot \mathbf{a}$$

$$\mathbf{b} = \begin{bmatrix} \mathbf{x} \circ \mathbf{b}_1 \\ \mathbf{x} \circ \mathbf{b}_2 \\ \vdots \\ \vdots \\ \mathbf{x} \circ \mathbf{b}_N \end{bmatrix} \quad \mathbf{A} = \begin{bmatrix} \mathbf{b}_1 \circ \mathbf{b}_1 & \mathbf{b}_2 \circ \mathbf{b}_1 & \dots & \mathbf{b}_N \circ \mathbf{b}_1 \\ \mathbf{b}_1 \circ \mathbf{b}_2 & \mathbf{b}_2 \circ \mathbf{b}_2 & \dots & \mathbf{b}_N \circ \mathbf{b}_2 \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ \mathbf{b}_1 \circ \mathbf{b}_N & \mathbf{b}_2 \circ \mathbf{b}_N & \dots & \mathbf{b}_N \circ \mathbf{b}_N \end{bmatrix} \quad \mathbf{a} = \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \\ \vdots \\ \vdots \\ a_N \end{bmatrix}$$

$$\mathbf{a} = \mathbf{A}^{-1} \cdot \mathbf{b}$$

Rozwiążanie dla bazy ortogonalnej

$$\mathbf{b} = \mathbf{A} \cdot \mathbf{a}$$

$$\mathbf{b} = \begin{bmatrix} \mathbf{x} \circ \mathbf{b}_1 \\ \mathbf{x} \circ \mathbf{b}_2 \\ \vdots \\ \vdots \\ \mathbf{x} \circ \mathbf{b}_N \end{bmatrix} \quad \mathbf{A} = \begin{bmatrix} \mathbf{b}_1 \circ \mathbf{b}_1 & \mathbf{b}_2 \circ \mathbf{b}_1 & \dots & \mathbf{b}_N \circ \mathbf{b}_1 \\ \mathbf{b}_1 \circ \mathbf{b}_2 & \mathbf{b}_2 \circ \mathbf{b}_2 & \dots & \mathbf{b}_N \circ \mathbf{b}_2 \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ \mathbf{b}_1 \circ \mathbf{b}_N & \mathbf{b}_2 \circ \mathbf{b}_N & \dots & \mathbf{b}_N \circ \mathbf{b}_N \end{bmatrix} \quad \mathbf{a} = \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \\ \vdots \\ \vdots \\ a_N \end{bmatrix}$$

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} \mathbf{b}_1 \circ \mathbf{b}_1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & \mathbf{b}_2 \circ \mathbf{b}_2 & \dots & 0 \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ 0 & 0 & \dots & \mathbf{b}_N \circ \mathbf{b}_N \end{bmatrix}$$

czyli:

$$a_k = \frac{\mathbf{x} \circ \mathbf{b}_k}{\|\mathbf{b}_k\|^2}$$

$$k = 1, 2, \dots, N$$

Rozwiążanie dla bazy ortonormalnej

$$\mathbf{b} = \mathbf{A} \cdot \mathbf{a}$$

$$\mathbf{b} = \begin{bmatrix} \mathbf{x} \circ \mathbf{b}_1 \\ \mathbf{x} \circ \mathbf{b}_2 \\ \vdots \\ \vdots \\ \mathbf{x} \circ \mathbf{b}_N \end{bmatrix} \quad \mathbf{A} = \begin{bmatrix} \mathbf{b}_1 \circ \mathbf{b}_1 & \mathbf{b}_2 \circ \mathbf{b}_1 & \dots & \mathbf{b}_N \circ \mathbf{b}_1 \\ \mathbf{b}_1 \circ \mathbf{b}_2 & \mathbf{b}_2 \circ \mathbf{b}_2 & \dots & \mathbf{b}_N \circ \mathbf{b}_2 \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ \mathbf{b}_1 \circ \mathbf{b}_N & \mathbf{b}_2 \circ \mathbf{b}_N & \dots & \mathbf{b}_N \circ \mathbf{b}_N \end{bmatrix} \quad \mathbf{a} = \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \\ \vdots \\ \vdots \\ a_N \end{bmatrix}$$

$$\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 1 & \dots & 0 \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ 0 & 0 & \dots & 1 \end{bmatrix}$$

czyli:

$$a_k = \mathbf{x} \circ \mathbf{b}_k$$

$$k = 1, 2, \dots, N$$

Baza kanoniczna (ortonormalna)

$$D: t \in [0, 1]$$

$$V_n(t) = \Pi \left(\frac{t - (2 \cdot n - 1) / (2 \cdot N)}{1/N} \right)$$

$$n = 1, 2, \dots, N$$

**W razie potrzeby przesuwamy dziedzinę i/lub skalujemy
– ale wtedy zazwyczaj zmienią się też wartości norm.**

Normalizacja funkcji bazowej (gdyby okazała się konieczna):

$$B_n(t) = \frac{V_n(t)}{\|V_n(t)\|}$$

Baza Haara (ortonormalna)

$$H_{0,0}(t) = \Pi(t - 1/2)$$

$D: t \in [0, 1]$

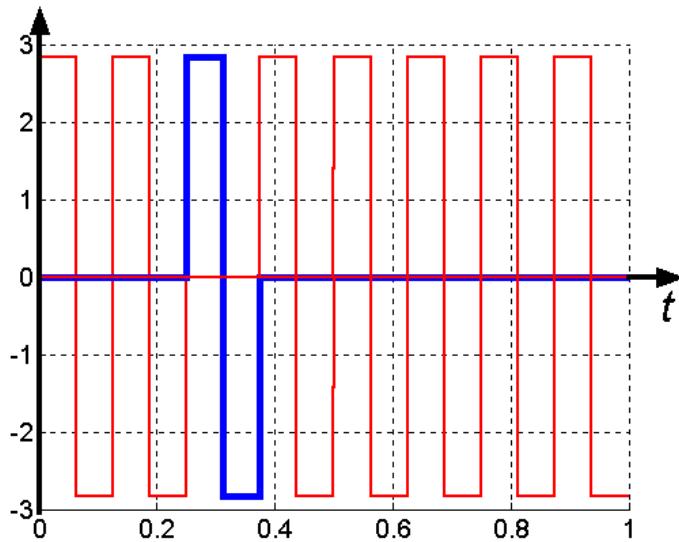
$$H_{0,1}(t) = \text{Haar}(t) = \Pi(2 \cdot (t - 1/4)) - \Pi(2 \cdot (t - 3/4))$$

Dla $k > 0$:

$$H_{k,m}(t) = 2^{k/2} \cdot \text{Haar}\left(2^k \cdot \left(t - \frac{m-1}{2^k}\right)\right)$$

$m = 1, 2, \dots, 2^k$

$k=3, m=3$

Czyli kolejne sygnały bazy:

$b_1(t) = H_{0,0}(t)$
$b_2(t) = H_{0,1}(t)$
$b_3(t) = H_{1,1}(t)$
$b_4(t) = H_{1,2}(t)$
$b_5(t) = H_{2,1}(t)$
$b_6(t) = H_{2,2}(t)$
...

Baza Walsha (ortonormalna)

$$W_{0,0}(t) = \Pi(t - 1/2) \quad D: t \in [0, 1]$$

Czyli kolejne sygnały bazy:

$$W_{0,1}(t) = W_{0,0}(2 \cdot t) + (-1)^1 \cdot W_{0,0}(2 \cdot (t - 1/2))$$

$$W_{1,1}(t) = W_{0,1}(2 \cdot t) + (-1)^1 \cdot W_{0,1}(2 \cdot (t - 1/2))$$

$$W_{1,2}(t) = W_{0,1}(2 \cdot t) + (-1)^2 \cdot W_{0,1}(2 \cdot (t - 1/2))$$

$$b_1(t) = W_{0,0}(t)$$

$$b_2(t) = W_{0,1}(t)$$

$$b_3(t) = W_{1,1}(t)$$

$$b_4(t) = W_{1,2}(t)$$

$$b_5(t) = W_{2,1}(t)$$

$$b_6(t) = W_{2,2}(t)$$

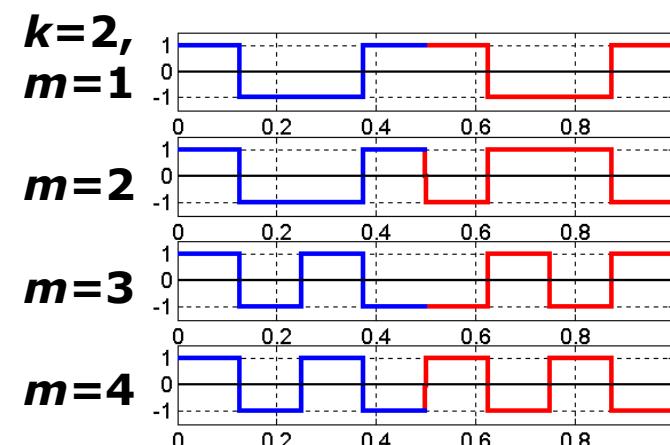
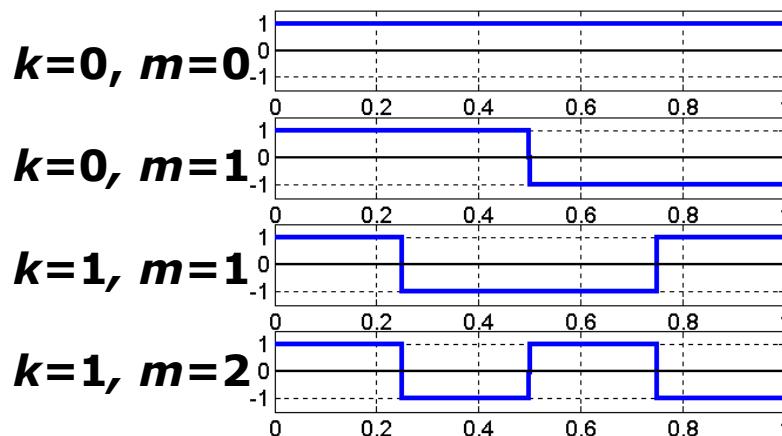
...

Dla $k > 1$:

$$W_{k,2 \cdot m-1}(t) = W_{k-1,m}(2 \cdot t) + (-1)^{m-1} \cdot W_{k-1,m}(2 \cdot (t - 1/2))$$

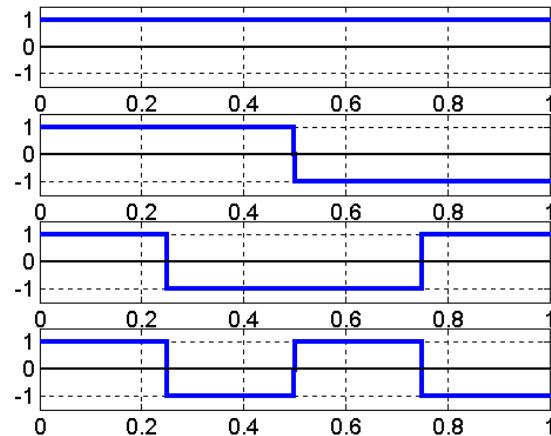
$$W_{k,2 \cdot m}(t) = W_{k-1,m}(2 \cdot t) + (-1)^m \cdot W_{k-1,m}(2 \cdot (t - 1/2))$$

$$m = 1, 2, 3, \dots, 2^{k-1}$$

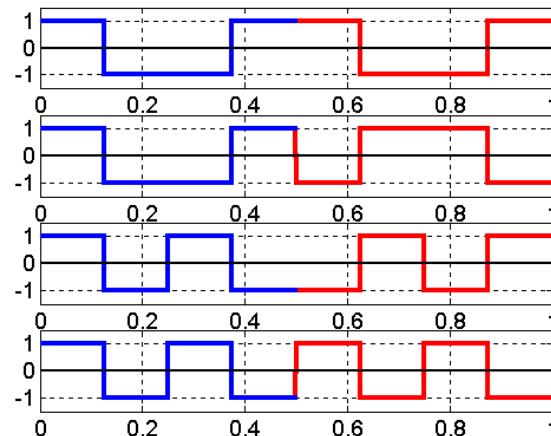

Baza Walsha (cd.)

Jeden ze sposobów na uporządkowanie:

1
10
101
1010

10101
101010
101 0101
10101010

Szereg Fouriera (baza ortogonalna)

$$D: \quad t \in [t_0, t_0 + T]$$

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} c_n \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_T \cdot t} \quad : \quad f_T = \frac{1}{T}$$

$$c_n = \frac{\mathbf{x} \circ \mathbf{b}_n}{\|b_n(t)\|^2} = \frac{1}{\|b_n(t)\|^2} \cdot \int_{t_0}^{t_0+T} x(t) \cdot \overline{b_n(t)} dt$$

$$b_n(t) = e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot n \cdot f_T \cdot t}$$

$$\|\mathbf{b}_n\|^2 = T$$

$$c_n = \frac{1}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0+T} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t} dt$$

Szereg Fouriera (cd.)

$$D: \quad t \in [t_0, t_0 + T]$$

$$x(t) = a_0 + \sum_{n=1}^{+\infty} a_n \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t) + b_n \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t)$$

$$f_n = n \cdot f_T$$

Dla $n=0$:

$$\|1\|^2 = T$$

$$a_0 = \frac{1}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0+T} x(t) dt$$

Dla $n > 0$:

$$\|\cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t)\|^2 = \frac{T}{2}$$

$$\|\sin(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t)\|^2 = \frac{T}{2}$$

$$a_n = \frac{2}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0+T} x(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t) dt$$

$$b_n = \frac{2}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0+T} x(t) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_n \cdot t) dt$$

Uwaga na inne na tym slajdzie znaczenie symbolu b !!!

Przypomnienie

Te wszystkie rozważania można prowadzić dla funkcji określonych na DOWOLNEJ dziedzinie.

Podsumowanie

- 1. Sygnał jako wektor.**
- 2. Iloczyn skalarny.**
- 3. Norma.**
- 4. Metryka.**
- 5. Aproksymacja sygnału w zadanej bazie.**
- 6. Baza kanoniczna, baza Haara i baza Walsha.**
- 7. Wyjaśnienie wzorów na współczynniki szeregu Fouriera.**

AGH

*Zapraszam na ćwiczenia ...
lub do laboratorium ...*

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 6

Dr inż. Przemysław Korohoda
Katedra Elektroniki, AGH, Kraków

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

UPEL: TS 2022

Plan wykładu

- 1. Zasady zachowania: iloczynu skalarnego, energii oraz odległości.**
- 2. Iloczyn skalarny w odniesieniu do splotu.**
- 3. Transformaty sygnałów pochodnej oraz całki.**
- 4. Sygnały skoku i znaku (sgn) oraz ich transformaty.**
- 5. Odwrotne transformaty „widm” określonych jako pochodna oraz całka.**
- 6. Transformata sygnału gaussowskiego.**
- 7. Zasada nieoznaczoności.**

Właściwości **CFT/ICFT** (twierdzenia)

Tw. Rayleigha, o zachowaniu iloczynu skalarnego

$$\begin{array}{ccc}
 x(t), y(t) & \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} & X(f), Y(f) \\
 & \downarrow & \\
 \int\limits_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot \overline{y(t)} dt & = & \int\limits_{-\infty}^{+\infty} X(f) \cdot \overline{Y(f)} df
 \end{array}$$

$$\boxed{< x(t) , y(t) > = < X(f) , Y(f) >}$$

$$\begin{array}{ccc}
 x(t), y(t) & \xleftrightarrow[CFT(\omega)]{ICFT(\omega)} & X(\omega), Y(\omega) \\
 & \downarrow & \\
 \int\limits_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot \overline{y(t)} dt & = & \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int\limits_{-\infty}^{+\infty} X(\omega) \cdot \overline{Y(\omega)} d\omega
 \end{array}$$

Tw. Rayleigha - przykład

Wyznaczanie całki sygnału:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \text{sinc}(\pi \cdot t) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t} dt = \int_{-\infty}^{+\infty} \Pi(f) \cdot \delta(f + f_0) df = \Pi(-f_0)$$

... co wynika z następujących zależności:

$$\overline{e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t}} = e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t} \quad \wedge \quad e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t} \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \delta(f + f_0)$$

Właściwości **CFT/ICFT** (twierdzenia – cd.)

Tw. Parsevala o zachowaniu energii

$$\int_{-\infty}^{+\infty} |x(t)|^2 dt = \int_{-\infty}^{+\infty} |X(f)|^2 df$$

$$\boxed{< x(t) , x(t) > = < X(f) , X(f) >}$$

$$\int_{-\infty}^{+\infty} |x(t)|^2 dt = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} |X(\omega)|^2 d\omega$$

Właściwości CFT/ICFT (twierdzenia – cd.)

$$\langle x(t), y(t) \rangle = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot \overline{y(t)} dt = \int_{-\infty}^{+\infty} X(f) \cdot \overline{Y(f)} df = \langle X(f), Y(f) \rangle$$

Tw. o zachowaniu odległości

Jeżeli: $x(t), y(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} X(f), Y(f)$

to w L^2 :

$$\rho(x(t), y(t)) = \rho(X(f), Y(f))$$

Dowód

z liniowością CFT:

$$x(t) - y(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} X(f) - Y(f)$$

z zachowania iloczynu skalarnego przez CFT:

$$\langle x(t) - y(t), x(t) - y(t) \rangle = \langle X(f) - Y(f), X(f) - Y(f) \rangle$$

czyli:

$$\|x(t) - y(t)\| = \|X(f) - Y(f)\|$$

...a w ten sposób określiliśmy odległość.

Splot jako iloczyn skalarny

$$x(t) * y(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot y(t - \tau) d\tau = \langle x(\tau), \overline{y(t - \tau)} \rangle$$

Zatem splot dwóch sygnałów x oraz y wyznaczony w punkcie t jest równy iloczynowi skalarnemu (liczonemu dla całej osi R) sygnału x oraz sygnału y z odwróconą osią zmiennej niezależnej (np. czasu) i przesuniętemu o wartość t .

Dla rzeczywistego sygnału $y(t)$:

$$x(t) * y(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot y(t - \tau) d\tau = \langle x(\tau), y(t - \tau) \rangle$$

Dowód twierdzenia o splocie - przygotowanie

Mała powtórka:

$$x(t) \xrightarrow{\text{CFT}} X(f)$$

$$\xleftarrow{\text{ICFT}}$$

$$x(-t) \xrightarrow{\text{CFT}} X(-f)$$

$$\xleftarrow{\text{ICFT}}$$

$$x(t-t_0) \xrightarrow{\text{CFT}} X(f) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0}$$

$$\xleftarrow{\text{ICFT}}$$

czyli:

1)

$$x(-(t-t_0)) \xrightarrow{\text{CFT}} X(-f) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0}$$

$$\xleftarrow{\text{ICFT}}$$

2)

$$x(-t-t_0) \xrightarrow{\text{CFT}} X(-f) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0}$$

$$\xleftarrow{\text{ICFT}}$$

$$x(-t-t_0) = x(-(t+t_0)) \quad 8$$

- 1) najpierw odwracamy oś „ t ”, a następnie przesuwamy o t_0 ,**
- 2) najpierw przesuwamy o t_0 , a następnie odwracamy oś „ t ”,**

Dowód twierdzenia o splocie

$$x_1(t) \xrightarrow[CFT]{} X_1(f)$$

$$x_2(t) \xrightarrow[CFT]{} X_2(f)$$

$$x(-(t-t_0)) \xrightarrow[CFT]{} X(-f) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0}$$

$$\overline{X(f)}^{(**)} = X(-f)$$

$$-j \cdot f = j \cdot (-f)$$

$$\begin{aligned}
 x_1(t) * x_2(t) &= \int_{-\infty}^{+\infty} x_1(\tau) \cdot x_2(t-\tau) d\tau \stackrel{(*)}{=} \langle x_1(\tau), x_2(t-\tau) \rangle = \\
 &= \langle X_1(f), X_2(-f) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} \rangle = \int_{-\infty}^{+\infty} X_1(f) \cdot \overline{X_2(-f) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t}} df = \\
 &= \int_{-\infty}^{+\infty} X_1(f) \cdot X_2(f) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df
 \end{aligned}$$

(*) – to przejście jest poprawne tylko dla rzeczywistego sygnału $x_2(t)$
 (***) – ta równość jest poprawna tylko dla rzeczywistego sygnału $x(t)$

Dowód twierdzenia o splotie (dyskusja)

**Dlaczego przedstawiony dowód jest ważny
także dla zespolonego sygnału $x_2(t)$?**

**Ponieważ wszystkie wykorzystane operacje,
czyli: splot, iloczyn skalarny oraz transformacja
Fouriera (w obie strony) – są liniowe!**

$$x_1(t) = \operatorname{Re}(x_1) + j \cdot \operatorname{Im}(x_1)$$

$$x_2(t) = \operatorname{Re}(x_2) + j \cdot \operatorname{Im}(x_2)$$

$$\begin{aligned} x_1 * x_2 &= [\operatorname{Re}(x_1) + j \cdot \operatorname{Im}(x_1)] * [\operatorname{Re}(x_2) + j \cdot \operatorname{Im}(x_2)] = \\ &= \operatorname{Re}(x_1) * \operatorname{Re}(x_2) - \operatorname{Im}(x_1) * \operatorname{Im}(x_2) + j \cdot \operatorname{Re}(x_1) * \operatorname{Im}(x_2) + j \cdot \operatorname{Im}(x_1) * \operatorname{Re}(x_2) \end{aligned}$$

**zatem jest to kombinacja liniowa splotów sygnałów
rzeczywistych.**

**Jeżeli dla każdego z nich twierdzenie jest prawdziwe,
to jest prawdziwe również dla całości.**

Dowód twierdzenia o splocie (dyskusja)

Ale można także od razu zastosować kompletny dowód dla sygnałów zespolonych.

$$x_1(t) = \operatorname{Re}(x_1) + j \cdot \operatorname{Im}(x_1)$$

$$x_2(t) = \operatorname{Re}(x_2) + j \cdot \operatorname{Im}(x_2)$$

i skorzystać dodatkowo z przytoczonej wcześniej zależności:

$$\boxed{\overline{x(-t)} \quad \longleftrightarrow_{\substack{CFT \\ ICFT}} \quad \overline{X(f)}}$$

Wtedy początek musiałby wyglądać tak:

$$x_1(t) * x_2(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x_1(\tau) \cdot x_2(t - \tau) d\tau = \langle x_1(\tau), \overline{x_2(t - \tau)} \rangle \text{ itd.}$$

AGH

Twierdzenia o transformacie pochodnej i całki

AGH

Tw. o transformacie pochodnej pierwszego rzędu:

$$\text{dla } \lim_{t \rightarrow \pm\infty} x(t) = 0$$

$$\frac{d}{dt} x(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot X(f)$$

Tw. o transformacie pochodnej wyższego rzędu:

$$\text{dla } \lim_{t \rightarrow \pm\infty} x^{(m)}(t) = 0 \quad : \quad m = 0, 1, 2, \dots, n-1 \quad (\mathbf{m}) \text{ oznacza rząd pochodnej}$$

$$\frac{d^n}{dt^n} x(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f)^n \cdot X(f)$$

Tw. o transformacie całki:

$$\int_{-\infty}^t x(\tau) d\tau \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \frac{1}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} \cdot X(f) \quad \text{dla } f \neq 0$$

dla $f = 0$ liczymy osobno

Uwaga – to tw. jest wynikiem odwrócenia tw. o pochodnej, zatem dla bezpieczeństwa jego stosowania należy sprawdzać odpowiedni warunek w granicy (lim) - w tym przypadku dla całki z $X(f)$.

Twierdzenia o transformacie odwrotnej dla pochodnej i całki

Analogiczne twierdzenia istnieją dla zależności „odwrotnej” (tj. *ICFT*).

Tw. o odwrotnej transformacie dla „widma” określonego jako pochodna:

$$\text{dla } \lim_{f \rightarrow \pm\infty} X^{(m)}(f) = 0 \quad : \quad m = 0, 1, 2, \dots, n-1 \quad (m \text{ oznacza rząd pochodnej})$$

$$(-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot t)^n \cdot x(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \frac{d^n}{df^n} X(f)$$

Tw. o odwrotnej transformacie dla „widma” określonego jako całka:

$$\text{dla } t \neq 0: \quad \frac{1}{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot t} \cdot x(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad \int_{-\infty}^f X(v) dv$$

dla $t = 0$ liczymy osobno

Wyznaczanie trudnych (niezbieżnych) transformat przez przejście do granicy

Przykładowo dla stałej (ponownie):

$$x_a(t) = e^{-a|t|} \cdot 1 = e^{-a|t|}$$

$$\lim_{a \rightarrow 0^+} (x_a(t)) = 1 \quad (! a > 0)$$

Ze wzoru całkowego otrzymujemy:

$$\begin{aligned}
 X_a(f) &= \int_{-\infty}^{+\infty} e^{-a|t|} \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = \int_{-\infty}^0 e^{+a \cdot t} \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt + \int_0^{+\infty} e^{-a \cdot t} \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = \\
 &= \int_{-\infty}^0 e^{-t \cdot (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f - a)} dt + \int_0^{+\infty} e^{-t \cdot (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f + a)} dt = \\
 &= \left[\frac{1}{-(j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f - a)} \cdot e^{-t \cdot (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f - a)} \right]_{-\infty}^0 + \left[\frac{1}{-(j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f + a)} \cdot e^{-t \cdot (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f + a)} \right]_0^{+\infty} = \\
 &= \frac{1}{a - j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} + \frac{1}{a + j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} = \frac{a + j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f + a - j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f}{a^2 + (2 \cdot \pi \cdot f)^2} = \frac{2 \cdot a}{a^2 + (2 \cdot \pi \cdot f)^2}
 \end{aligned}$$

Przykład: transformata dla stałej (cd.)

$$X_a(f) = \frac{2 \cdot a}{a^2 + (2 \cdot \pi \cdot f)^2}$$

A teraz przechodzimy do granicy z parametrem a :

$$\lim_{a \rightarrow 0^+} (x_a(t)) = 1$$

... a w dziedzinie Fouriera:

$$\lim_{a \rightarrow 0^+} \left(\frac{2 \cdot a}{a^2 + (2 \cdot \pi \cdot f)^2} \right) \Bigg|_{f \neq 0} = 0$$

$$\lim_{a \rightarrow 0^+} \left(\frac{2 \cdot a}{a^2 + (2 \cdot \pi \cdot f)^2} \right) \Bigg|_{f=0} = \lim_{a \rightarrow 0^+} \left(\frac{2 \cdot a}{a^2} \right) = +\infty$$

Czyli nie ma przeciwwskazań, by była to delta Diraca...

Transformata dla stałej (cd.)

Wobec tego postawmy hipotezę:

$$X(f) = c \cdot \delta(f)$$

i wyznaczmy stałą c wyliczając transformatę odwrotną:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} c \cdot \delta(f) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df = c \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(f) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot 0 \cdot t} df = c \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(f) df = c$$

Przyjmując np. $c=1$ otrzymujemy $x(t)=1$, zatem uzyskaliśmy ponownie, że:

$$1 \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad \delta(f)$$

Przykład: zastosowania tw. o pochodnej sygnału (choć założenie nie jest spełnione!)

$$\frac{d}{dt} \cos(2\pi f_0 t) = -\sin(2\pi f_0 t) \cdot (2\pi f_0)$$

ale dla $a > 0$:

$$\lim_{t \rightarrow \pm\infty} \left(e^{-a|t|} \cdot \cos(2\pi f_0 t) \right) = 0$$

Sprawdzamy, czy się zgodzi:

$$j \cdot 2\pi f \cdot \left[\frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_0) + \delta(f - f_0)] \right] =$$

$$= j \cdot 2\pi f \cdot \frac{1}{2} \cdot [(-f_0) \cdot \delta(f + f_0) + (f_0) \cdot \delta(f - f_0)] =$$

$$= (2\pi f_0) \cdot \left[-j \cdot \frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_0) - \delta(f - f_0)] \right]$$

AGH

Kolejny przykład (choć oryginalnej całki nie można wyliczyć!)

$$\int_{-\infty}^t \sin(2\pi f_0 \tau) d\tau = \left[\frac{-\cos(2\pi f_0 \tau)}{2\pi f_0} \right]_{-\infty}^t = ?$$

...dla funkcji przybliżających sygnał (w granicy):

$$\begin{aligned} \lim_{a \rightarrow 0^+} \int_{-\infty}^t e^{-a|\tau|} \cdot \sin(2\pi f_0 \tau) d\tau &= \left\{ e^{-a|\tau|} \rightarrow 1 \right\} = \\ &= \frac{-\cos(2\pi f_0 t)}{2\pi f_0} - 0 = \frac{-\cos(2\pi f_0 t)}{2\pi f_0} \end{aligned}$$

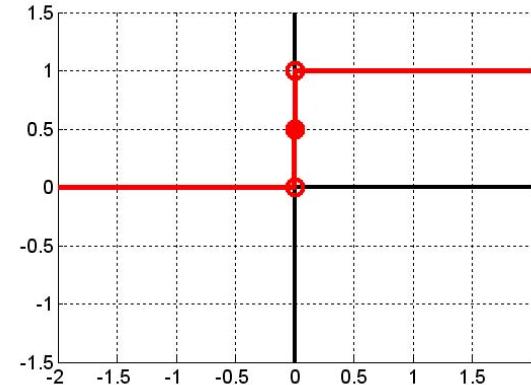
Sprawdzamy, czy się zgodzi:

$$\begin{aligned} &\frac{1}{j \cdot 2\pi f} \cdot \left[j \cdot \frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_0) - \delta(f - f_0)] \right] = \\ &= \frac{1}{2\pi f} \cdot \frac{1}{2} \cdot \left[\left(\frac{1}{-f_0} \right) \cdot \delta(f + f_0) - \left(\frac{1}{f_0} \right) \cdot \delta(f - f_0) \right] = \frac{1}{2\pi f_0} \cdot \left[-\frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_0) + \delta(f - f_0)] \right] \end{aligned}$$

Skok jednostkowy (*ang. unit step*)

Definicja precyzyjna:

$$u(t) = \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ 1/2 & \text{dla } t = 0 \\ 0 & \text{dla } t < 0 \end{cases}$$

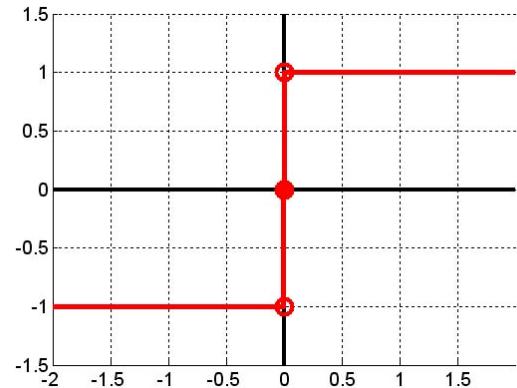
często dla uproszczenia przyjmuje się, że w pojedynczym punkcie nieciągłości (skok), dla $t=0$, wartość sygnału można potraktować jako nieistotną (co nie zawsze jest słuszne) i wtedy otrzymujemy definicję

$$u(t) = \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ 1/2 & \text{dla } t = 0 \\ 0 & \text{dla } t < 0 \end{cases} \quad \cong \quad \begin{cases} 1 & \text{dla } t \geq 0 \\ 0 & \text{dla } t < 0 \end{cases} \quad \cong \quad \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ 0 & \text{dla } t \leq 0 \end{cases} \quad \cong \quad \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ 0 & \text{dla } t < 0 \end{cases} \quad \text{dla } t = 0 : \text{nieistotne}$$

Funkcja znaku (*ang. sign, łac. signum*)

Definicja precyzyjna:

$$sgn(t) = \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ 0 & \text{dla } t = 0 \\ -1 & \text{dla } t < 0 \end{cases}$$

często dla uproszczenia przyjmuje się, że w pojedynczym punkcie nieciągłości (skok), dla $t=0$, wartość sygnału można potraktować jako nieistotną (co nie zawsze jest słuszne) i wtedy otrzymujemy definicję

$$sgn(t) = \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ 0 & \text{dla } t = 0 \\ -1 & \text{dla } t < 0 \end{cases} \cong \begin{cases} 1 & \text{dla } t \geq 0 \\ -1 & \text{dla } t < 0 \end{cases} \cong \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ -1 & \text{dla } t \leq 0 \end{cases} \cong \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ -1 & \text{dla } t < 0 \end{cases} \text{ dla } t = 0 : \text{nieistotne}$$

Algebra sygnałów

$$u(t) = \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ 1/2 & \text{dla } t = 0 \\ 0 & \text{dla } t < 0 \end{cases}$$

$$sgn(t) = \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ 0 & \text{dla } t = 0 \\ -1 & \text{dla } t < 0 \end{cases}$$

$$u(t) \quad \cong \quad \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ 0 & \text{dla } t < 0 \end{cases}$$

$$sgn(t) \quad \cong \quad \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ -1 & \text{dla } t < 0 \end{cases}$$

$$u(t) = \frac{1}{2} \cdot sgn(t) + \frac{1}{2}$$

$$sgn(t) = 2 \cdot u(t) - 1$$

Algebra sygnałów (cd.)

$$\frac{d}{dt} u(t) = \delta(t)$$

$$u(t) = \int_{-\infty}^t \delta(\tau) d\tau$$

$$\frac{d}{dt} \operatorname{sgn}(t) = 2 \cdot \delta(t)$$

$$\operatorname{sgn}(t) = -1 + 2 \cdot \int_{-\infty}^t \delta(\tau) d\tau$$

$$\Pi(t) = u(t+1/2) - u(t-1/2)$$

$$u(t) = \sum_{n=0}^{+\infty} \Pi\left(\frac{t - \frac{T}{2} - n \cdot T}{T}\right)$$

Kolejne przykłady transformat

$$u(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \frac{1}{2} \cdot \delta(f) + \begin{cases} \frac{1}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases} = \frac{1}{2} \cdot \delta(f) + \begin{cases} -j \cdot \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases}$$

$$\operatorname{sgn}(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \begin{cases} \frac{1}{j \cdot \pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases} = \begin{cases} -j \cdot \frac{1}{\pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases}$$

$$u(t) \xleftarrow[\text{ICFT}(\omega)]{\text{CFT}(\omega)} \pi \cdot \delta(\omega) + \begin{cases} \frac{1}{j \cdot \omega} & \text{dla } \omega \neq 0 \\ 0 & \text{dla } \omega = 0 \end{cases} = \pi \cdot \delta(\omega) + \begin{cases} -j \cdot \frac{1}{\omega} & \text{dla } \omega \neq 0 \\ 0 & \text{dla } \omega = 0 \end{cases}$$

$$\operatorname{sgn}(t) \xleftarrow[\text{ICFT}(\omega)]{\text{CFT}(\omega)} \begin{cases} \frac{2}{j \cdot \omega} & \text{dla } \omega \neq 0 \\ 0 & \text{dla } \omega = 0 \end{cases} = \begin{cases} -j \cdot \frac{2}{\omega} & \text{dla } \omega \neq 0 \\ 0 & \text{dla } \omega = 0 \end{cases}$$

Przykłady przekształceń weryfikujących

$$\text{sgn}(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \begin{cases} \frac{1}{j \cdot \pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases} = \begin{cases} -j \cdot \frac{1}{\pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases}$$

$$u(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \frac{1}{2} \cdot \delta(f) + \begin{cases} \frac{1}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases}$$

$$\int_{-\infty}^t \delta(\tau) d\tau \xrightarrow{\text{CFT}} \frac{1}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} \cdot 1 + \frac{\delta(f)}{2} \cdot 1 \xrightarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \frac{1}{2} \cdot \text{sgn}(t) + \frac{1}{2} = u(t)$$

Czasem wygodnie jest tak zapisać, więc sumujemy, ale pamiętajmy o ograniczeniach dziedziny (bo $1/f$)

$$\frac{d}{dt} 1 \xrightarrow{\text{CFT}} (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f) \cdot \delta(f) = 0 \cdot \delta(f) = 0 \xrightarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} 0$$

$$\frac{d}{dt} u(t) \xrightarrow{\text{CFT}} (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f) \cdot \left[\frac{1}{2} \cdot \delta(f) + \frac{-j}{2 \cdot \pi \cdot f} \right] = 1 \xrightarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \delta(t)$$

Przykład weryfikacji „z brakującym punktem”

W dziedzinie sygnałów:

$$\Pi(t) = u(t+1/2) - u(t-1/2)$$

$$u(t) \xleftrightarrow[CFT]{ICFT} \frac{1}{2} \cdot \delta(f) + \begin{cases} \frac{1}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases}$$

A w dziedzinie transformaty CFT?

$$\begin{aligned}
 u(t+1/2) - u(t-1/2) &\xrightarrow{CFT} \frac{1}{2} \cdot \delta(f) \cdot e^{j \cdot \pi \cdot f} - \frac{1}{2} \cdot \delta(f) \cdot e^{-j \cdot \pi \cdot f} + \begin{cases} \frac{e^{j \cdot \pi \cdot f}}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} - \frac{e^{-j \cdot \pi \cdot f}}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases} = \\
 &= \delta(f) \cdot 0 + \begin{cases} \frac{\sin(\pi \cdot f)}{\pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases} \equiv \text{sinc}(\pi \cdot f)
 \end{aligned}$$

Czyli „prawie się zgadza”, ponieważ do wyjaśnienia pozostaje wartość dla $f=0$ (czyli „izolowany punkt”).

Inny przykład weryfikacji „z brakującym punktem”

$$\operatorname{sgn}(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \begin{cases} \frac{1}{j \cdot \pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases} = \begin{cases} -j \cdot \frac{1}{\pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases}$$

$$\frac{d}{dt} \operatorname{sgn}(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \begin{cases} (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f) \cdot \frac{1}{j \cdot \pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f) \cdot 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases} \equiv 2$$

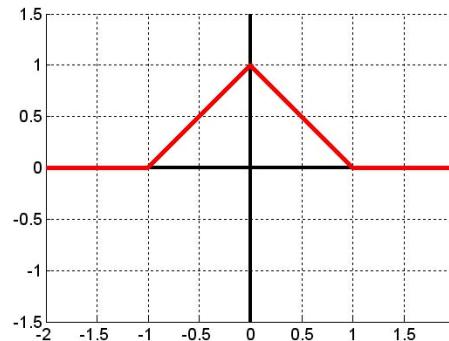
Zatem przyjmujemy, że:

$$\frac{d}{dt} \operatorname{sgn}(t) = 2 \cdot \delta(t)$$

Kolejny przykład: transformata sygnału trójkątnego

$$\Lambda(t) = \begin{cases} t+1 & \text{dla } t \in [-1; 0) \\ -t+1 & \text{dla } t \in [0; 1) \\ 0 & \text{dla pozostały} \end{cases}$$

$$x(t) = \Pi(t + 1/2) - \Pi(t - 1/2) \Rightarrow \Lambda(t) = \int_{-\infty}^t x(\tau) d\tau$$

$$X(f) = \operatorname{sinc}(\pi \cdot f) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \frac{1}{2}} - \operatorname{sinc}(\pi \cdot f) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \frac{1}{2}} =$$

$$= \operatorname{sinc}(\pi \cdot f) \cdot (e^{j \cdot \pi \cdot f} - e^{-j \cdot \pi \cdot f})$$

$$\int_{-\infty}^t x(\tau) d\tau \leftrightarrow \frac{1}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} \cdot X(f) \quad \text{dla } f \neq 0$$

dla $f = 0$ liczymy osobno

$$\int_{-\infty}^t x(\tau) d\tau \xleftarrow{\text{CFT}} \begin{cases} \operatorname{sinc}(\pi \cdot f) \cdot \frac{e^{j \cdot \pi \cdot f} - e^{-j \cdot \pi \cdot f}}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} & (\text{dla } f \neq 0) \\ 1 (\text{wyliczone osobno}) & (\text{dla } f = 0) \end{cases} = \operatorname{sinc}^2(\pi \cdot f)$$

Jeszcze jeden przykład

Jeżeli:

$$x(t) = \sin(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = j \cdot \frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_0) - \delta(f - f_0)]$$

to:

$$x(t) = -j \cdot \frac{1}{2} \cdot [\delta(t + t_0) - \delta(t - t_0)] \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_0) \quad (1)$$

Zobaczmy zatem jak wzór o pochodnej zafunkcjonuje na przykładzie:

$$x(t) = \Pi(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = \text{sinc}(\pi \cdot f) \quad (2)$$

ale jednocześnie:

$$x(t) = \frac{d}{dt} \Pi(t) = \delta\left(t + \frac{1}{2}\right) - \delta\left(t - \frac{1}{2}\right) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = j \cdot 2 \cdot \sin(\pi \cdot f) \quad (3)$$

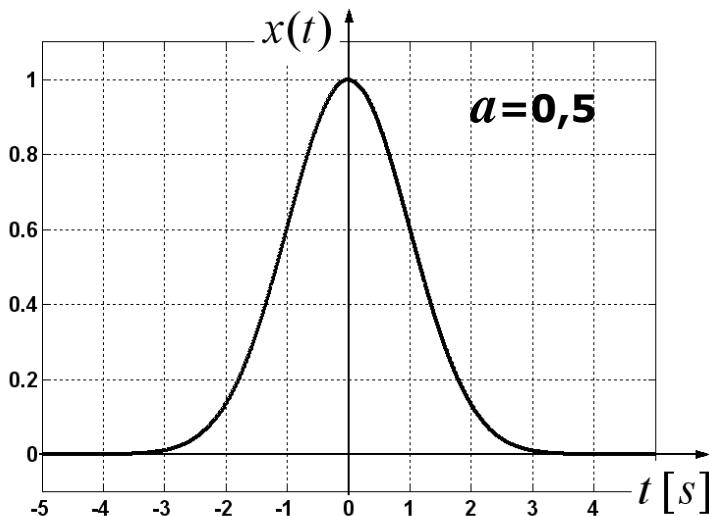
czyli się zgadza

ponieważ zastosowanie twierdzenia do przykładu (2) daje:

$$\begin{aligned} x(t) = \frac{d}{dt} \Pi(t) &\quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f) = \\ &= j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \frac{\sin(\pi \cdot f)}{\pi \cdot f} = j \cdot 2 \cdot \sin(\pi \cdot f) \end{aligned}$$

Transformata sygnału Gaussa

$$x(t) = e^{-a \cdot t^2} \quad \wedge \quad a \in \Re_+$$

$$x(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X(f) = ?$$

Wyznaczamy pochodną sygnału:

$$\frac{dx(t)}{dt} = -2 \cdot a \cdot t \cdot e^{-a \cdot t^2}$$

Część powyższego wzoru zawiera przepis na sygnał:

$$\frac{dx(t)}{dt} = -2 \cdot a \cdot t \cdot x(t)$$

Na podstawie tw. o transformacie pochodnej:

$$\frac{dx(t)}{dt} \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot X(f)$$

... korzystając z podobieństwa wzorów dla transformacji w przód i odwrotnej:

$$j \cdot 2 \cdot \pi \cdot t \cdot x(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad - \frac{dX(f)}{df}$$

Transformata sygnału Gaussa (cd.)

Na podstawie wymienionych zależności możemy zapisać, że:

$$\frac{dx(t)}{dt} = -2 \cdot a \cdot t \cdot x(t) \quad \xleftarrow[CFT]{ICFT} \quad j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot X(f) = -\frac{-2 \cdot a}{j \cdot 2 \cdot \pi} \cdot \frac{dX(f)}{df}$$

Kolejne przekształcenia w dziedzinie transformaty:

$$j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot X(f) = -j \cdot \frac{a}{\pi} \cdot \frac{dX(f)}{df}$$

... pozwalają wyznaczyć ogólny wzór dla poszukiwanej transformaty:

$$-2 \cdot \frac{\pi^2}{a} \cdot f \cdot X(f) = \frac{dX(f)}{df}$$

$$X(f) = b \cdot e^{-\frac{\pi^2}{a} \cdot f^2}$$

$$\frac{dX(f)}{df} = -2 \cdot \frac{\pi^2}{a} \cdot f \cdot X(f)$$

Transformata sygnału Gaussa (dokończenie)

$$X(f) = b \cdot e^{-\frac{\pi^2}{a} \cdot f^2}$$

Nie znamy jeszcze stałej b:

$$X(0) = b$$

$$X(0) = \int_{-\infty}^{+\infty} e^{-a \cdot t^2} \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot 0 \cdot t} dt = \int_{-\infty}^{+\infty} e^{-a \cdot t^2} dt = ? = \sqrt{\frac{\pi}{a}}$$

dłaczego?

Skorzystamy z wiedzy o rozkładach gęstości prawdopodobieństwa:

$$p(x) = \frac{1}{\sqrt{2 \cdot \pi}} \cdot e^{-\frac{1}{2} \cdot x^2} \quad \wedge \quad \int_{-\infty}^{+\infty} p(x) dx = 1$$

... zatem:

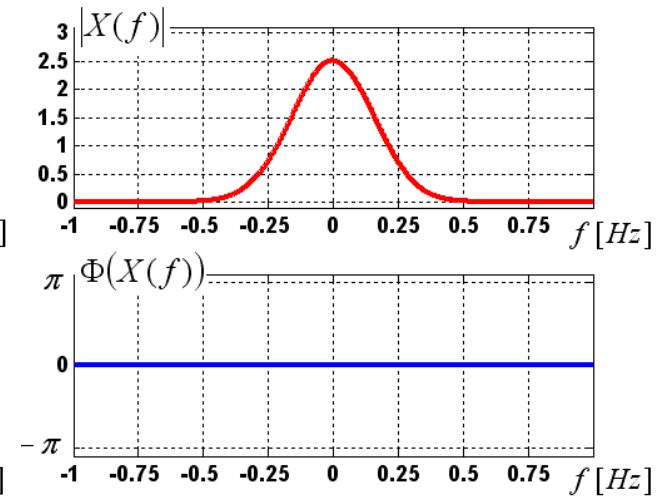
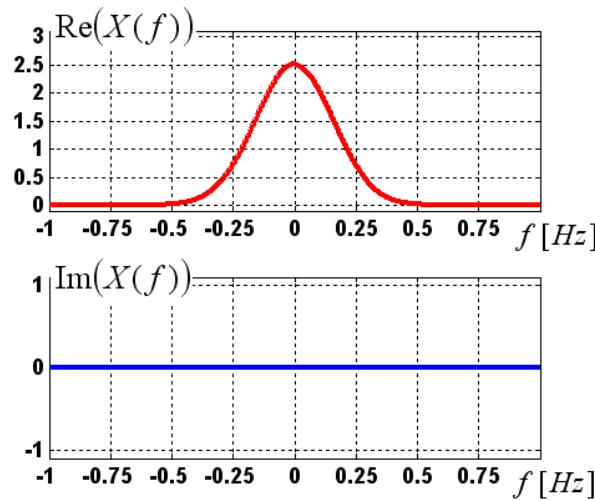
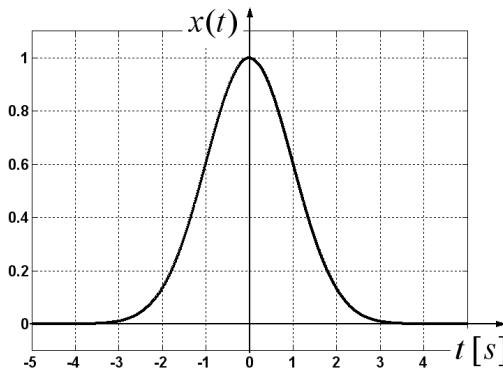
$$\int_{-\infty}^{+\infty} e^{-a \cdot t^2} dt = \frac{1}{\sqrt{2 \cdot a}} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} e^{-a \cdot t^2} d(t \cdot \sqrt{2 \cdot a}) = \frac{1}{\sqrt{2 \cdot a}} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} e^{-\frac{1}{2} \cdot \tau^2} d\tau = \frac{1}{\sqrt{2 \cdot a}} \cdot \sqrt{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \frac{1}{\sqrt{2 \cdot \pi}} \cdot e^{-\frac{1}{2} \cdot \tau^2} d\tau = \sqrt{\frac{\pi}{a}}$$

Transformata sygnału Gaussa (przykład)

... ma również postać funkcji Gaussa, tylko w dziedzinie f :

$$x(t) = e^{-a \cdot t^2} \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X(f) = \sqrt{\frac{\pi}{a}} \cdot e^{-\frac{\pi^2}{a} \cdot f^2}$$

$a=0,5$

Transformata sygnału Gaussa (przykład)

$$x(t) = e^{-a \cdot t^2} \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = \sqrt{\frac{\pi}{a}} \cdot e^{-\frac{\pi^2}{a} \cdot f^2}$$

Funkcja identyczna w obu dziedzinach:

$$\text{dla } a = \pi$$

$$x(t) = e^{-\pi \cdot t^2} \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = e^{-\pi \cdot f^2}$$

wtedy także:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} x(t) dt = \int_{-\infty}^{+\infty} X(f) df = 1$$

...również:

$$x(0) = 1 \quad \text{oraz} \quad X(0) = 1$$

Zasada nieoznaczoności

Klasyczna zasada nieoznaczoności Heisenberga dotyczy pary wartości: położenie i pęd lub energia i czas (dla cząstek nietrwałych).

Analogiczna zależność zachodzi w przypadku sygnału i jego transformaty.

Dla normy L^2 generowanej przez iloczyn skalarny:

$$\|x(t)\|^2 = \int_{-\infty}^{+\infty} |x(t)|^2 dt$$

zachodzi własność analogiczna jak dla funkcji gęstości prawdopodobieństwa:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \frac{|x(t)|^2}{\|x(t)\|^2} dt = \frac{1}{\|x(t)\|^2} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} |x(t)|^2 dt = 1$$

Zasada nieoznaczoności (cd.)

Dlatego w sposób analogiczny, jak wyznaczamy wartość średnią rozkładu, możemy wyznaczyć wartość średnią unormowanego rozkładu energii

dla sygnału:

$$t_\mu = \int_{-\infty}^{+\infty} t \cdot \frac{|x(t)|^2}{\|x(t)\|^2} dt$$

i jego transformaty:

$$f_\mu = \int_{-\infty}^{+\infty} f \cdot \frac{|X(f)|^2}{\|X(f)\|^2} df$$

Tak samo można określić odchylenia standardowe (albo ich kwadraty) dla obu rozkładów:

$$(t_\sigma)^2 = \frac{1}{\|x(t)\|^2} \int_{-\infty}^{+\infty} (t - t_\mu)^2 \cdot |x(t)|^2 dt$$

$$(f_\sigma)^2 = \frac{1}{\|X(f)\|^2} \int_{-\infty}^{+\infty} (f - f_\mu)^2 \cdot |X(f)|^2 df$$

Powyższe odchylenia standardowe są powiązane następującą zasadą nieoznaczoności:

$$t_\sigma \cdot f_\sigma \geq \frac{1}{2 \cdot (2 \cdot \pi)} = \frac{1}{4 \cdot \pi}$$

Zasada nieoznaczoności (przykład 1)

Dla sygnału Gaussa i jego transformaty:

$$x(t) = e^{-a \cdot t^2} \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = \sqrt{\frac{\pi}{a}} \cdot e^{-\frac{\pi^2}{a} \cdot f^2}$$

więc:

$$|x(t)|^2 = e^{-2 \cdot a \cdot t^2} \quad \text{oraz} \quad |X(f)|^2 = \frac{\pi}{a} \cdot e^{-2 \cdot \frac{\pi^2}{a} \cdot f^2}$$

... porównajmy z podręcznikowym rozkładem Gaussa:

$$p(x) = \frac{1}{\sqrt{2 \cdot \pi \cdot \sigma^2}} \cdot e^{-\frac{(x-\mu)^2}{2\sigma^2}}$$

$$\int_{-\infty}^{+\infty} p(x) dx = 1$$

gdzie μ oraz σ to odpowiednio: wartość średnia i odchylenie standardowe.

Zatem:

$$t_\mu = 0; \quad t_\sigma = \frac{1}{2 \cdot \sqrt{a}}$$

ostatecznie:

$$f_\mu = 0; \quad f_\sigma = \frac{\sqrt{a}}{2 \cdot \pi}$$

$$t_\sigma \cdot f_\sigma = \frac{1}{2 \cdot \sqrt{a}} \cdot \frac{\sqrt{a}}{2 \cdot \pi} = \frac{1}{4 \cdot \pi} \approx 0,0796$$

Zasada nieoznaczoności (przykład 2)

$$x(t) = \Pi(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = \text{sinc}(\pi \cdot f)$$

więc:

$$|x(t)|^2 = (\Pi(t))^2 = \Pi(t) \quad \text{oraz} \quad |X(f)|^2 = \text{sinc}^2(\pi \cdot f)$$

Normalizacja nie jest konieczna, ponieważ:

$$\|x(t)\|^2 = \int_{-\infty}^{+\infty} \Pi(t) dt = 1 \quad \Rightarrow \quad \|X(f)\|^2 = 1$$

Ze względu na parzystość obu funkcji: $t_\mu = 0; \quad f_\mu = 0$

$$(t_\sigma)^2 = \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} t^2 dt = \left[\frac{t^3}{3} \right]_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} = \frac{1}{12}$$

$$(f_\sigma)^2 = \int_{-\infty}^{+\infty} f^2 \cdot \frac{\sin^2(\pi \cdot f)}{\pi^2 \cdot f^2} df = \frac{1}{\pi^2} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \sin^2(\pi \cdot f) df \rightarrow +\infty$$

$$t_\sigma = \frac{1}{2 \cdot \sqrt{3}} \approx 0,2887$$

Zasada nieoznaczoności (przykład 3)

$$x(t) = \Lambda(t) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = \text{sinc}^2(\pi \cdot f)$$

$$|x(t)|^2 = (\Lambda(t))^2 \quad \text{oraz} \quad |X(f)|^2 = \text{sinc}^4(\pi \cdot f)$$

Normalizacja jest konieczna, ponieważ:

$$\|x(t)\|^2 = \int_{-\infty}^{+\infty} \Lambda^2(t) dt = 2 \cdot \int_0^1 (1-t)^2 dt = 2 \cdot \int_0^1 t^2 dt = \frac{2}{3} \Rightarrow \|X(f)\|^2 = \frac{2}{3}$$

Ze względu na parzystość obu funkcji: $t_\mu = 0; \quad f_\mu = 0$

$$(t_\sigma)^2 = \frac{3}{2} \cdot 2 \cdot \int_0^1 t^2 \cdot (1-t)^2 dt = 3 \cdot \int_0^1 t^2 - 2 \cdot t^3 + t^4 dt = 3 \cdot \left[\frac{t^3}{3} - 2 \cdot \frac{t^4}{4} + \frac{t^5}{5} \right]_0^1 = \frac{1}{10}$$

$$t_\sigma = \frac{1}{\sqrt{10}}$$

Zasada nieoznaczoności (cd. przykładu 3)

$$(f_\sigma)^2 = \frac{3}{2} \cdot 2 \cdot \int_0^\infty f^2 \cdot \frac{\sin^4(\pi \cdot f)}{\pi^4 \cdot f^4} df = \frac{3}{\pi^4} \cdot \int_0^\infty \frac{\sin^4(\pi \cdot f)}{f^2} df = \frac{3}{\pi^2} \cdot \int_0^\infty \text{sinc}^2(\pi \cdot f) \cdot \sin^2(\pi \cdot f) df = ???$$

Dygresja - pomocnicze wyprowadzenie wzoru:

$$x(t) = \frac{d}{dt} \Lambda(t) = \Pi\left(t + \frac{1}{2}\right) - \Pi\left(t - \frac{1}{2}\right) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \text{sinc}^2(\pi \cdot f)$$

$$|x(t)|^2 = \Pi\left(\frac{t}{2}\right) \quad \text{oraz} \quad |X(f)|^2 = 4 \cdot \pi^2 \cdot f^2 \cdot \text{sinc}^4(\pi \cdot f)$$

$$\|x(t)\|^2 = \int_{-1}^1 dt = 2 \quad \Rightarrow \quad \|X(f)\|^2 = \int_{-\infty}^{+\infty} 4 \cdot \pi^2 \cdot f^2 \cdot \text{sinc}^4(\pi \cdot f) df = 2$$

czyli: $\int_{-\infty}^{+\infty} f^2 \cdot \text{sinc}^4(\pi \cdot f) df = \frac{1}{2 \cdot \pi^2}$ $(f_\sigma)^2 = \frac{3}{4 \cdot \pi^2}$ $f_\sigma = \frac{\sqrt{3}}{2 \cdot \pi}$

ostatecznie: $t_\sigma \cdot f_\sigma = \sqrt{\frac{3}{10 \cdot 4 \cdot \pi^2}} \approx 0,0872$

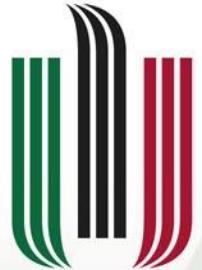
Podsumowanie

- 1. Zasady zachowania: iloczynu skalarnego, energii oraz odległości.**
- 2. Iloczyn skalarny w odniesieniu do splotu.**
- 3. Transformaty sygnałów pochodnej oraz całki.**
- 4. Sygnały skoku i znaku (sgn) oraz ich transformaty.**
- 5. Odwrotne transformaty „widm” określonych jako pochodna oraz całka.**
- 6. Transformata sygnału gaussowskiego.**
- 7. Zasada nieoznaczoności.**

AGH

*Zapraszam na ćwiczenia ...
lub do laboratorium ...*

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 7

**Dr inż. Przemysław Korohoda
Katedra Elektroniki, AGH, Kraków**

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

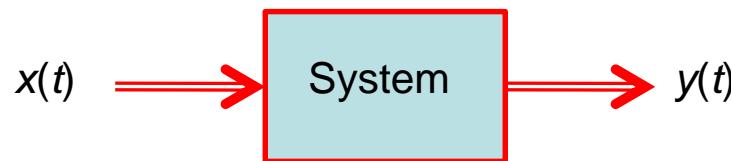
UPEL: TS 2022

Główne tematy

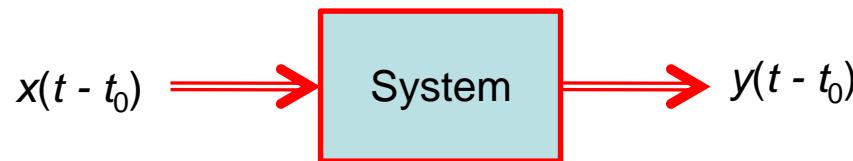
- 1. Systemy liniowe i stacjonarne.**
- 2. Odpowiedź impulsowa filtru.**
- 3. Transmitancja filtru i jej cechy.**
- 4. Filtr Butterwortha.**
- 5. Filtry Czebyszewa.**
- 6. Filtr eliptyczny.**
- 7. Przekształcanie filtrów.**
- 8. Przykłady charakterystyk filtrów.**

System stacjonarny (ang. *Time Invariant*) = niezmienny w czasie

Jeżeli:

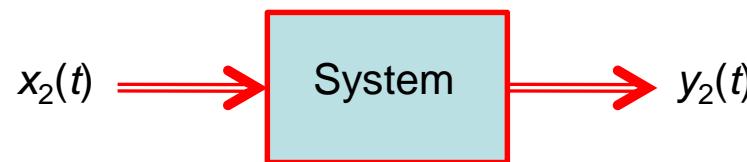
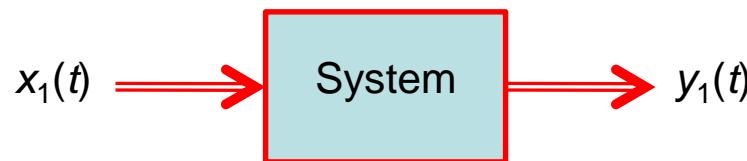
to:

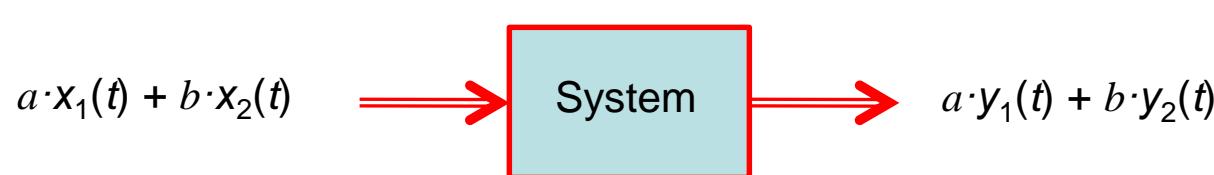
dla dowolnego t_0 .

System liniowy (*ang. Linear*)

Jeżeli:

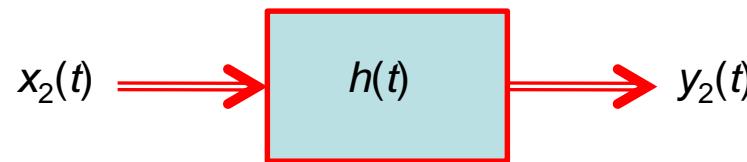
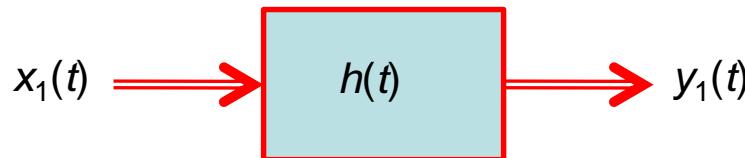
to:

dla dowolnych liczb a i b (rzeczywistych, a nawet zespolonych!).

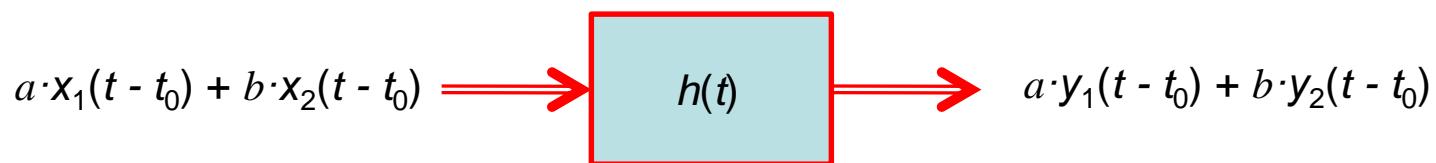
System liniowy stacjonarny (*ang. Linear Time Invariant*) = LTI

Jeżeli:

$h(t)$ – odpowiedź impulsowa

to:

dla dowolnych t_0 oraz a i b (jak poprzednio).

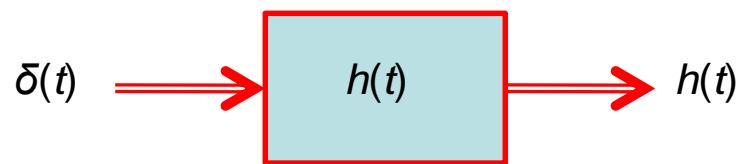
Odpowiedź impulsowa

Twierdzenie o splocie:

$$\begin{array}{ccc} \text{Dziedzina sygnału (czasu)} & & \text{Dziedzina transformaty Fouriera (częstotliwości)} \\ x(t) * h(t) & \xrightleftharpoons[\quad ICFT \quad]{\quad CFT \quad} & X(f) \cdot H(f) \end{array}$$

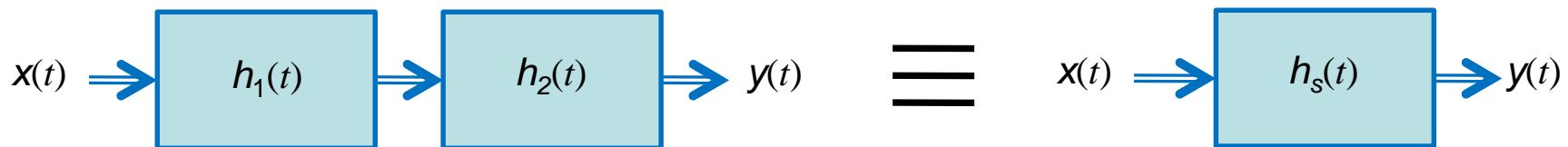
Dla systemu liniowego, stacjonarnego (*LTI* = ang. *Linear Time Invariant*):

$h(t)$ – odpowiedź impulsowa

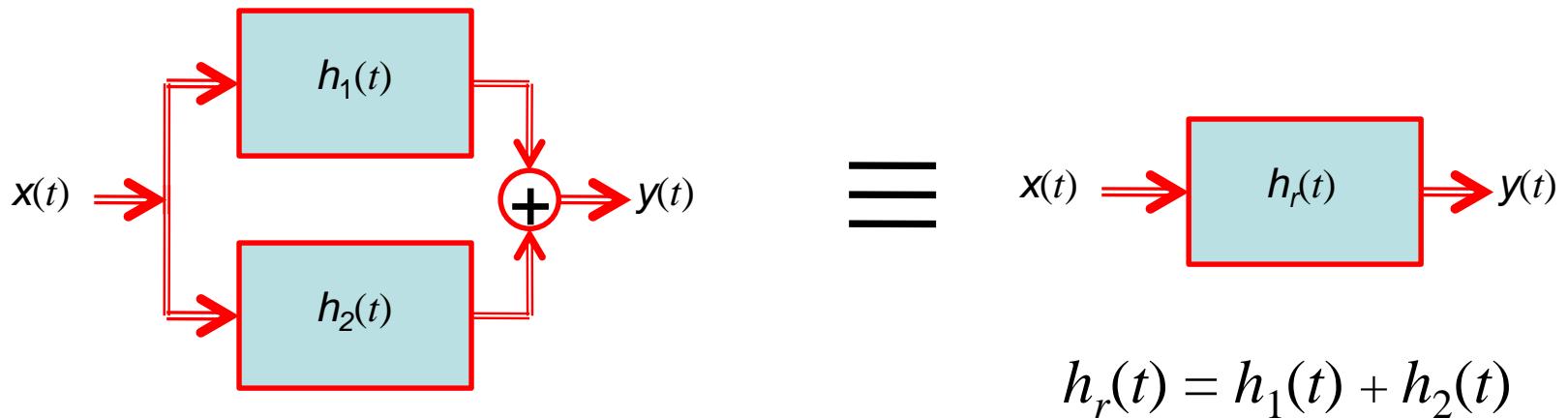

$$\delta(t) * h(t) = h(t)$$

Połączenia systemów LTI w dziedzinie czasu

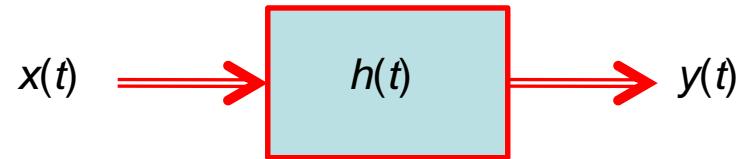
$$h_s(t) = h_1(t)*h_2(t)$$

$$h_r(t) = h_1(t) + h_2(t)$$

Dla systemów *LTI* można stosować różne, równoważne sposoby opisu

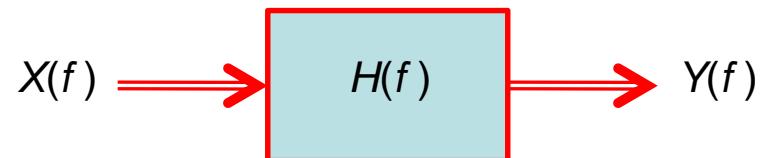
$$x(t) \xrightleftharpoons[\text{ICFT}]{\text{CFT}} X(f)$$

$$y(t) \xrightleftharpoons[\text{ICFT}]{\text{CFT}} Y(f)$$

$$h(t) \xrightleftharpoons[\text{ICFT}]{\text{CFT}} H(f)$$

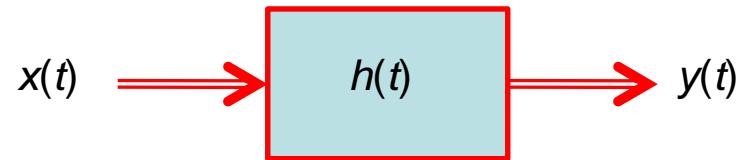
$$y(t) = x(t)*h(t)$$

$$Y(f) = X(f) \cdot H(f)$$

Dla systemów *LTI* można stosować różne, równoważne sposoby opisu

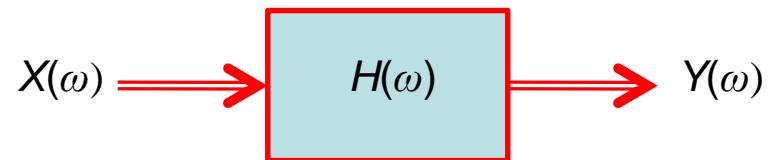
$$x(t) \xrightleftharpoons[CFT_{\omega}]{ICFT_{\omega}} X(\omega)$$

$$y(t) \xrightleftharpoons[CFT_{\omega}]{ICFT_{\omega}} Y(\omega)$$

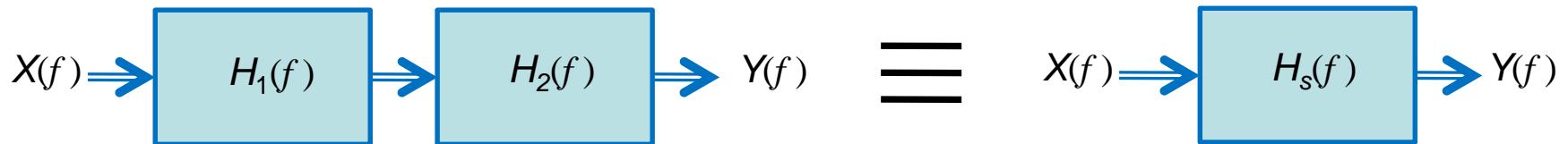
$$h(t) \xrightleftharpoons[CFT_{\omega}]{ICFT_{\omega}} H(\omega)$$

$$y(t) = x(t)*h(t)$$

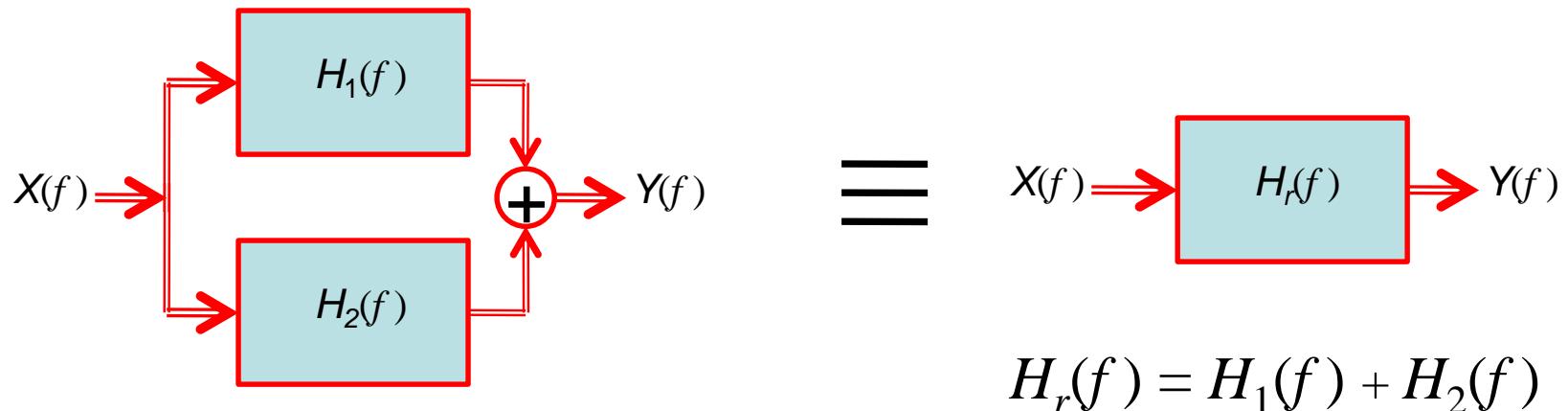

$$Y(\omega) = X(\omega) \cdot H(\omega)$$

Połączenia systemów *LTI* w dziedzinie częstotliwości

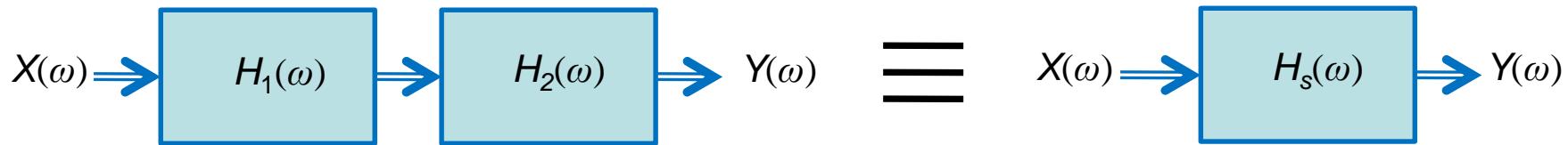

$$H_s(f) = H_1(f) \cdot H_2(f)$$

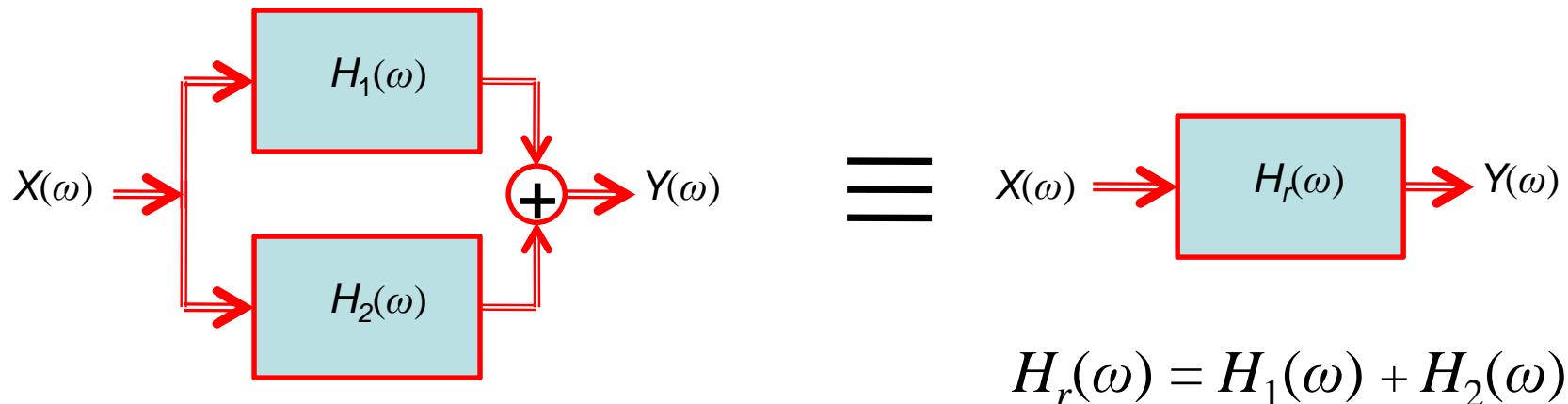
$$H_r(f) = H_1(f) + H_2(f)$$

Połączenia systemów *LTI* w dziedzinie pulsacji

$$H_s(\omega) = H_1(\omega) \cdot H_2(\omega)$$

$$H_r(\omega) = H_1(\omega) + H_2(\omega)$$

Efekt przetwarzania (filtracji) opisany w dziedzinie częstotliwości

System (filtr):

$$H(f) = \operatorname{Re}(H(f)) + j \cdot \operatorname{Im}(H(f)) = |H(f)| \cdot e^{j \cdot \Phi(H(f))}$$

Przetwarzanie (filtracja):

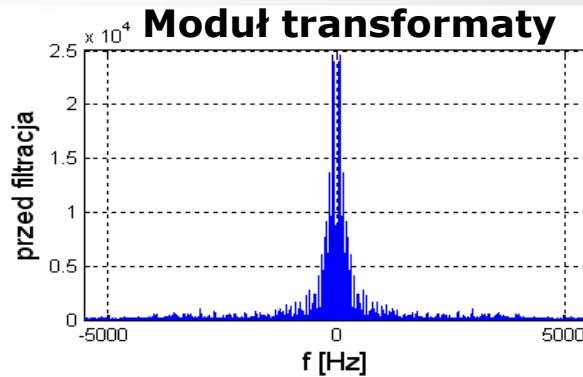
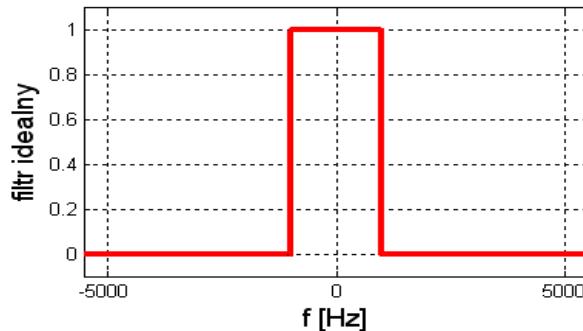
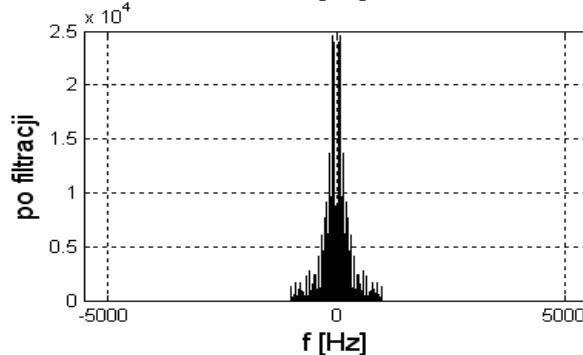
$$\begin{aligned} Y(f) &= |Y(f)| \cdot e^{j \cdot \varphi_Y(f)} = |X(f)| \cdot e^{j \cdot \varphi_X(f)} \cdot |H(f)| \cdot e^{j \cdot \varphi_H(f)} = \\ &= |X(f)| \cdot |H(f)| \cdot e^{j \cdot [\varphi_X(f) + \varphi_H(f)]} \end{aligned}$$

czyli:

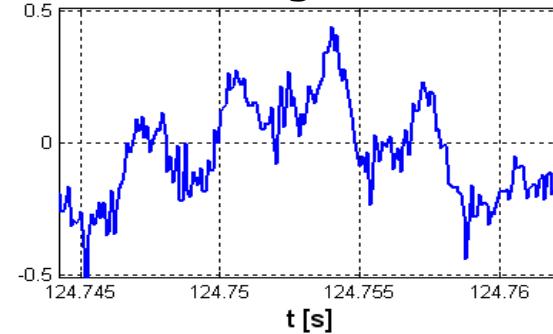
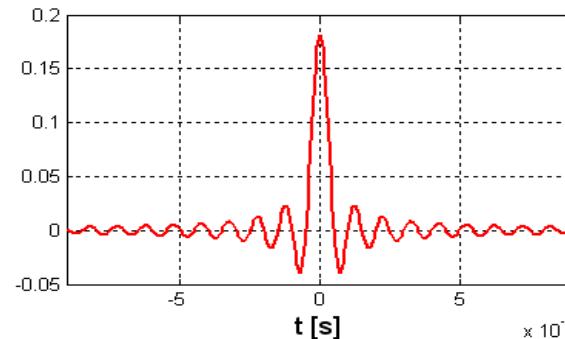
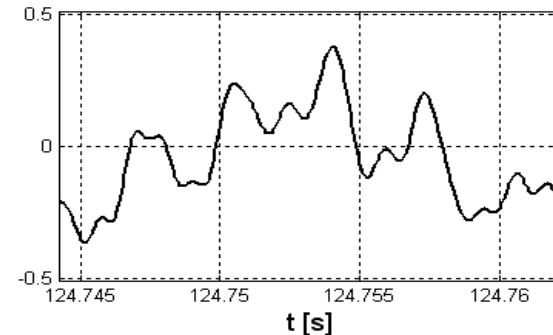
$$|Y(f)| = |X(f)| \cdot |H(f)|$$

$$\varphi_Y(f) = \varphi_X(f) + \varphi_H(f)$$

Filtracja w dziedzinie transformaty Fouriera i czasu

 $|X(f)|$

 $|H(f)| = H(f)$

 $|Y(f)|$

Przebiegi w czasie

 $x(t)$

 $h(t)$

 $y(t)$

Transformacja Laplace'a

$$X(s) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-s \cdot t} dt$$

$$X(s) \in \mathbf{C}$$

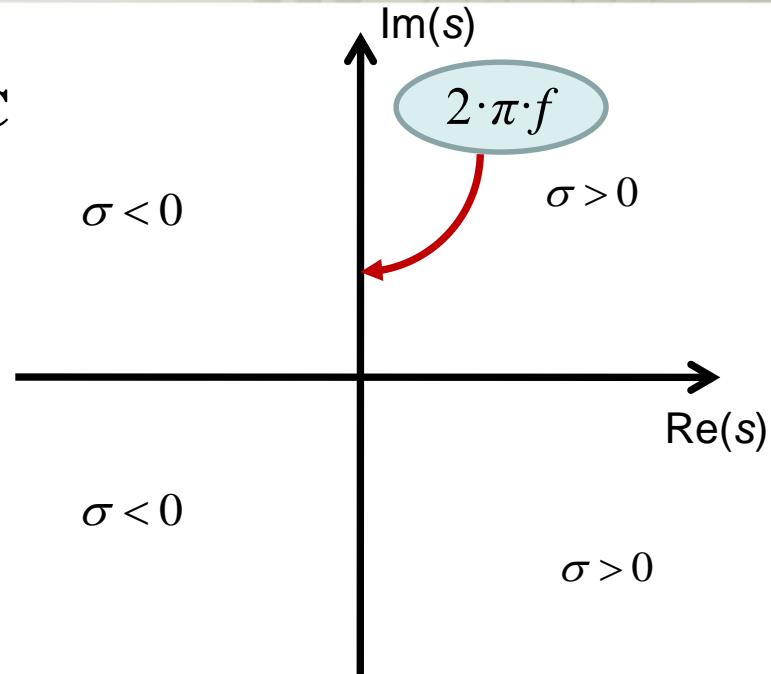
$$s = \sigma + j \cdot \omega$$

$$s = \sigma + j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f$$

$$\boxed{\text{Im}(s)=2 \cdot \pi \cdot f}$$

Transformacja Fouriera:

$$X(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

Transformacja Laplace'a jest liniowa!

Przykład wyliczenia dla

$$x(t) = u(t) \cdot e^{-a \cdot t}$$

$$\begin{aligned}
 \int_0^{+\infty} e^{-a \cdot t} \cdot e^{-s \cdot t} dt &= \int_0^{+\infty} e^{-(a + s) \cdot t} dt = \boxed{\lim_{t \rightarrow \infty} e^{(a - s) \cdot t} = e^{j \cdot \text{Im}(a - s) \cdot t} \lim_{t \rightarrow \infty} e^{\text{Re}(a - s) \cdot t}} \\
 &= \{a - s \neq 0\} = \left[-\frac{e^{(a - s) \cdot t}}{a - s} \right]_0^{+\infty} = \{\text{Re}(a - s) < 0\} = -\frac{1}{a - s}
 \end{aligned}$$

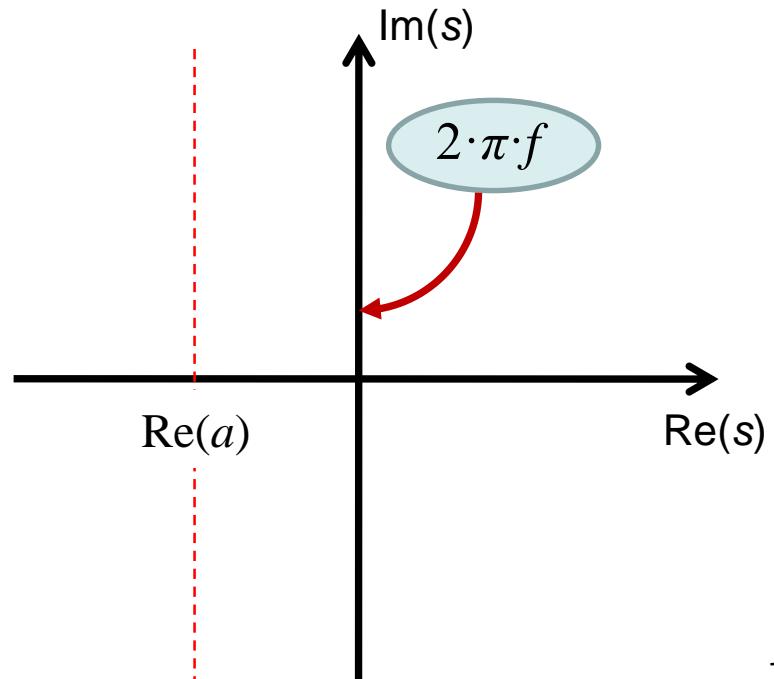
Obszar zbieżności, OZ (ang. ROC = Region of Convergence):

$$\text{Re}(a - s) < 0 \Rightarrow \text{Re}(s) > \text{Re}(a)$$

Sygnal i jego transformata Laplace'a

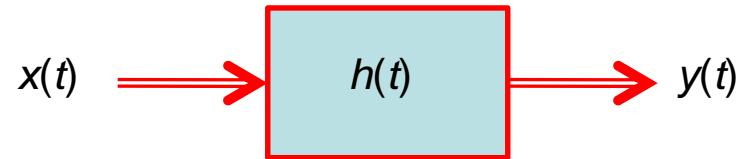
$$e^{-a \cdot t} \cdot u(t) \quad \xleftarrow[ILT]{LT} \quad \frac{1}{s - a} \quad : \quad \text{Re}(s) > \text{Re}(a)$$

**Sens transformaty Fouriera
dla tego przypadku...**

Dla systemów *LTI* można stosować różne, równoważne sposoby opisu

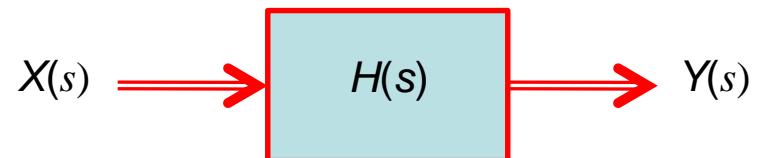
$$x(t) \xrightleftharpoons[ILT]{LT} X(s)$$

$$y(t) \xrightleftharpoons[ILT]{LT} Y(s)$$

$$y(t) = x(t)*h(t)$$

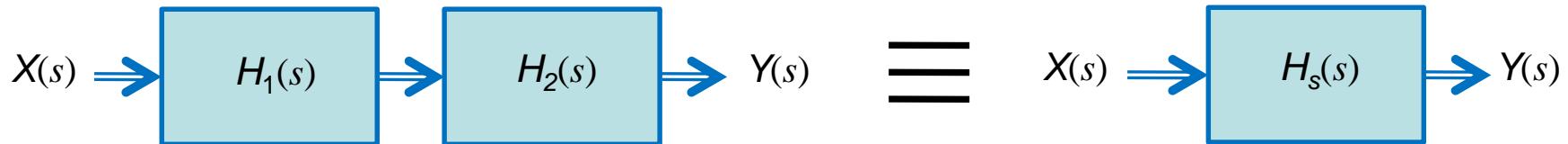
$$h(t) \xrightleftharpoons[ILT]{LT} H(s)$$

$$Y(s) = X(s) \cdot H(s)$$

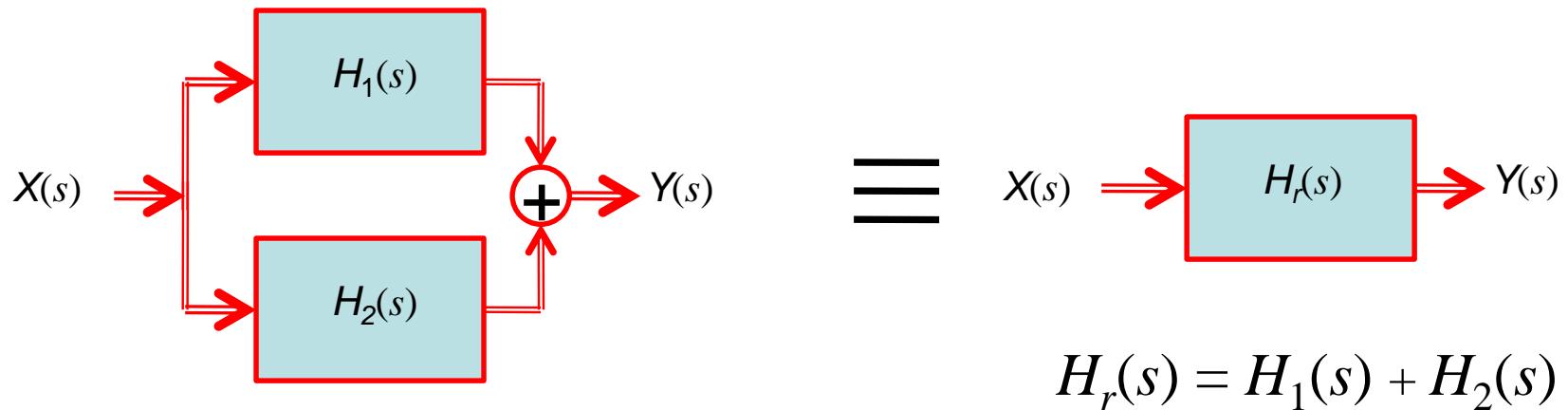
Twierdzenie o splocie dla transformacji Laplace'a

Połączenia systemów LTI w dziedzinie Laplace'a

$$H_s(s) = H_1(s) \cdot H_2(s)$$

$$H_r(s) = H_1(s) + H_2(s)$$

Transmitancja systemu

Twierdzenie o splocie

$$x(t) * h(t) \xleftarrow[ILT]{LT} X(s) \cdot H(s)$$

$$Y(s) = X(s) \cdot H(s)$$

Transmitancja

$$H(s) = \frac{b_0 + b_1 \cdot s + b_2 \cdot s^2 + \dots + b_M \cdot s^M}{1 + a_1 \cdot s + a_2 \cdot s^2 + \dots + a_N \cdot s^N}$$

$$H(s) = \frac{b_M}{a_N} \cdot \frac{(s - z_0) \cdot (s - z_1) \cdot \dots \cdot (s - z_{M-1})}{(s - p_0) \cdot (s - p_1) \cdot \dots \cdot (s - p_{N-1})}$$

... zera (z_m) i bieguny (p_n) transmitancji.

Rozkład transmitancji na ułamki proste

$$H(s) = \frac{b_0 + b_1 \cdot s + b_2 \cdot s^2 + \dots + b_M \cdot s^M}{1 + a_1 \cdot s + a_2 \cdot s^2 + \dots + a_N \cdot s^N}$$

Zwykle $M < N$

... i wtedy rozkład na ułamki proste

dla $p_k \neq p_l$

jest następujący:

$$H(s) = \frac{c_0}{s - p_0} + \frac{c_1}{s - p_1} + \frac{c_2}{s - p_2} + \dots + \frac{c_{N-1}}{s - p_{N-1}}$$

Recepta jest prosta:

$$c_k = H(s) \cdot (s - p_k) \Big|_{s=p_k}$$

Odpowiedź impulsowa systemu (LTI) o danej transmitacji

$$H(s) = \frac{b_0 + b_1 \cdot s + b_2 \cdot s^2 + \dots + b_M \cdot s^M}{1 + a_1 \cdot s + a_2 \cdot s^2 + \dots + a_N \cdot s^N}$$

$$H(s) = \frac{c_0}{s - p_0} + \frac{c_1}{s - p_1} + \frac{c_2}{s - p_2} + \dots + \frac{c_{N-1}}{s - p_{N-1}}$$

$$H(s) = \sum_{n=0}^{N-1} \frac{c_n}{s - p_n} \quad \xrightarrow{\text{ILT}} \quad h(t) = u(t) \cdot \sum_{n=0}^{N-1} c_n e^{p_n \cdot t}$$

$$e^{a \cdot t} u(t) \quad \xleftarrow[ILT]{LT} \quad \frac{1}{s - a} \quad : \quad \text{Re}(s) > \text{Re}(a)$$

Związki między transmitancją w dziedzinie Laplace'a i Fouriera (pod warunkiem zgodności obszaru zbieżności)

$$H(s) = \frac{b_0 + b_1 \cdot s + b_2 \cdot s^2 + \dots + b_M \cdot s^M}{1 + a_1 \cdot s + a_2 \cdot s^2 + \dots + a_N \cdot s^N}$$

Charakterystyki częstotliwościowe (Fouriera):

$$H(s) \Big|_{s=j\cdot\omega} = H(\omega) = \frac{b_0 + b_1 \cdot (j \cdot \omega) + b_2 \cdot (j \cdot \omega)^2 + \dots + b_M \cdot (j \cdot \omega)^M}{1 + a_1 \cdot (j \cdot \omega) + a_2 \cdot (j \cdot \omega)^2 + \dots + a_N \cdot (j \cdot \omega)^N}$$

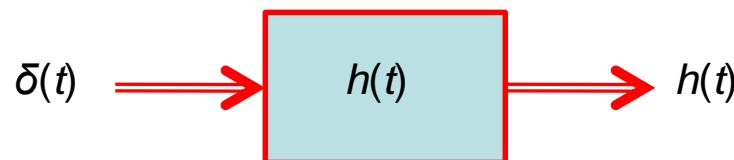
dla $\omega = 2 \cdot \pi \cdot f$

$$H(s) \Big|_{s=j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} = H(f) = \frac{b_0 + b_1 \cdot (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f) + b_2 \cdot (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f)^2 + \dots + b_M \cdot (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f)^M}{1 + a_1 \cdot (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f) + a_2 \cdot (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f)^2 + \dots + a_N \cdot (j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f)^N}$$

Stabilność i przyczynowość filtru

Filtr LTI jest przyczynowy, gdy: $h(t)=0$ dla $t<0$

Wyjaśnienie:

$$\delta(t) * h(t) = h(t)$$

Idealny filtr (DP):
 $H(f) = \Pi(f / (2 \cdot f_g))$
nie jest przyczynowy !

Filtr jest **stabilny**, gdy ograniczony sygnał wejściowy daje zawsze ograniczony sygnał wyjściowy.

Filtr jest **asymptotycznie stabilny**, gdy z faktu, iż sygnał wejściowy od pewnej chwili staje się zerowy (i pozostaje taki aż do nieskończoności) wynika, że gdy t dąży do nieskończoności, to sygnał wyjściowy dąży do zera.

Jest tak, gdy: $\lim_{t \rightarrow \infty} h(t) = 0$, czyli, gdy: $H(s): \operatorname{Re}(p_k) < 0$

Filtr Butterwortha

Założenie projektowe:

$$|H(f)|^2 = \frac{1}{1 + \left(\frac{f}{f_g}\right)^{2N}} \Rightarrow |H(f)| = \sqrt{\frac{1}{1 + \left(\frac{f}{f_g}\right)^{2N}}} \quad (1)$$

**Charakterystyka maksymalnie płaska:
pochodne wszystkich rzędów dążą do zera
dla $f \rightarrow 0$ oraz $f \rightarrow \infty$**

$$|H(s)|^2 = \frac{1}{1 + \left(\frac{s}{j \cdot \omega_g}\right)^{2N}} = \frac{1}{1 + (-1)^N \left(\frac{s}{\omega_g}\right)^{2N}} \quad (2)$$

Można sprawdzić, że (2) sprowadza się do (1) po podstawieniu: $s=j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f$

Projektowanie filtru Butterwortha

$$|H(s)|^2 = \frac{1}{1 + \left(\frac{s}{j \cdot \omega_g}\right)^{2N}} = \frac{1}{1 + (-1)^N \left(\frac{s}{\omega_g}\right)^{2N}}$$

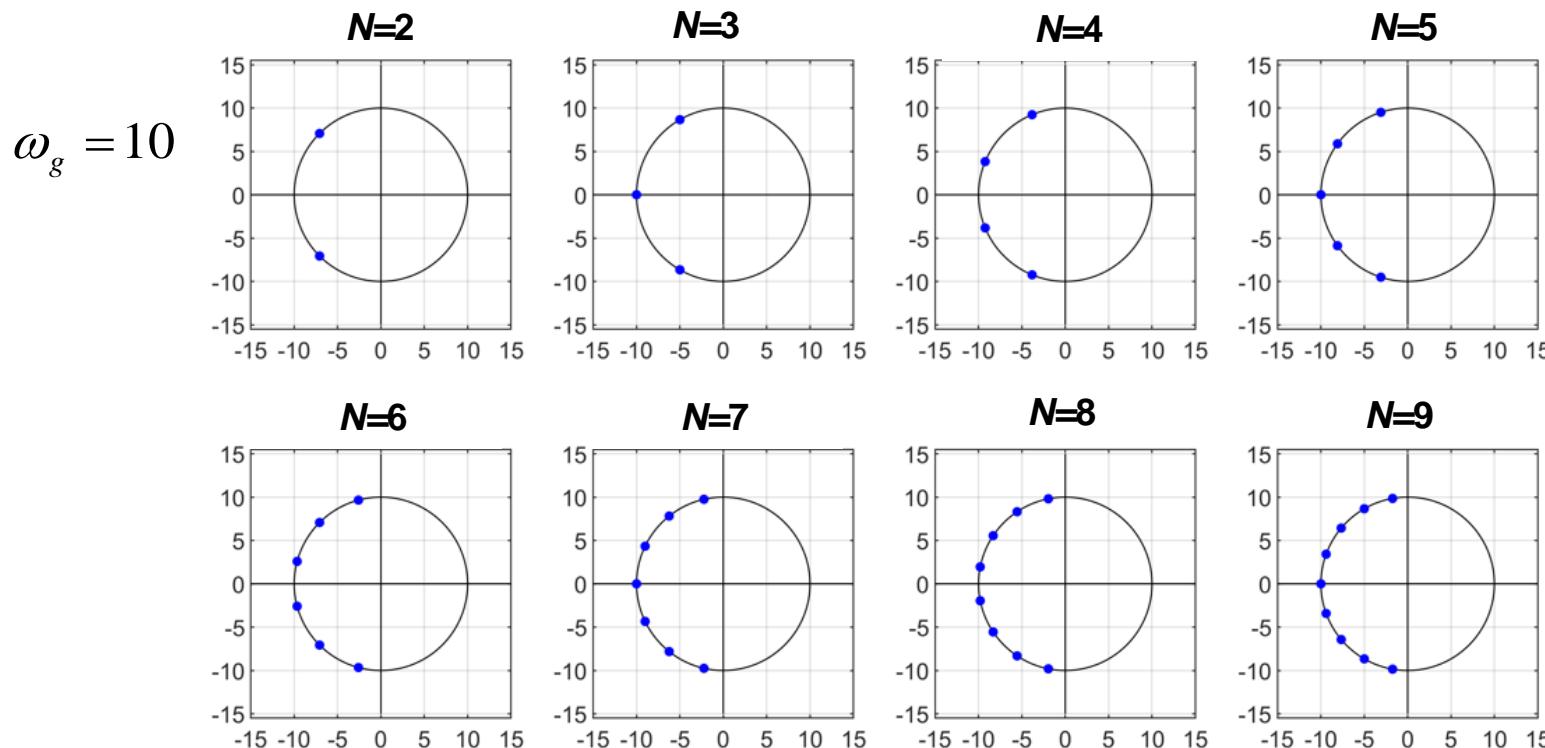

$$H(s) = \frac{b_0 + b_1 \cdot s + b_2 \cdot s^2 + \dots + b_M \cdot s^M}{1 + a_1 \cdot s + a_2 \cdot s^2 + \dots + a_N \cdot s^N}$$

Projektowanie filtru Butterwortha

Dolnoprzepustowy ($\omega_g = 2\pi f_g$ rad/s) filtr Butterwortha jest opisany w dziedzinie Laplace'a następująco:

$$H(s) = \frac{(\omega_g)^N}{(s - p_0) \cdot (s - p_1) \cdot \dots \cdot (s - p_{N-1})} = \prod_{k=0}^{N-1} \frac{\omega_g}{s - p_k}$$

Filtr Butterwortha - odpowiedź impulsowa

$$H(s) = \frac{c_0}{s - p_0} + \frac{c_1}{s - p_1} + \frac{c_2}{s - p_2} + \dots + \frac{c_{N-1}}{s - p_{N-1}}$$

$$H(s) = \sum_{n=0}^{N-1} \frac{c_n}{s - p_n} \xrightarrow{\text{ILT}} h(t) = u(t) \cdot \sum_{n=0}^{N-1} c_n e^{p_n \cdot t}$$

Dla filtru 2. rzędu ($f_g = 1$ Hz):

$$h(t) = u(t) \cdot 2 \cdot (\pi \cdot \sqrt{2}) \cdot e^{-\sqrt{2} \cdot \pi \cdot t} \cdot \sin(\sqrt{2} \cdot \pi \cdot t)$$

Dla filtru 3. rzędu ($f_g = 1$ Hz):

$$h(t) = u(t) \cdot \left[2 \cdot \pi \cdot e^{-2 \cdot \pi \cdot t} + e^{-\pi \cdot t} \cdot \left(\frac{2 \cdot \pi}{\sqrt{3}} \cdot \sin(\sqrt{3} \cdot \pi \cdot t) - 2 \cdot \pi \cdot \cos(\sqrt{3} \cdot \pi \cdot t) \right) \right]$$

Filtr Butterwortha skala decybelowa i częstotliwość graniczna

$$A(f) = |H(f)|$$

$$A_{dB}(f) = 20 \cdot \log_{10} \left(\frac{A(f)}{A_{ref}} \right) [dB]$$

$$A_{dB}^2(f) = 10 \cdot \log_{10} \left(\frac{(A(f))^2}{(A_{ref})^2} \right) [dB]$$

$$f_g : A(f_g) = \frac{1}{\sqrt{2}} \Leftrightarrow A_{dB}(f_g) = -3dB$$

Tu zwykle przyjmujemy: $A_{ref}=1$

$$10 \Leftrightarrow +20dB$$

$$2 \Leftrightarrow +6dB$$

$$\sqrt{2} \Leftrightarrow +3dB$$

$$1 \Leftrightarrow 0dB$$

$$\frac{1}{\sqrt{2}} \Leftrightarrow -3dB$$

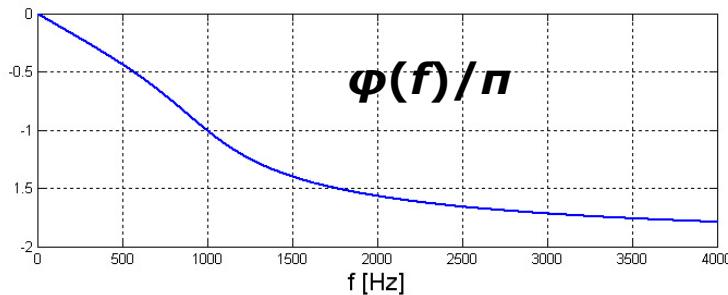
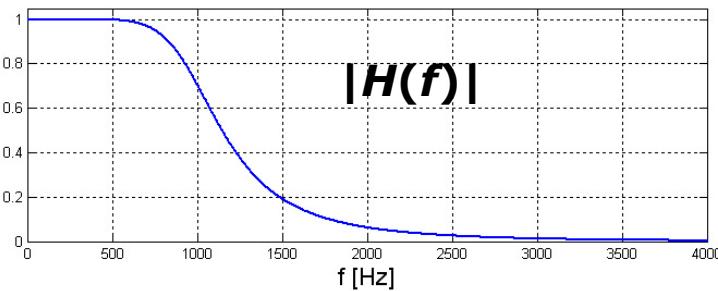
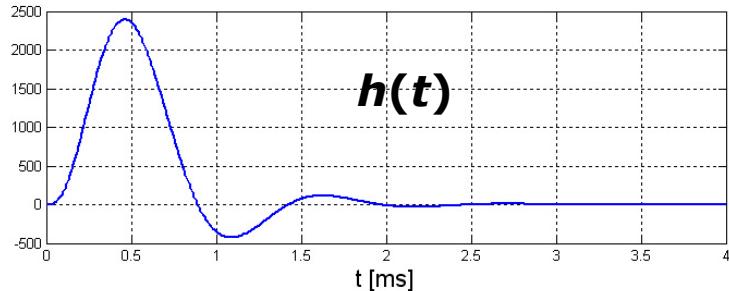
$$\frac{1}{2} \Leftrightarrow -6dB$$

$$\frac{1}{10} \Leftrightarrow -20dB$$

$$\frac{1}{100} \Leftrightarrow -40dB$$

$$\frac{1}{1000} \Leftrightarrow -60dB$$

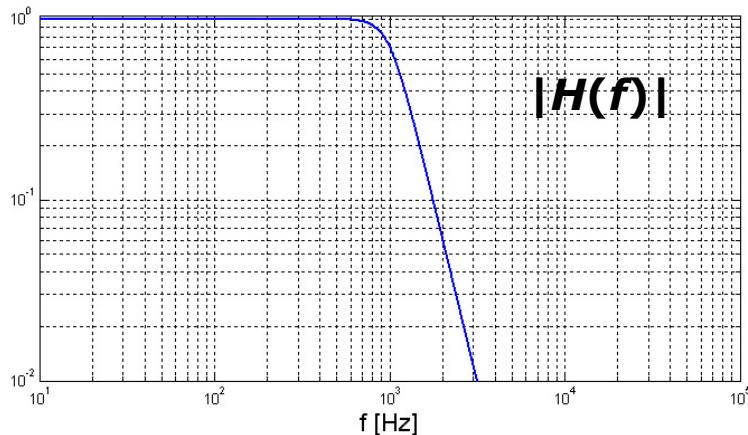
Filtr Butterwortha przykłady

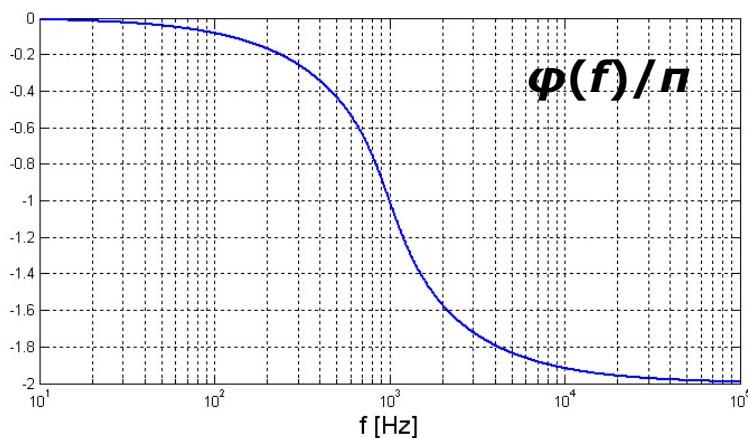
**Filtr Butterwortha, 4. rzędu,
 $f_g = 1\text{kHz}$.**

**Odpowiedź impulsowa $h(t)$
oraz ch-ki: amplitudowa i fazowa.**

Filtr Butterwortha przykłady

$|H(f)|$

$\phi(f)/\pi$

**Filtr Butterwortha, 4. rzędu,
 $f_g=1\text{kHz}$.**

**Ch-ki: amplitudowa w skali
logarytmicznej i fazowa
w skali półlogarytmicznej.**

Filtr Butterworth – zależność charakterystyk od rzędu filtru

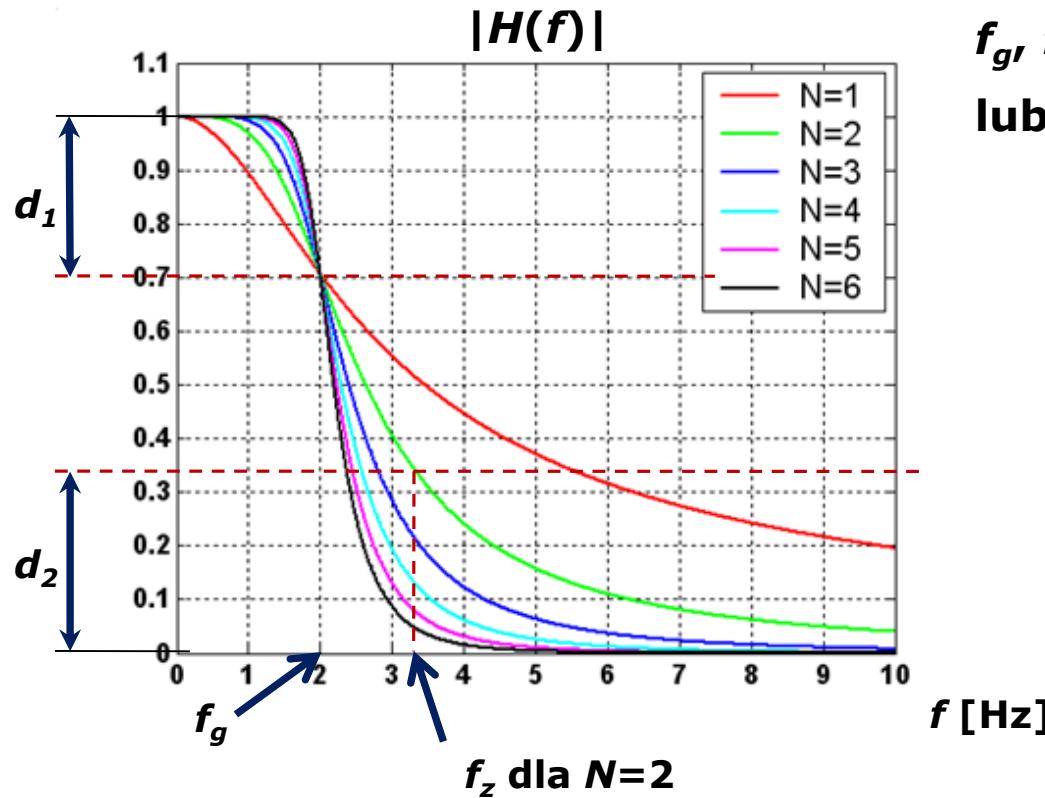
Porównanie wykresów charakterystyk amplitudowych dla kolejnych rzędów filtru:

$$f_g = 2\text{Hz}$$

Założenia projektowe:

$$f_g, f_z, d_2 \rightarrow N$$

$$\text{lub np.: } N, f_g, d_2 \rightarrow f_z$$

Filtr dolnoprzepustowy Czebyszewa

Typu I :

$$|H(f)|^2 = \frac{1}{1 + \varepsilon^2 \cdot C_N^2 \left(\frac{f}{f_g} \right)}$$

Typu II :

$$|H(f)|^2 = \frac{1}{1 + \varepsilon^2 \cdot C_N^2 \left(\frac{f_z}{f_g} \right) / C_N^2 \left(\frac{f_z}{f} \right)}$$

Wielomiany Czebyszewa:

$$C_N(x) = \cos(N \cdot v) \quad : \quad \cos(v) = x$$

$$C_N(x) = \cosh(N \cdot v) \quad : \quad \cosh(v) = x$$

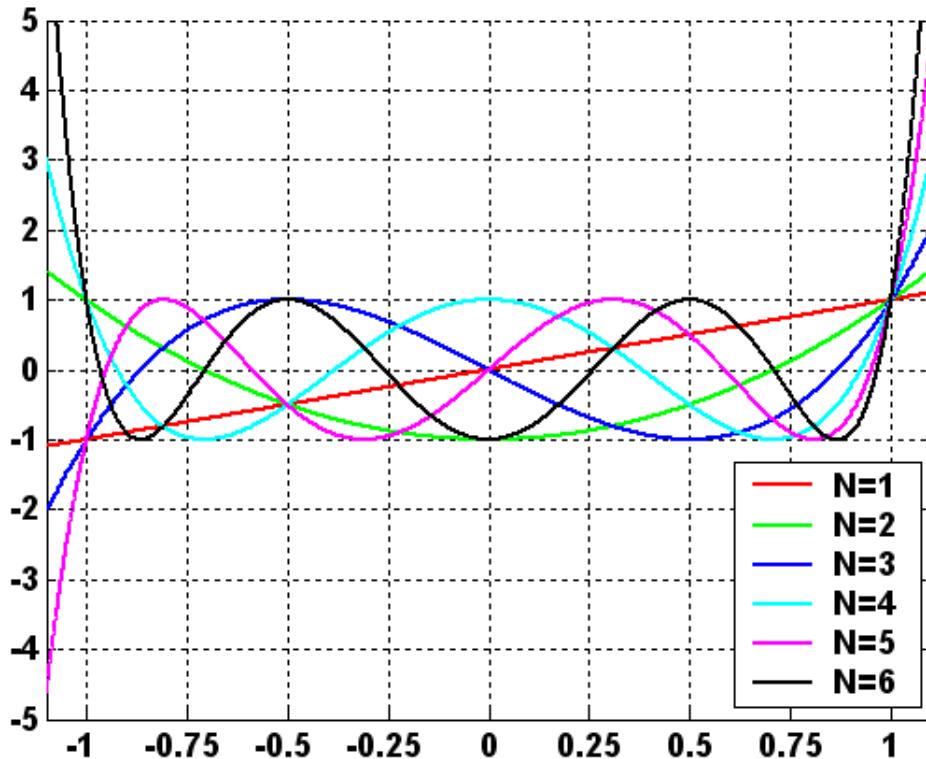
czyli:

$$C_N(x) = \cosh(N \cdot \cosh^{-1}(x))$$

$$\cosh(x) = \frac{e^x + e^{-x}}{2}; \quad \sinh(x) = \frac{e^x - e^{-x}}{2}$$

Filtr Czebyszewa - wielomiany Czebyszewa

$$C_N(x) = \cosh(N \cdot \cosh^{-1}(x))$$

$$C_1(x) = x$$

$$C_2(x) = 2 \cdot x^2 - 1$$

$$C_3(x) = 4 \cdot x^3 - 3 \cdot x$$

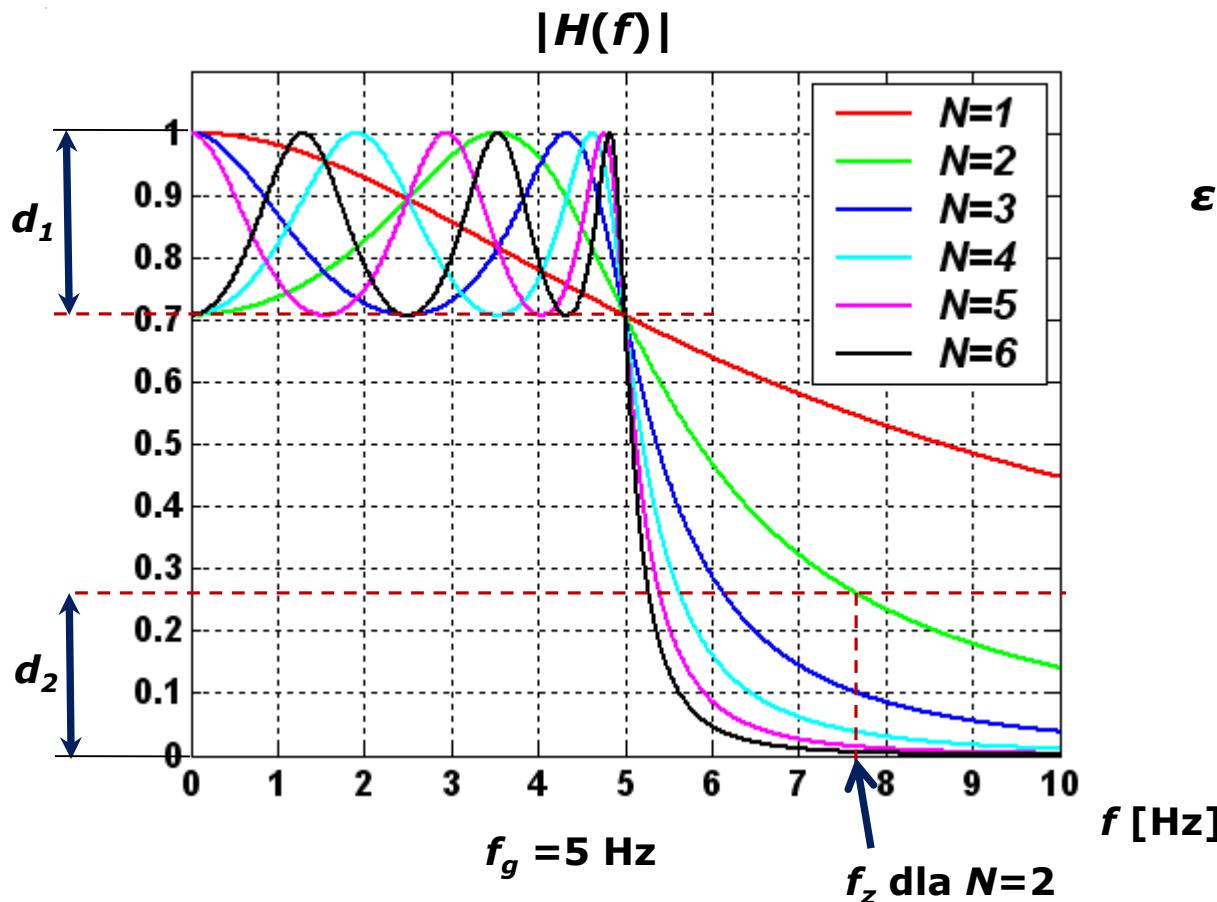
$$C_4(x) = 8 \cdot x^4 - 8 \cdot x^2 + 1$$

$$C_5(x) = 16 \cdot x^5 - 20 \cdot x^3 + 5 \cdot x$$

$$C_6(x) = 32 \cdot x^6 - 48 \cdot x^4 + 18 \cdot x^2 - 1$$

Filtr Czebyszewa (typ I) - ograniczenia projektowe dla amplitudy

Pasma: przepustowe, przejściowe i zaporowe.

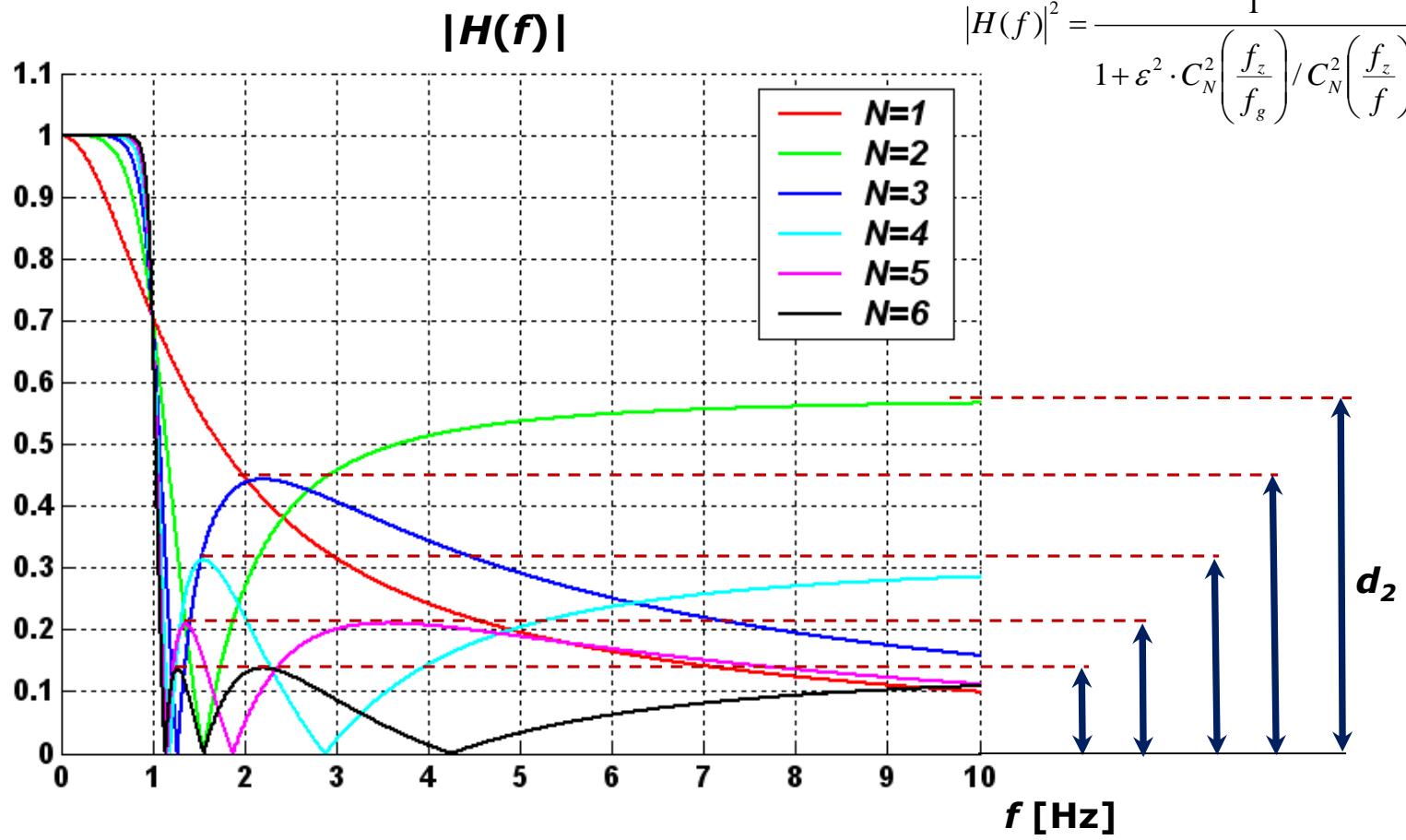

$$|H(f)|^2 = \frac{1}{1 + \varepsilon^2 \cdot C_N^2 \left(\frac{f}{f_g} \right)}$$

$$\varepsilon = 1$$

Charakterystyki amplitudowe dla filtru Czebyszewa typu II

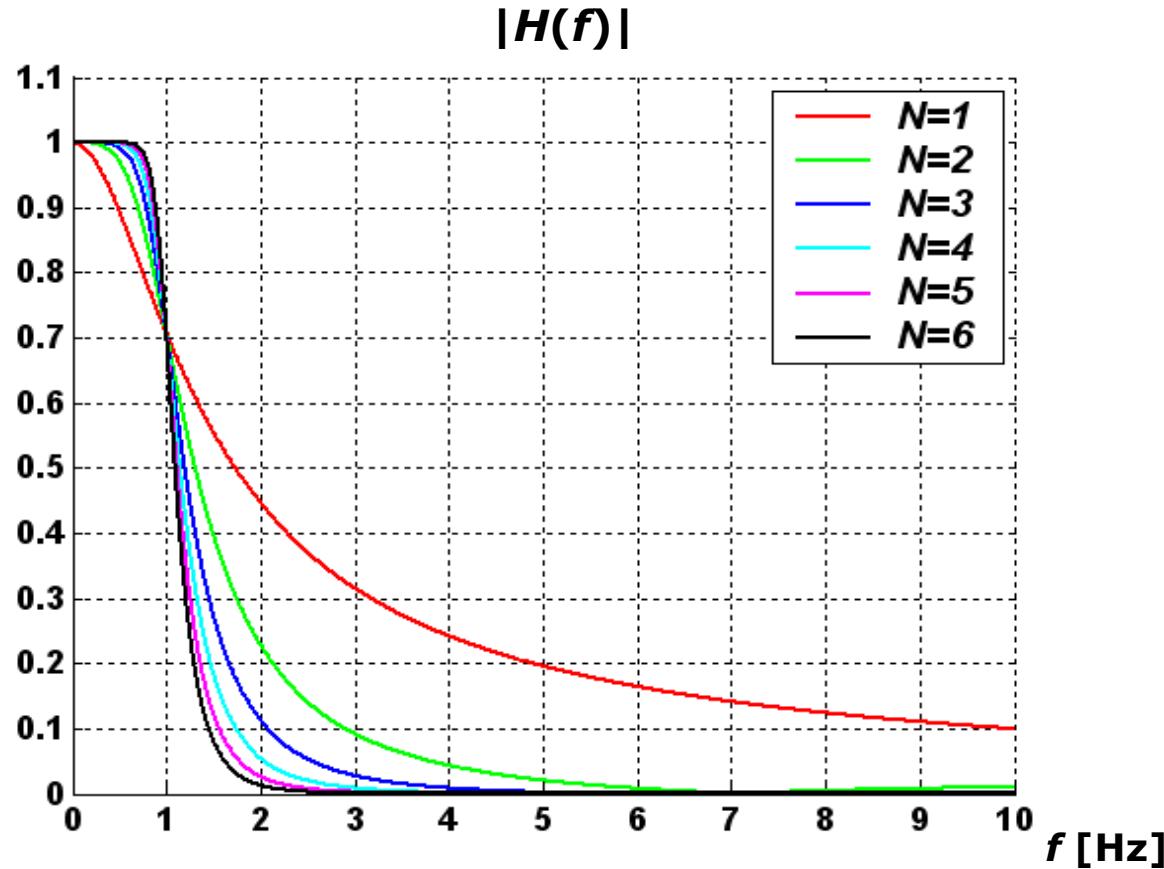
$$\begin{aligned} f_g &= 1 \text{ Hz} \\ f_z &= 1,1 \text{ Hz} \\ \varepsilon &= 1 \end{aligned}$$

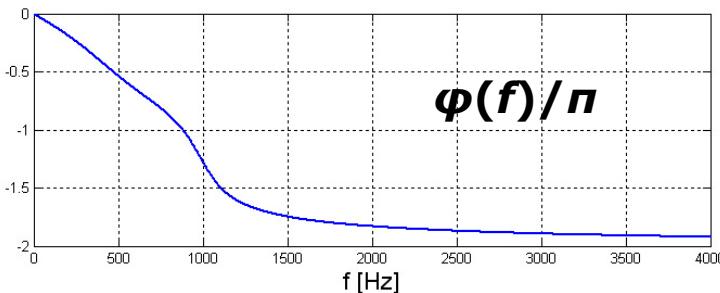
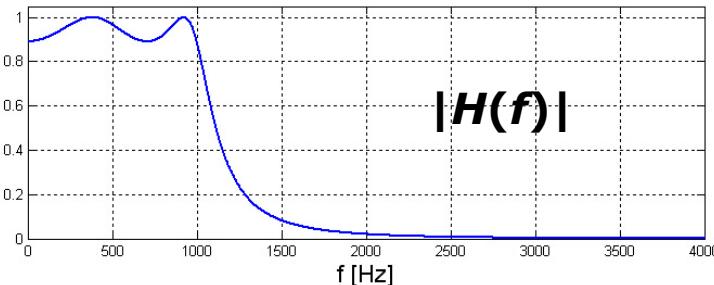
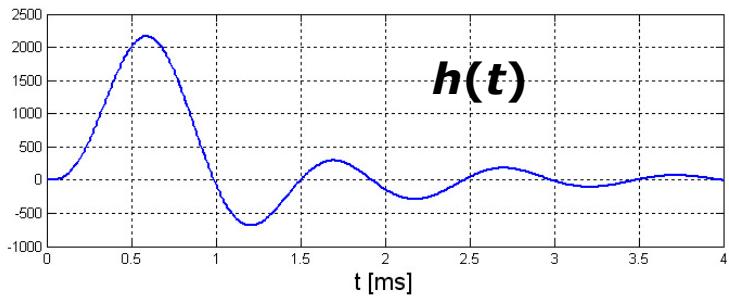
Wartości: N , d_2 oraz f_g całkowicie określają filtr.

Charakterystyki amplitudowe dla filtra Czebyszewa typu II szerokie pasmo przejściowe

$f_g = 1 \text{ Hz}$
 $f_z = 5 \text{ Hz}$
 $\varepsilon = 1$

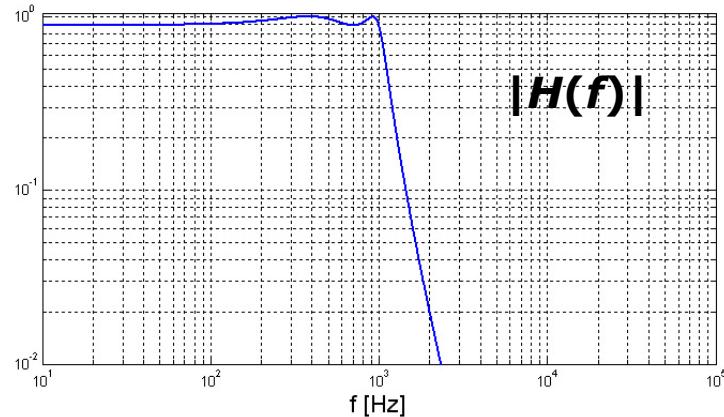
Filtr Czebyszewa typu I przykład

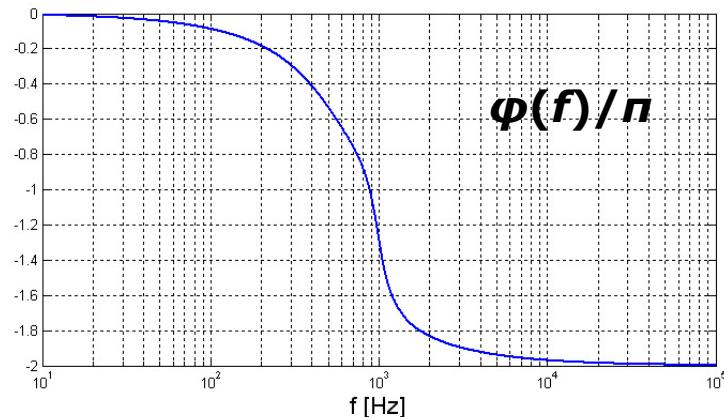
**Filtr Czebyszewa typu I, 4. rzędu,
 $f_g = 1\text{kHz}$,
maks. zafalowania w paśmie
przepustowym: 1dB.**

**Odpowiedź impulsowa $h(t)$
oraz ch-ki: amplitudowa i fazowa.**

Filtr Czebyszewa typu I, przykład (cd.)

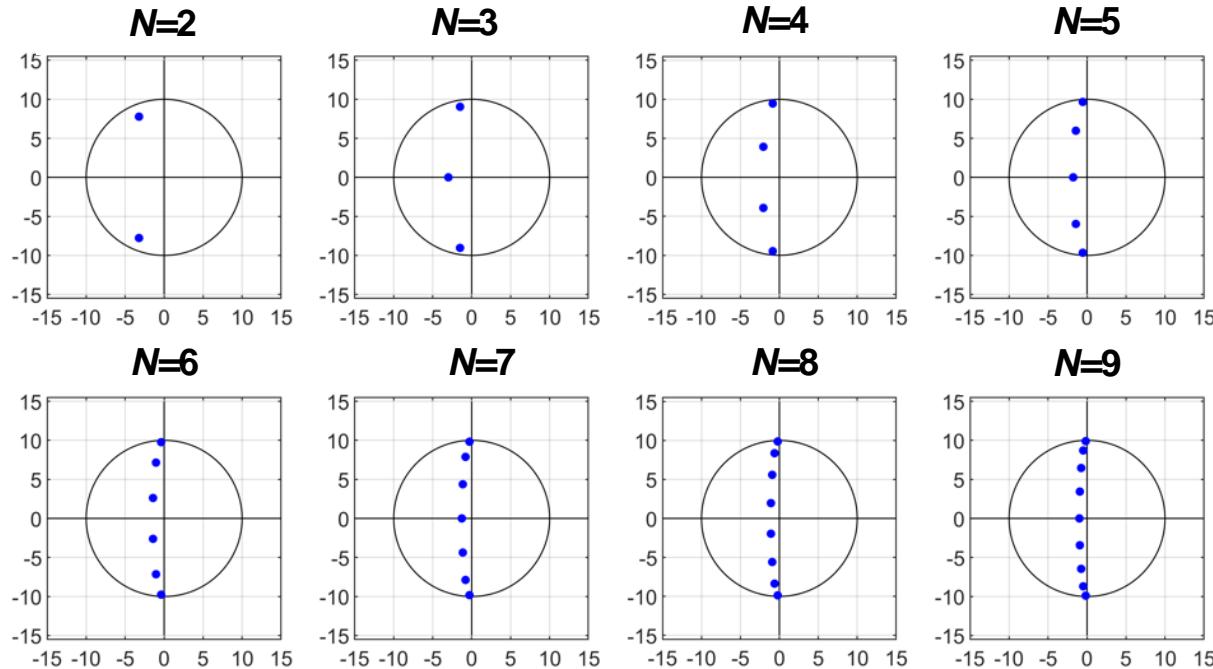
**Filtr Czebyszewa typu I, 4. rzędu,
 $f_g=1\text{kHz}$,
maks. zafalowania w paśmie
przepustowym: 1dB.**

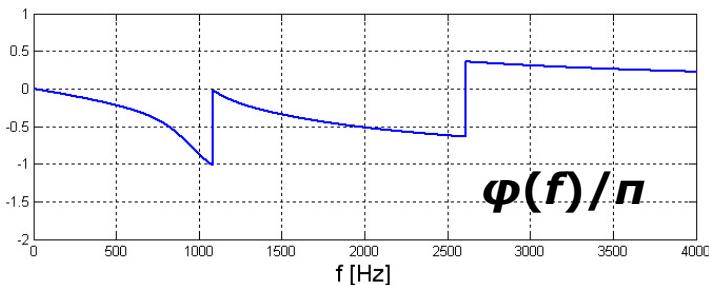
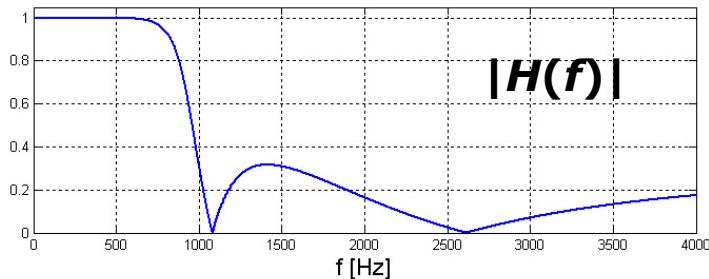
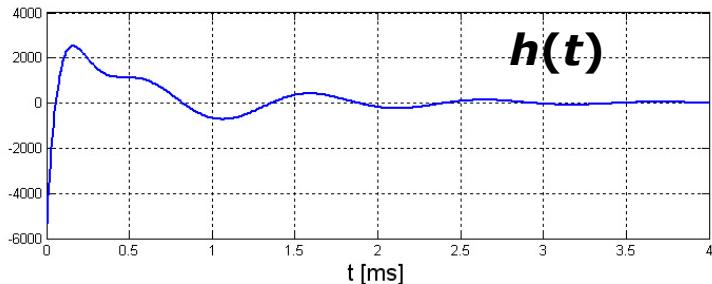
**Ch-ki: amplitudowa i fazowa
w odpowiednich skalach
logarytmicznych.**

Filtr Czebyszewa typu I – rozmieszczenie biegunów

$\omega_g = 10$

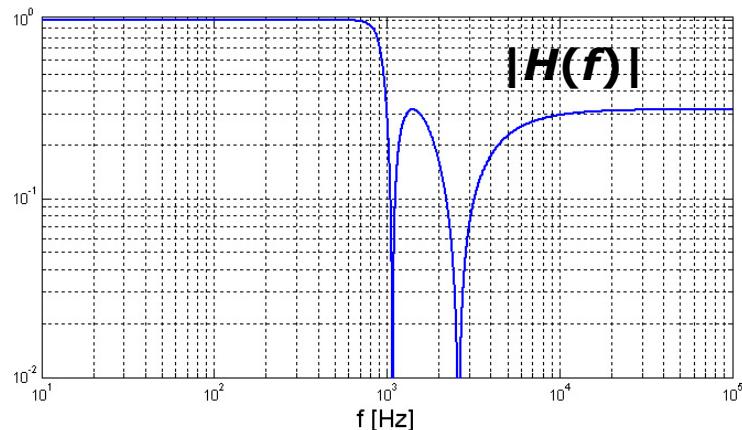
Filtr Czebyszewa typu II przykład

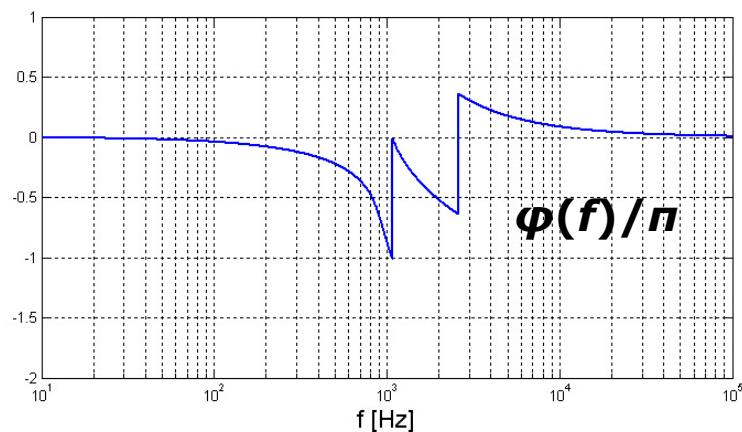
**Filtr Czebyszewa typu II, 4. rzędu,
 $f_g=1\text{kHz}$,
min. tłumienie w paśmie
zaporowym: 10dB.**

**Odpowiedź impulsowa $h(t)$
oraz ch-ki: amplitudowa i fazowa.**

Filtr Czebyszewa typu II, przykład (cd.)

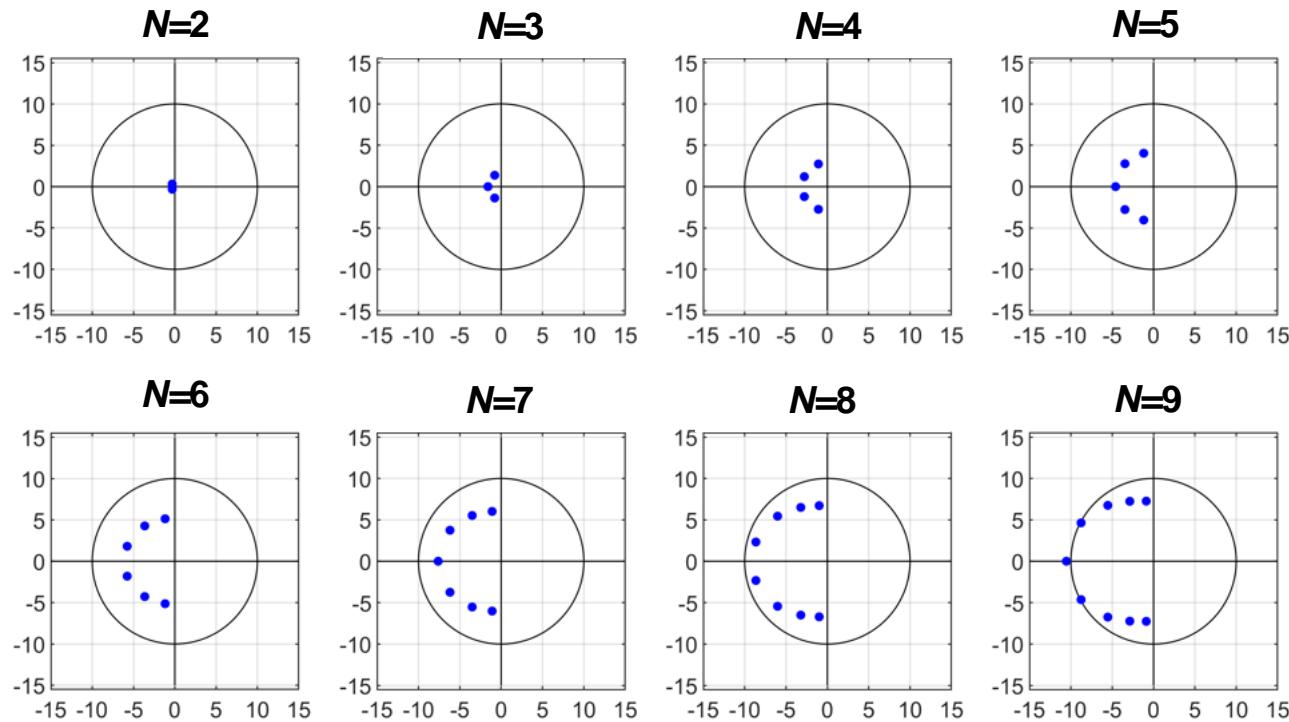
**Filtr Czebyszewa typu II, 4. rzędu,
 $f_g = 1\text{kHz}$,
min. tłumienie w paśmie
zaporowym: 10dB.**

**Ch-ki: amplitudowa i fazowa
w odpowiednich skalach logarytmicznych.**

Filtr Czebyszewa typu II – rozmieszczenie biegunów

$\omega_g = 10$

Filtr eliptyczny (Cauera)

$$|H(f)|^2 = \frac{1}{1 + \varepsilon^2 \cdot U_N^2\left(\xi, \frac{f}{f_g}\right)}$$

gdzie:

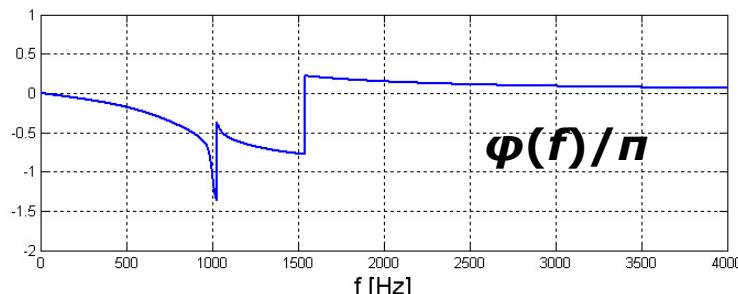
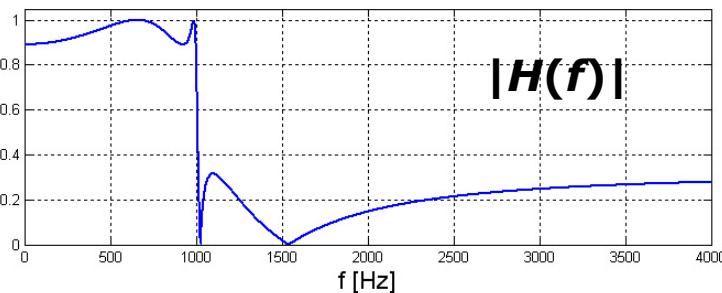
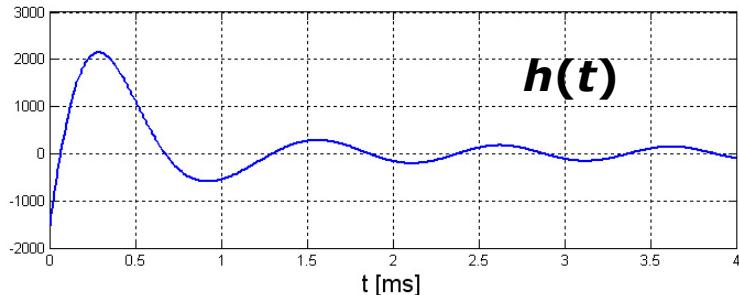
$$U_N(\xi, x)$$

to funkcja eliptyczna, zależna od parametru ξ .

Gdy ten parametr dąży do nieskończoności, to funkcja dąży do wielomianu Czebyszewa, czyli filtr staje się filtrem Czebyszewa typu I.

Wartości: N , d_1 , d_2 oraz f_g całkowicie określają filtr.

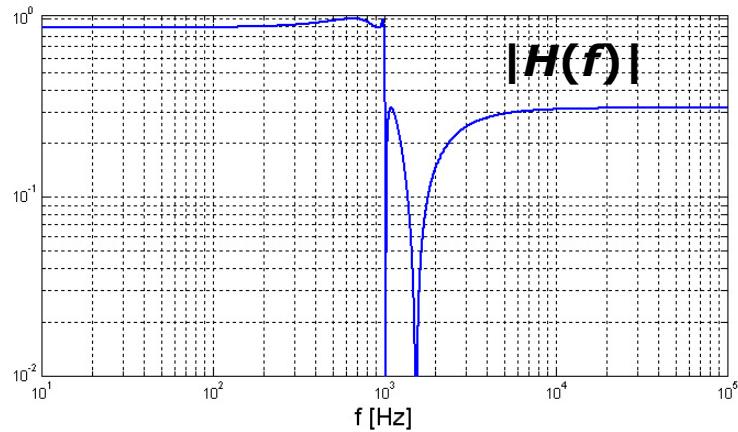
Filtr eliptyczny (Cauera) przykład

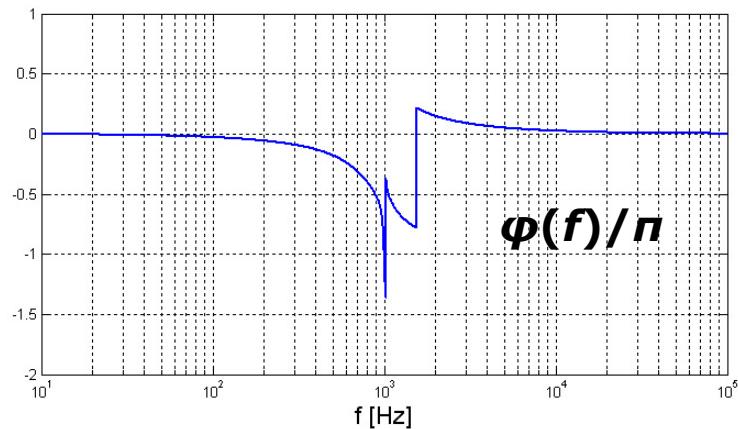
**Filtr eliptyczny, 4. rzędu,
 $f_g=1\text{kHz}$,
maks. zafalowanie w paśmie
przepustowym: 1dB,
min. tłumienie w paśmie
zaporowym: 10dB,**

**Odpowiedź impulsowa $h(t)$
oraz ch-ki: amplitudowa i fazowa.**

Filtr eliptyczny (Cauera), przykład (cd.)

**Filtr eliptyczny, 4. rzędu,
 $f_g = 1\text{kHz}$,
 maks. zafalowanie w paśmie
 przepustowym: 1dB,
 min. tłumienie w paśmie
 zaporowym: 10dB,**

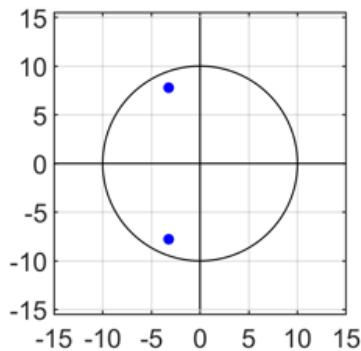

**Ch-ki: amplitudowa i fazowa
 w odpowiednich skalach
 logarytmicznych.**

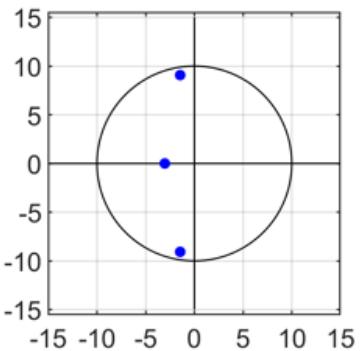
Filtr eliptyczny – rozmieszczenie biegunów

$\omega_g = 10$

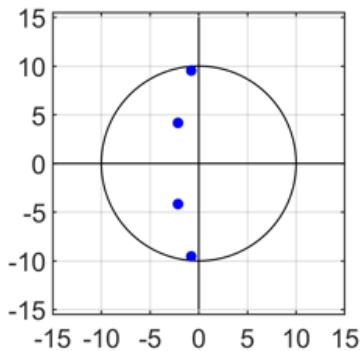
$N=2$

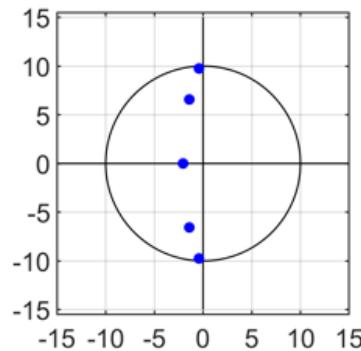
$N=3$

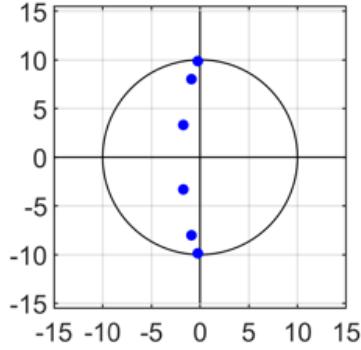
$N=4$

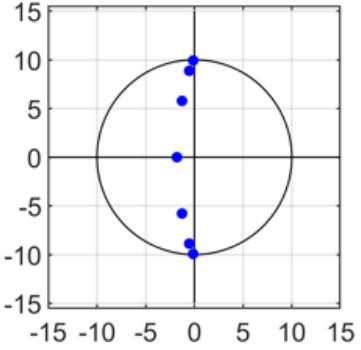
$N=5$

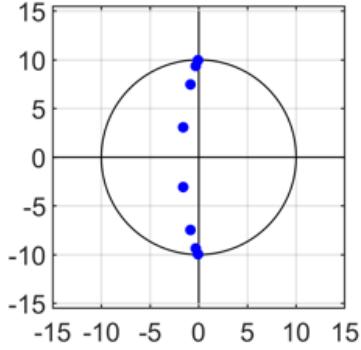
$N=6$

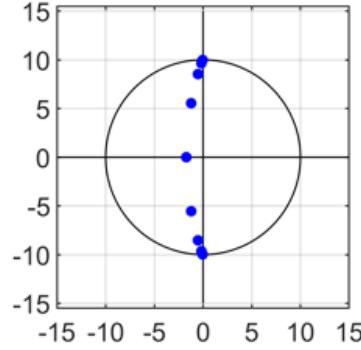
$N=7$

$N=8$

$N=9$

Przeliczenia filtrów dolnoprzepustowych (FDP, $f_g=1\text{Hz}$) na inne postacie filtrów

$H_0(f)$: FDP dla $f_g = 1\text{Hz}$;

$$H_{FDP}(f) = H_0 \left(\frac{f}{f_g} \right)$$

$$H_{FGP}(f) = H_0 \left(-\frac{f_d}{f} \right)$$

$$H_{FPP}(f) = H_0 \left(\frac{f^2 - f_d \cdot f_g}{f \cdot (f_g - f_d)} \right) : f_g > f_d$$

$$H_{FPZ}(f) = H_0 \left(\frac{f \cdot (f_g - f_d)}{f_d \cdot f_g - f^2} \right) : f_g > f_d$$

Analogiczne przepisy dla „s” :

$$H_{FDP}(s) = H_0 \left(j \cdot 2 \cdot \pi \cdot \frac{s}{s_g} \right)$$

$$H_{FPP}(s) = H_0 \left(j \cdot 2 \cdot \pi \cdot \frac{s^2 - s_d \cdot s_g}{s \cdot (s_g - s_d)} \right) : f_g > f_d$$

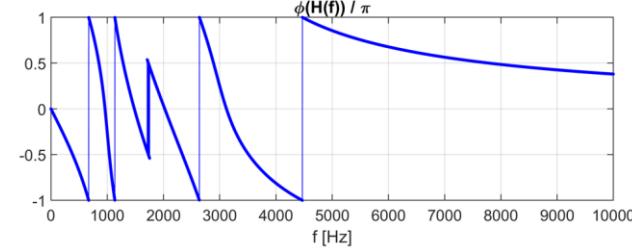
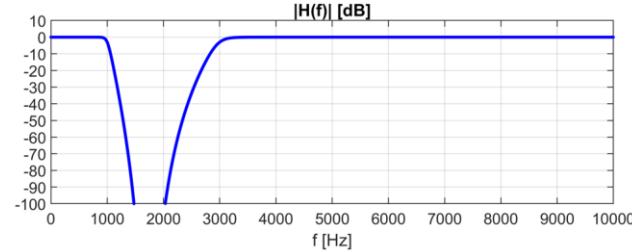
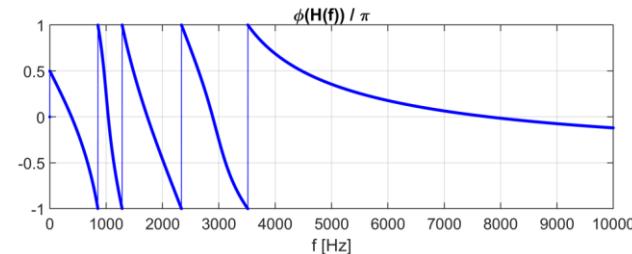
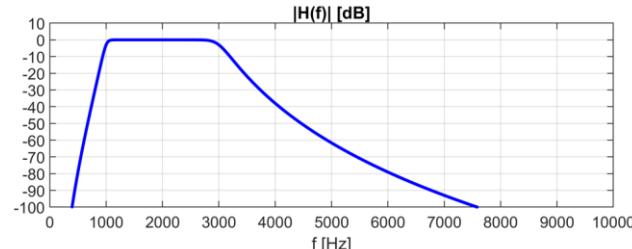
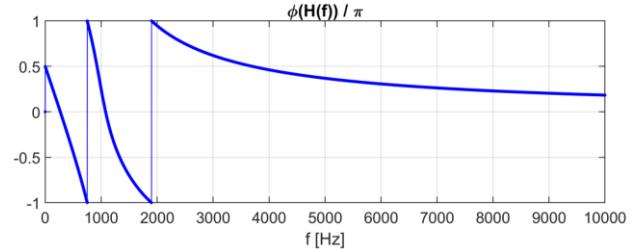
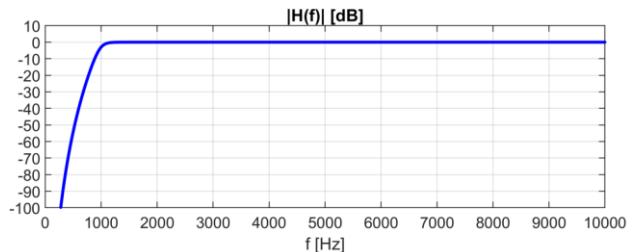
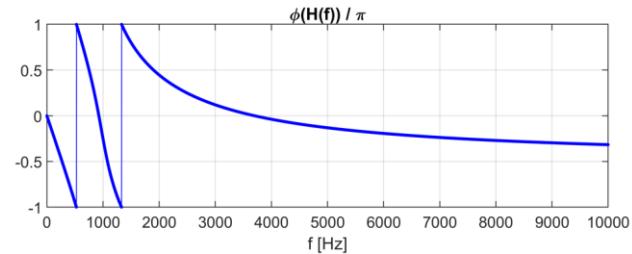
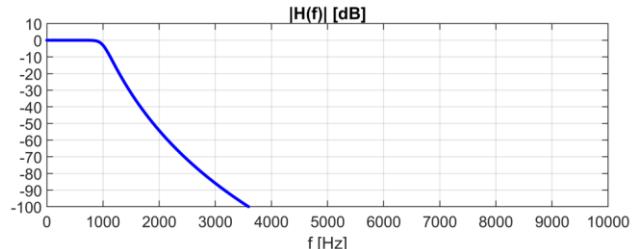
$$H_{FGP}(s) = H_0 \left(-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot \frac{s_d}{s} \right)$$

$$H_{FPZ}(s) = H_0 \left(-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot \frac{s \cdot (s_g - s_d)}{s^2 - s_d \cdot s_g} \right) : f_g > f_d$$

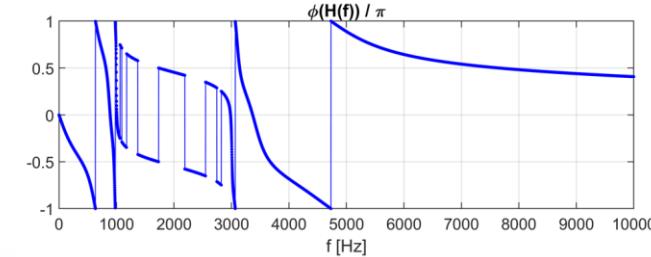
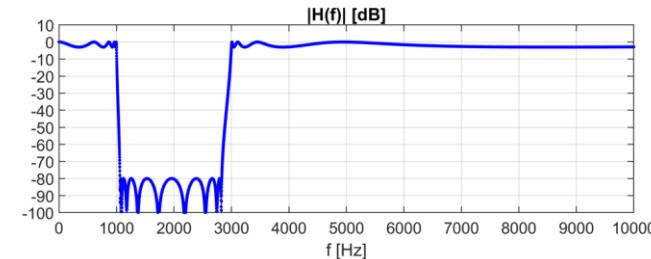
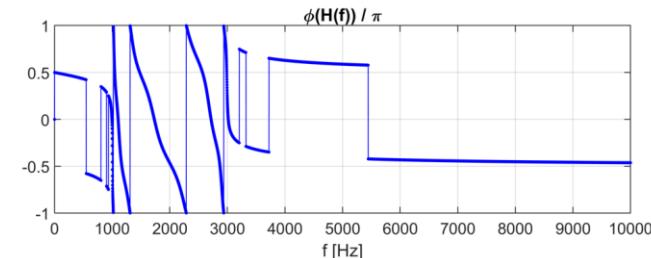
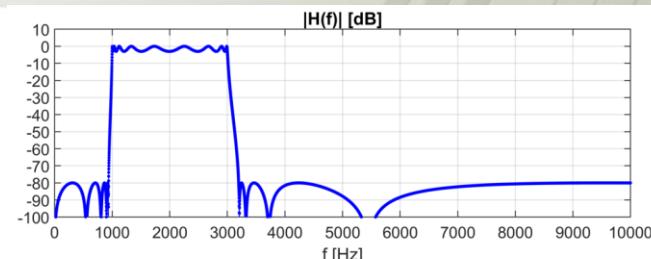
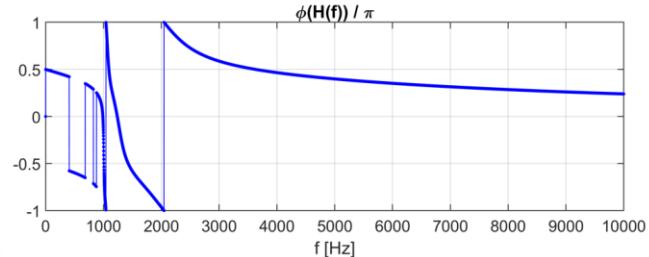
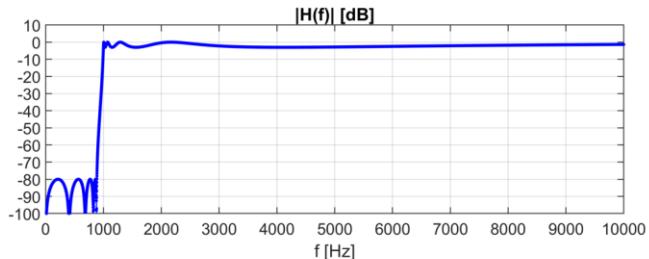
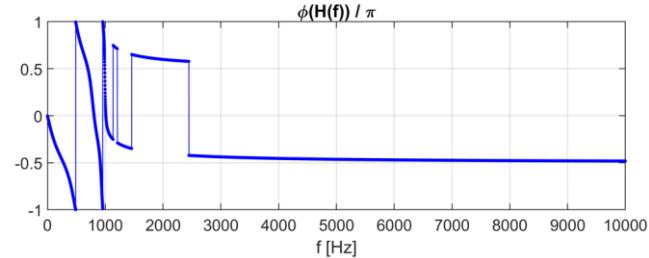
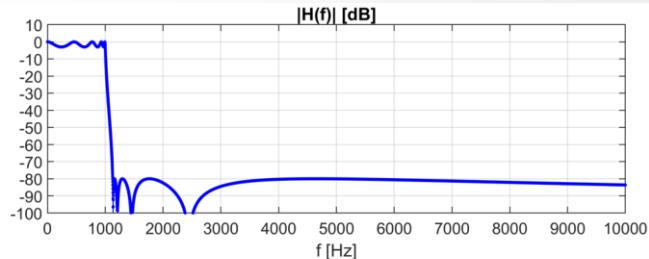
Podstawienie dla szczególnego przypadku :

$s = j \cdot \omega = j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f$

Filtры Butterwortha 9. rzędu: DP (1 kHz), GP (1 kHz), PP (1 kHz – 3 kHz), PZ (1 kHz – 3 kHz)

Filtry eliptyczne (Cauera) 9. rzędu: DP (1 kHz), GP (1 kHz), PP (1 kHz – 3 kHz), PZ (1 kHz – 3 kHz)

Podsumowanie

- 1. Systemy liniowe i stacjonarne.**
- 2. Odpowiedź impulsowa filtru.**
- 3. Transmitancja filtru i jej cechy.**
- 4. Filtr Butterwortha.**
- 5. Filtry Czebyszewa.**
- 6. Filtr eliptyczny.**
- 7. Przekształcanie filtrów.**
- 8. Przykłady charakterystyk filtrów.**

AGH

*Zapraszam na ćwiczenia ...
lub do laboratorium ...*

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 8

**Dr inż. Przemysław Korohoda
Katedra Elektroniki, AGH, Kraków**

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

UPEL: TS 2022

Temat wykładu

- 1. Okna definiowane w dziedzinie czasu.**
- 2. Okna definiowane w dziedzinie częstotliwości.**

Efekt modulacji (zmiana długości okna)

$$x_1(t) = \cos(2\pi f_x \cdot t)$$

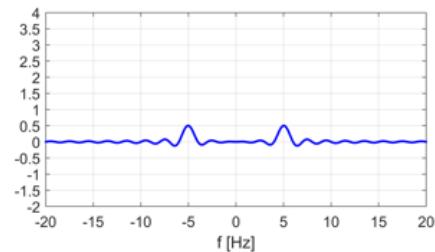
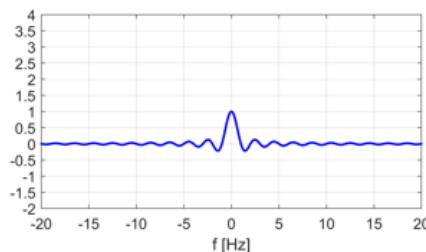
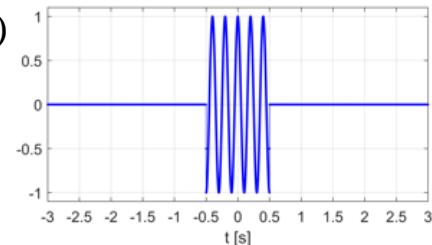
$$y(t)$$

$$X_2(f)$$

$$Y(f)$$

$$x_2(t) = \Pi(t / T)$$

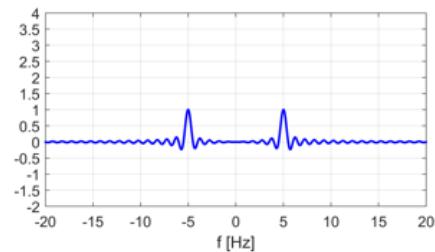
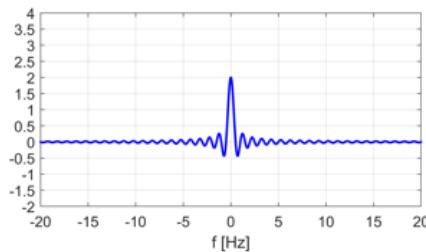
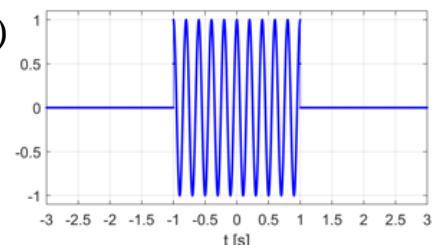
a)

$$y(t) = x_1(t) \cdot x_2(t)$$

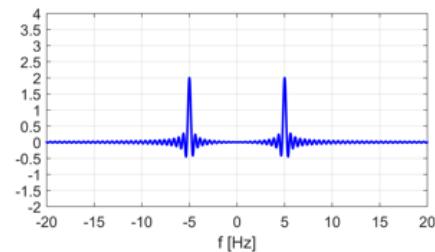
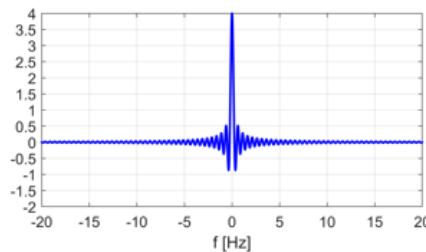
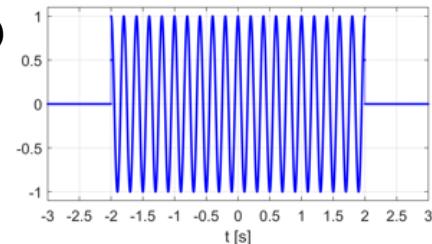
$$f_x = 5 \text{ Hz}$$

b)

- a) $T = 1 \text{ s}$
- b) $T = 2 \text{ s}$
- c) $T = 4 \text{ s}$

c)

Efekt modulacji (sygnał - „sprężynek”)

$$x_1(t) = \cos(2\pi f_x \cdot t)$$

$$x_2(t) = \Pi(t / T)$$

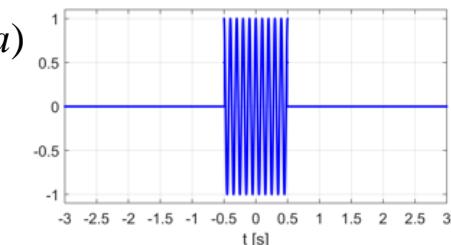
$$y(t) = x_1(t) \cdot x_2(t)$$

a) $T = 1$ s
 $f_x = 10$ Hz

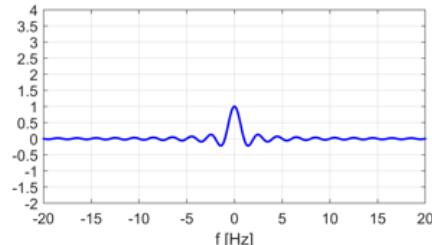
b) $T = 2$ s
 $f_x = 5$ Hz

c) $T = 4$ s
 $f_x = 2,5$ Hz

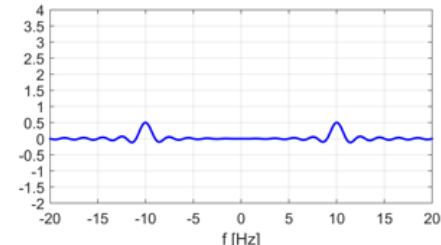
$y(t)$

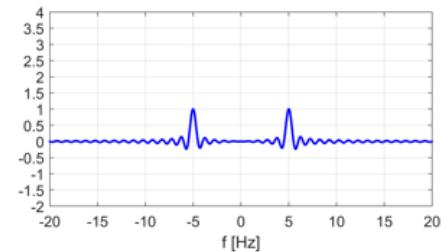
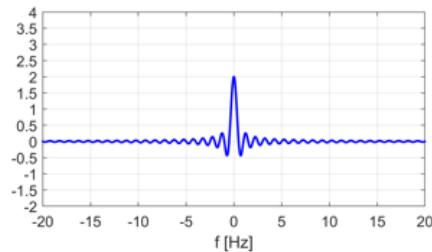
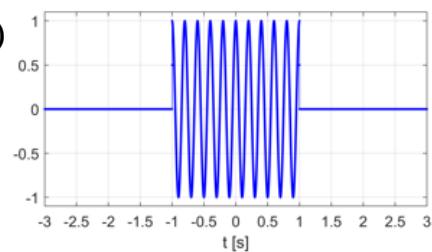
$X_2(f)$

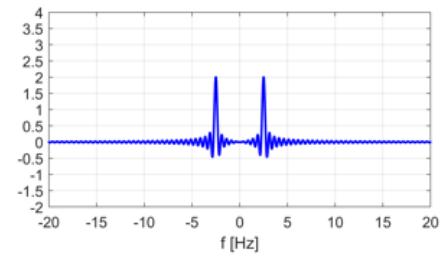
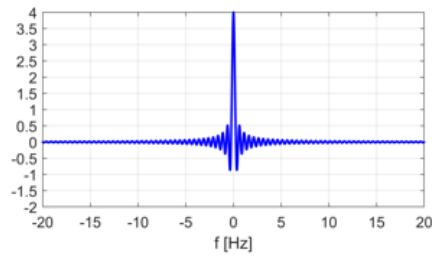
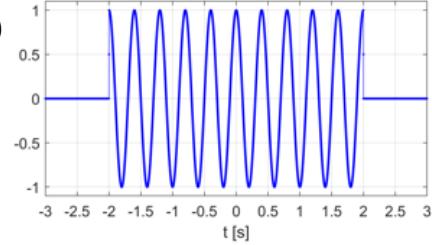
$Y(f)$

b)

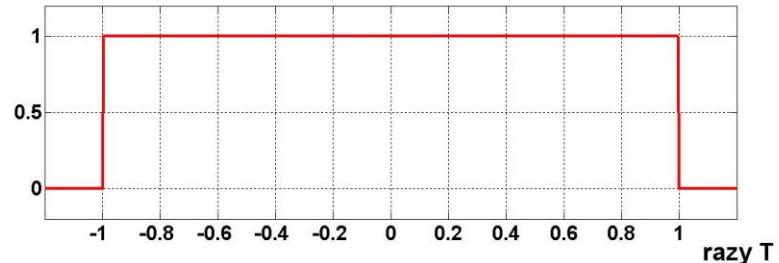
c)

Okno prostokątne

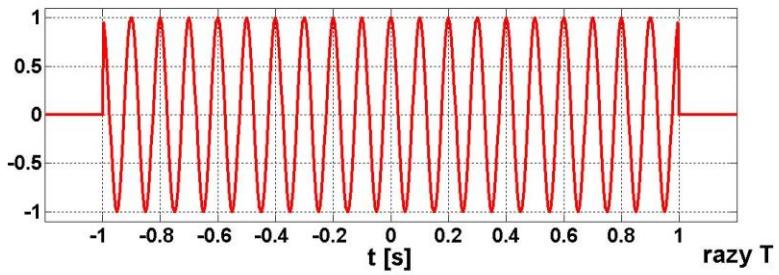
Przebiegi czasowe okna oraz iloczynu okna i sygnału:

$$w(t) = \Pi\left(\frac{t}{2 \cdot T}\right)$$

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

$$y(t) = x(t) \cdot w(t) = \Pi\left(\frac{t}{2 \cdot T}\right) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

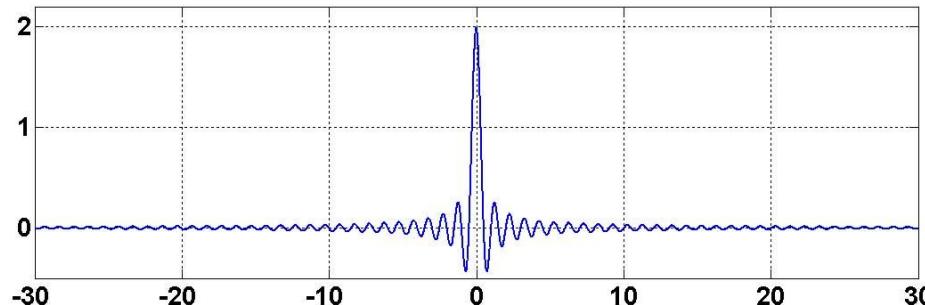
$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X(f) = \frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_0) + \delta(f - f_0)]$$

Warto się zastanowić: co zależy od f_0 , a co od T ?

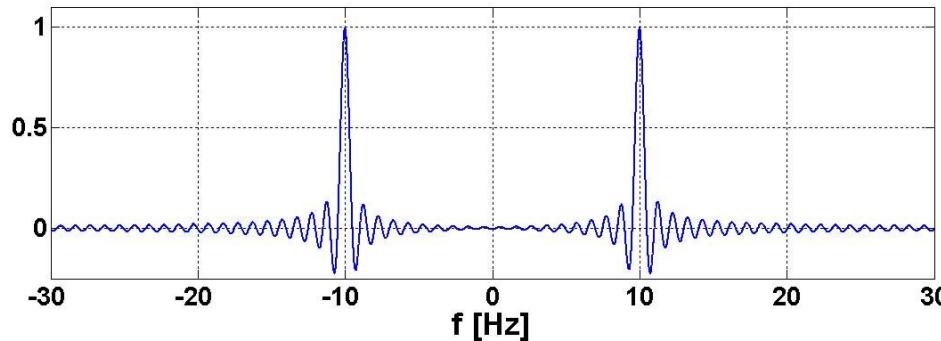
Okno prostokątne

Widma częstotliwościowe okna oraz iloczynu okna i sygnału:

razy T

razy T

$$w(t) = \Pi\left(\frac{t}{2 \cdot T}\right) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad W(f) = 2 \cdot T \cdot \text{sinc}(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)$$

Ponieważ wszystkie sygnały są parzyste, więc widma mają tylko część rzeczywistą – dlatego nie pokazano wykresów zerowej części urojonej.

Okno prostokątne – widma amplitudowe w dB

$$X_{dB} = 20 \cdot \log_{10} \left(\frac{x}{x_{ref}} \right)$$

Często: $x_{ref} = 1$

$$x = 2 \cdot x_{ref} \quad \xleftrightarrow{dB} \quad x_{dB} = +6 \text{ dB}$$

$$x = \sqrt{2} \cdot x_{ref} \quad \xleftrightarrow{dB} \quad x_{dB} = +3 \text{ dB}$$

$$x = x_{ref} \quad \xleftrightarrow{dB} \quad x_{dB} = 0 \text{ dB}$$

$$x = \frac{1}{\sqrt{2}} \cdot x_{ref} \quad \xleftrightarrow{dB} \quad x_{dB} = -3 \text{ dB}$$

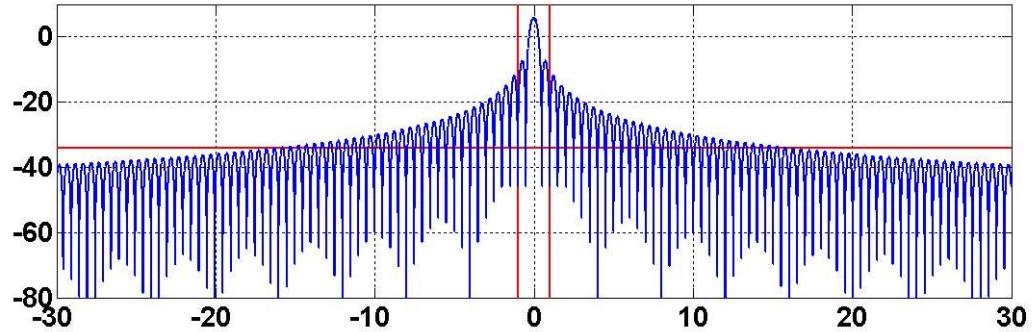
$$x = \frac{1}{2} \cdot x_{ref} \quad \xleftrightarrow{dB} \quad x_{dB} = -6 \text{ dB}$$

$$x = \frac{1}{10} \cdot x_{ref} \quad \xleftrightarrow{dB} \quad x_{dB} = -20 \text{ dB}$$

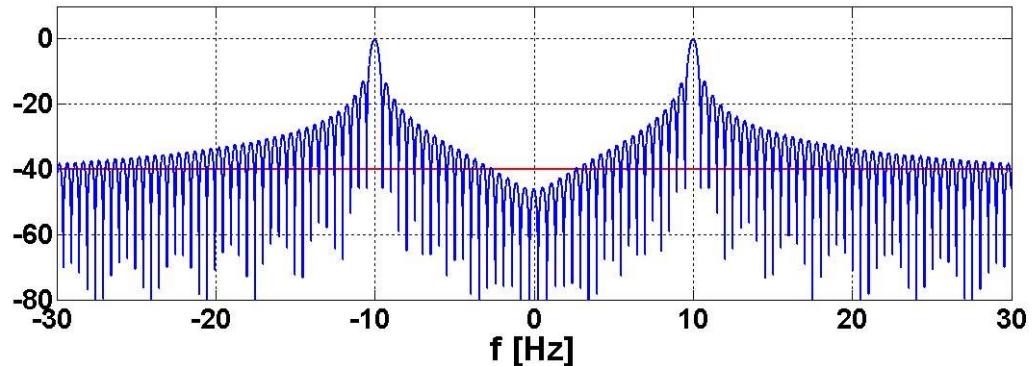
$$x = \frac{1}{100} \cdot x_{ref} \quad \xleftrightarrow{dB} \quad x_{dB} = -40 \text{ dB}$$

$$x = \frac{1}{1000} \cdot x_{ref} \quad \xleftrightarrow{dB} \quad x_{dB} = -60 \text{ dB}$$

[dB]

[dB]

$$w(t) = \Pi\left(\frac{t}{2 \cdot T}\right) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad W(f) = 2 \cdot T \cdot \text{sinc}(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)$$

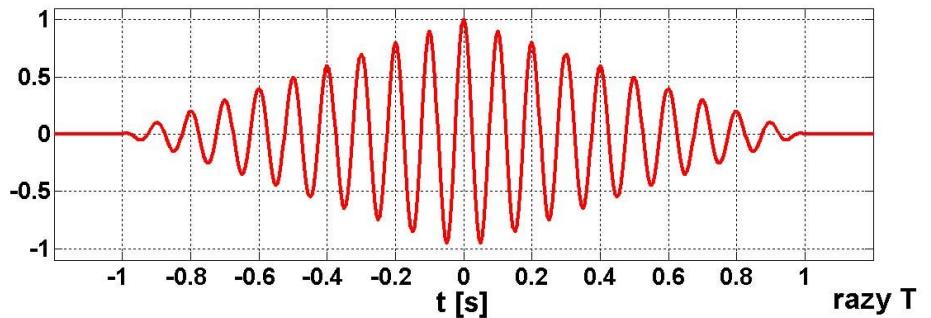
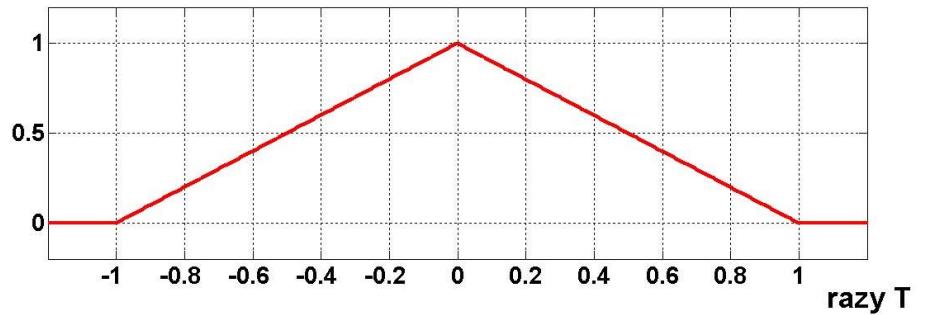
**Czerwone linie pokazują poziom -40dB
w odniesieniu do maksimum oraz $f_T=1/T$.**

Okno trójkątne (Bartletta)

$$w(t) = \Lambda\left(\frac{t}{T}\right)$$

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

$$y(t) = x(t) \cdot w(t) = \Lambda\left(\frac{t}{T}\right) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

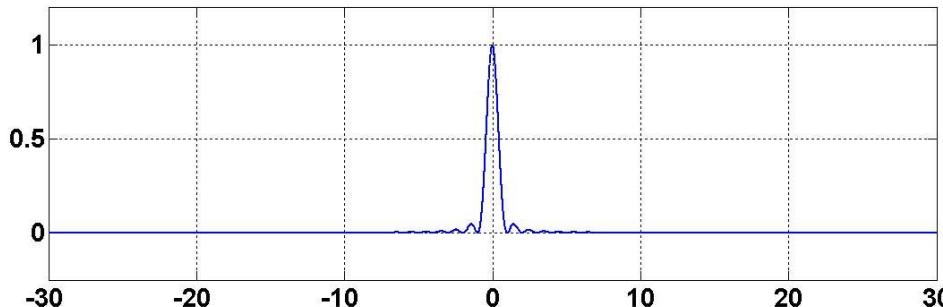

$$w(t) = \Lambda\left(\frac{t}{T}\right) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad W(f) = T \cdot \operatorname{sinc}^2(\pi \cdot f \cdot T)$$

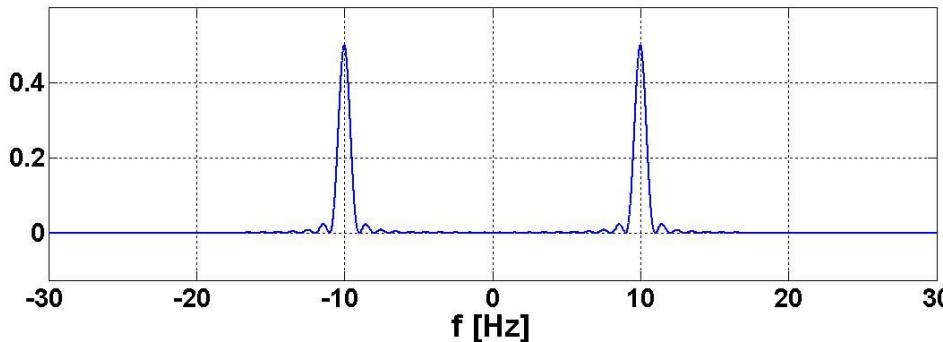
Okno trójkątne (Bartletta)

Widma częstotliwościowe okna oraz iloczynu okna i sygnału:

razy T

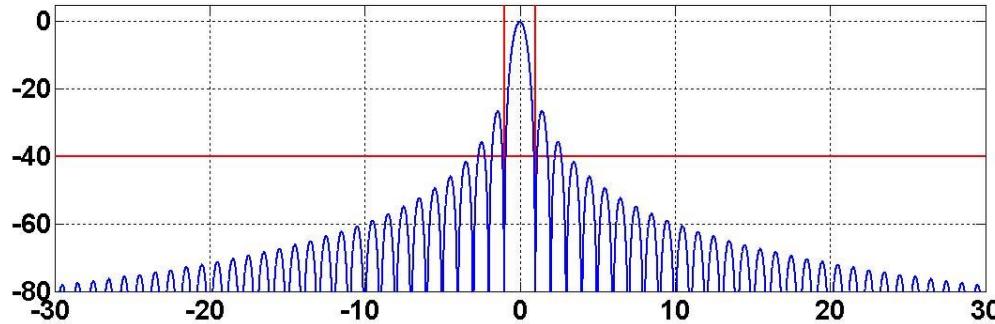
razy T

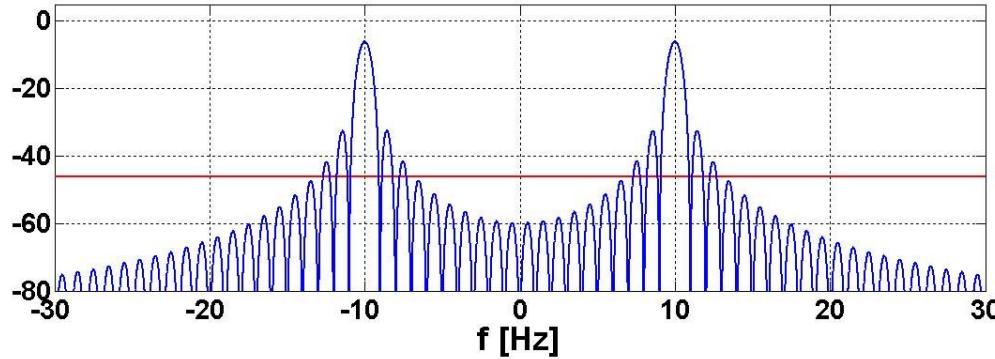
$$w(t) = \Lambda\left(\frac{t}{T}\right) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad W(f) = T \cdot \text{sinc}^2(\pi \cdot f \cdot T)$$

Okno Bartletta – widma amplitudowe w dB

[dB]

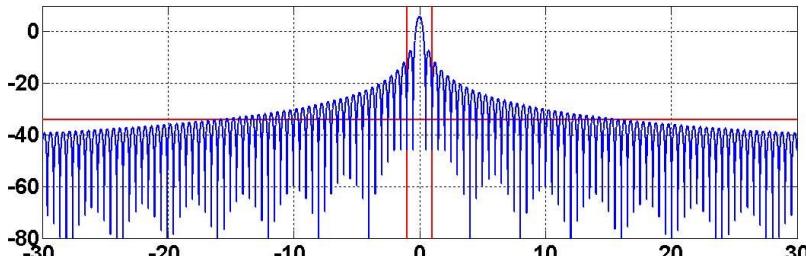
[dB]

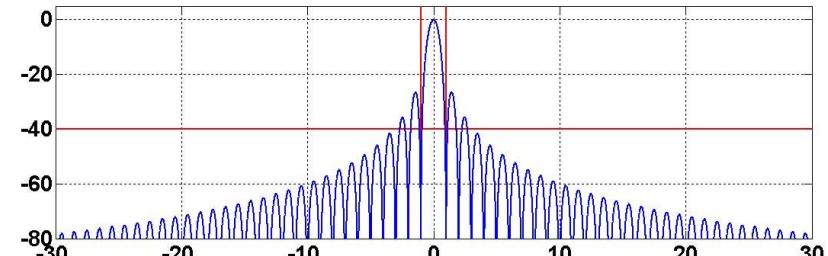
$$W(f) = T \cdot \text{sinc}^2(\pi \cdot f \cdot T) \cong \frac{\sin^2(\pi \cdot f \cdot T)}{\pi^2 \cdot f^2 \cdot T} \rightarrow (\bullet) \cdot \frac{1}{f^2}$$

Porównanie okna prostokątnego i trójkątnego

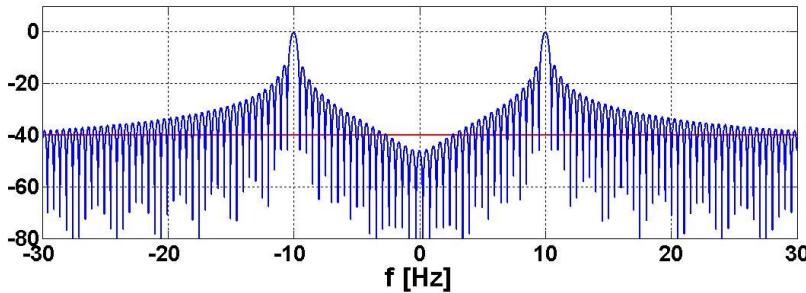
[dB]

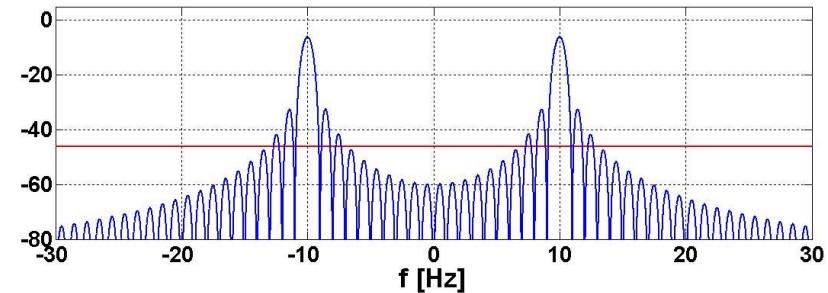
[dB]

[dB]

[dB]

$$w(t) = \Pi\left(\frac{t}{2 \cdot T}\right) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad W(f) = 2 \cdot T \cdot \operatorname{sinc}(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)$$

$$w(t) = \Lambda\left(\frac{t}{T}\right) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad W(f) = T \cdot \operatorname{sinc}^2(\pi \cdot f \cdot T)$$

Sygnal „podniesiony kosinus”

$$x(t) = [\cos(2 \cdot \pi \cdot t) + 1] \cdot \Pi(t) \quad \xleftarrow[ICFT]{CFT} \quad X(f) = \left[\frac{1}{2} \cdot (\delta(f+1) + \delta(f-1)) + \delta(f) \right] * \text{sinc}(\pi \cdot f)$$

$$X(f) = \frac{1}{2} \cdot [\text{sinc}(\pi \cdot (f+1)) + \text{sinc}(\pi \cdot (f-1))] + \text{sinc}(\pi \cdot f)$$

$$\sin(\pi \cdot (f+1)) = \sin(\pi \cdot f + \pi) = -\sin(\pi \cdot f)$$

$$\sin(\pi \cdot (f-1)) = \sin(\pi \cdot f - \pi) = -\sin(\pi \cdot f)$$

$$X(f) = \frac{1}{2} \cdot \left[\frac{-\sin(\pi \cdot f)}{\pi \cdot (f+1)} + \frac{-\sin(\pi \cdot f)}{\pi \cdot (f-1)} \right] + \frac{\sin(\pi \cdot f)}{\pi \cdot f}$$

Uwaga - tu mamy trzy „niewygodne” wartości f (dla których można jednak wyprowadzić cały wzór – dla każdej z osobna): $-1, 0, +1$.

Sygnal „podniesiony kosinus” (cd.)

$$X(f) = \frac{1}{2} \cdot \left[\frac{-\sin(\pi \cdot f)}{\pi \cdot (f+1)} + \frac{-\sin(\pi \cdot f)}{\pi \cdot (f-1)} \right] + \frac{\sin(\pi \cdot f)}{\pi \cdot f}$$

$$\begin{aligned} X(f) &= \frac{1}{\pi} \cdot \sin(\pi \cdot f) \cdot \left[\frac{-\frac{1}{2}}{(f+1)} + \frac{-\frac{1}{2}}{(f-1)} + \frac{1}{f} \right] = \\ &= \frac{1}{\pi} \cdot \sin(\pi \cdot f) \cdot \left[\frac{-\frac{1}{2} \cdot f \cdot (f-1) - \frac{1}{2} \cdot f \cdot (f+1) + (f+1) \cdot (f-1)}{f \cdot (f+1) \cdot (f-1)} \right] = \\ &= \frac{1}{\pi} \cdot \sin(\pi \cdot f) \cdot \left[\frac{-1}{f \cdot (f^2 - 1)} \right] = \frac{\sin(\pi \cdot f)}{\pi \cdot f} \cdot \frac{1}{(1-f^2)} \end{aligned}$$

Jeżeli teraz uzupełnimy przepis o „niewygodne” wartości f , to:

$$X(f) = \begin{cases} \frac{\operatorname{sinc}(\pi \cdot f)}{(1-f^2)} & \text{dla } |f| \neq 1 \\ 1/2 & \text{dla } |f| = 1 \end{cases} \quad \underset{(1-f^2)}{\equiv} \quad \frac{\operatorname{sinc}(\pi \cdot f)}{(1-f^2)}$$

Sygnal „podniesiony kosinus” (cd.)

Ostatecznie para: sygnał – transformata jest następująca:

$$x(t) = [\cos(2 \cdot \pi \cdot t) + 1] \cdot \Pi(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X(f) = \frac{^{(*)} \operatorname{sinc}(\pi \cdot f)}{(1 - f^2)}$$

Z faktu, że obie funkcje są parzyste, a także z podobieństwa wzorów na transformaty w przód i wstecz otrzymujemy, że również:

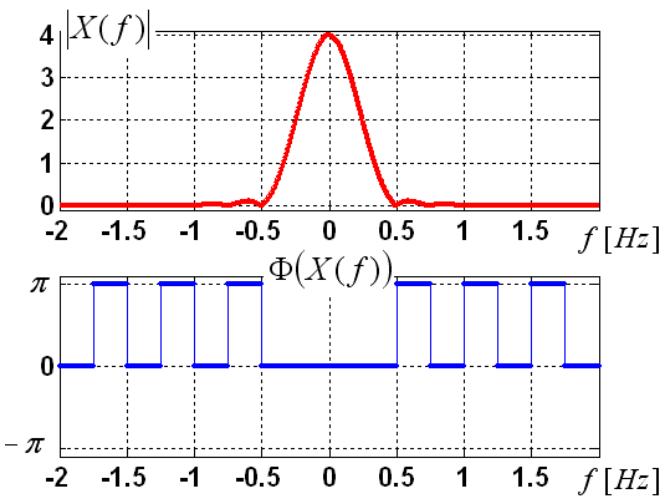
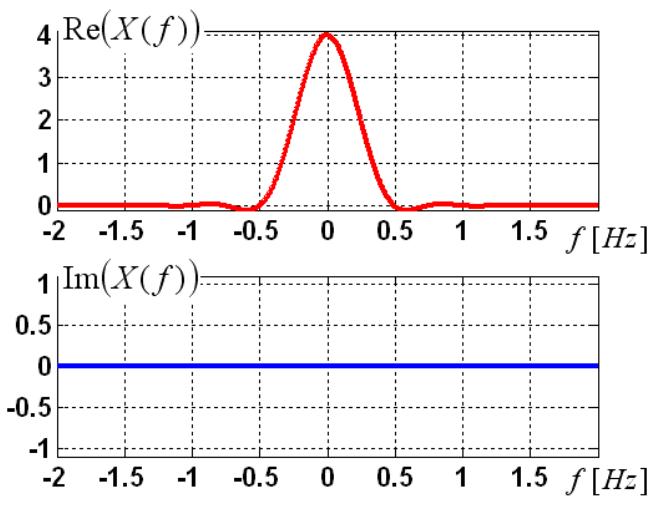
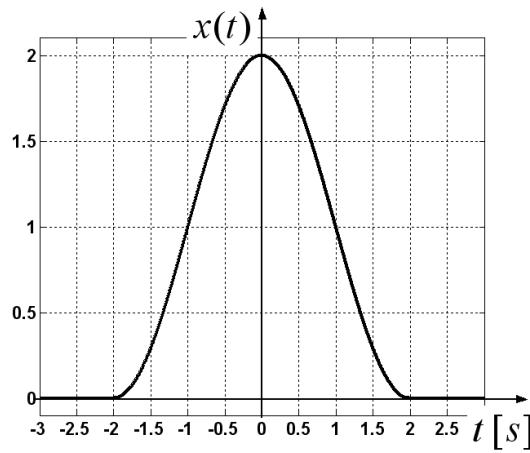
$$x(t) = \frac{^{(*)} \operatorname{sinc}(\pi \cdot t)}{(1 - t^2)} \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X(f) = [\cos(2 \cdot \pi \cdot f) + 1] \cdot \Pi(f)$$

(*) – z dodatkową interpretacją dla „niewygodnych” wartości f lub t .

Sygnał „podniesiony kosinus” - przykład

$$x(t) = \left[\cos\left(2\pi \cdot \frac{t}{T}\right) + 1 \right] \cdot \Pi\left(\frac{t}{T}\right) \quad \xleftrightarrow{\substack{CFT \\ ICFT}} \quad X(f) = T \cdot \frac{\sin(\pi \cdot f \cdot T)}{(1 - (f \cdot T)^2)}$$

T=4s

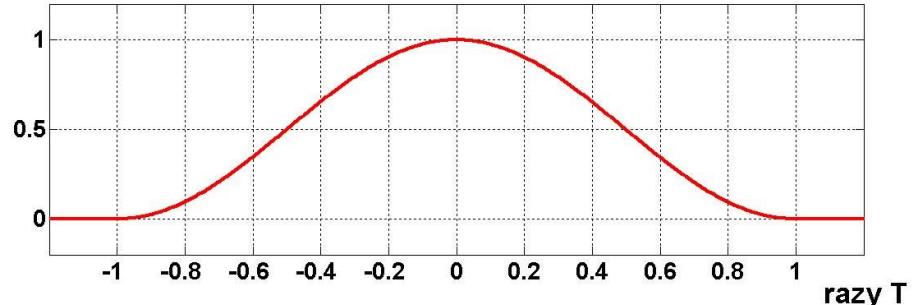

Okno podniesiony cosinus (Hanna)

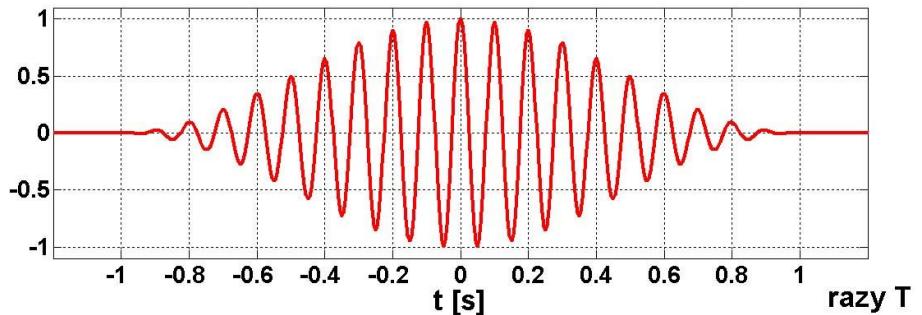
$$x(t) = \left[\cos\left(2 \cdot \pi \cdot \frac{t}{T}\right) + 1 \right] \cdot \Pi\left(\frac{t}{T}\right)$$

$\xleftarrow{\text{CFT}}$
 $\xrightarrow{\text{ICFT}}$

$$X(f) = T \cdot \frac{\sin(\pi \cdot f \cdot T)}{(1 - (f \cdot T)^2)}$$

$$w(t) = \begin{cases} \frac{1}{2} \left[\cos\left(\frac{2 \cdot \pi \cdot t}{2 \cdot T}\right) + 1 \right] & \text{dla } |t| \leq T \\ 0 & \text{dla } |t| > T \end{cases}$$

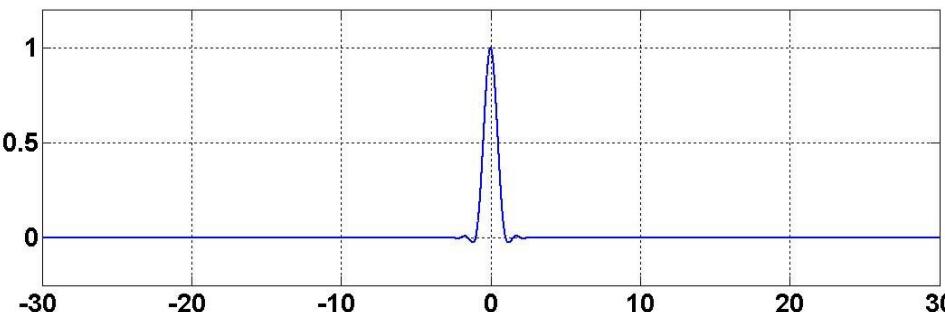

$$w(t) = \frac{1}{2} \left[\cos\left(\frac{2 \cdot \pi \cdot t}{2 \cdot T}\right) + 1 \right] \cdot \Pi\left(\frac{t}{2 \cdot T}\right) \quad \xleftarrow{\text{CFT}} \quad W(f) = T \cdot \frac{\sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot f^2 \cdot T^2)}$$

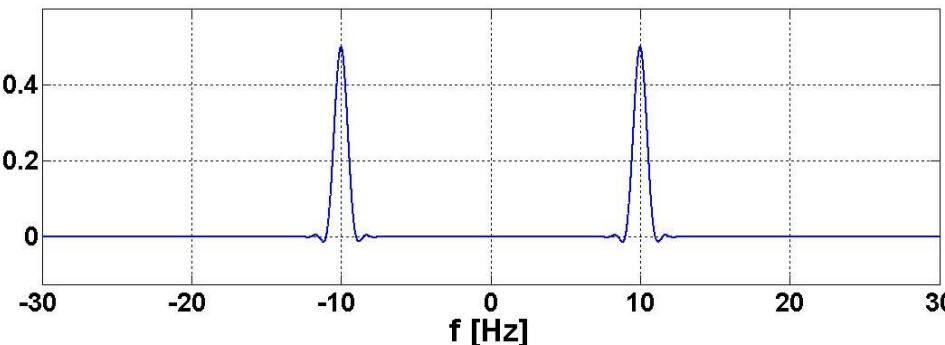
Okno podniesiony cosinus (Hanna)

Widma częstotliwościowe okna oraz iloczynu okna i sygnału:

razy T

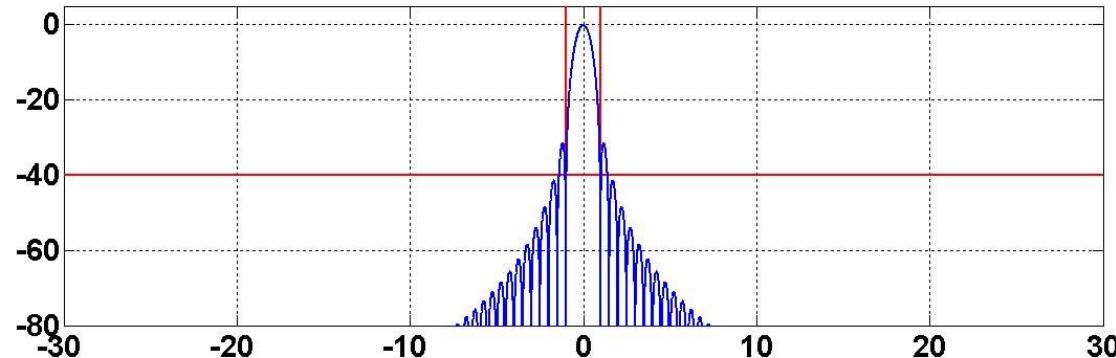
razy T

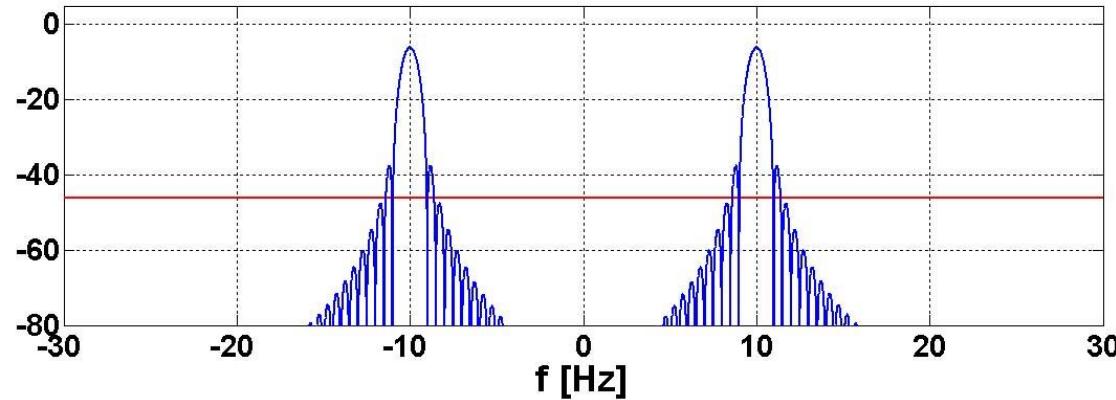
$$W(f) = T \cdot \frac{\text{sinc}(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot f^2 \cdot T^2)} = \frac{\sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot f^2 \cdot T^2) \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} \rightarrow (\bullet) \cdot \frac{1}{f^3}$$

Okno Hanna – widma amplitudowe w dB

[dB]

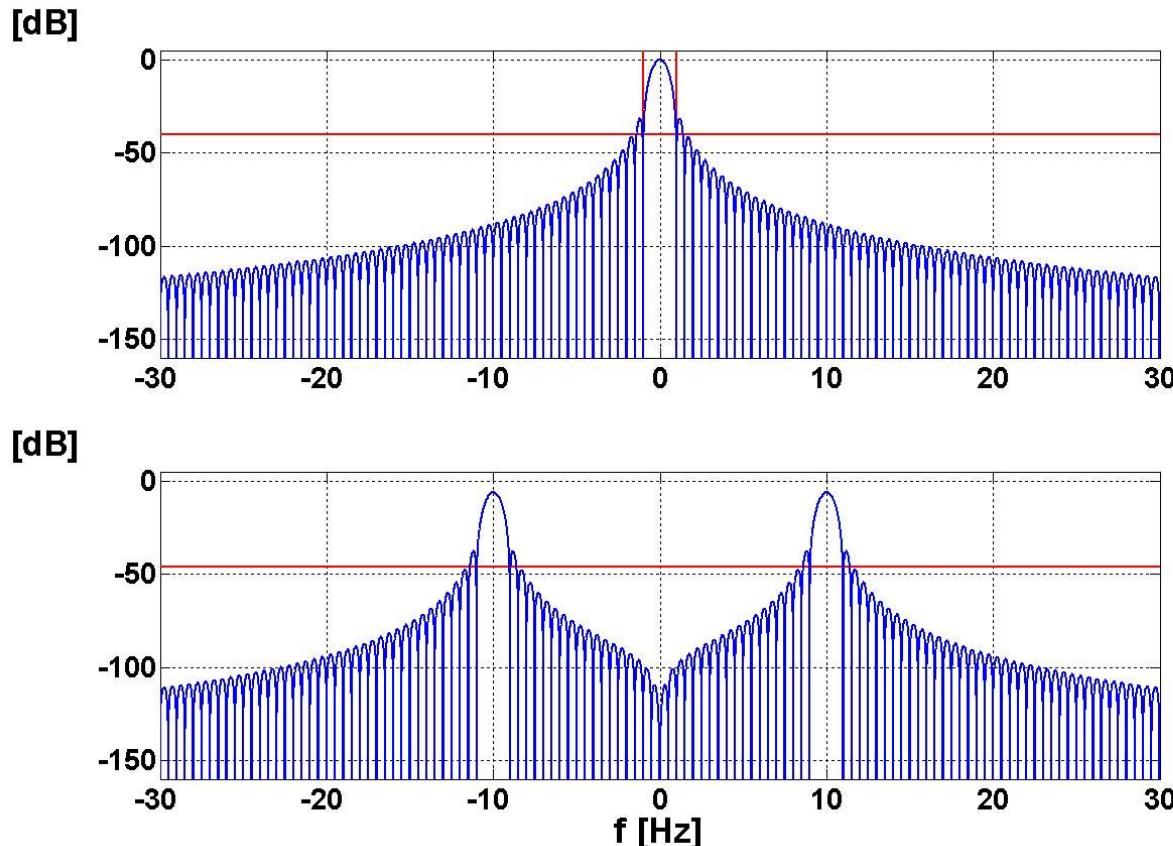

[dB]

$$W(f) = T \cdot \frac{\text{sinc}(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot f^2 \cdot T^2)} = \frac{\sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot f^2 \cdot T^2) \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} \rightarrow (\bullet) \cdot \frac{1}{f^3}$$

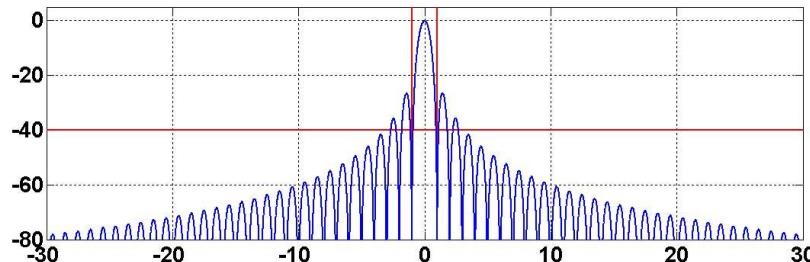
Okno Hanna – widma amplitudowe w dB

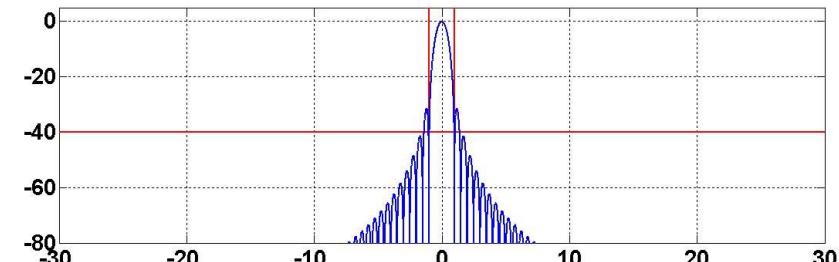
$$W(f) = T \cdot \frac{\text{sinc}(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot f^2 \cdot T^2)} = \frac{\sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot f^2 \cdot T^2) \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} \rightarrow (\bullet) \cdot \frac{1}{f^3}$$

Porównanie okna trójkątnego i podniesiony kosinus

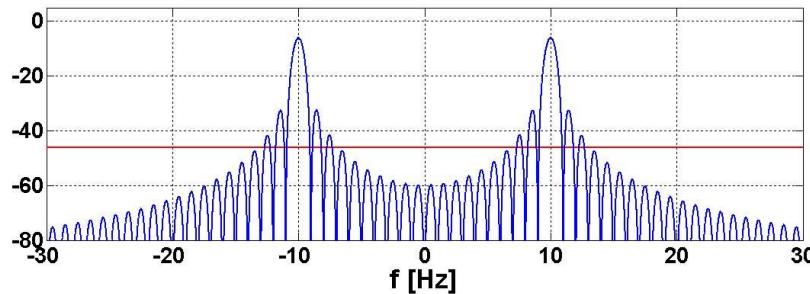
[dB]

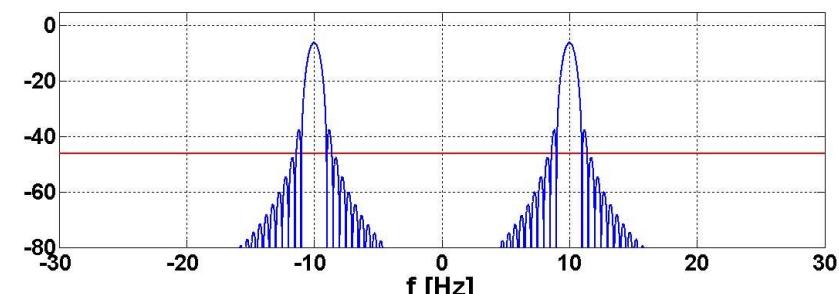
[dB]

[dB]

[dB]

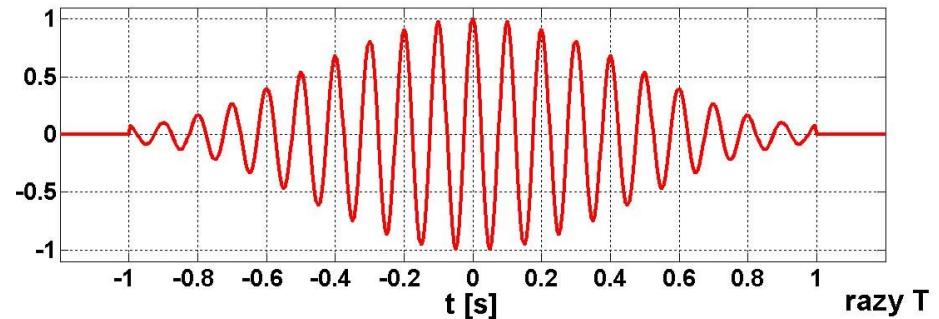
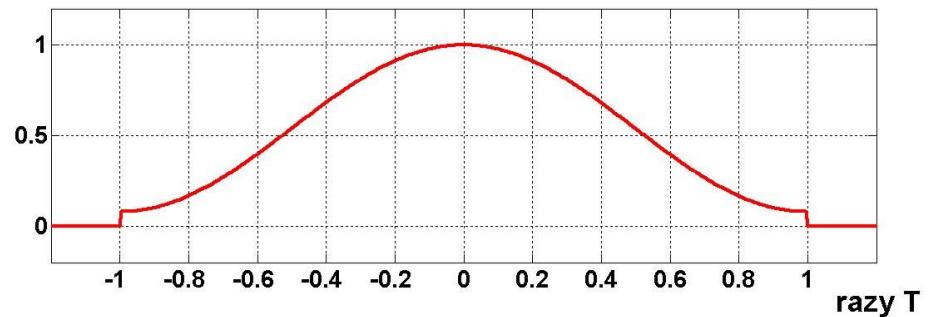

$$w(t) = \Lambda\left(\frac{t}{T}\right) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad W(f) = T \cdot \text{sinc}^2(\pi \cdot f \cdot T)$$

$$w(t) = \frac{1}{2} \cdot \left[\cos\left(\frac{2 \cdot \pi \cdot t}{2 \cdot T}\right) + 1 \right] \cdot \Pi\left(\frac{t}{2 \cdot T}\right) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad W(f) = T \cdot \frac{\text{sinc}(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot f^2 \cdot T^2)}$$

Okno Hamminga

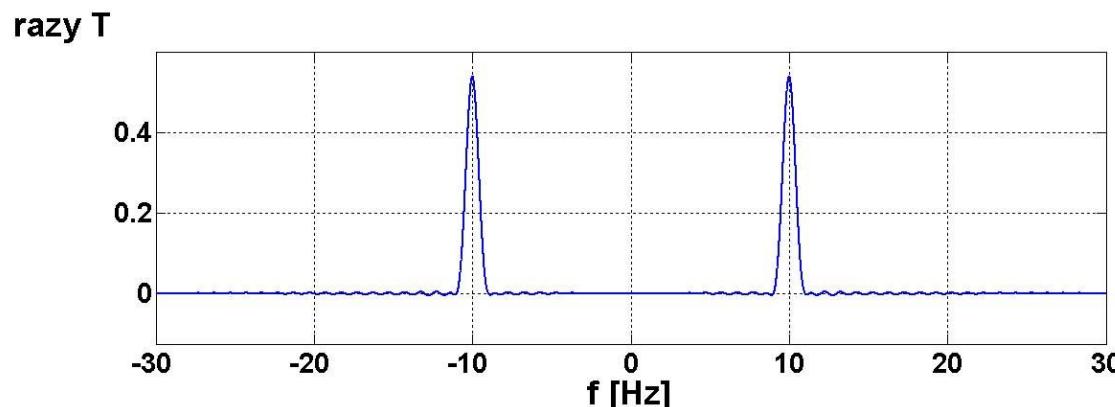
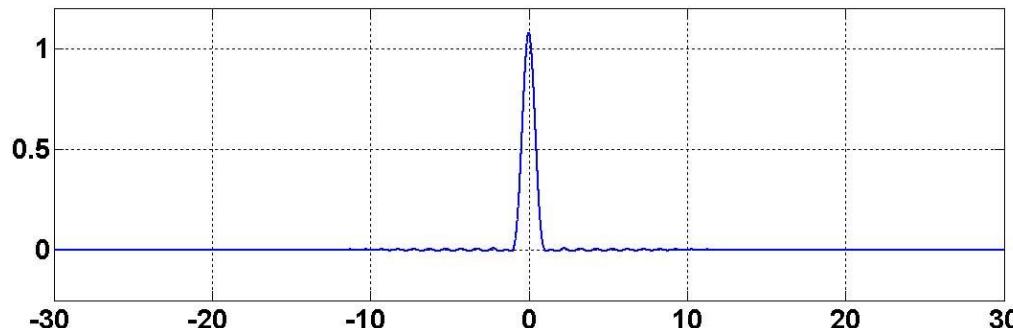
$$w(t) = \begin{cases} 0,46 \cdot \cos\left(\frac{\pi \cdot t}{T}\right) + 0,54 & \text{dla } |t| \leq T \\ 0 & \text{dla } |t| > T \end{cases}$$

$$W(f) = \frac{(1,08 - 0,64 \cdot f^2 \cdot T^2) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot T^2 \cdot f^2) \cdot 2 \cdot \pi \cdot f}$$

Okno Hamminga

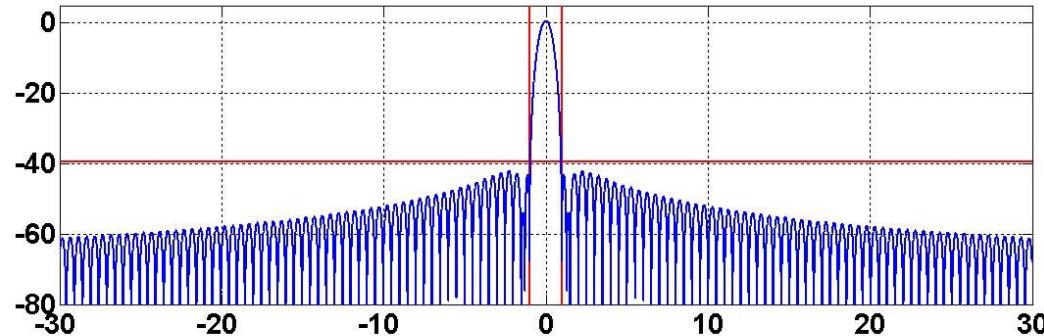
**Widma częstotliwościowe okna oraz iloczynu okna i sygnału:
razy T**

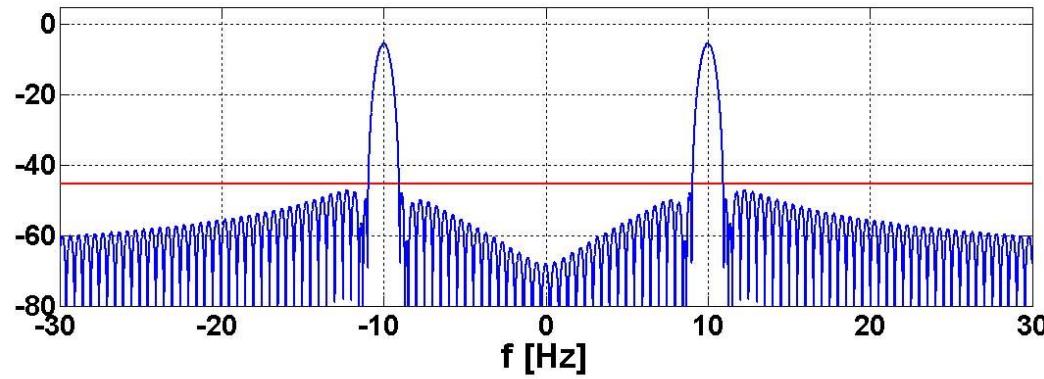
$$W(f) = \frac{(1.08 - 0.64 \cdot f^2 \cdot T^2) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot T^2 \cdot f^2) \cdot 2 \cdot \pi \cdot f}$$

Okno Hamminga – widma amplitudowe w dB

[dB]

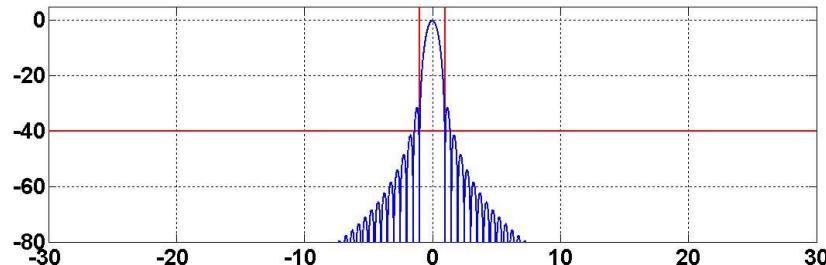
[dB]

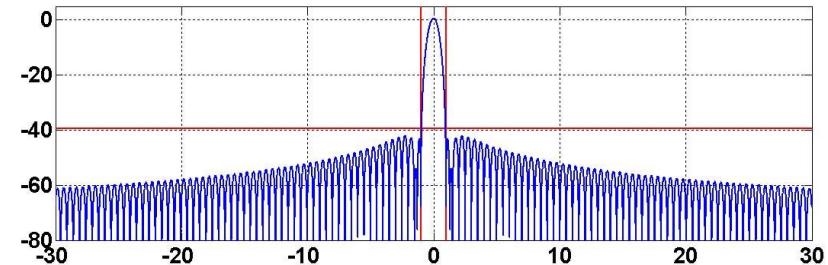
$$W(f) = \frac{(1,08 - 0,64 \cdot f^2 \cdot T^2) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot T^2 \cdot f^2) \cdot 2 \cdot \pi \cdot f}$$

Porównanie okna Hanna i Hamminga

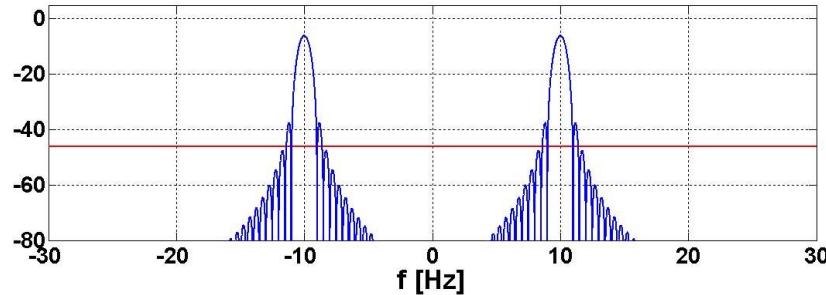
[dB]

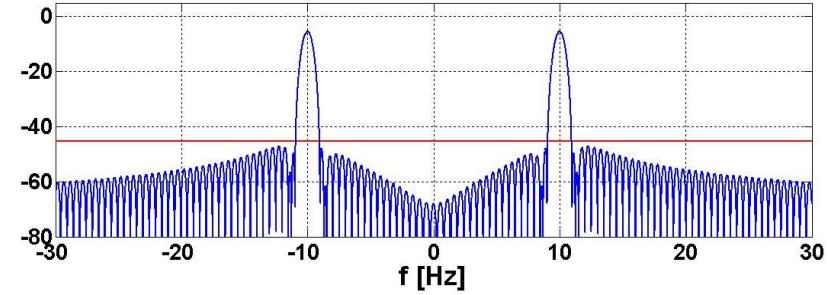
[dB]

[dB]

[dB]

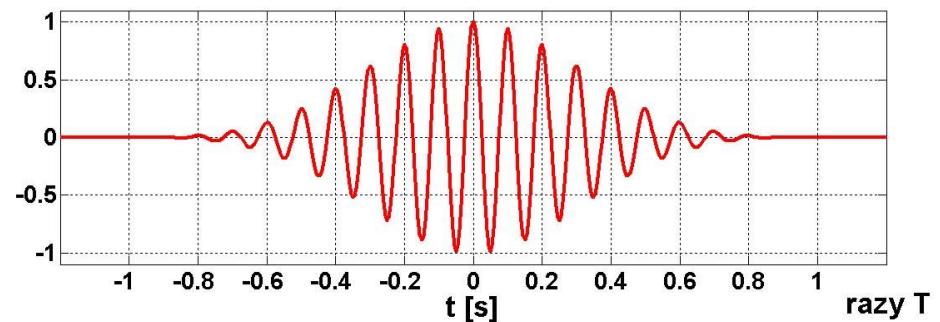
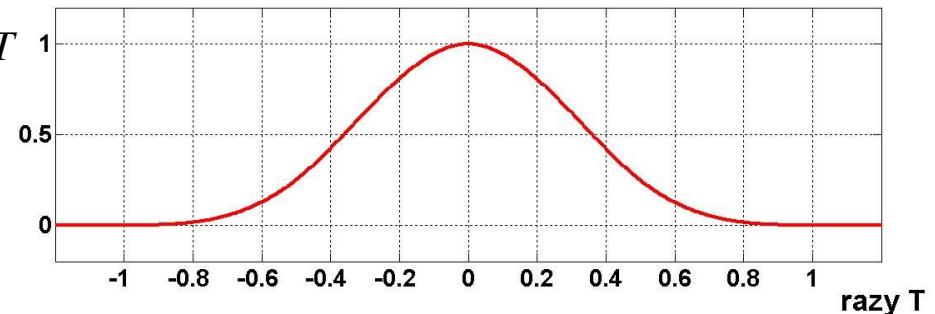
$$w(t) = \frac{1}{2} \cdot \left[\cos\left(\frac{2 \cdot \pi \cdot t}{2 \cdot T}\right) + 1 \right] \cdot \Pi\left(\frac{t}{2 \cdot T}\right) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad W(f) = T \cdot \frac{\sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot f^2 \cdot T^2)}$$

$$w(t) = \begin{cases} 0,46 \cdot \cos\left(\frac{\pi \cdot t}{T}\right) + 0,54 & \text{dla } |t| \leq T \\ 0 & \text{dla } |t| > T \end{cases}$$

$$W(f) = \frac{(1,08 - 0,64 \cdot f^2 \cdot T^2) \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot T^2 \cdot f^2) \cdot 2 \cdot \pi \cdot f}$$

Okno Parzena

$$w(t) = \begin{cases} 1 - 6 \cdot t^2 / T^2 + 6 \cdot |t|^3 / T^3 & \text{dla } |t| \leq T/2 \\ 2 \cdot (1 - |t|/T)^3 & \text{dla } T/2 < |t| \leq T \\ 0 & \text{dla } |t| > T \end{cases}$$

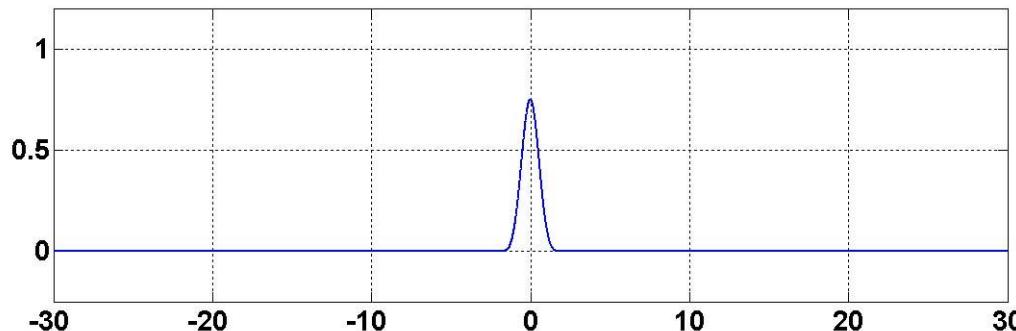

$$W(f) = \frac{3}{4} \cdot T \cdot \operatorname{sinc}^4\left(\frac{\pi \cdot f \cdot T}{2}\right) = \frac{12 \cdot \sin^4(\pi \cdot f \cdot T/2)}{\pi^4 \cdot f^4 \cdot T^3} \rightarrow (\bullet) \cdot \frac{1}{f^4}$$

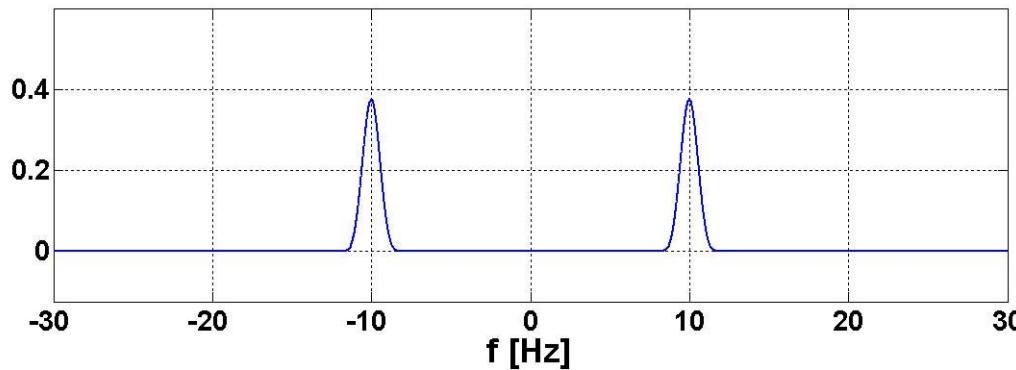
Okno Parzena

Widma częstotliwościowe okna oraz iloczynu okna i sygnału:

razy T

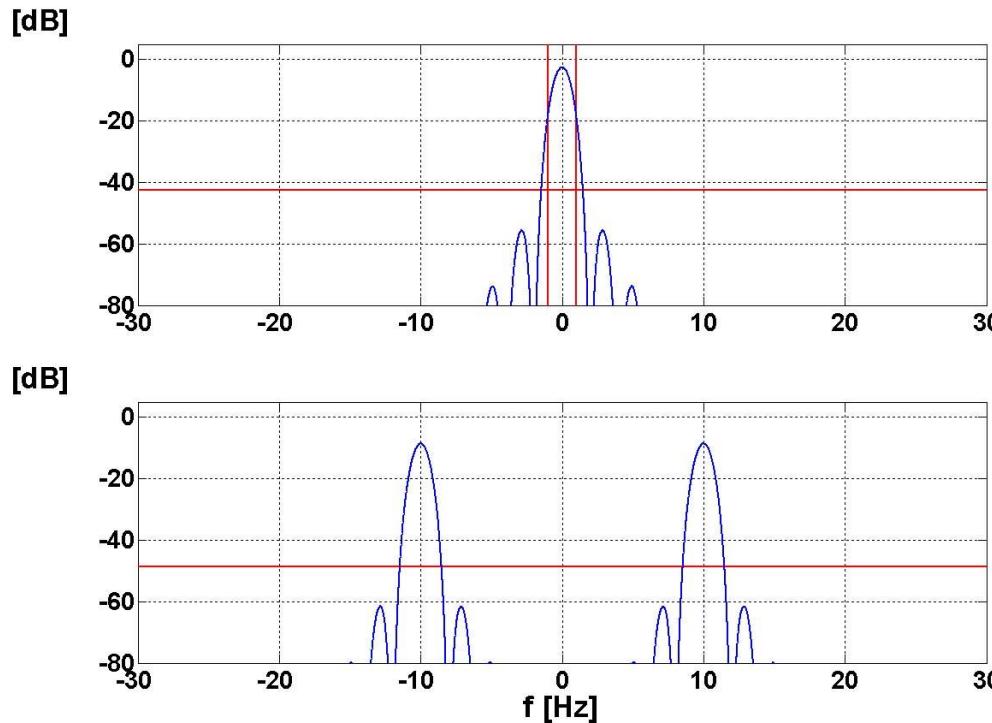

razy T

$$W(f) = \frac{3}{4} \cdot T \cdot \text{sinc}^4\left(\frac{\pi \cdot f \cdot T}{2}\right) = \frac{12 \cdot \sin^4(\pi \cdot f \cdot T / 2)}{\pi^4 \cdot f^4 \cdot T^3} \rightarrow (\bullet) \cdot \frac{1}{f^4}$$

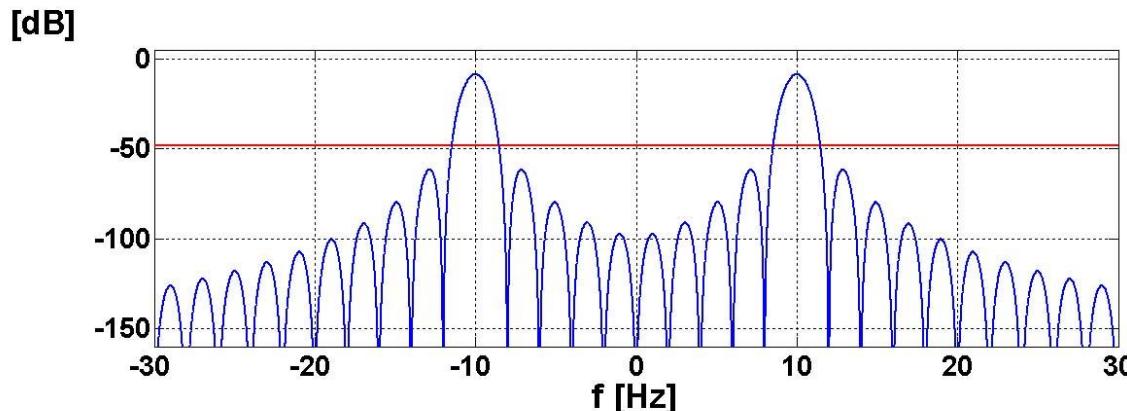
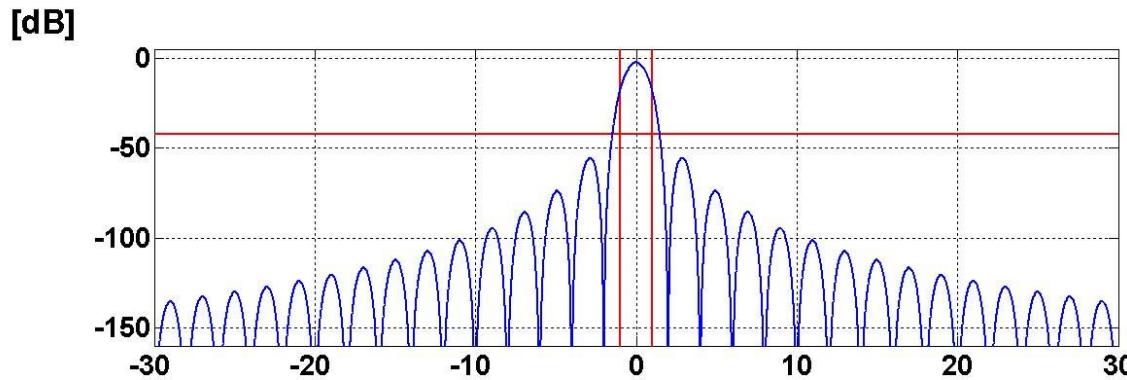
Okno Parzena - widma amplitudowe w dB

$$W(f) = \frac{3}{4} \cdot T \cdot \text{sinc}^4\left(\frac{\pi \cdot f \cdot T}{2}\right) = \frac{12 \cdot \sin^4(\pi \cdot f \cdot T / 2)}{\pi^4 \cdot f^4 \cdot T^3} \rightarrow (\bullet) \cdot \frac{1}{f^4}$$

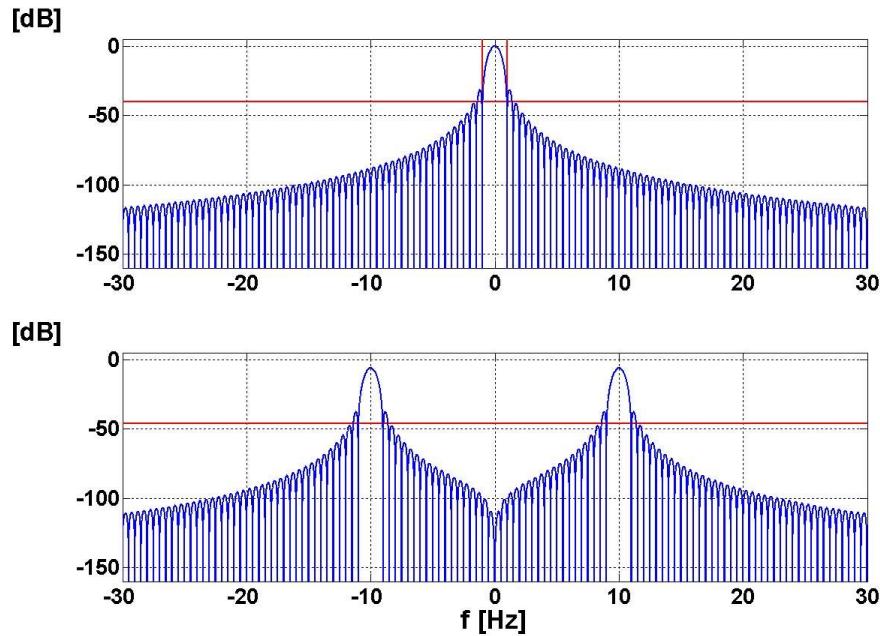
Okno Parzena

- widma amplitudowe w dB

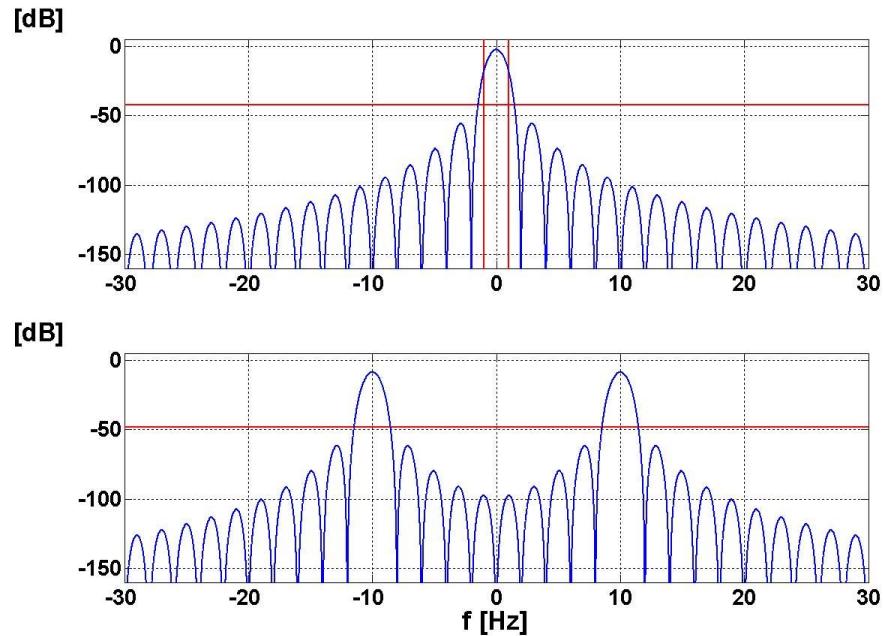
$$W(f) = \frac{3}{4} \cdot T \cdot \text{sinc}^4\left(\frac{\pi \cdot f \cdot T}{2}\right) = \frac{12 \cdot \sin^4(\pi \cdot f \cdot T / 2)}{\pi^4 \cdot f^4 \cdot T^3} \rightarrow (\bullet) \cdot \frac{1}{f^4}$$

Porównanie okna Hanna i Parzena

$$w(t) = \frac{1}{2} \cdot \left[\cos\left(\frac{2 \cdot \pi \cdot t}{2 \cdot T}\right) + 1 \right] \cdot \Pi\left(\frac{t}{2 \cdot T}\right)$$

$$W(f) = T \cdot \frac{\text{sinc}(2 \cdot \pi \cdot f \cdot T)}{(1 - 4 \cdot f^2 \cdot T^2)}$$

$$w(t) = \begin{cases} 1 - 6 \cdot t^2 / T^2 + 6 \cdot |t|^3 / T^3 & \text{dla } |t| \leq T/2 \\ 2 \cdot (1 - |t|/T)^3 & \text{dla } T/2 < |t| \leq T \\ 0 & \text{dla } |t| > T \end{cases}$$

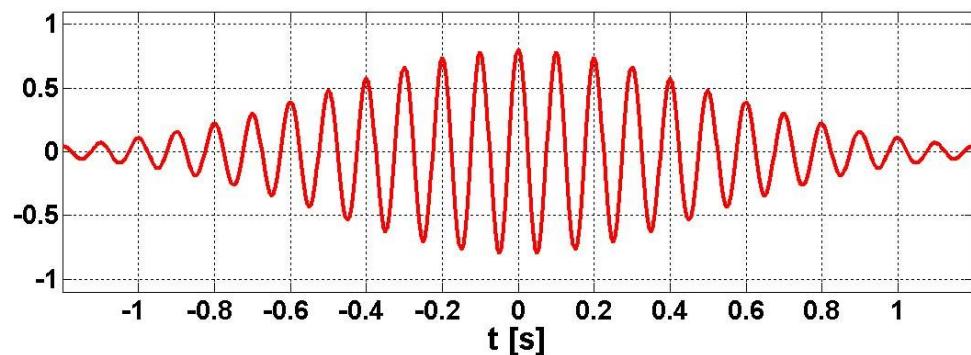
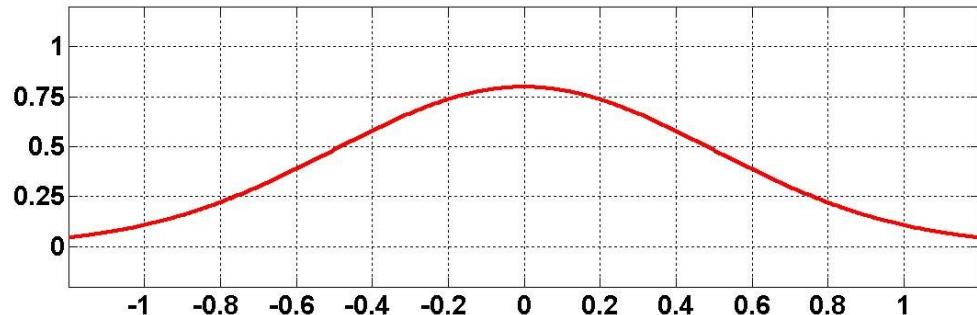
$$W(f) = \frac{3}{4} \cdot T \cdot \text{sinc}^4\left(\frac{\pi \cdot f \cdot T}{2}\right)$$

Okno Gaussa

$$w(t) = \frac{1}{2 \cdot \sqrt{\pi \cdot \alpha}} \cdot e^{-\frac{t^2}{4 \cdot \alpha}}$$

$$t_\sigma = \sqrt{2 \cdot \alpha}$$

Dla $\alpha = 1/8$

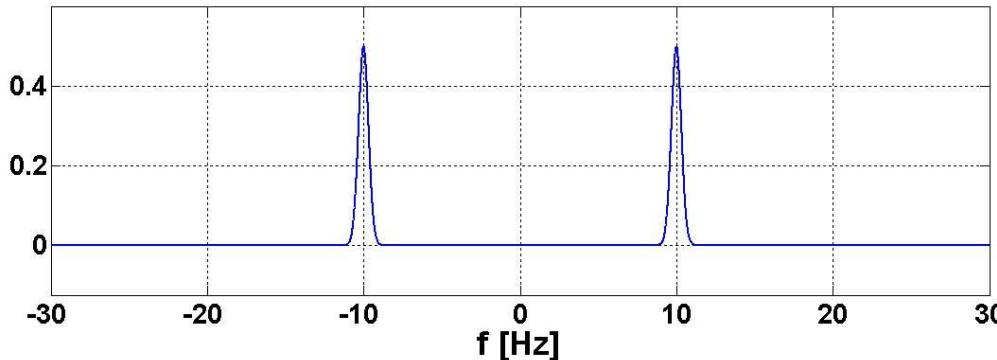
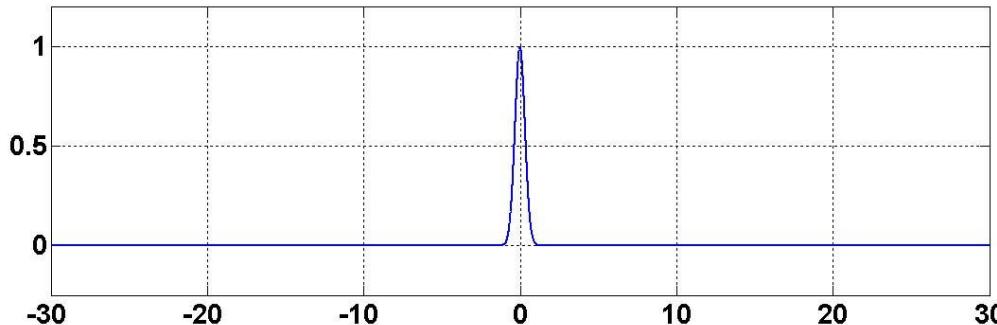

$$W(f) = e^{-4 \cdot \pi^2 \cdot \alpha \cdot f^2}$$

Okno Gaussa

Widma częstotliwościowe okna oraz iloczynu okna i sygnału:

Dla $a=1/8$

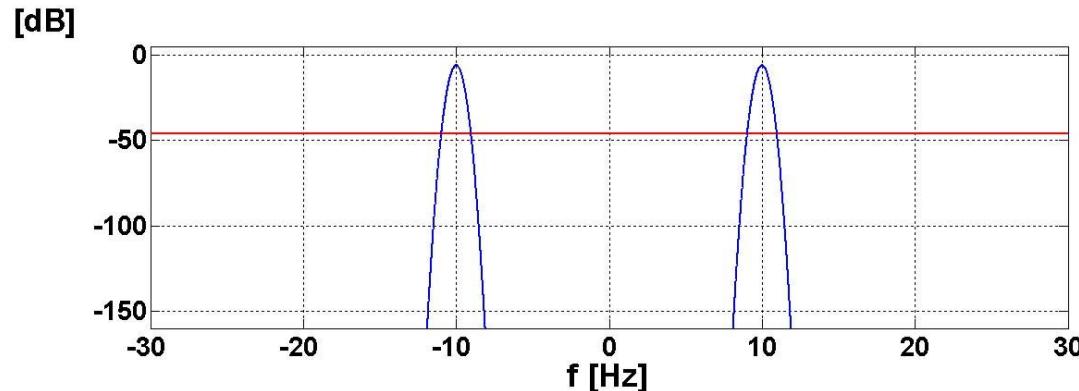
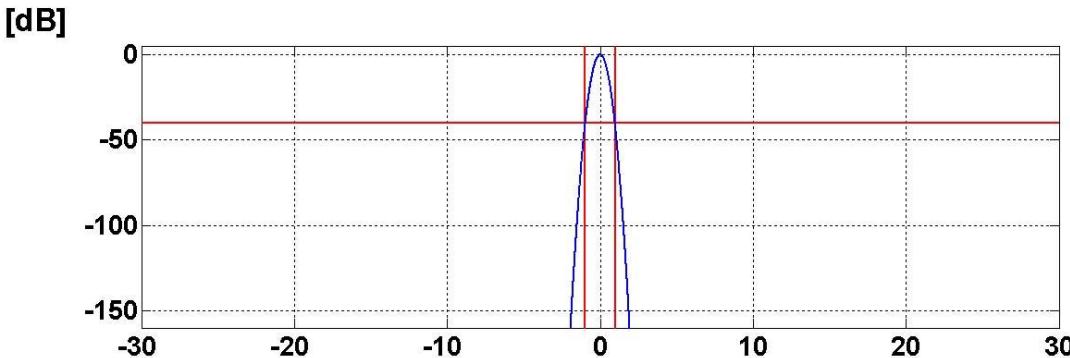

$$W(f) = e^{-4 \cdot \pi^2 \cdot \alpha \cdot f^2}$$

Okno Gaussa

- widma amplitudowe w dB

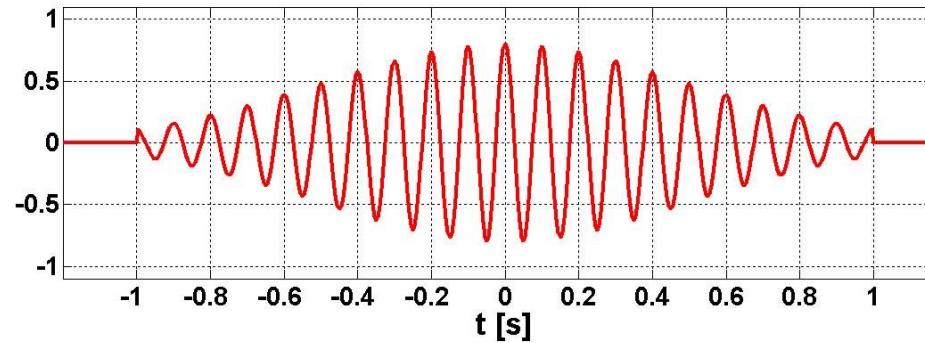
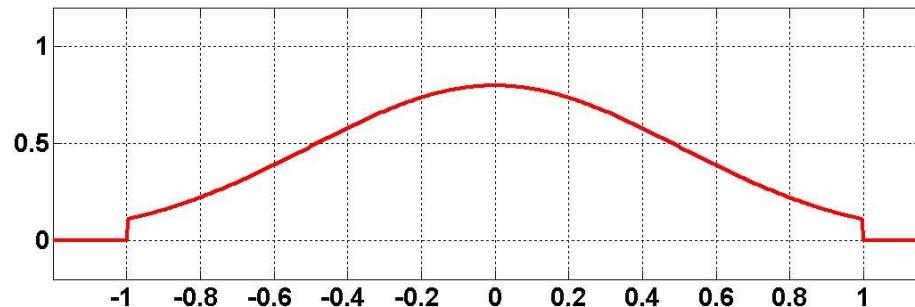
Dla $\alpha = 1/8$

$$W(f) = e^{-4 \cdot \pi^2 \cdot \alpha \cdot f^2}$$

Okno Gaussa (obcięte)

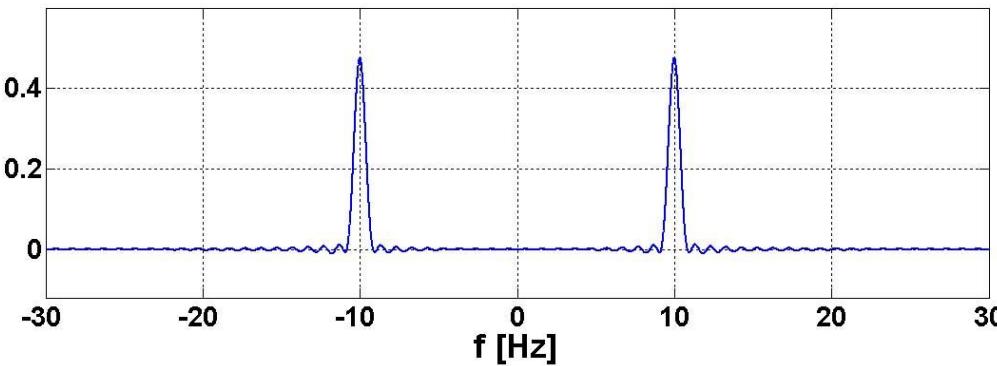
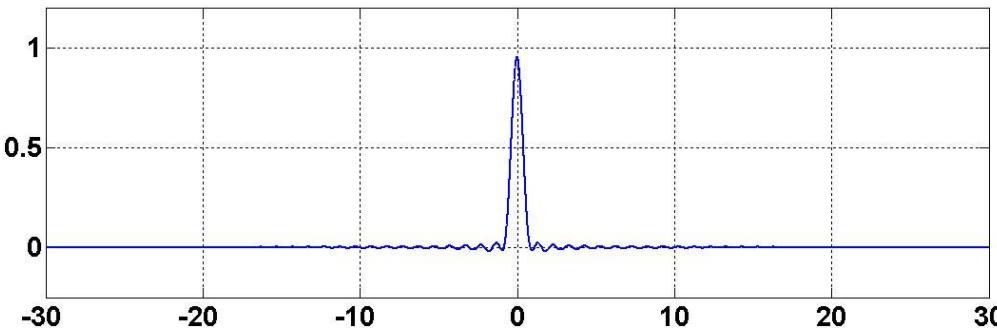
Dla $\alpha=1/8$

Okno Gaussa (obcięte)

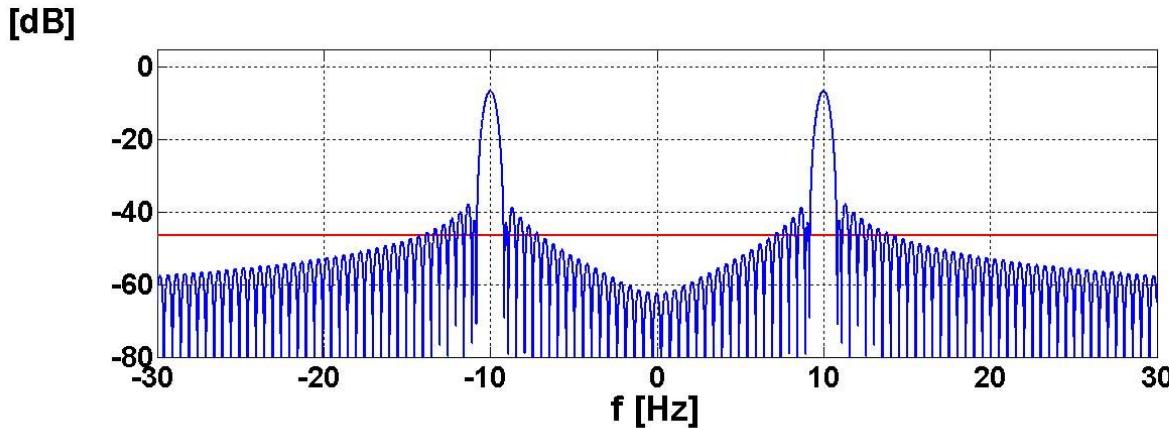
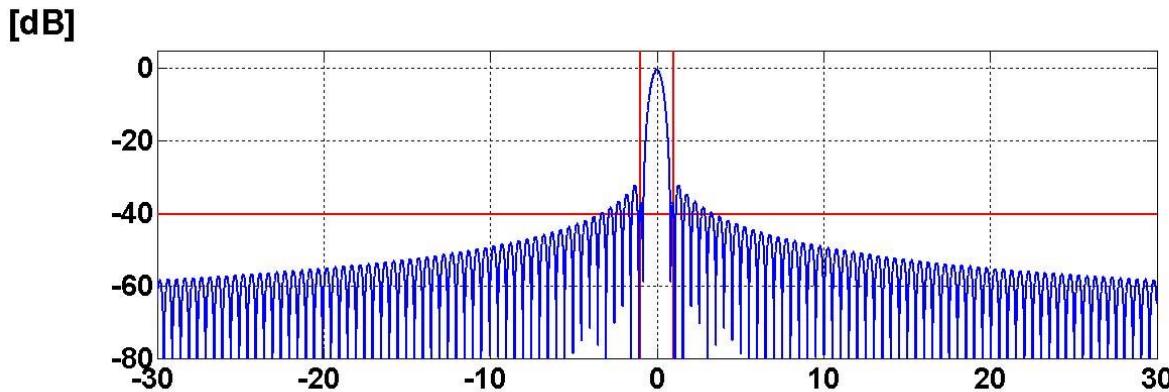
Widma częstotliwościowe okna oraz iloczynu okna i sygnału:

Dla $\alpha=1/8$

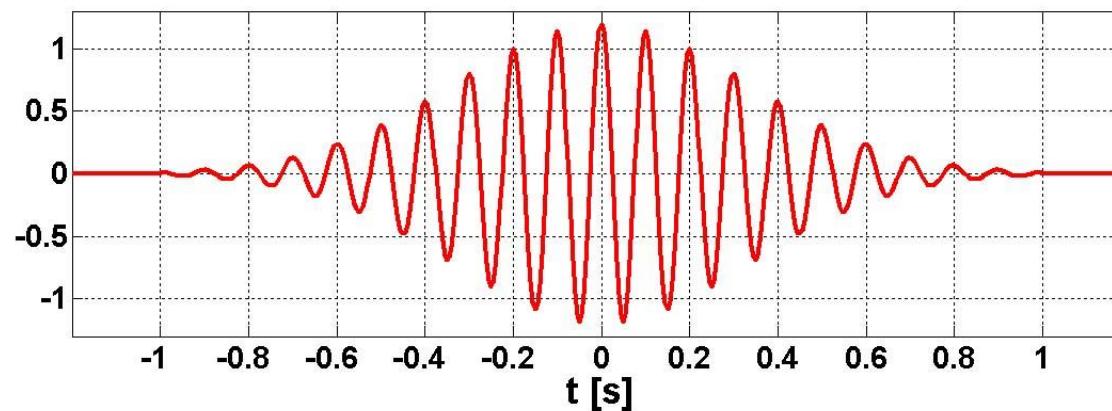
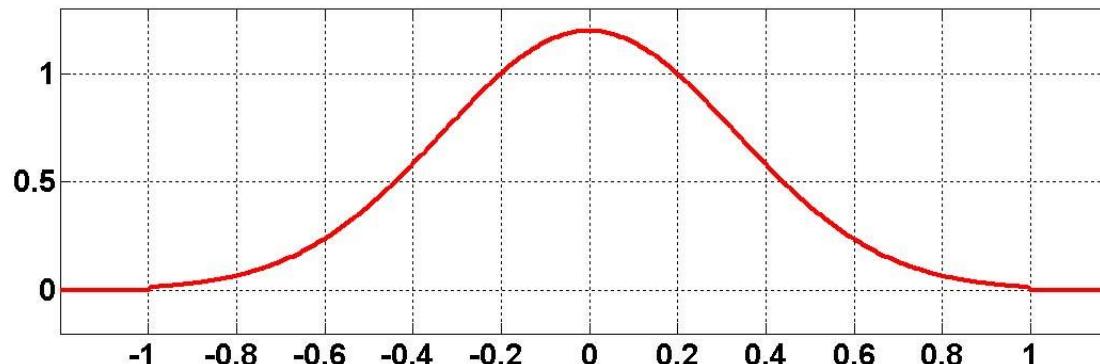
Okno Gaussa (obcięte) - widma amplitudowe w dB

Dla $a=1/8$

Okno Gaussa (obcięte)

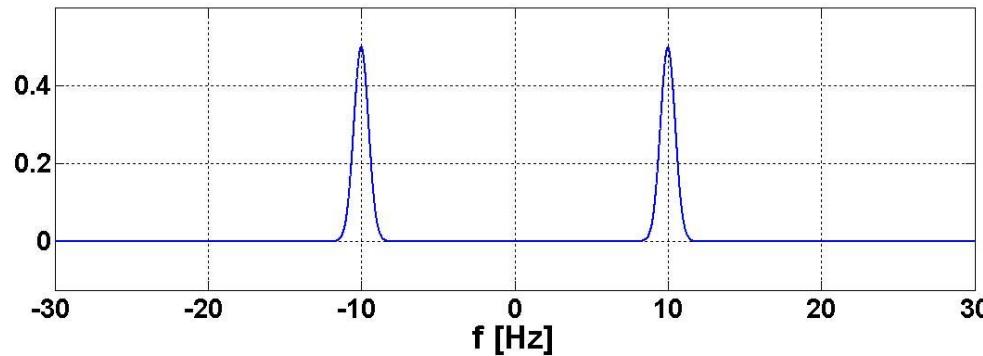
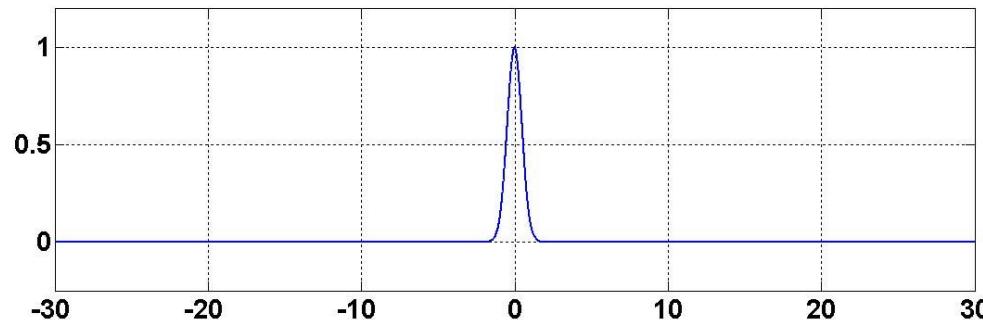
Dla $\alpha=1/18$

Okno Gaussa (obcięte)

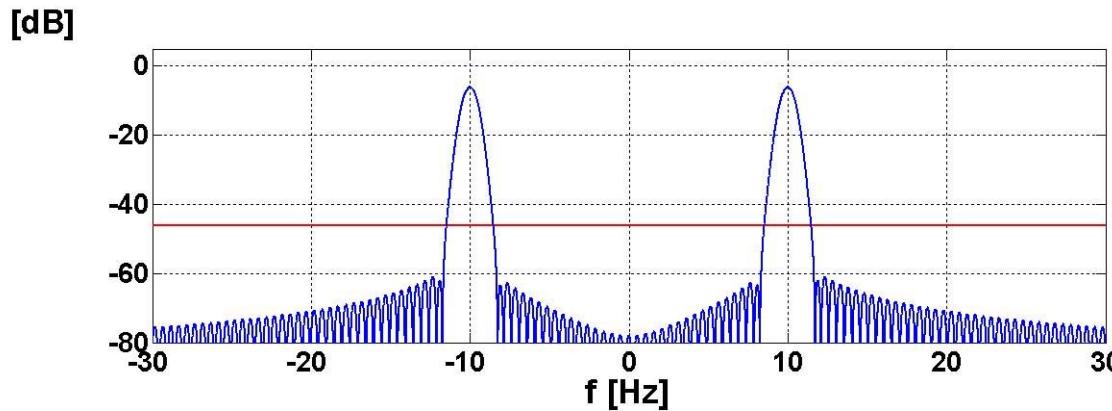
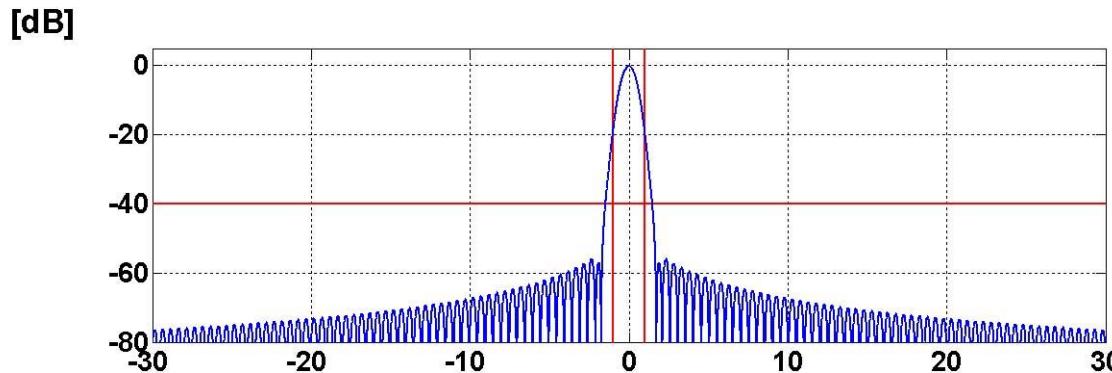
Widma częstotliwościowe okna oraz iloczynu okna i sygnału:

Dla $a=1/18$

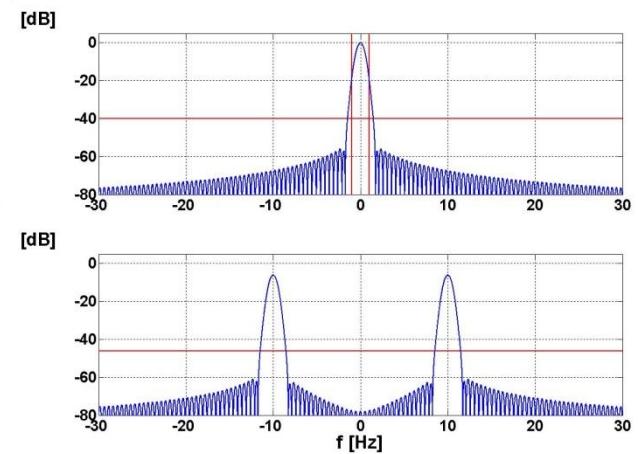
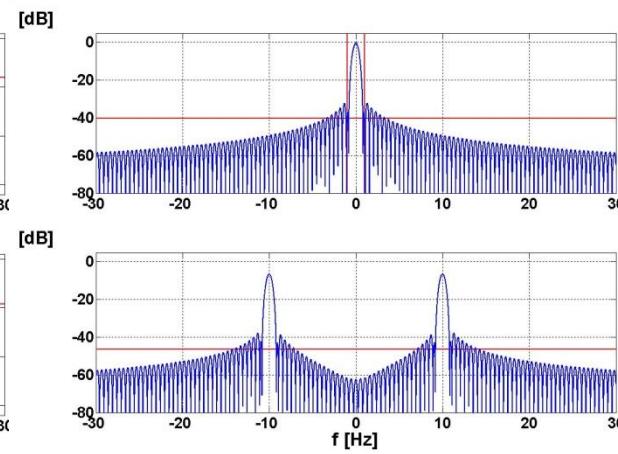
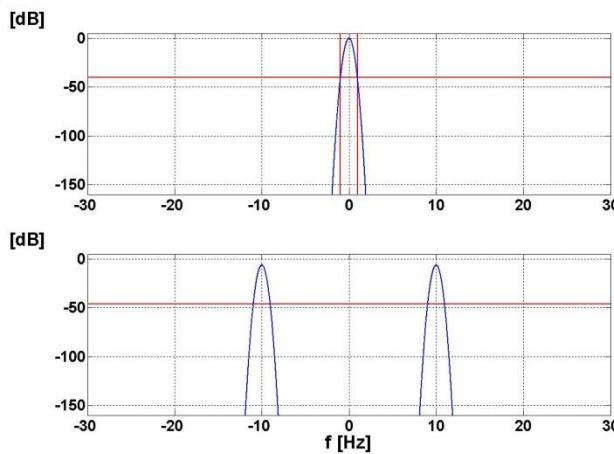

Okno Gaussa (obcięte) - widma amplitudowe w dB

Dla $a=1/18$

Porównanie okien Gaussa

Dla $\alpha=1/8$

Dla $\alpha=1/8$

Dla $\alpha=1/18$

$$W(f) = e^{-4 \cdot \pi^2 \cdot \alpha \cdot f^2}$$

Okna definiowane w dziedzinie częstotliwości

Wszystkie rozważane dotąd okna są funkcjami parzystymi t . Dlatego ich transformaty są także funkcjami rzeczywistymi, parzystymi od f .

Zatem wszystkie pokazane relacje można odwrócić.

W przypadku stosowania okna odpowiednio przesuniętego należy zastosować odpowiednie twierdzenie „o przesunięciu”.

Warto zastanowić się chwilę, jakie mogą być konsekwencje, np. w dziedzinie f , gdy okno – zdefiniowane w dziedzinie t – zostanie opóźnione o t_d .

AGH

***Zapraszam na ćwiczenia
lub do laboratorium...***

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 9

Dr inż. Przemysław Korohoda
Katedra Elektroniki, AGH, Kraków

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

UPEL: TS 2022

Temat wykładu

- 1. Transformacja Gabora.**
- 2. Krótkoczasowa transformacja Fouriera.**
- 3. Transformacja falkowa.**
- 4. Widmowa gęstość mocy i energii.**
- 5. Przetwarzanie sygnałów losowych.**
- 6. Korelacja dla sygnałów deterministycznych.**
- 7. Filtracja sygnałów o zadanej gęstości widmowej.**
- 8. Modulacja sygnałów.**

Transformacja Gabora

Dennis Gabor (1900-1979) – fizyk węgierski (mieszkał i pracował w Anglii), który za wynalezienie holografii otrzymał nagrodę Nobla (1971), zajmował się m.in. analizą czasowo-częstotliwościową.

$$X^G(f, t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot w(\tau - t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} d\tau$$

gdzie:

$$w(t) = e^{-\pi \cdot t^2}$$

czyli okno Gaussa:

$$w(t) = e^{-\pi \cdot t^2} \quad \xleftarrow{\text{CFT}} \quad W(f) = e^{-\pi \cdot f^2}$$

Transformacja odwrotna:

$$x(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} X^G(f, t) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

- jeden punkt nad osią t jest reprezentowany przez całą funkcję nad osią f , ponieważ dla każdego punktu t może być inna funkcja nad osią f

... widać nadmiarowość ?

W innym zapisie:

$$X^G(f, t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot \phi_t(f, \tau) d\tau$$

gdzie: $\phi_t(f, \tau) = e^{-\pi \cdot (\tau - t)^2 - j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau}$

Transformacja Gabora

$$X^G(f, t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot w(\tau - t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} d\tau$$

$$w(t) = e^{-\pi \cdot t^2}$$

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

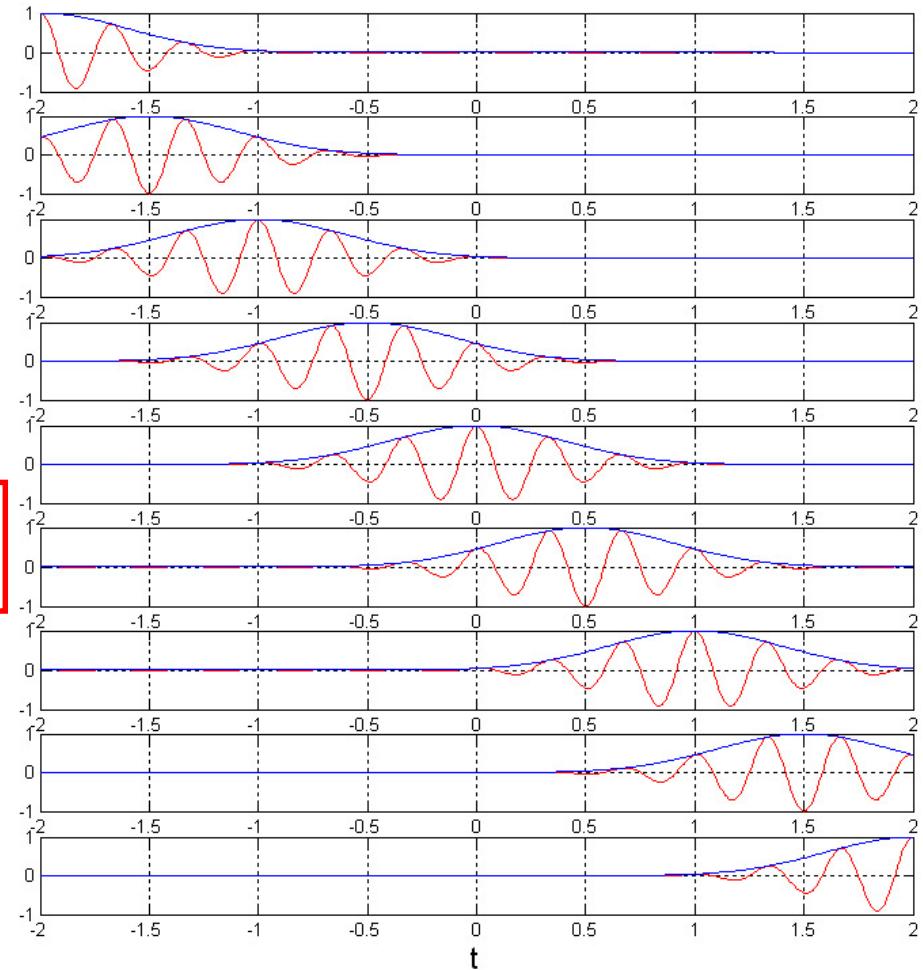
$$f_0 = 3 \text{Hz}$$

$$X^G(f, t_0) = X_0(f) \Big|_{x_0(t) = x(t) \cdot w(t-t_0)}$$

$$X_0(f) = CFT[x_0(t)]$$

$$w(0) = 1 \Rightarrow x_0(t_0) = x(t_0)$$

$$x(t) \Big|_{t=t_0} = CFT^{-1}[X^G(f, t_0)]$$

Transformacja Gabora

Nadmiarowość !

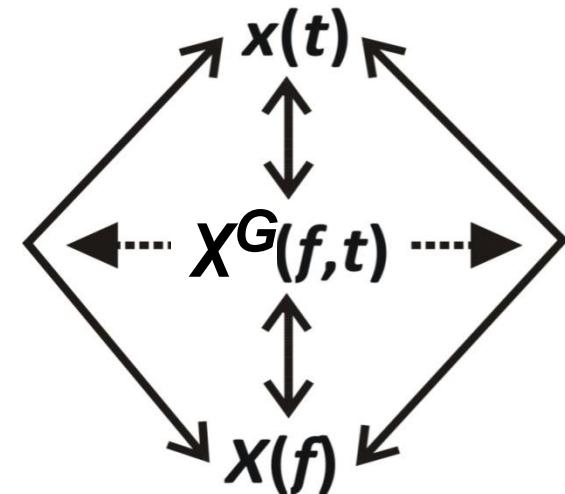
$$X^G(f,t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot w(\tau-t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} d\tau$$

$$x(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} X^G(f,t) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

Iub, w nieco innym zapisie (bez całek):

$$X^G(f,t) = CFT_{\tau \rightarrow f} [x(\tau) \cdot w(\tau-t)]$$

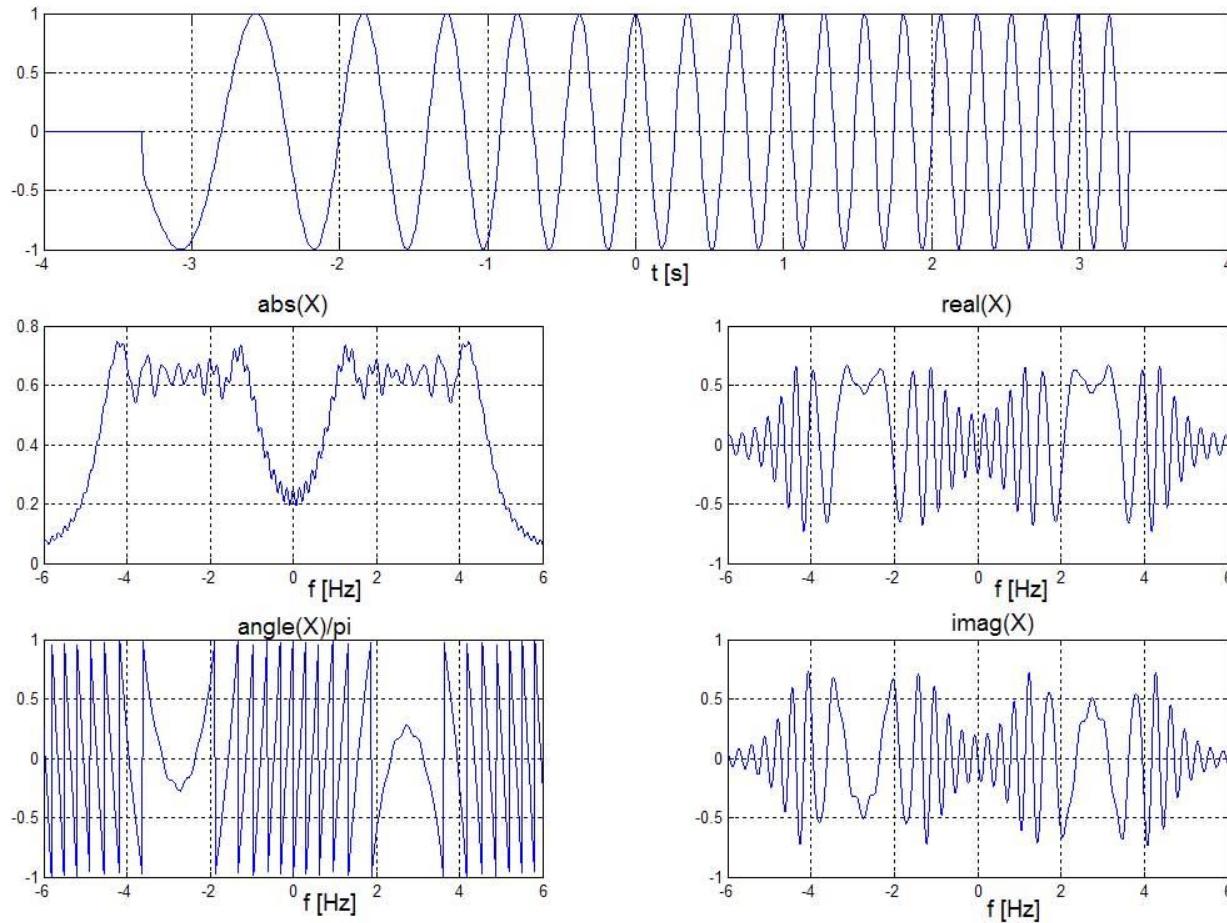
$$x(t) = CFT_{f \rightarrow t}^{-1} [X^G(f,t)]$$

Czyli transformatę Gabora można wyliczyć od strony $x(t)$ i od strony $X(f)$

Transformacja Gabora

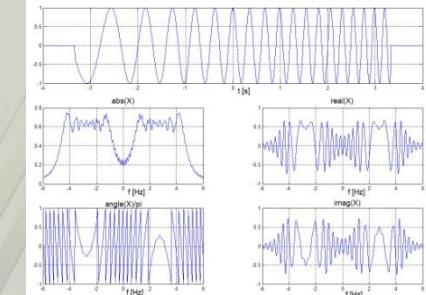
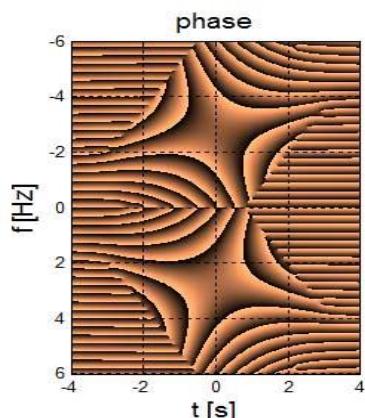
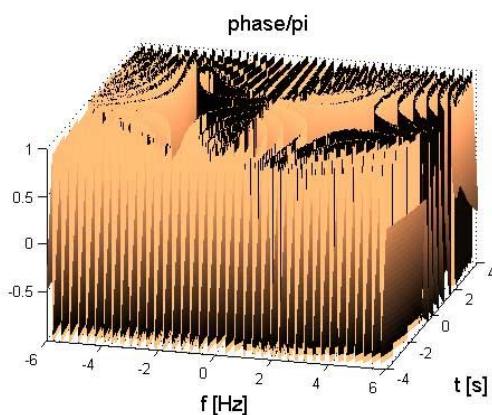
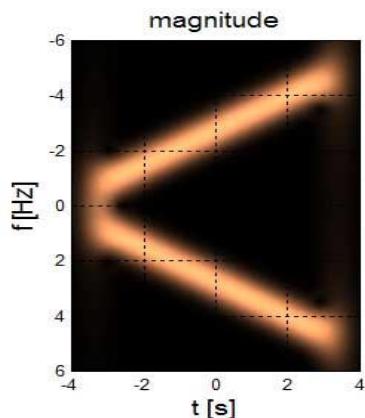
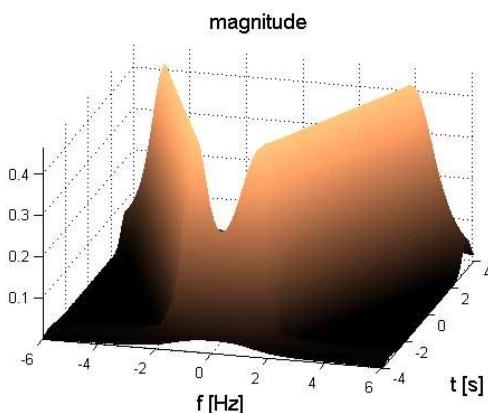
Przykładowy sygnał

Transformacja Gabora

$$X^G(f, t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot w(\tau - t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} d\tau$$

$$X^G(f, t) = CFT_{\tau \rightarrow f}[x(\tau) \cdot w(\tau - t)]$$

$$x(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} X^G(f, t) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

$$x(t) = CFT_{f \rightarrow t}^{-1}[X^G(f, t)]$$

Transformacja Gabora - zmiana rozdzielczości

$$X^G(f, t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot w_a(\tau - t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} d\tau$$

$$w_a(t) = \frac{1}{a} \cdot w\left(\frac{t}{a}\right)$$

$$a > 0$$

$$w(t) = e^{-\pi \cdot t^2}$$

Nadal zachodzi:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} w_a(t) dt = 1$$

$$w_a(t) = \frac{1}{a} \cdot e^{-\frac{\pi \cdot t^2}{a^2}}$$

$$x\left(\frac{t}{a}\right) \quad \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \quad |a| \cdot X(a \cdot f)$$

Do dziedziny transformaty Gabora można zatem dołożyć trzecią zmienną:

$$X^G(f, t, a) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot w_a(\tau - t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} d\tau$$

Lokalna (krótko-czasowa) Ciągła Transformacja Fouriera (ang. ST-CFT lub: STFT)

Przyjmujemy okno $w(t)$ - jest to zazwyczaj parzysta funkcja rzeczywista, a wtedy:

$$X^W(f, t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot w(\tau - t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} d\tau$$

... ponownie widać ogromną nadmiarowość!

Transformata CFT iloczynu sygnałów to splot ich transformat w dziedzinie f :

$$X^W(f, t) = X(f) * [W(f) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t}]$$

Zatem z def. splotu:

$$X^W(f, t) = \int_{-\infty}^{+\infty} X(v + f) \cdot W(v) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot v \cdot t} dv$$

**$W(f)$ – parzyste,
zatem możemy
podstawić
 $-v$ zamiast v**

A jest to przecież ICFT z iloczynu transformat (z dziedziny v do t), zatem:

$$X^W(f, t) = [x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t}] * w(t)$$

Analogicznie dla transformacji Gabora, bo jest to przypadek szczególny tych rozważań.

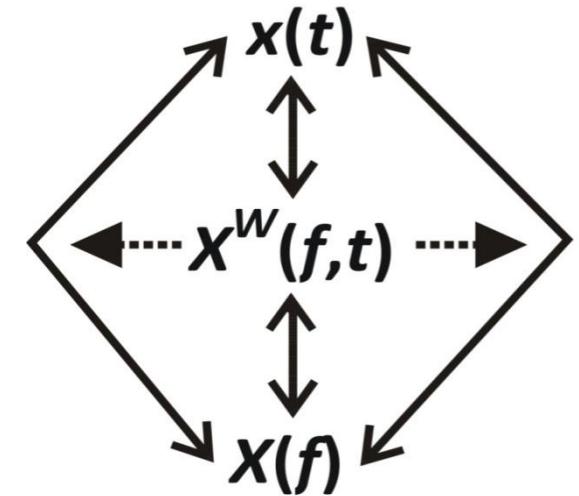
Lokalna (krótko-czasowa) Ciągła Transformacja Fouriera (ang. ST-CFT lub w skrócie: STFT)

$$X^W(f, t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot w(t - \tau) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot \tau} d\tau$$

$$X^W(f, t) = \int_{-\infty}^{+\infty} X(v + f) \cdot W(v) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot v \cdot t} dv$$

lub (z przemiennością splotu):

$$X^W(f, t) = e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} X(v) \cdot W(v - f) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot v \cdot t} dv$$

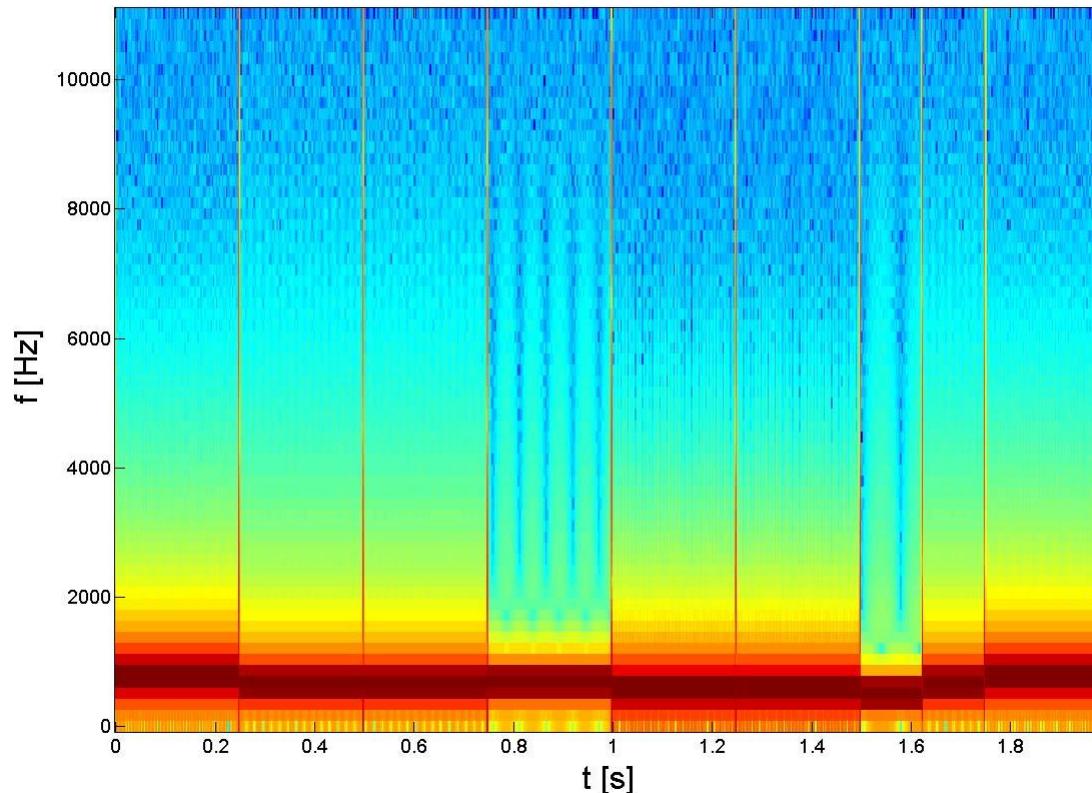
Transformacja odwrotna:

$$x(t) = \frac{1}{w(0)} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} X^W(f, t) \cdot e^{+j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

$$X(f) = \frac{1}{W(0)} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} X^W(f, t) dt$$

Lokalna analiza częstotliwościowa

Przykład dla prostej melodii (wykres pokazuje tylko moduł)

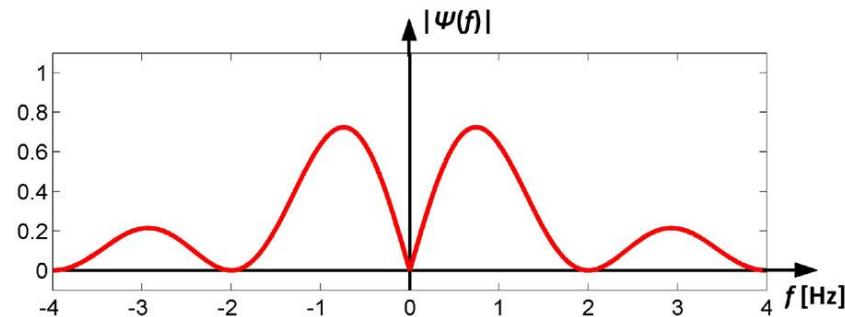
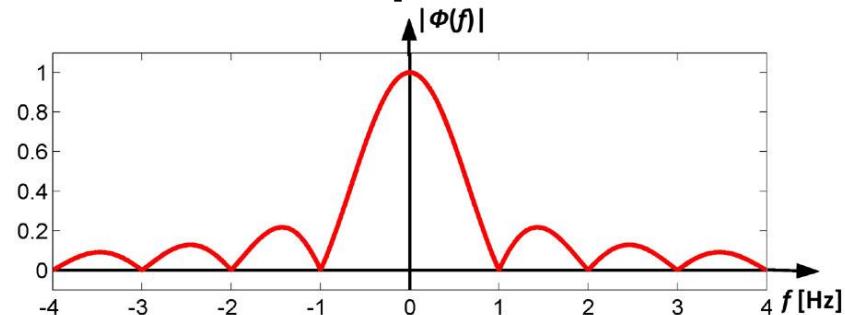
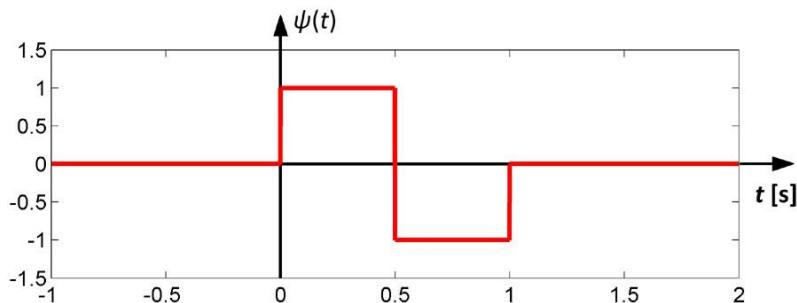
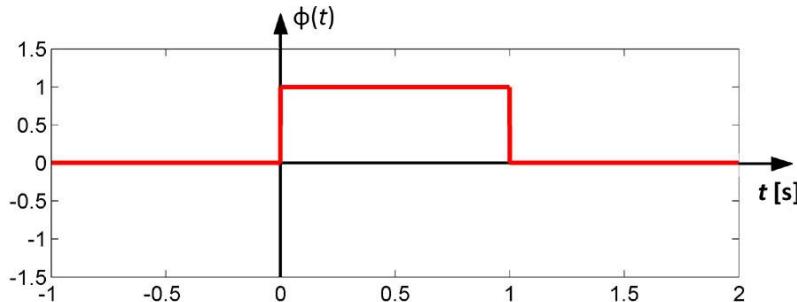

Uwaga - wykres powstał dla danych wynikowych „nieco” zdyskretyzowanych.

Transformacja falkowa

AGH

Baza Haara, funkcja skalująca i falka oraz ich widma amplitudowe:

$$h_\phi(t) = \phi(-t) \Rightarrow H_\phi(f) = \Phi(-f) = \overline{\Phi(f)}$$

$$\Phi(f) = \text{sinc}(\pi \cdot f) \cdot e^{-j \cdot \pi \cdot f}$$

$$h_\psi(t) = \psi(-t) \Rightarrow H_\psi(f) = \Psi(-f) = \overline{\Psi(f)}$$

$$\Psi(f) = j \cdot \pi \cdot f \cdot \frac{1}{2} \cdot \text{sinc}^2\left(\frac{1}{2} \cdot \pi \cdot f\right) \cdot e^{-j \cdot \pi \cdot f}$$

Transformacja falkowa (ciągła)

(ang. CWT: Continuous Wavelet Transform)

Przyjmujemy filtr o zerowej wartości średniej, pasmowo-przepustowy:

$$h_\psi(t) \in L^2(\mathbf{R})$$

$$H_\psi(0) = 0 \Leftrightarrow \int_{-\infty}^{+\infty} h_\psi(t) dt = 0$$

Transformacja w przód:

$$\tilde{x}_\psi(a, t) = \frac{1}{\sqrt{a}} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot h_\psi\left(\frac{t-\tau}{a}\right) d\tau \quad x(t) \in L^2(\mathbf{R}); \quad a \in \mathbf{R}_+$$

Transformacja odwrotna:

$$x(t) = \frac{1}{c_\psi} \cdot \int_0^{+\infty} \frac{1}{a^2 \cdot \sqrt{a}} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \tilde{x}_\psi(a, \tau) \cdot \psi\left(\frac{t-\tau}{a}\right) d\tau da$$

$$\psi(t) = h_\psi(-t)$$

Przy czym (co daje dodatkowy warunek dla filtra):

$$c_\psi = 2 \cdot \int_0^{+\infty} \frac{|H_\psi(f)|^2}{f} df < \infty$$

lub

$$c_\psi = 2 \cdot \int_0^{+\infty} \frac{|\Psi(f)|^2}{f} df < \infty$$

Transformacja falkowa (ciągła)

Interpretacja splotowa:

$$\tilde{x}_\psi(a, t) = \frac{1}{\sqrt{a}} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot h_\psi\left(\frac{t-\tau}{a}\right) d\tau$$

$$\tilde{x}_\psi(a, t) = \frac{1}{\sqrt{a}} \cdot x(t) * h_\psi\left(\frac{t}{a}\right)$$

filtr analizujący

$$x(t) = \frac{1}{c_\psi} \cdot \int_0^{+\infty} \frac{1}{a^2 \cdot \sqrt{a}} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \tilde{x}_\psi(a, \tau) \cdot \psi\left(\frac{t-\tau}{a}\right) d\tau da$$

$$x(t) = \frac{1}{c_\psi} \cdot \int_0^{+\infty} \frac{1}{a^2 \cdot \sqrt{a}} \cdot \left[\tilde{x}_\psi(a, t) * \psi\left(\frac{t}{a}\right) \right] da$$

$$\psi(t) = h_\psi(-t)$$

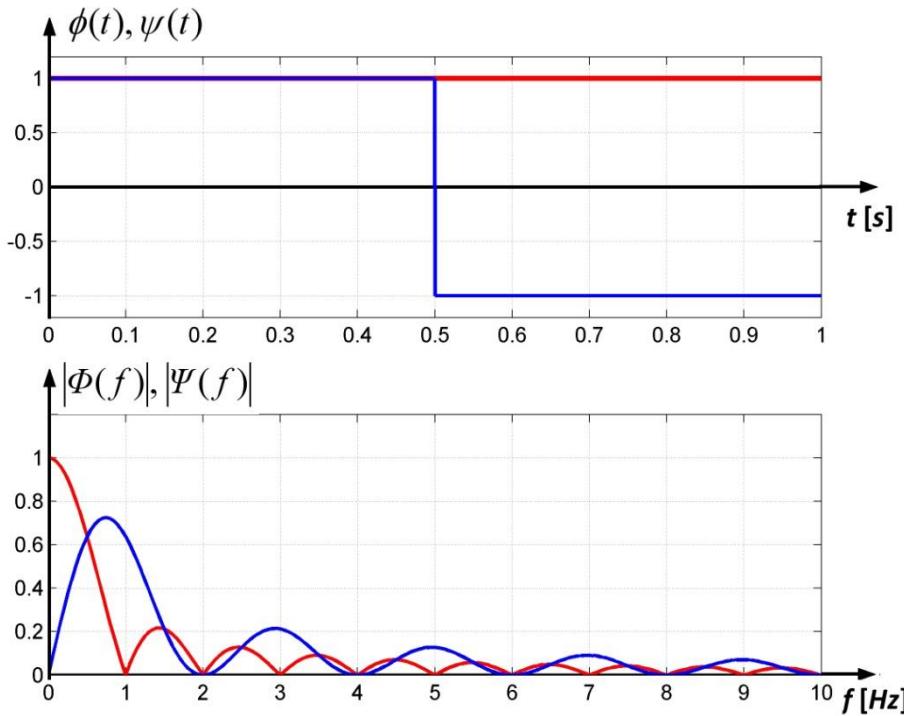
filtr odtwarzający

... widać ogólną nadmiarowość!

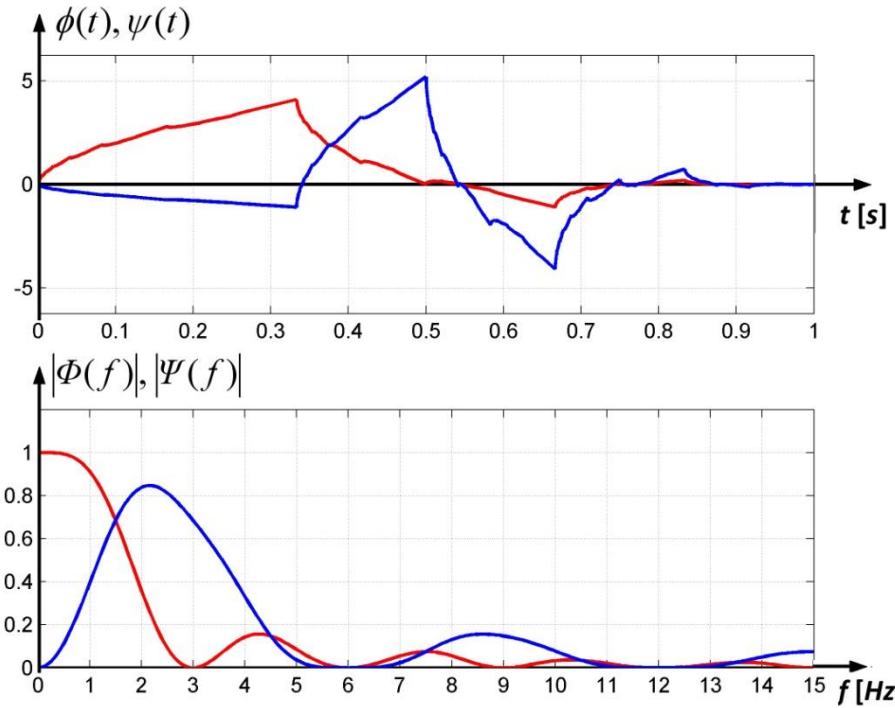
Zatem funkcja skalująca nie jest do niczego potrzebna (?)

Funkcje falkowe (falki) i funkcje skalujące

**Dla falki Haara
(falka 1. wg I.Daubeshies):**

Dla falki 2. wg I.Daubechies:

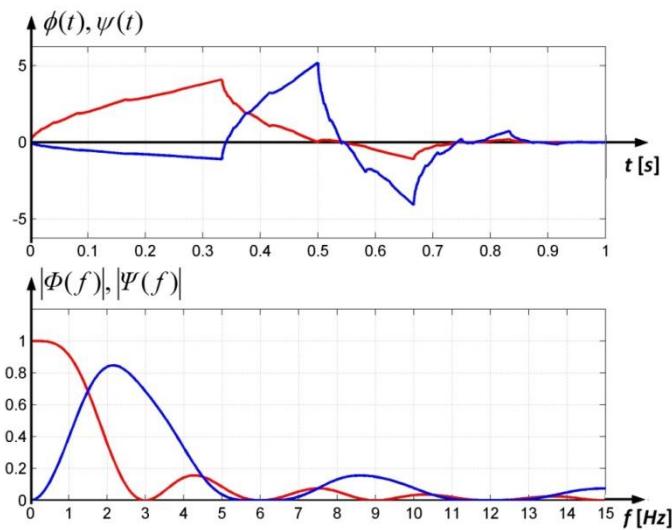
Jest wiele różnych falek (i odpowiednich dla nich funkcji skalujących). 15

Funkcje falkowe (falki) i funkcje skalujące

Powtórzmy:

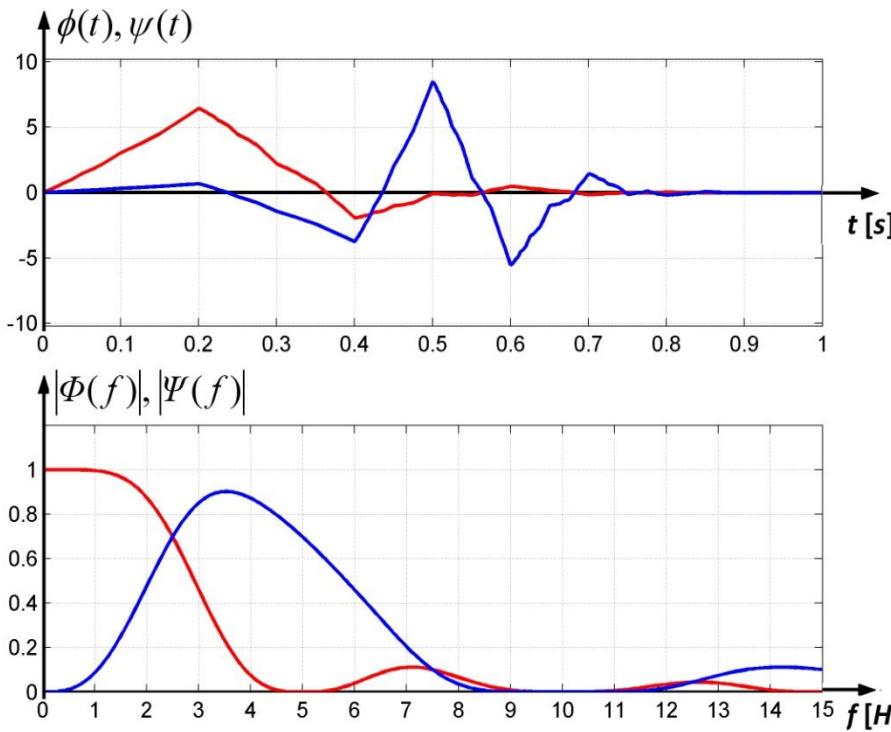
funkcja skalująca $\Leftrightarrow$ filtr dolnoprzepustowy

funkcja falkowa $\Leftrightarrow$ filtr pasmowo-przepustowy

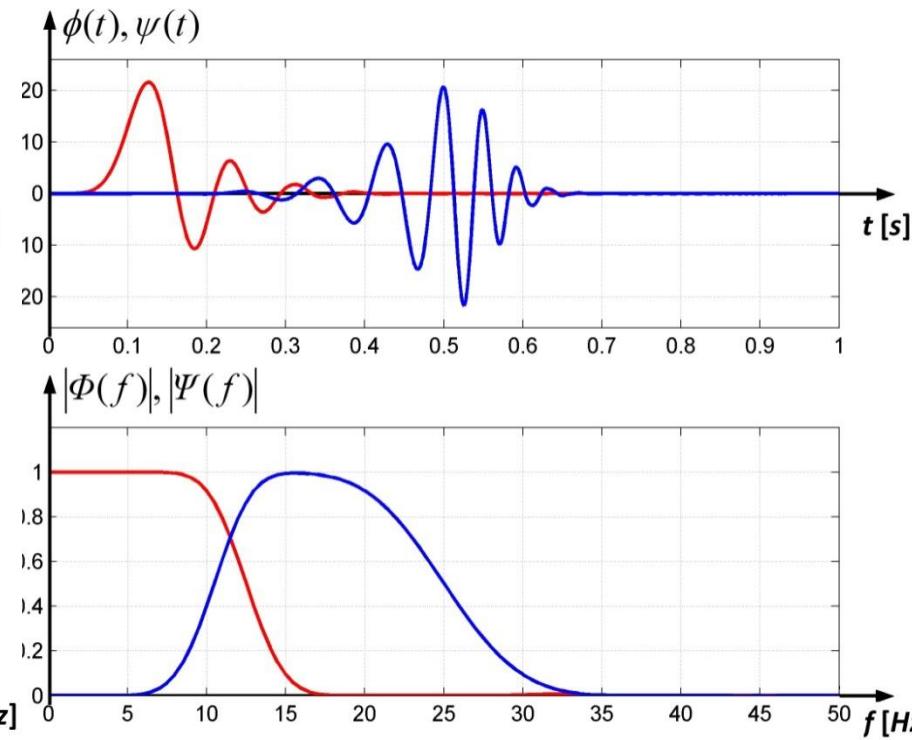

Funkcje falkowe (falki) i funkcje skalujące

Dla falki 3. wg I.Daubechies:

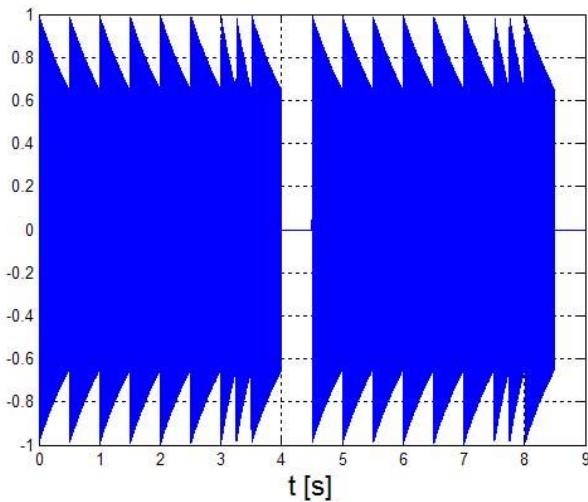

Dla falki 12. wg I.Daubechies:

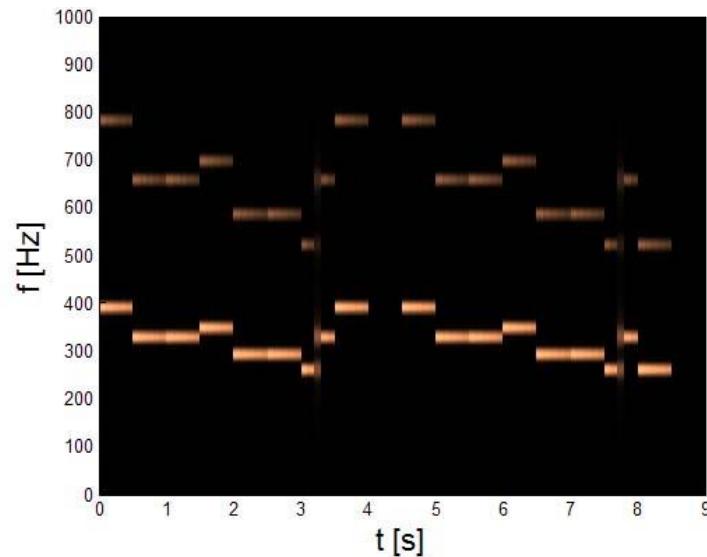
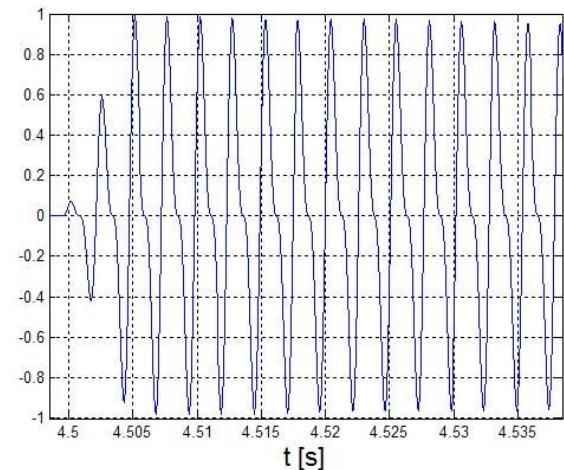

Jest wiele różnych falek (i odpowiednich dla nich funkcji skalujących). 17

Przykład: sygnał i transformata STFT, z oknem Hanna

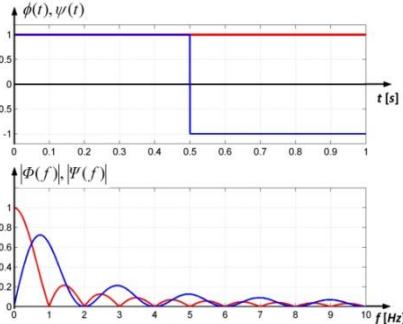
Sygnal – „melodyjka”

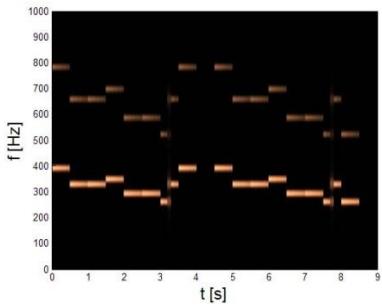

AGH

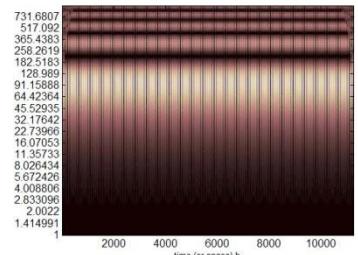
Falka nr 1, test cosinusoidy

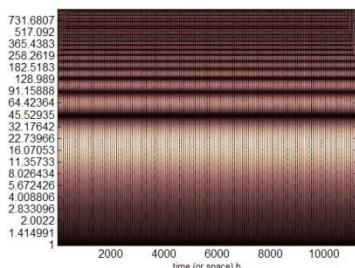
STFT

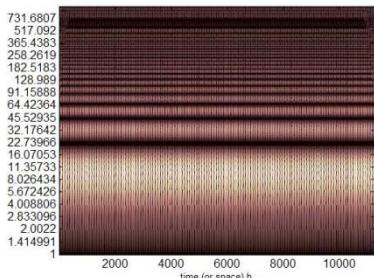
100Hz

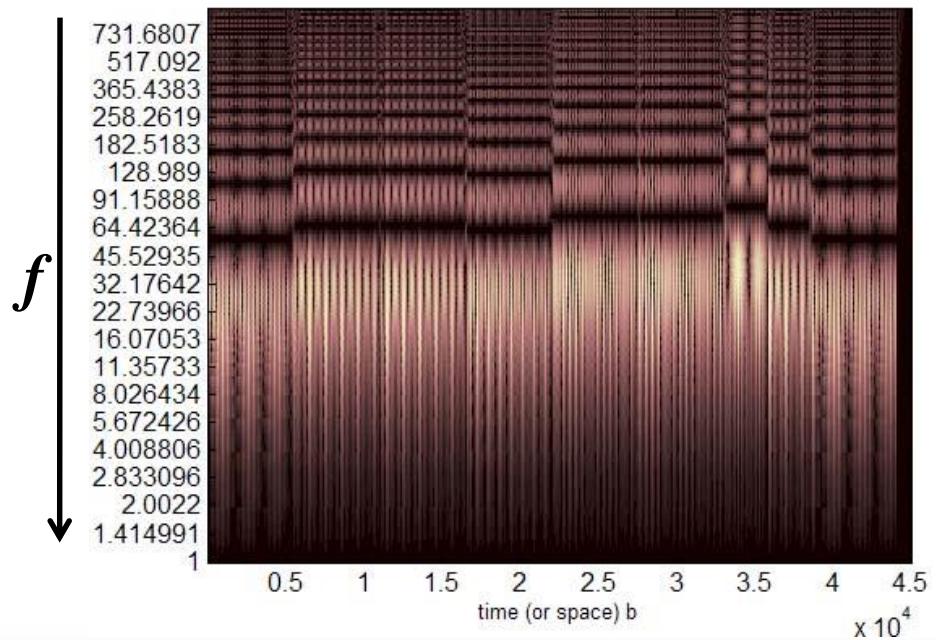
500Hz

1000Hz

a

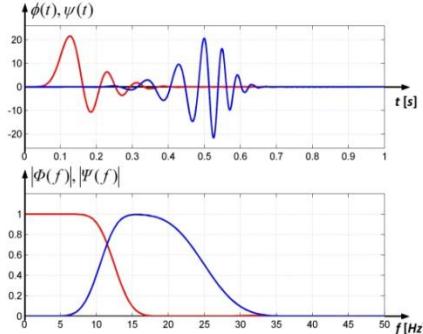

... i wynik dla naszej melodii.

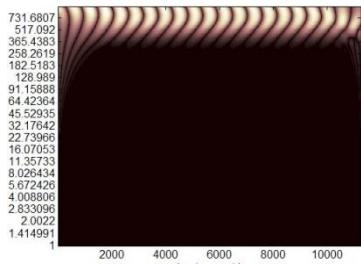

AGH

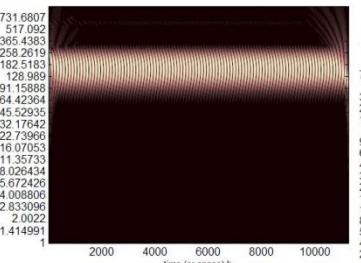
Falka nr 12, test cosinusoidy

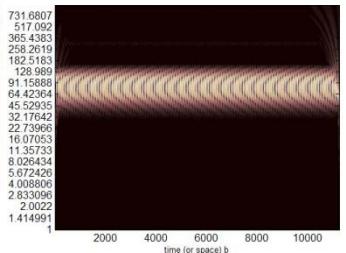
10Hz

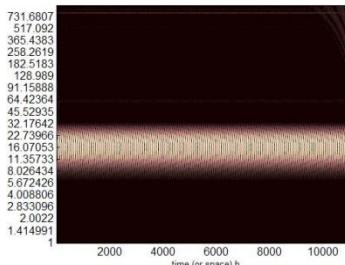
50Hz

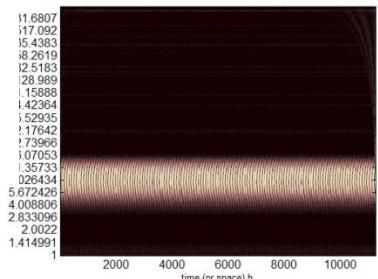
100Hz

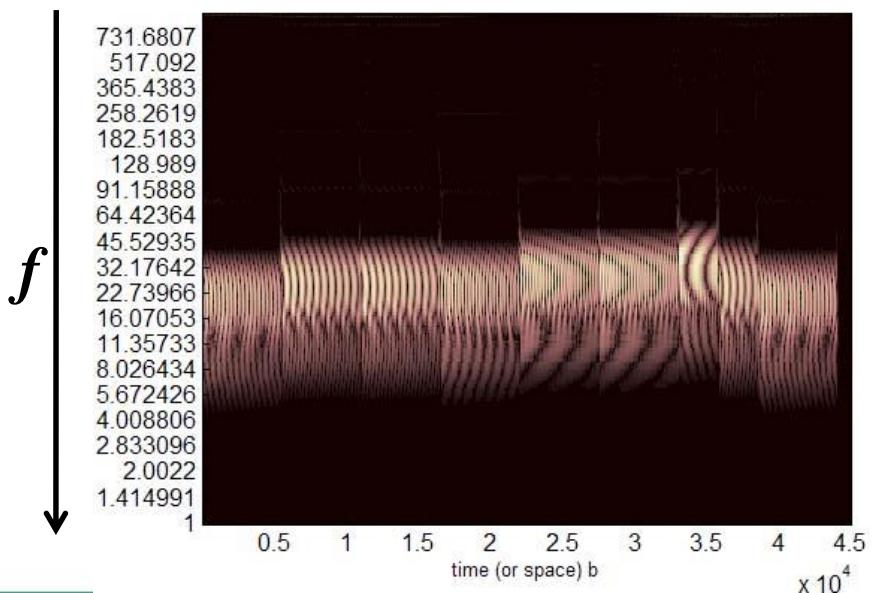
500Hz

1000Hz

a

... i wynik dla naszej melodii.

Wybrane funkcje (wybrane wartości skali)

AGH

Wybieramy ciąg filtrów (falek) na różnych poziomach k :

$$\psi_k(t) = \frac{1}{\sqrt{a_k}} \cdot \psi\left(\frac{t}{a_k}\right) : a_k = 2^k$$
$$k \in \mathbf{Z}$$

czyli:

$$\psi_k(t) = 2^{\frac{-k}{2}} \cdot \psi(2^{-k} \cdot t)$$
$$k \in \mathbf{Z}$$

$$h_\psi(t) = \psi(-t) \Rightarrow H_\psi(f) = \Psi(-f) = \overline{\Psi(f)}$$

Analogicznie możemy utworzyć ciąg funkcji skalujących:

$$\varphi_k(t) = \frac{1}{\sqrt{a_k}} \cdot \varphi\left(\frac{t}{a_k}\right) : a_k = 2^k$$
$$k \in \mathbf{Z}$$

czyli:

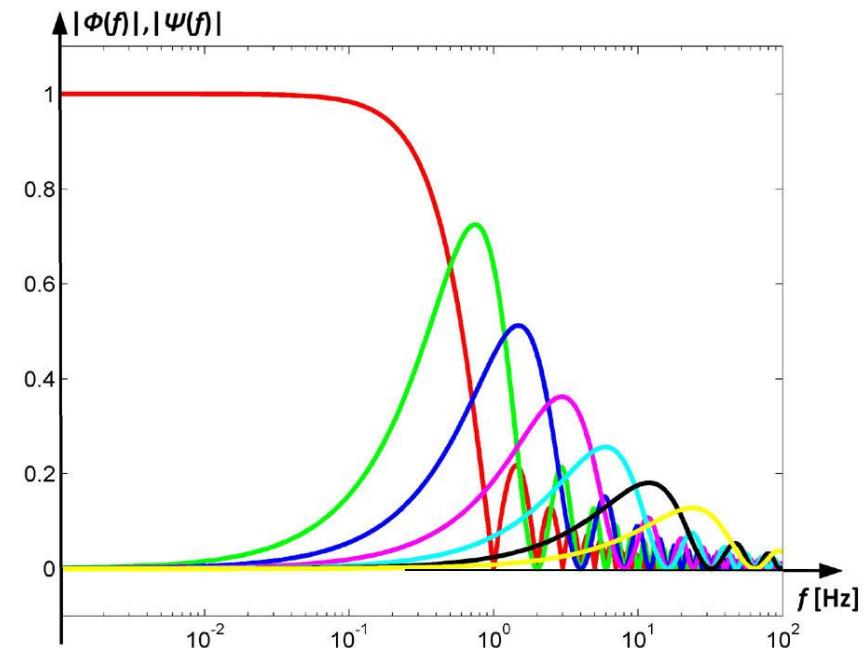
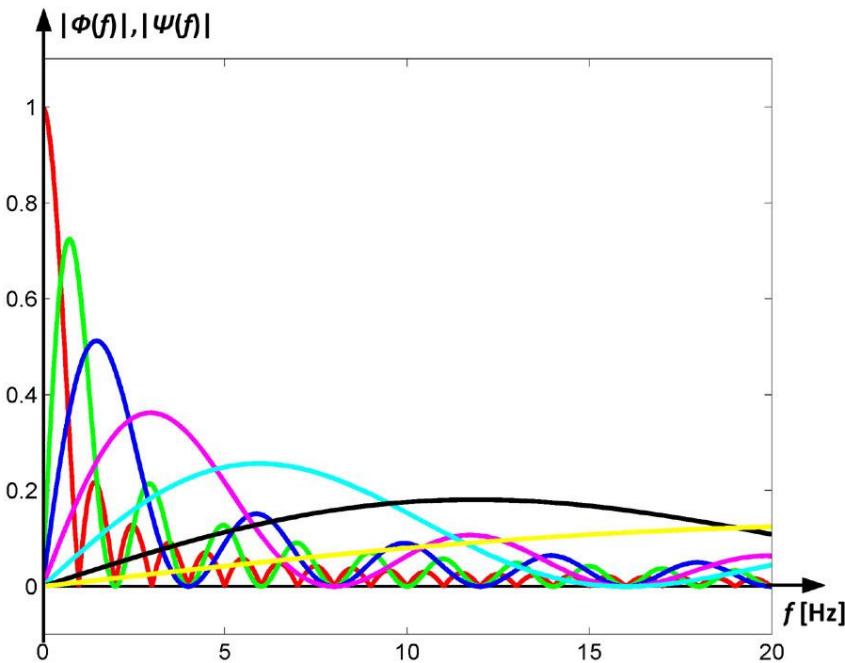
$$\varphi_k(t) = 2^{\frac{-k}{2}} \cdot \varphi(2^{-k} \cdot t)$$
$$k \in \mathbf{Z}$$

$$h_\varphi(t) = \varphi(-t) \Rightarrow H_\varphi(f) = \Phi(-f) = \overline{\Phi(f)}$$

Falki (i funkcje skalujące) są unormowane w dziedzinie czasu.

Widma amplitudowe ciągu funkcji (filtrów)

Dla ciągu falek Haara (Daubechies nr 1) i jednej funkcji skalującej:

Funkcja skalująca dla $k=0$, a następnie ciąg falek dla kolejnych k , liczących „w dół”, czyli: 0, -1, -2, -3, -4, ...

Widać, że w tym przypadku nie można „ładnie” podzielić przedziałów częstotliwości, za to funkcje (filtry) są bardzo proste.

Wybrane funkcje (wybrane wartości skali) - wersja bez normalizacji

Wybieramy ciąg filtrów (falek) na różnych poziomach k :

$$\psi_k(t) = \frac{\sqrt{2}}{a_k} \cdot \psi\left(\frac{t}{a_k}\right) : a_k = 2^k$$

$$k \in \mathbf{Z}$$

czyli:

$$\psi_k(t) = \frac{\sqrt{2}}{2^k} \cdot \psi(2^{-k} \cdot t)$$

$$k \in \mathbf{Z}$$

$$h_\psi(t) = \psi(-t) \Rightarrow H_\psi(f) = \Psi(-f) = \overline{\Psi(f)}$$

Analogicznie możemy utworzyć ciąg funkcji skalujących:

$$\varphi_k(t) = \frac{\sqrt{2}}{a_k} \cdot \varphi\left(\frac{t}{a_k}\right) : a_k = 2^k$$

$$k \in \mathbf{Z}$$

czyli:

$$\varphi_k(t) = \frac{\sqrt{2}}{2^k} \cdot \varphi(2^{-k} \cdot t)$$

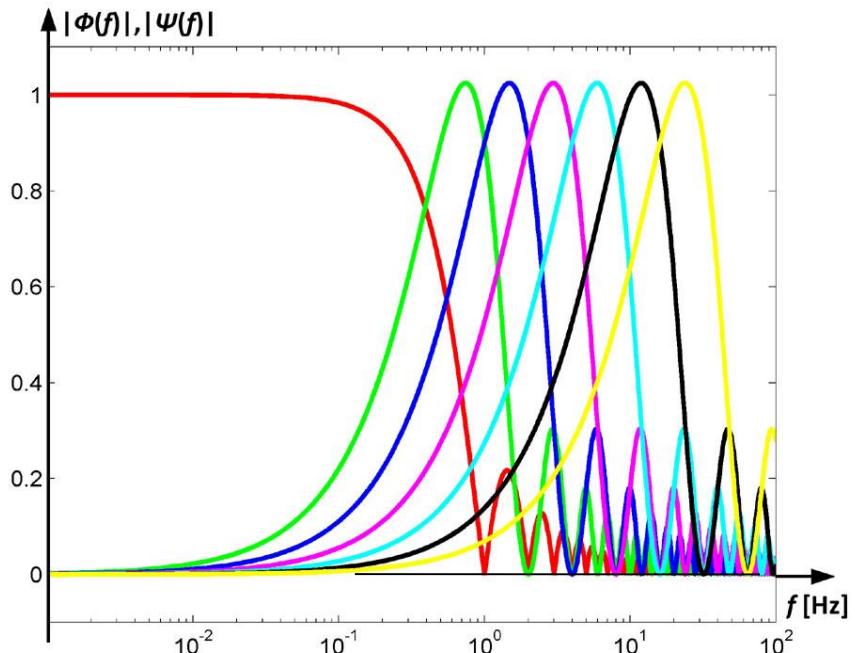
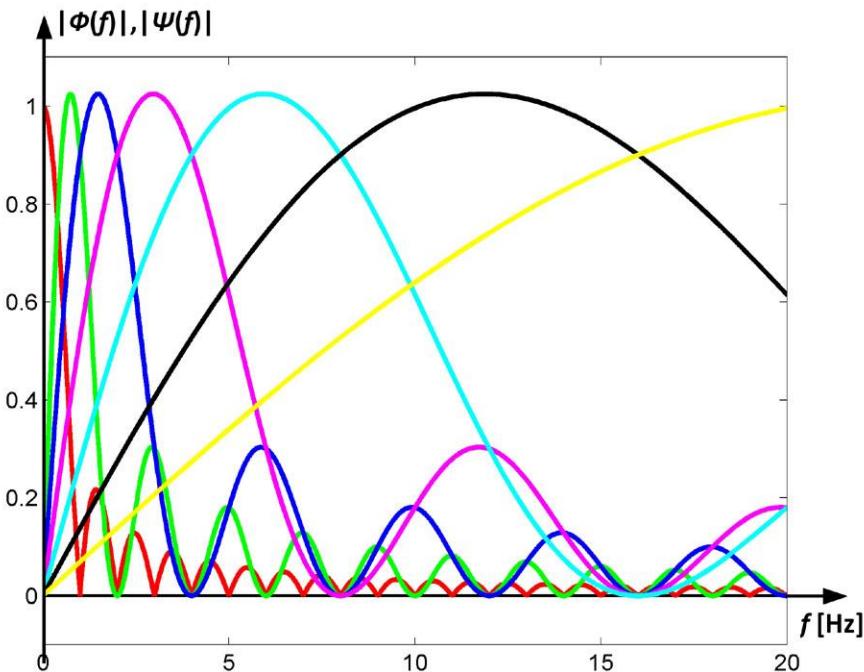
$$k \in \mathbf{Z}$$

$$h_\varphi(t) = \varphi(-t) \Rightarrow H_\varphi(f) = \Phi(-f) = \overline{\Phi(f)}$$

Falki i funkcje skalujące **nie są** już unormowane w dziedzinie czasu.

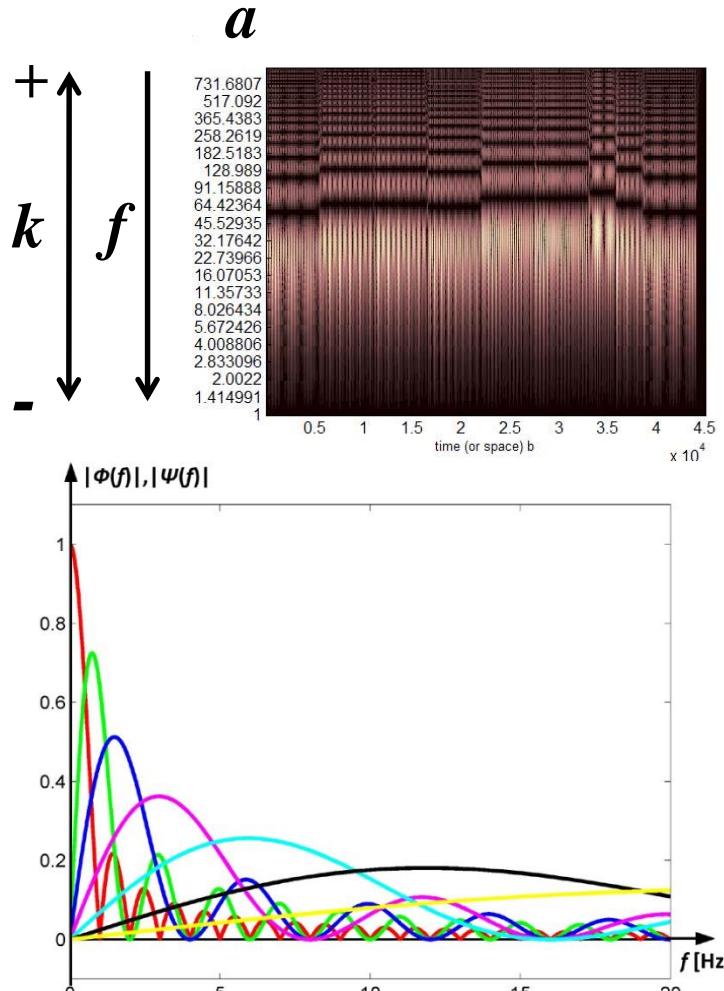
Widma amplitudowe ciągu funkcji (filtrów)

Zmodyfikowany ciąg falek Haara (nieunormowanych) i funkcja skalująca:

Funkcja skalująca dla $k=0$, a następnie ciąg falek dla kolejnych (licząc „w dół”) k , czyli: 0, -1, -2, -3, -4, ...

Relacje między parametrami falek

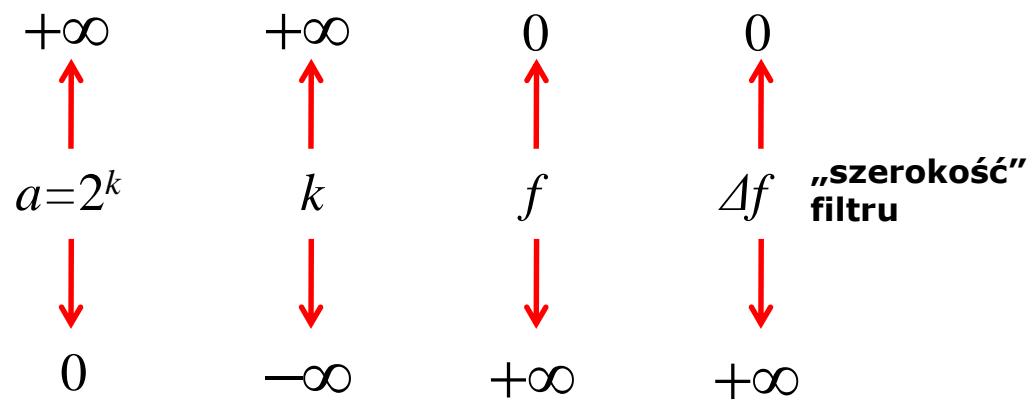
$$\psi_k(t) = \frac{1}{\sqrt{a_k}} \cdot \psi\left(\frac{t}{a_k}\right) : a_k = 2^k$$

$$k \in \mathbf{Z}$$

Czyli zapisując wprost:

$$\psi_k(t) = 2^{\frac{-k}{2}} \cdot \psi(2^{-k} \cdot t)$$

$$k \in \mathbf{Z}$$

Analogicznie dla funkcji skalujacych.

Podział diadyczny

AGH

W ten sposób możemy utworzyć bazę falkową na różnych poziomach k :

$$\psi_{k,n}(t) = 2^{\frac{-k}{2}} \cdot \psi\left(2^{-k} \cdot t - n\right)$$
$$k \in \mathbf{Z}, n \in \mathbf{Z}$$

$$\psi_{k,n}(t) = 2^{\frac{-k}{2}} \cdot \psi\left(2^{-k} \cdot (t - n \cdot \Delta t)\right) : \Delta t = 2^k$$
$$k \in \mathbf{Z}, n \in \mathbf{Z}$$

Analogicznie możemy utworzyć układ funkcji skalujących (to także jest baza) na różnych poziomach k :

$$\varphi_{k,n}(t) = 2^{\frac{-k}{2}} \cdot \varphi\left(2^{-k} \cdot t - n\right)$$
$$k \in \mathbf{Z}, n \in \mathbf{Z}$$

AGH

(Pod)przestrzeń sygnałów

Baza falkowa:

$$\psi_{k,n}(t) = 2^{\frac{-k}{2}} \cdot \psi(2^{-k} \cdot t - n)$$
$$k \in \mathbf{Z}, n \in \mathbf{Z}$$

generuje (pod)przestrzeń W_k

Baza funkcji skalujących:

$$\varphi_{k,n}(t) = 2^{\frac{-k}{2}} \cdot \varphi(2^{-k} \cdot t - n)$$
$$k \in \mathbf{Z}, n \in \mathbf{Z}$$

generuje (pod)przestrzeń V_k

Przy czym zachodzi następująca zależność dla sumowania się (pod)przestrzeni:

$$\dots \rightarrow V_{-3} \rightarrow V_{-2} \rightarrow V_{-1} \rightarrow V_0 \rightarrow V_{+1} \rightarrow V_{+2} \rightarrow \dots$$
$$\downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow$$
$$W_{-2} \quad W_{-1} \quad W_0 \quad W_{+1} \quad W_{+2} \quad W_{+3}$$

Ogólnie:

$$V_{k-1} = V_k \oplus W_k$$

ponieważ:

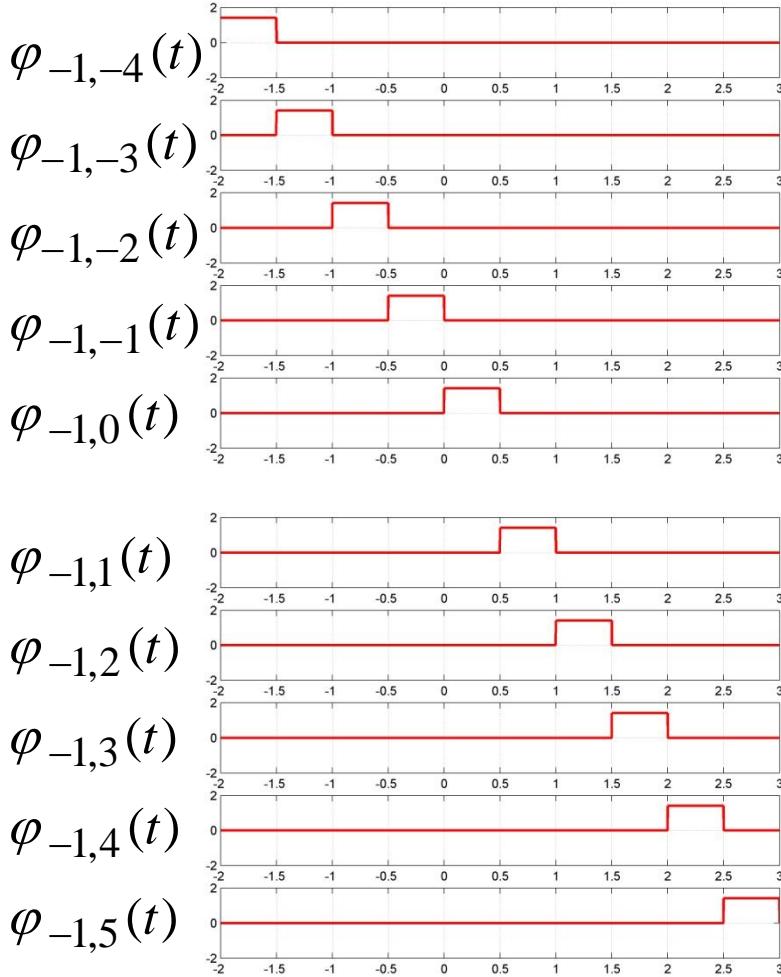
$$V_k \perp W_k$$

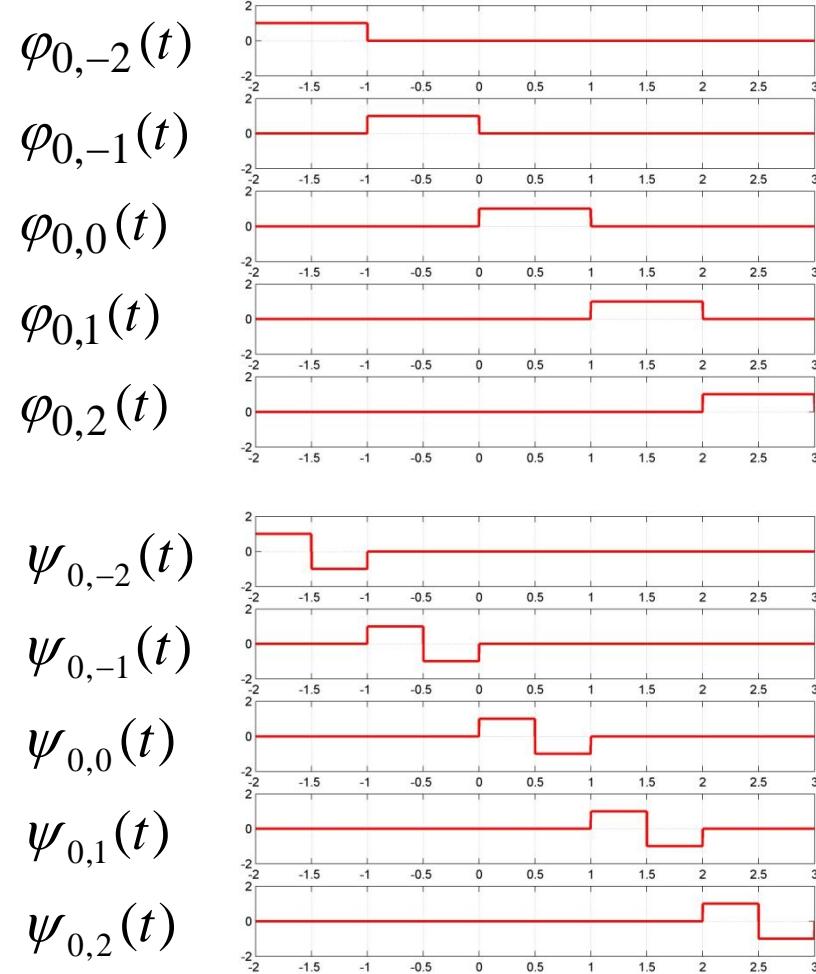
Baza falkowa

AGH

Przykład dla falek Haara Fragment bazy dla V_{-1} :

Fragmenty baz dla V_0 i W_0 :

Transformacja falkowa (WT) (ciągły sygnał, dyskretna transformata)

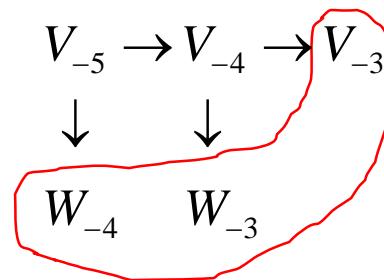
Ogólnie:

$$\dots \rightarrow V_{-3} \rightarrow V_{-2} \rightarrow V_{-1} \rightarrow V_0 \rightarrow V_1 \rightarrow V_2 \rightarrow \dots$$

$$\downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow$$

$$W_{-2} \quad W_{-1} \quad W_0 \quad W_1 \quad W_2 \quad W_3$$

Przykładowo:

$$x(t) = (\sqrt{2})^4 \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} w_{-4,n} \cdot \psi(16 \cdot t - n) + (\sqrt{2})^3 \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} w_{-3,n} \cdot \psi(8 \cdot t - n) + (\sqrt{2})^3 \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} v_{-3,n} \cdot \varphi(8 \cdot t - n)$$

$$\downarrow \in \quad \downarrow \in \quad \downarrow \in \quad \downarrow \in$$

$$V_{-5} \quad W_{-4} \quad W_{-3} \quad V_{-3}$$

Kolejne elementy powyższej sumy to sygnały wzajemnie ortogonalne.

Transformata, to w tym przypadku zestaw współczynników:

$$v_{-3,n}, \quad w_{-3,n}, \quad w_{-4,n} : n \in \mathbb{Z}$$

AGH

Moc i energia sygnału

Moc chwilowa wydzielana na oporze R :

$$P(t) = \frac{U^2(t)}{R}$$

Jeżeli przyjmiemy:

$$R = 1\Omega$$

$$x(t) = U(t)$$

To możemy mówić o mocy (chwilowej) i energii sygnału na odcinku T :

$$P_x(t) = |x(t)|^2 \quad E_x(t_0, t_0 + T) = \int_{t_0}^{t_0+T} P_x(t) dt = \int_{t_0}^{t_0+T} |x(t)|^2 dt$$

Całkowita energia sygnału:

$$E_x = \int_{-\infty}^{+\infty} P_x(t) dt = \int_{-\infty}^{+\infty} |x(t)|^2 dt$$

Moc średnia sygnału (uśrednienie po czasie)

Dla sygnału o skończonym czasie trwania moc średnia jest następująca:

$$\mathbf{P}_x = \frac{1}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0+T} |x(t)|^2 dt \quad \text{gdy } x(t) = 0 \quad \text{dla } t \notin [t_0, t_0 + T]$$

Uwaga – uśrednianie jest tutaj tylko po odcinku T .

Dla sygnału okresowego ze wzorcem x_0 , określonym na okresie T :

$$\mathbf{P}_x = \frac{1}{T} \cdot \int_{-\frac{T}{2}}^{+\frac{T}{2}} |x(t)|^2 dt = \frac{1}{T} \cdot \int_{-\frac{T}{2}}^{+\frac{T}{2}} |x_0(t)|^2 dt$$

...z wykorzystaniem współczynników szeregu Fouriera:

$$\mathbf{P}_x = \frac{1}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0+T} |x(t)|^2 dt = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} |c_n|^2$$

...a co gdy sygnał nie jest okresowy?

$$\mathbf{P}_x = \lim_{T \rightarrow \infty} \frac{1}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0+T} |x(t)|^2 dt$$

Co jednak może nie dać skońzonego wyniku...

Widmowa gęstość mocy

AGH

Dla sygnału okresowego $x(t)$ ze wzorcem okresu $x_0(t)$:

(gdy $x_0(t)$ jest określone jedynie na okresie T)

$$X_0(f) = \int_{-T/2}^{+T/2} x_0(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt = \int_{-T/2}^{+T/2} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

z tw. Parsevala (o zachowaniu energii przez CFT):

$$\int_{-T/2}^{+T/2} |x(t)|^2 dt = \int_{-\infty}^{+\infty} |X_0(f)|^2 df$$

$$P_x(f) = \frac{1}{T} |X_0(f)|^2 \quad \left[\frac{W}{Hz} \right]$$

$$P_x(f) = \frac{1}{T} \cdot \left(\text{Re}^2[X_0(f)] + \text{Im}^2[X_0(f)] \right) = \frac{1}{T} \cdot X_0(f) \cdot \overline{X_0(f)} \quad \left[\frac{W}{Hz} \right]$$

Dla dowolnego sygnału $x(t)$:

$$X_T(f) = \int_{-T/2}^{+T/2} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

$$\int_{-T/2}^{+T/2} |x(t)|^2 dt = \int_{-\infty}^{+\infty} |X_T(f)|^2 df$$

$$P_x(f) = \lim_{T \rightarrow \infty} \frac{1}{T} |X_T(f)|^2 \quad \left[\frac{W}{Hz} \right]$$

O ile ten wynik jest skończony...

Moc średnia:

$$\mathbf{P}_x = \int_{-\infty}^{+\infty} P_x(f) df$$

AGH

Widmowa gęstość mocy

Zestawienie wzorów:

Okresowy sygnał:

$$P_x(f) = \frac{1}{T} |X_0(f)|^2 \quad \left[\frac{W}{Hz} \right]$$

Dowolny sygnał:

$$P_x(f) = \lim_{T \rightarrow \infty} \frac{1}{T} |X_T(f)|^2 \quad \left[\frac{W}{Hz} \right]$$

$$P_x(\omega) = \frac{1}{T} |X_0(\omega)|^2 \quad \left[\frac{W}{rad/s} \right]$$

$$P_x(\omega) = \lim_{T \rightarrow \infty} \frac{1}{T} |X_T(\omega)|^2 \quad \left[\frac{W}{rad/s} \right]$$

Moc średnia:

$$\mathbf{P}_x = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} P_x(\omega) d\omega = \int_{-\infty}^{+\infty} P_x(f) df \quad [W]$$

AGH

Widmowa gęstość energii

$$E_x(f) = |X(f)|^2 \quad \left[\frac{J}{Hz} \right]$$

$$E_x(\omega) = |X(\omega)|^2 \quad \left[\frac{J}{rad/s} \right]$$

Energia całkowita:

$$E_x = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} E_x(\omega) d\omega = \int_{-\infty}^{+\infty} E_x(f) df \quad [J]$$

AGH

Proces losowy (stochastyczny)

$$\hat{x}(t) : p_t(x)$$

funkcja rozkładu gęstości prawdopodobieństwa dla zmiennej losowej ciągłej
(lub prawdopodobieństwo - dla zmiennej losowej dyskretnej)

zależy od dwóch zmiennych:
 x – wartości zmiennej losowej;
 t – chwili czasu.

$$\int_{-\infty}^{+\infty} p_t(x) dx = 1$$

Sygnał powstaje jako k -ta realizacja procesu losowego:

$$\hat{x}(t)|_k = x(t)$$

Przykłady: sygnał stały, sygnał okresowy, sygnał fluktuacyjny.

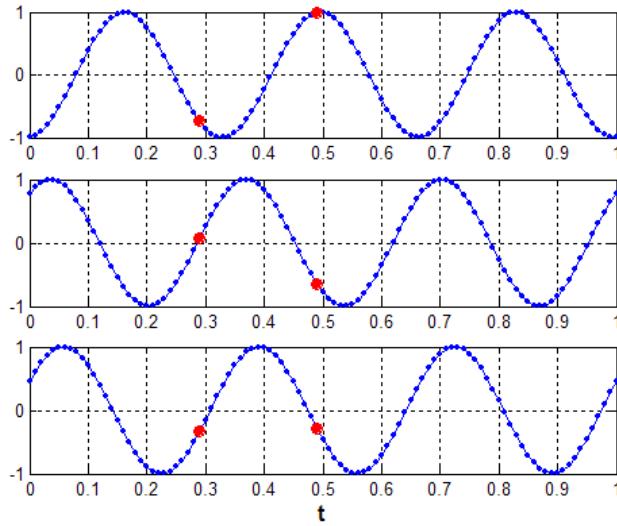
**W części dotyczącej procesów losowych zakładamy,
że proces jest rzeczywisty (tzn. o zerowej części urojonej),
chyba że będzie określone inaczej.**

Przykład: okresowy sygnał losowy

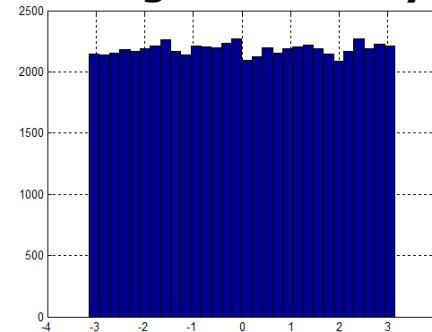
$$\hat{x}(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t - \hat{\phi}_0)$$

$$\hat{\phi}_0 \in [-\pi, \pi)$$

Trzy realizacje procesu

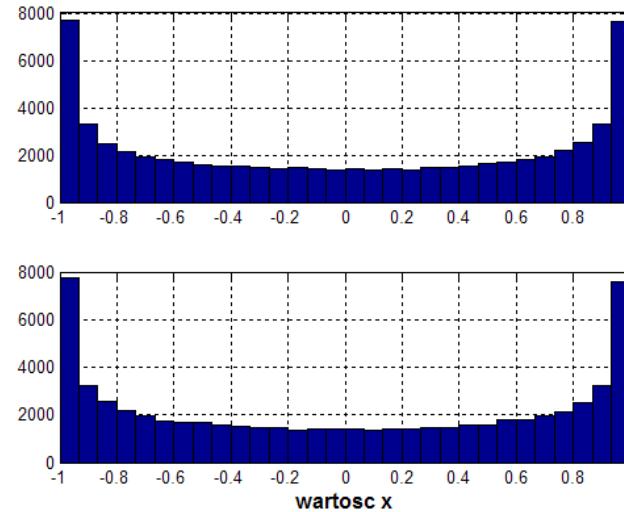

Histogram dla fazy


```
N=2^16;
p=rand(1,N)*2*pi-pi;
...
x=cos(2*pi*f0*t-p(n));
```

Rozkłady (histogramy) dla dwóch przykładowych punktów t

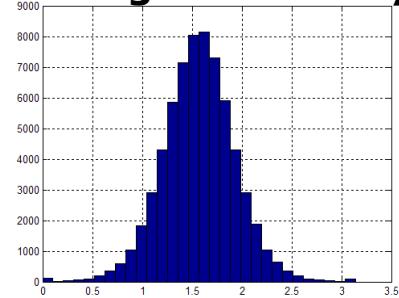

Inny przykład (nr 2)

$$\hat{x}(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t - \phi_0)$$

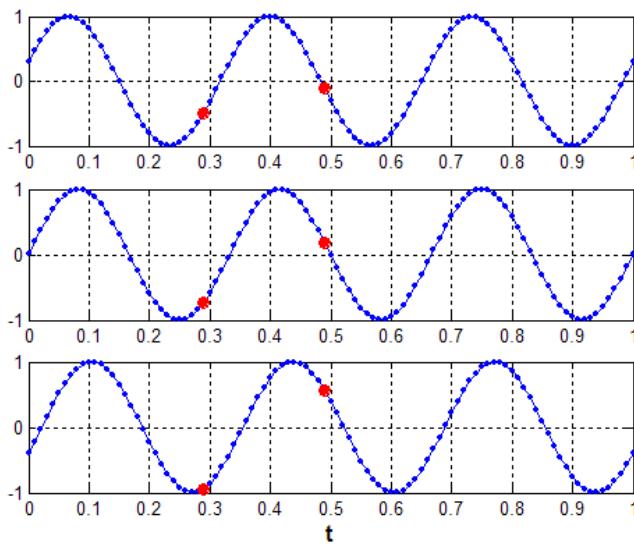
$$\phi_0 \in [0, \pi)$$

Histogram dla fazy

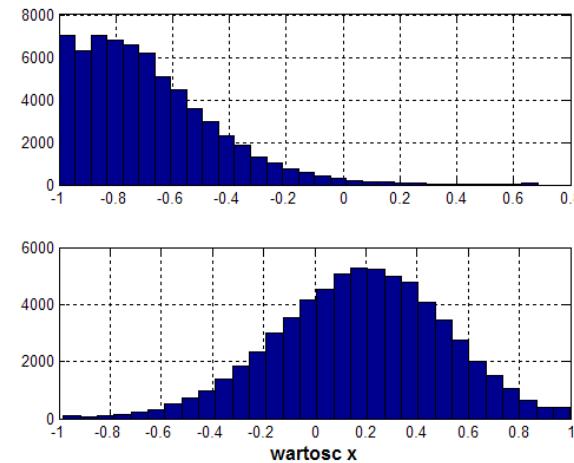


```
q=randn(1,N)/3; q(q>1)=1;
q(q<-1)=-1; p=acos(q);
...
x=cos(2*pi*f0*t-p(n));
```

Trzy realizacje procesu

Rozkłady (histogramy) dla dwóch przykładowych punktów t

AGH

Rozkłady łączne dla dwóch chwil czasu

Przyjmijmy następujące oznaczenia dla wartości procesu w dwóch chwilach t :

$$x_1 = x(t_1)$$

$$x_2 = x(t_2)$$

wtedy:

$$p_{t_1, t_2}(x_1, x_2)$$

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \int_{-\infty}^{+\infty} p_{t_1, t_2}(x_1, x_2) dx_1 dx_2 = 1$$

to funkcja rozkładu gęstości prawdopodobieństwa

**– łączna dla dwóch zmiennych losowych: x_1 i x_2 ,
określona dla wartości czasu t_1 i t_2 .**

AGH

(Auto)korelacja procesu losowego

$$r_{\hat{x}}(t_1, t_2) = \int_{-\infty}^{+\infty} \int_{-\infty}^{+\infty} x_1 \cdot x_2 \cdot p_{t_1, t_2}(x_1, x_2) dx_1 dx_2$$

$$\boxed{\begin{aligned}x_1 &= x(t_1) \\x_2 &= x(t_2)\end{aligned}}$$

Ogólnie dla danego procesu jest to funkcja dwóch zmiennych (t_1 i t_2).

Wartość oczekiwana:

$$E[x(t)] = \int_{-\infty}^{+\infty} x \cdot p_t(x) dx$$

Średnia: $E[x(t)] = \mu_{\hat{x}}(t)$

Wariancja:

(odchylenie standardowe do kwadratu)

$$E[(x(t) - \mu_{\hat{x}}(t))^2] = \int_{-\infty}^{+\infty} (x - \mu_{\hat{x}}(t))^2 \cdot p_t(x) dx$$

$$E[(x(t) - \mu_{\hat{x}}(t))^2] = \sigma_{\hat{x}}^2(t)$$

AGH

Procesy stacjonarne i ergodyczne

Proces jest stacjonarny, gdy wszystkie jego parametry - zarówno rozkładu, jak i wzajemne zależności - nie zależą od czasu.

Proces jest stacjonarny w szerszym (mniej restrykcyjnym) sensie, gdy jego wartość oczekiwana oraz autokorelacja (kowariancja) nie zależą od czasu.

Proces jest ergodyczny, gdy jego parametry wyznaczone z pojedynczej realizacji (zwykle nieskończonej) są takie same jak dla dowolnej chwili czasu.

Procesem stacjonarnym, ale na pewno nie ergodycznym, jest np. sygnał stały, ale o losowej wartości początkowej (można założyć dowolny rozkład).

Procesem ergodycznym może być np. sygnał sinusoidalny o równomiernym rozkładzie fazy początkowej (warto sprawdzić, czy na pewno).

Ponadto są nimi sygnały tworzone przez generatory typu rand i randn.

AGH

Proces stacjonarny w szerszym sensie

Dla procesu stacjonarnego w szerszym sensie (inaczej: słabo stacjonarnego) wartość oczekiwana (średnia chwilowa)

$$\mathbb{E}[x(t)] = \mu_{\hat{x}}(t) = \mu_{\hat{x}}$$

nie zależy od czasu.

AGH

Moc i energia procesu

Moc chwilowa procesu:

$$P_{\hat{x}}(t) = \text{E}[|x(t)|^2]$$

$$P_{\hat{x}}(t) = \sigma_{\hat{x}}^2(t) + \mu_{\hat{x}}^2(t)$$

Moc średnia procesu w czasie T :

$$P_{\hat{x}}(t_0, t_0 + T) = \frac{1}{T} \cdot \int_{t_0}^{t_0 + T} P_{\hat{x}}(t) dt$$

Energia procesu w czasie T :

$$E_{\hat{x}}(t_0, t_0 + T) = \int_{t_0}^{t_0 + T} P_{\hat{x}}(t) dt$$

Uwaga na trzy symbole: E , E oraz E .

AGH

Twierdzenie Wienera-Chinczyna

Dla procesu losowego, stacjonarnego co najmniej w szerszym sensie, widmowa gęstość mocy jest transformatą Fouriera autokorelacji procesu:

$$P_{\hat{x}}(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} r_{\hat{x}}(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

$$P_{\hat{x}}(\omega) = \int_{-\infty}^{+\infty} r_{\hat{x}}(t) \cdot e^{-j \cdot \omega \cdot t} dt$$

- 1. Widmowa gęstość mocy procesu jest nieujemną funkcją rzeczywistą.**
- 2. Dla procesów rzeczywistych jest to ponadto funkcja parzysta.**

Szum biały (kolorowy) gaussowski... Co to jest?

Korelacja dwóch sygnałów (deterministycznych)

$$R_{xy}(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot \overline{y(\tau-t)} d\tau$$

Druga wersja:

$$R_{xy}(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot y(\tau+t) d\tau$$

Uwaga: nie dzielimy przez czas!

**Uwaga – korelacja to nie to samo co współczynnik korelacji
(gdzie jest unormowanie!).**

Czyli autokorelacja dla sygnału $x(t)$:

$$R_{xx}(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot \overline{x(\tau-t)} d\tau$$

Uwaga: wyżej określona korelacja oraz autokorelacja to także sygnały.

Funkcja widmowej gęstości energii sygnału (deterministycznego)

$$R_{xx}(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot \overline{x(\tau-t)} d\tau$$

$$E_x(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} R_{xx}(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

Ponieważ dla rzeczywistego sygnału $x(t)$:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot x(\tau-t) d\tau \xrightarrow{\text{CFT}} X(f) \cdot \overline{X(f)} = |X(f)|^2 = E_x(f)$$

AGH

Przemienność korelacji (?)

$$\int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot \overline{y(\tau - t)} d\tau \xrightarrow{\text{CFT}} X(f) \cdot \overline{Y(f)}$$

Przypomnijmy:

$$\overline{x(t)} \leftrightarrow \overline{X(-f)}$$

Czyli w ogólności korelacja (w obu wersjach) nie jest przemienna!

Może być przemienna jedynie dla sygnałów rzeczywistych parzystych, ponieważ wtedy widmo Fouriera jest rzeczywiste.

W drugiej wersji:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \overline{x(\tau)} \cdot y(\tau + t) d\tau \xrightarrow{\text{CFT}} \overline{X(f)} \cdot Y(f)$$

Filtracja sygnału o zadanej widmowej gęstości mocy lub energii

$$Y(f) = H(f) \cdot X(f)$$

$$\overline{Y(f)} = \overline{H(f)} \cdot \overline{X(f)}$$

czyli:

$$Y(f) \cdot \overline{Y(f)} = H(f) \cdot \overline{H(f)} \cdot X(f) \cdot \overline{X(f)}$$

$$|Y(f)|^2 = |H(f)|^2 \cdot |X(f)|^2$$

Zatem dla funkcji widmowej gęstości energii:

$$E_y(f) = |H(f)|^2 \cdot E_x(f)$$

Dla procesu losowego:

$$E_{\hat{y}}(f) = |H(f)|^2 \cdot E_{\hat{x}}(f)$$

Podobnie dla funkcji widmowej gęstości mocy:

$$P_y(f) = |H(f)|^2 \cdot P_x(f)$$

$$P_{\hat{y}}(f) = |H(f)|^2 \cdot P_{\hat{x}}(f)$$

AGH

Modulacja amplitudy

Modulacja dwuwstęgowa z falą nośną:

$$y(t) = A \cdot [1 + m \cdot x(t)] \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \varphi_0)$$

$$0 < m < 1$$

Dla: $\varphi_0 = 0$

$$y(t) = A \cdot [1 + m \cdot x(t)] \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

Zatem:

$$y(t) = A \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t) + A \cdot m \cdot x(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

... i w dziedzinie Fouriera:

$$Y(f) = \frac{A}{2} \cdot (\delta(f + f_0) + \delta(f - f_0)) + \frac{A \cdot m}{2} \cdot X(f - f_0) + \frac{A \cdot m}{2} \cdot X(f + f_0)$$

AGH

Modulacja amplitudy

Modulacja dwuwstęgowa bez fali nośnej:

$$y(t) = A \cdot x(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \varphi_0)$$

Często przyjmuje się, że: $\varphi_0 = 0$

wtedy:

$$Y(f) = \frac{A}{2} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot \left(e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot (f_0 - f) \cdot t} + e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot (f_0 + f) \cdot t} \right) dt$$

Zatem ostatecznie w dziedzinie Fouriera:

$$Y(f) = \frac{A}{2} \cdot X(f - f_0) + \frac{A}{2} \cdot X(f + f_0)$$

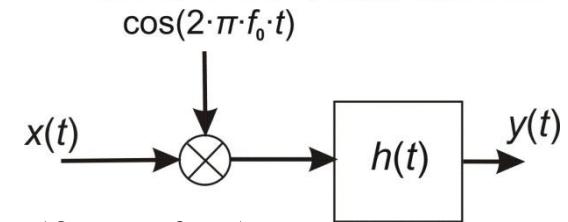
Modulacja amplitudy

AGH

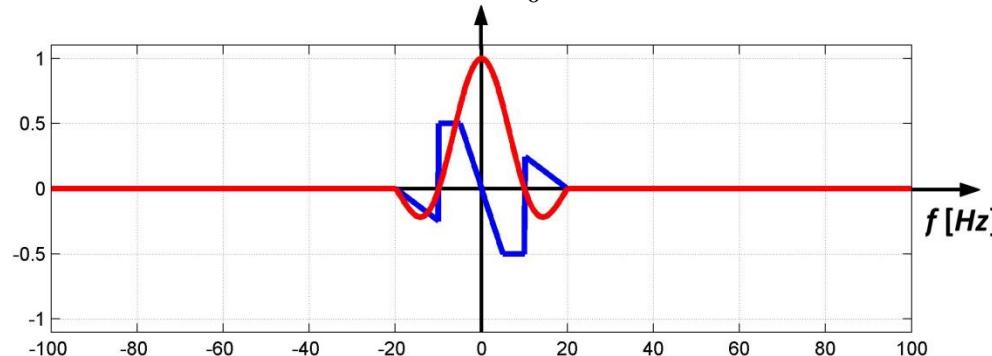
Modulacja dwuwstęgowa bez fali nośnej

W tym przypadku przyjmujemy: $h(t) = \delta(t)$
 czyli: $H(f) = 1$

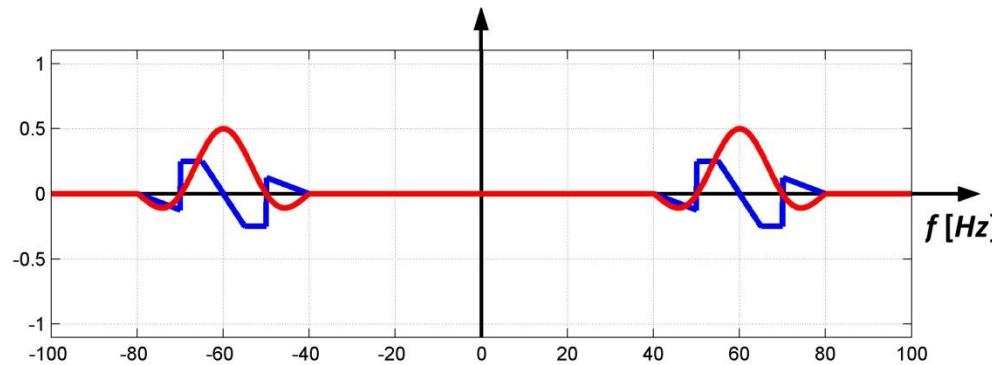
$$y(t) = x(t) \cdot \cos(2\pi f_0 t) * \delta(t) = x(t) \cdot \cos(2\pi f_0 t)$$

Widmo
 rzeczywiste
 i urojone dla $x(t)$

Widmo
 rzeczywiste
 i urojone dla $y(t)$

Modulacja amplitudy

AGH

Modulacja jednowstęgowa

W tym przypadku przyjmujemy (a):

$$H(f) = 1 - \Pi\left(\frac{f}{2 \cdot f_0}\right)$$

czyli:

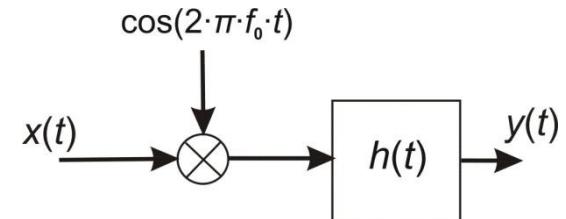
$$h(t) = \delta(t) - 2 \cdot f_0 \cdot \text{sinc}(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

albo (b):

$$H(f) = \Pi\left(\frac{f}{2 \cdot f_0}\right)$$

i wtedy:

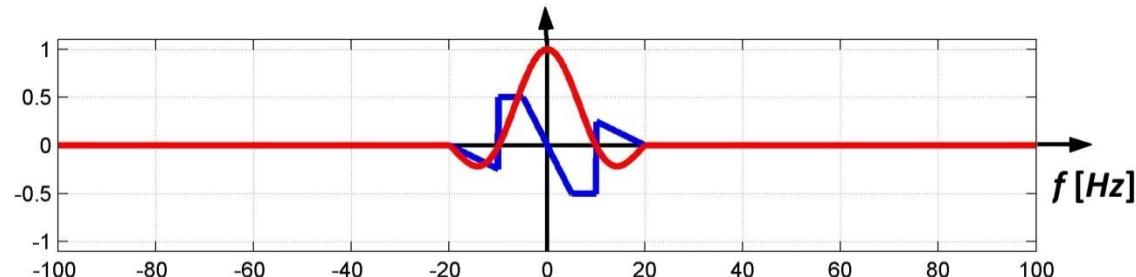
$$h(t) = 2 \cdot f_0 \cdot \text{sinc}(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

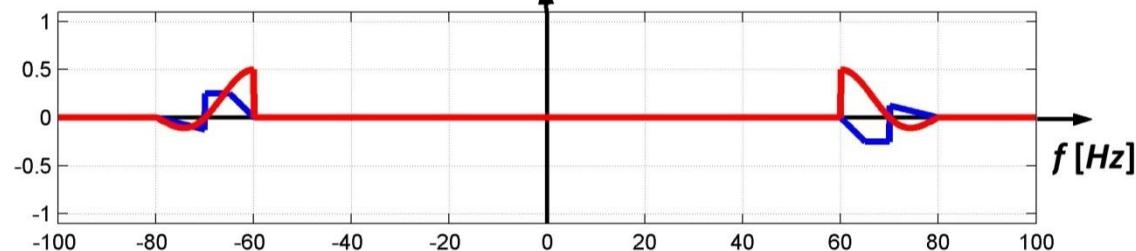
Modulacja amplitudy

Modulacja jednowstęgowa

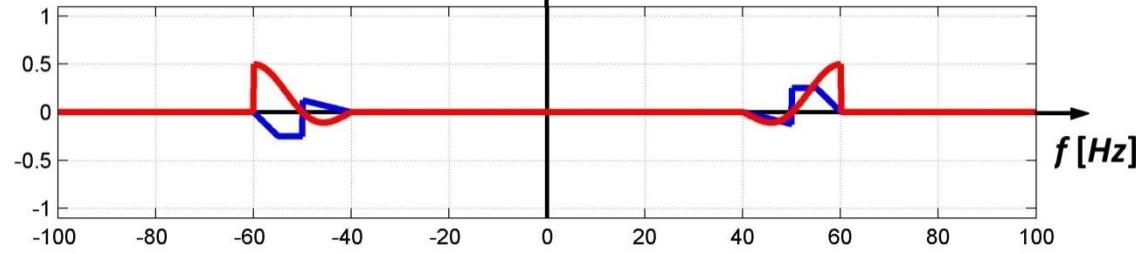
Widmo rzeczywiste i urojone dla $x(t)$

Widmo rzeczywiste i urojone dla $y(t)$ - wariant (a)

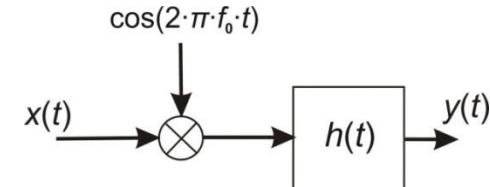
Widmo rzeczywiste i urojone dla $y(t)$ - wariant (b)

Modulacja amplitudy

Modulacja jednowstęgowa

$$y(t) = h(t) * [x(t) \cdot \cos(2\pi f_0 t)] = \text{podstawmy wariant (a)}$$

$$= [\delta(t) - 2 \cdot f_0 \cdot \text{sinc}(2\pi f_0 t)] * [x(t) \cdot \cos(2\pi f_0 t)] =$$

$$= x(t) \cdot \cos(2\pi f_0 t) - \left[\frac{1}{2} \cdot x^H(t) \cdot \sin(2\pi f_0 t) + \frac{1}{2} \cdot x(t) \cdot \cos(2\pi f_0 t) \right]$$

$$y(t) = \frac{1}{2} \cdot x(t) \cdot \cos(2\pi f_0 t) - \frac{1}{2} \cdot x^H(t) \cdot \sin(2\pi f_0 t)$$

Gdyby przyjąć filtr (b):

$$H(f) = \Pi\left(\frac{f}{2 \cdot f_0}\right)$$

$$X^H(f) = -j \cdot \text{sgn}(f) \cdot X(f)$$

to otrzymalibyśmy:

$$y(t) = \frac{1}{2} \cdot x(t) \cdot \cos(2\pi f_0 t) + \frac{1}{2} \cdot x^H(t) \cdot \sin(2\pi f_0 t)$$

AGH

Modulacja fazy

Sygnał zmodulowany:

$$y(t) = \cos(\varphi(t))$$

$$y(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \varphi_0 + x(t) \cdot P)$$
$$P \in (0, 2 \cdot \pi)$$

Modulacja ta jest nieliniowa!

Przykładowo dla sygnału dwustanowego (ang. PSK):

Phase Shift Keying

$$x(t) = \sum_{n=n_0}^{+\infty} a_n \cdot \Pi\left(\frac{t - n \cdot T}{T}\right)$$

$$a_n \in \{0,1\}$$

Modulacja fazy

AGH

Przykład PSK:

dla $P=\pi$

$$x(t) = \sum_{n=0}^{+\infty} a_n \cdot \Pi\left(\frac{t - n \cdot T}{T}\right)$$
$$a_n \in \{0,1\}$$

Metoda bezpośrednia:

$$y_0(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \varphi_0)$$

Czyli jak to zapisać?

$$y_1(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \varphi_0 + \pi)$$

Metoda różnicowa:

$$x_d(t) = \sum_{n=n_0}^{+\infty} b_n \cdot \Pi\left(\frac{t - n \cdot T}{T}\right)$$

$$b_n \in \{0,1\}$$

$$b_n = \begin{cases} 1 & \text{dla } a_n \neq a_{n-1} \\ 0 & \text{dla } a_n = a_{n-1} \end{cases}$$

Często przyjmuje się:

$$\varphi_0 = 0$$

AGH

Modulacja fazy

Przykład PSK:

Rozważmy następujący sygnał:

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} a_n \cdot \Pi\left(\frac{t - n \cdot T - 1/2}{T}\right)$$
$$a_n \in \{0,1\}$$

Zakładając dodatkowo, że:

$$a_n = \begin{cases} 1 & \text{dla } n \geq 0 \\ 0 & \text{dla } n < 0 \end{cases}$$

W takim przypadku sygnał zmodulowany może być opisany następująco:

$$y(t) = u(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \pi) + u(-t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

Modulacja fazy

AGH

Kontynuacja
przykładu:

$$y(t) = u(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \pi) + u(-t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

$$\cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \pi) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot \left(t + \frac{\pi}{2 \cdot \pi \cdot f_0}\right)\right) \Rightarrow t_0 = -\frac{\pi}{2 \cdot \pi \cdot f_0}$$

$$Y(f) = U(f) * \left[\frac{1}{2} \cdot (\delta(f + f_0) + \delta(f - f_0)) \cdot e^{+j \cdot \pi} \right] + U(-f) * \left[\frac{1}{2} \cdot (\delta(f + f_0) + \delta(f - f_0)) \right]$$

$$U(f) = \frac{1}{2} \cdot \delta(f) - j \cdot \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot f}$$

$$e^{+j \cdot \pi} = e^{-j \cdot \pi} = -1$$

$$\begin{aligned} Y(f) &= -\frac{1}{4} \cdot (\delta(f + f_0) + \delta(f - f_0)) + j \cdot \left(\frac{1}{4 \cdot \pi \cdot (f + f_0)} + \frac{1}{4 \cdot \pi \cdot (f - f_0)} \right) + \\ &+ \frac{1}{4} \cdot (\delta(f + f_0) + \delta(f - f_0)) + j \cdot \left(\frac{1}{4 \cdot \pi \cdot (f + f_0)} + \frac{1}{4 \cdot \pi \cdot (f - f_0)} \right) = \\ &= j \cdot \left(\frac{1}{2 \cdot \pi \cdot (f + f_0)} + \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot (f - f_0)} \right) \end{aligned}$$

AGH

Modulacja fazy

Kontynuacja przykładu:

(inny sposób wyliczenia widma)

$$y(t) = u(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \pi) + u(-t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

$$y(t) = -\text{sgn}(t) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

$$Y(f) = -\left[-j \cdot \frac{1}{\pi \cdot f} \right] * \left[\frac{1}{2} \cdot (\delta(f + f_0) + \delta(f - f_0)) \right] = j \cdot \left[\frac{1}{2 \cdot \pi \cdot (f + f_0)} + \frac{1}{2 \cdot \pi \cdot (f - f_0)} \right]$$

Jak widać, w widmie nie ma częstotliwości nośnej!

Modulacja fazy

AGH

Jeszcze jedno spojrzenie na PSK z dwustanowym sygnałem prostokątnym:

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} a_n \cdot \Pi\left(\frac{t-n \cdot T}{T}\right)$$
$$a_n \in \{0,1\}$$

Oznaczmy przez $\mathbf{A}$ zbiór indeksów n , dla których $a_n=1$, wtedy możemy wprowadzić dwa sygnały pomocnicze:

$$x_1(t) = \sum_{k \in \mathbf{A}} \Pi\left(\frac{t-k \cdot T}{T}\right) = x(t)$$

$$x_2(t) = \sum_{k \notin \mathbf{A}} \Pi\left(\frac{t-k \cdot T}{T}\right) = 1 - x(t)$$

Zatem sygnał zmodulowany:

$$y(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \pi) \cdot x(t) + \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t) \cdot (1 - x(t))$$

... można go zatem zinterpretować jako sumę dwóch sygnałów, których nośne różnią się fazą o π , zmodulowanych amplitudowo:

$$y(t) = y_1(t) + y_2(t)$$

Ta interpretacja umożliwia wyciąganie wniosków, co do widma sygnału zmodulowanego PSK.

AGH

Modulacja częstotliwości

Sygnał zmodulowany:

$$y(t) = \cos(\varphi(t))$$

$$2 \cdot \pi \cdot f(t) = \frac{d}{dt} \varphi(t) = 2 \cdot \pi \cdot f_0 + 2 \cdot \pi \cdot K \cdot x(t) = 2 \cdot \pi \cdot (f_0 + K \cdot x(t))$$

$$y(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot (f_0 \cdot t + K \cdot \int_0^t x(\tau) d\tau) + \varphi_0\right)$$

$$\boxed{\varphi_0 = 0}$$

$$f(t) = \frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \frac{d}{dt} \varphi(t) = f_0 + K \cdot x(t)$$

Modulacja ta jest nieliniowa!

AGH

Modulacja częstotliwości

Przykład (ang. FSK):

Frequency Shift Keying

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} a_n \cdot \Pi\left(\frac{t - n \cdot T}{T}\right)$$

$$a_n = \pm 1$$

Dla $a_n=+1$, $K=\Delta f$ (dewiacja częstotliwości):

$$y_{+1}(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot (f_0 + \Delta f) \cdot t)$$

Dla $a_n=-1$, $K=\Delta f$:

$$y_{-1}(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot (f_0 - \Delta f) \cdot t)$$

Widmo lokalne zawiera tylko te dwie częstotliwości:

$$f_G = f_0 + \Delta f$$

$$f_D = f_0 - \Delta f$$

Modulacja częstotliwości

AGH

Jeszcze jedno spojrzenie na FSK z dwustanowym sygnałem prostokątnym:

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} a_n \cdot \Pi\left(\frac{t-n \cdot T}{T}\right)$$
$$a_n \in \{-1,1\}$$

**Oznaczmy przez A zbiór indeksów n , dla których $a_n=1$ oraz
prze B zbiór indeksów, dla których $a_n=-1$, wtedy:**

$$x_1(t) = \sum_{k \in A} \Pi\left(\frac{t-k \cdot T}{T}\right)$$

$$x_2(t) = \sum_{k \in B} \Pi\left(\frac{t-k \cdot T}{T}\right)$$

Zatem sygnał zmodulowany:

$$y(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot (f_0 + \Delta f) \cdot t) \cdot x_1(t) + \cos(2 \cdot \pi \cdot (f_0 - \Delta f) \cdot t) \cdot x_2(t)$$

... można go zatem zinterpretować jako sumę dwóch sygnałów zmodulowanych amplitudowo:

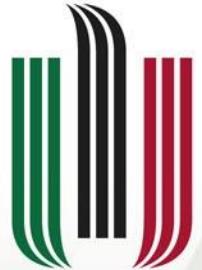
$$y(t) = y_1(t) + y_2(t)$$

Ta interpretacja umożliwia wyciąganie wniosków, co do widma sygnału zmodulowanego FSK.

AGH

*Zapraszam na ćwiczenia ...
lub do laboratorium...*

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 10

**Dr inż. Przemysław Korohoda
Katedra Elektroniki, AGH, Kraków**

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

UPEL: TS 2022

Plan wykładu

- 1. Twierdzenie o próbkowaniu (i odtwarzaniu)**
- 2. Wyprowadzenie.**
- 3. Przykłady.**
- 4. Transformacja Fouriera z czasem dyskretnym.**

AGH

Twierdzenie o próbkowaniu

Założenia:

$$x(t) \quad \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \quad X(f)$$

$$X(f) = 0 \quad \text{dla} \quad |f| \geq \frac{f_p}{2}$$

Teza twierdzenia:

$$\Delta t = \frac{1}{f_p}$$

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \operatorname{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot (t - n \cdot \Delta t))$$

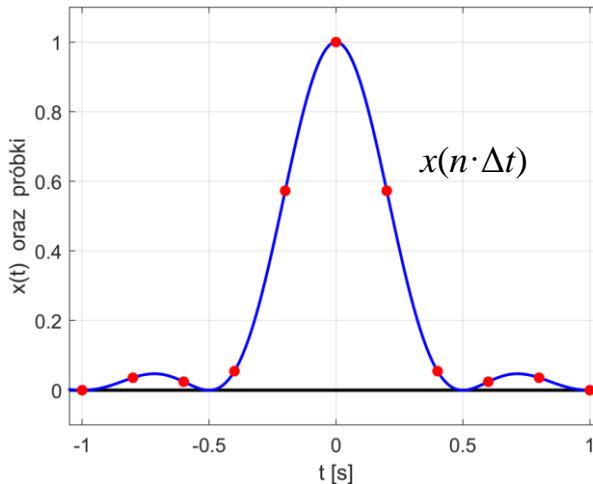
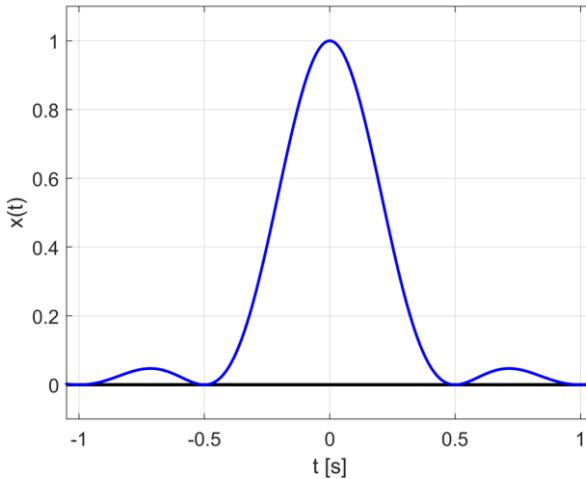
Pierwszy przykład próbkowania

AGH

$$x(t) = \text{sinc}^2(\pi \cdot 2 \cdot t)$$

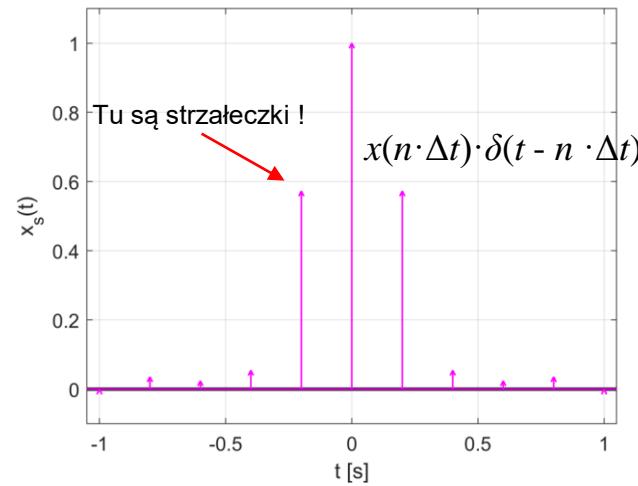
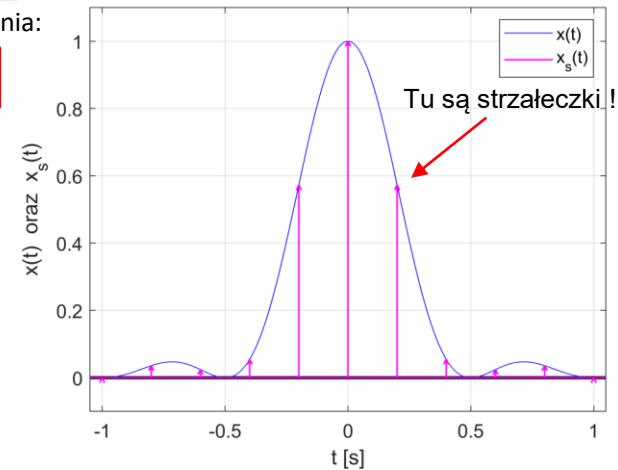
$$\Delta t = 0,2 \text{ s}$$

$$f_p = 5 \text{ Hz}$$

Uwaga na oznaczenia:

$$x_s(t) = x_p(t)$$

Wyprowadzenie twierdzenia, czyli dowód „klasyczny”

1. Próbkujemy sygnał pseudo-funkcją grzebieniową:

$$x_p(t) = x(t) \cdot g_{\Delta t}(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot \delta(t - n \cdot \Delta t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \delta(t - n \cdot \Delta t)$$

2. W dziedzinie Fouriera odpowiada to zapisowi:

$$X_p(f) = X(f) * G_{\Delta t}(f) = X(f) * \left[\frac{1}{\Delta t} \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(f - n \cdot f_p) \right] = \boxed{\frac{1}{\Delta t} \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} X(f - n \cdot f_p)}$$

3. Przyjmujemy idealny filtr dolnoprzepustowy:

$$H(f) = \Delta t \cdot \Pi\left(\frac{f}{f_p}\right)$$

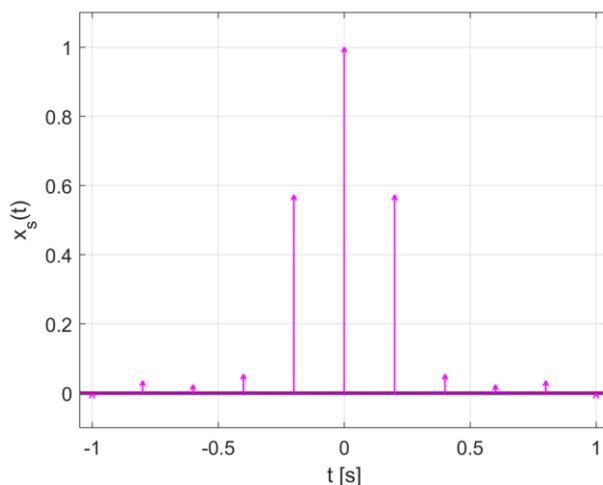
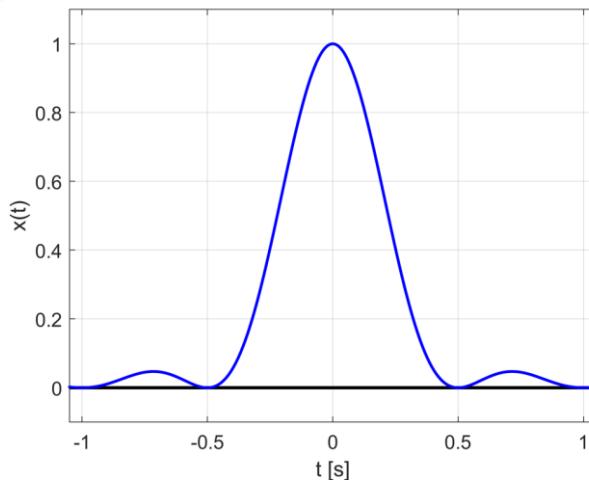
Pierwszy przykład próbkowania (cd.)

$$x(t) = \text{sinc}^2(\pi \cdot 2 \cdot t)$$

$$\Delta t = 0,2 \text{ s}$$

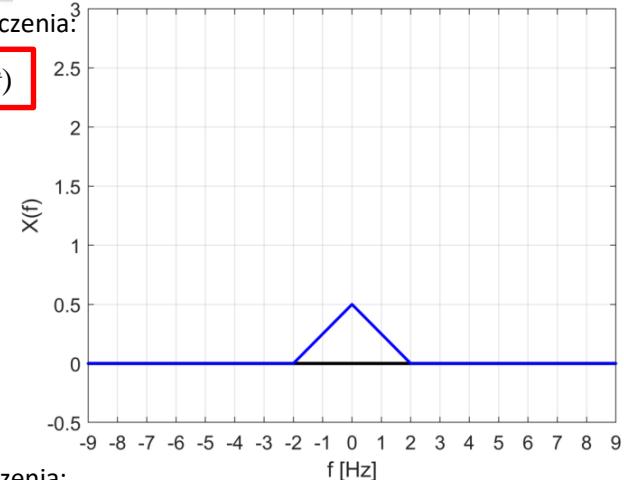
$$f_p = 5 \text{ Hz}$$

$$X(f) = (1/2) \cdot \Lambda(f/2)$$

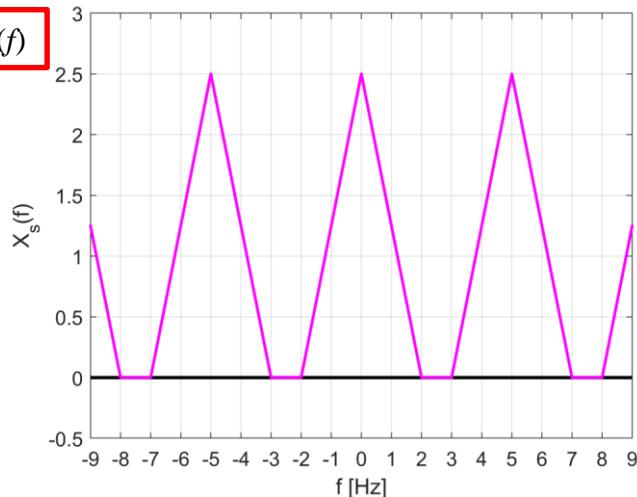
Uwaga na oznaczenia:

$x_s(t) = x_p(t)$

Uwaga na oznaczenia:

$X_s(f) = X_p(f)$

$$x_r(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot (t - n \cdot \Delta t))$$

Pierwszy przykład - odtwarzanie

$$X_s(f) = X_p(f)$$

$$x(t) = \text{sinc}^2(\pi \cdot 2 \cdot t)$$

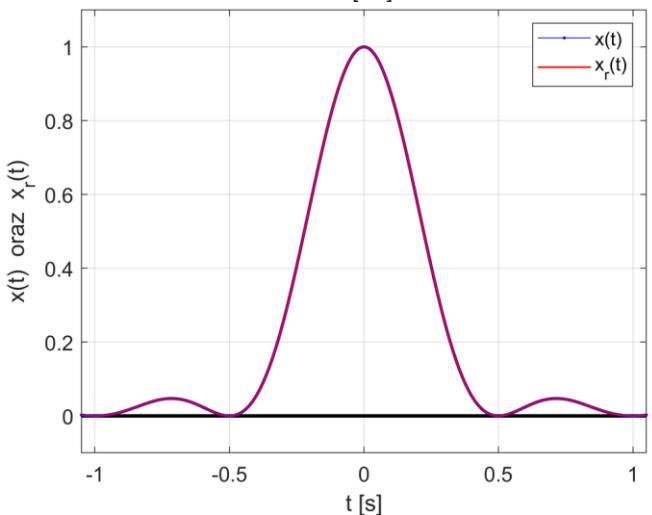
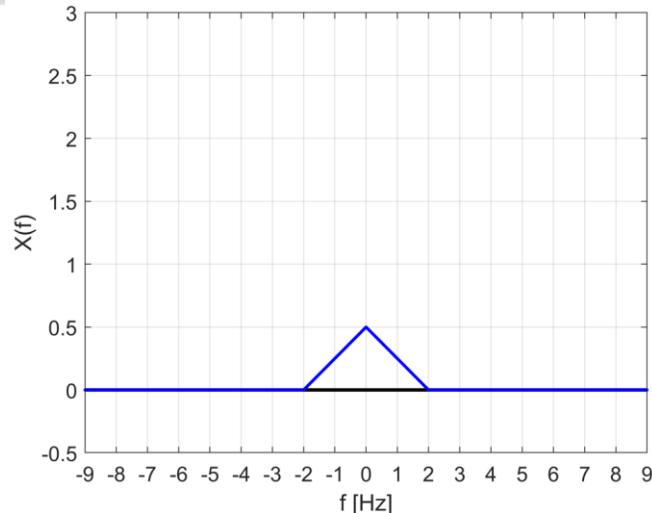
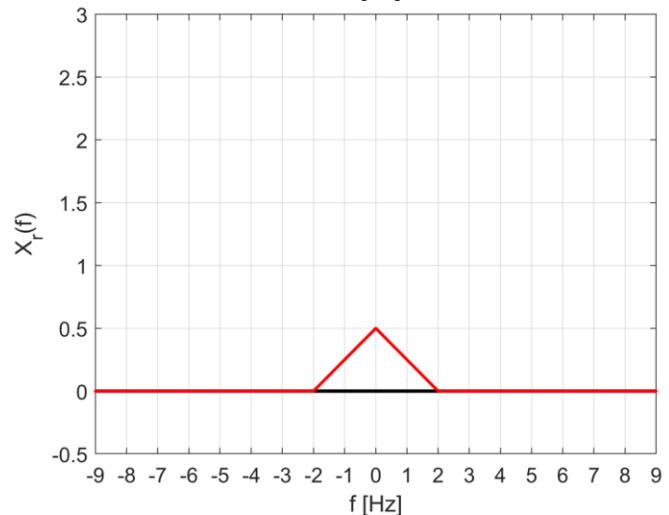
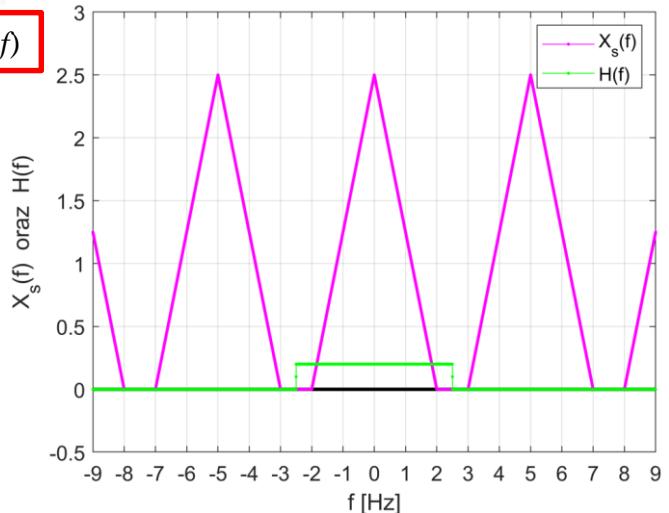
$$\Delta t = 0,2 \text{ s}$$

$$f_p = 5 \text{ Hz}$$

$$X(f) = (1/2) \cdot \Lambda(f/2)$$

$$H(f) = (1/5) \cdot \Pi(f/5)$$

$$f_g = 2,5 \text{ Hz}$$

Wyprowadzenie twierdzenia, czyli dowód „klasyczny” - odtwarzanie

4. Jeżeli:

$$X(f) = 0 \quad \text{dla} \quad |f| \geq \frac{f_p}{2}$$

to:

$$X(f) = X_p(f) \cdot H(f)$$

5. Pamiętając, że:

$$h(t) = \text{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot t) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} H(f) = \Delta t \cdot \Pi\left(\frac{f}{f_p}\right) = \frac{1}{f_p} \cdot \Pi\left(\frac{f}{f_p}\right)$$

otrzymujemy wzór odtwarzający:

$$\begin{aligned} x_r(t) &= x_p(t) * h(t) = x_p(t) * \text{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot t) = \left[\sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \delta(t - n \cdot \Delta t) \right] * \text{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot t) = \\ &= \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot (t - n \cdot \Delta t)) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \text{sinc}\left(\pi \cdot \frac{t - n \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) \end{aligned}$$

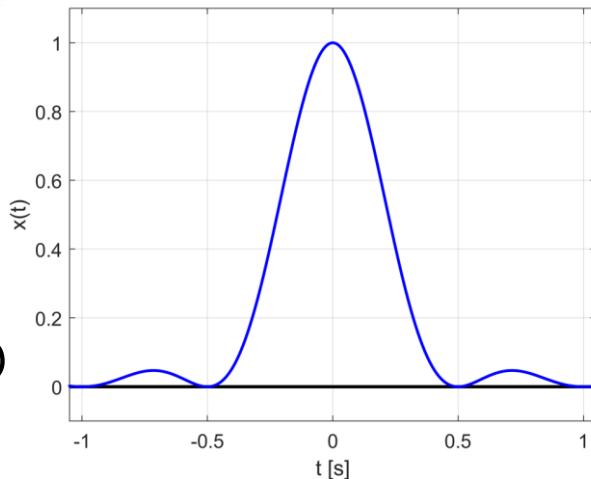
Drugi przykład próbkowania - efekt aliasingu

$$x(t) = \text{sinc}^2(\pi \cdot 2 \cdot t)$$

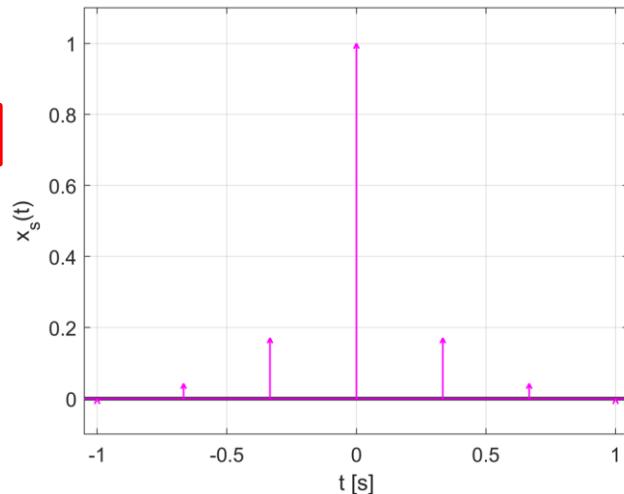
$$\Delta t = 1/3 \text{ s}$$

$$f_p = 3 \text{ Hz}$$

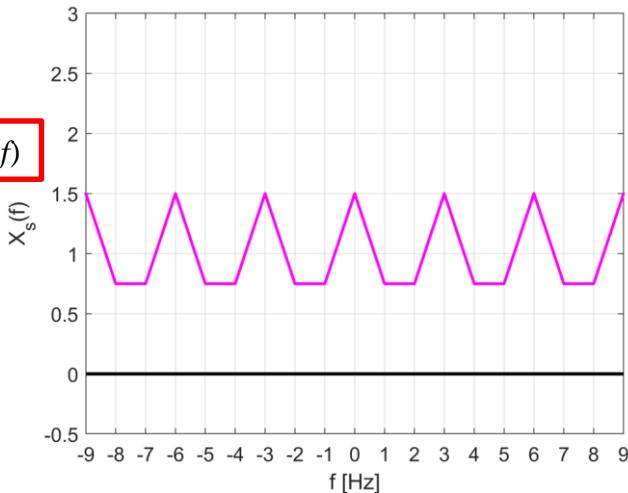
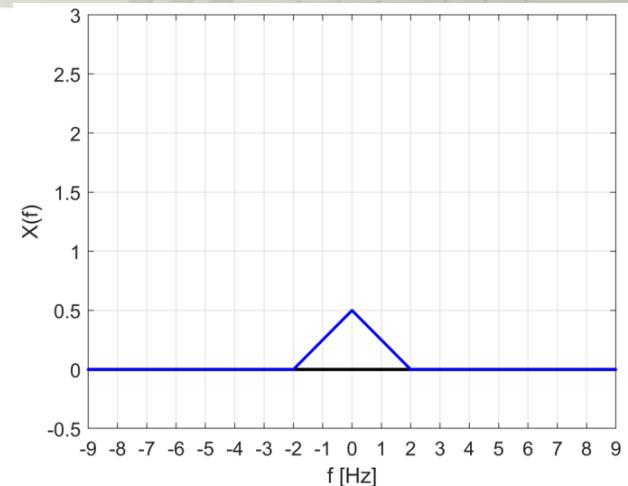
$$X(f) = (1/2) \cdot \Lambda(f/2)$$

$$x_s(t) = x_p(t)$$

$$X_s(f) = X_p(f)$$

$$x_r(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot (t - n \cdot \Delta t))$$

Drugi przykład - odtwarzanie

$$X_s(f) = X_p(f)$$

$$x(t) = \text{sinc}^2(\pi \cdot 2 \cdot t)$$

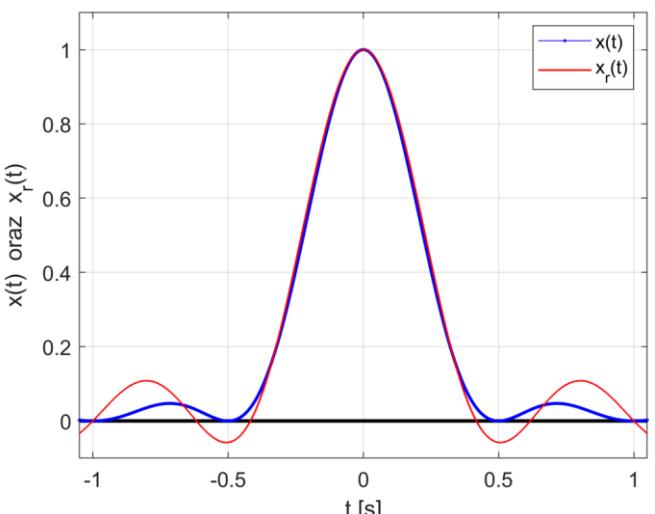
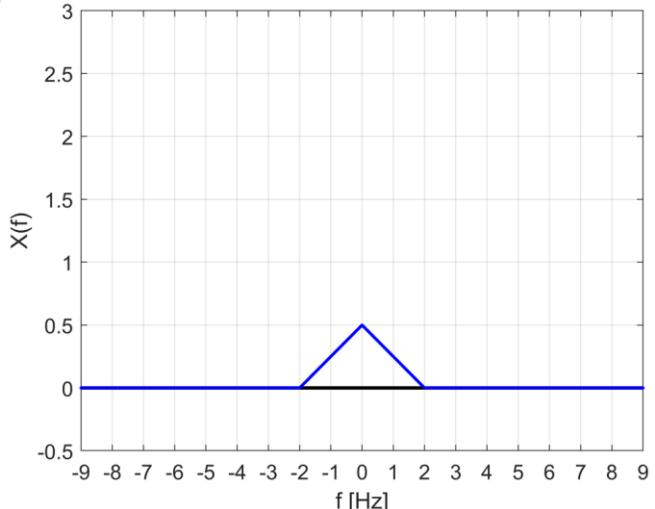
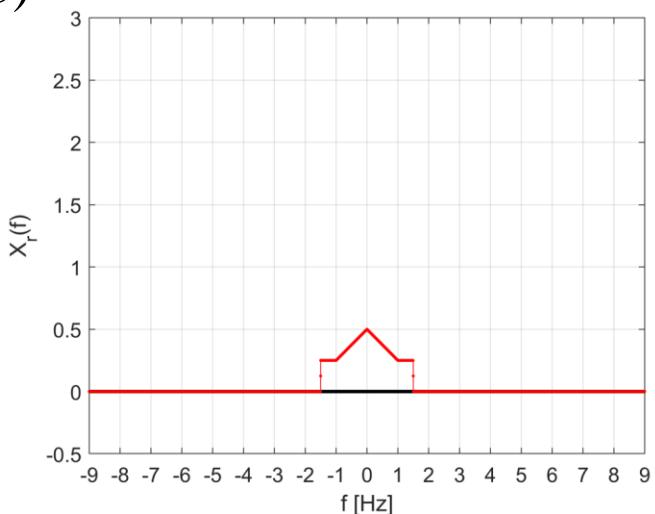
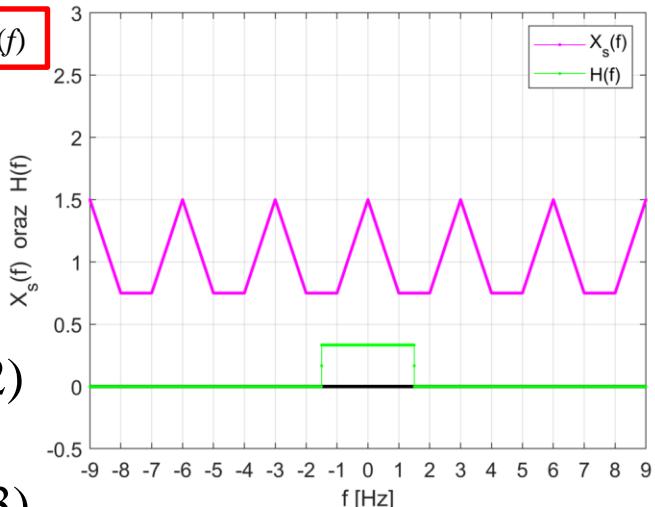
$$\Delta t = 1/3 \text{ s}$$

$$f_p = 3 \text{ Hz}$$

$$X(f) = (1/2) \cdot \Lambda(f/2)$$

$$H(f) = (1/3) \cdot \Pi(f/3)$$

$$f_g = 1,5 \text{ Hz}$$

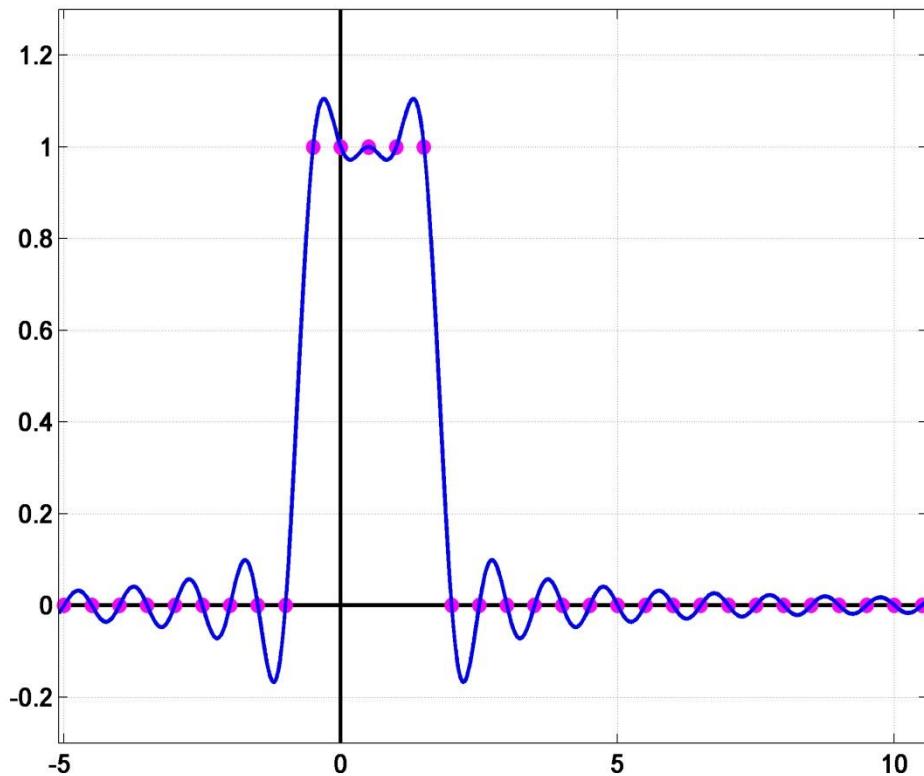
Filtr antyaliasingowy

Twierdzenie o próbkowaniu - trzeci przykład

Przykład odtwarzania sygnału:

$$X(f) = X_p(f) \cdot \Pi\left(\frac{1}{f_p}\right) \cdot \frac{1}{f_p}$$

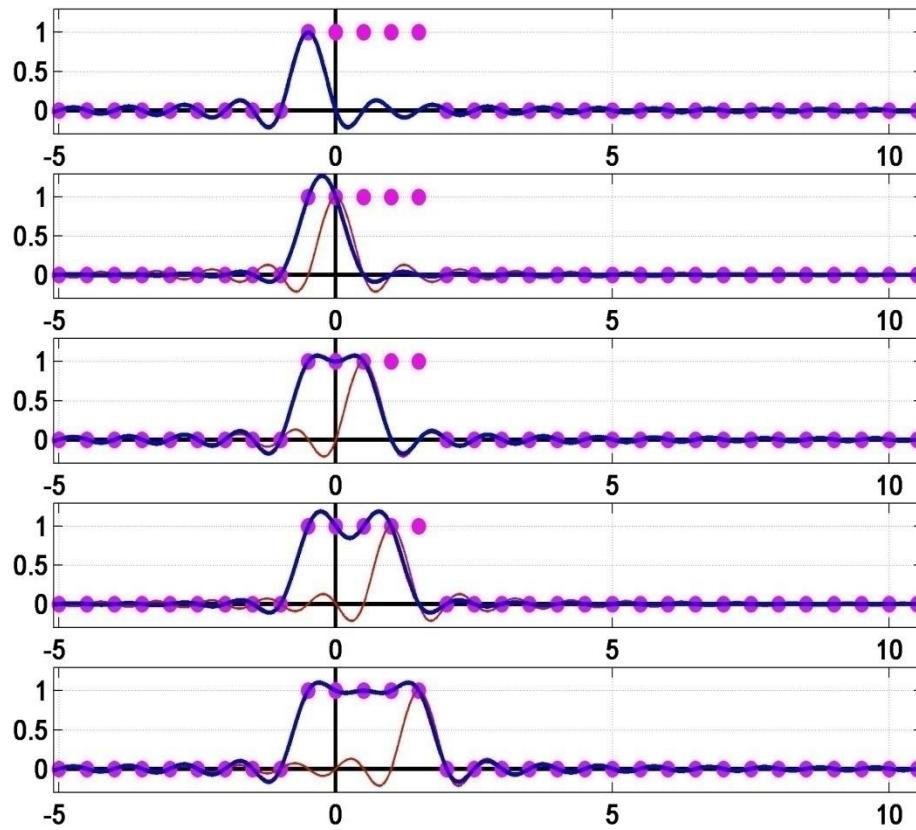
$$\Delta t = \frac{1}{f_p}$$

$$x_r(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot (t - n \cdot \Delta t))$$

Twierdzenie o próbkowaniu - trzeci przykład

Przykład odtwarzania sygnału:

$$X(f) = X_p(f) \cdot \Pi\left(\frac{1}{f_p}\right) \cdot \frac{1}{f_p}$$

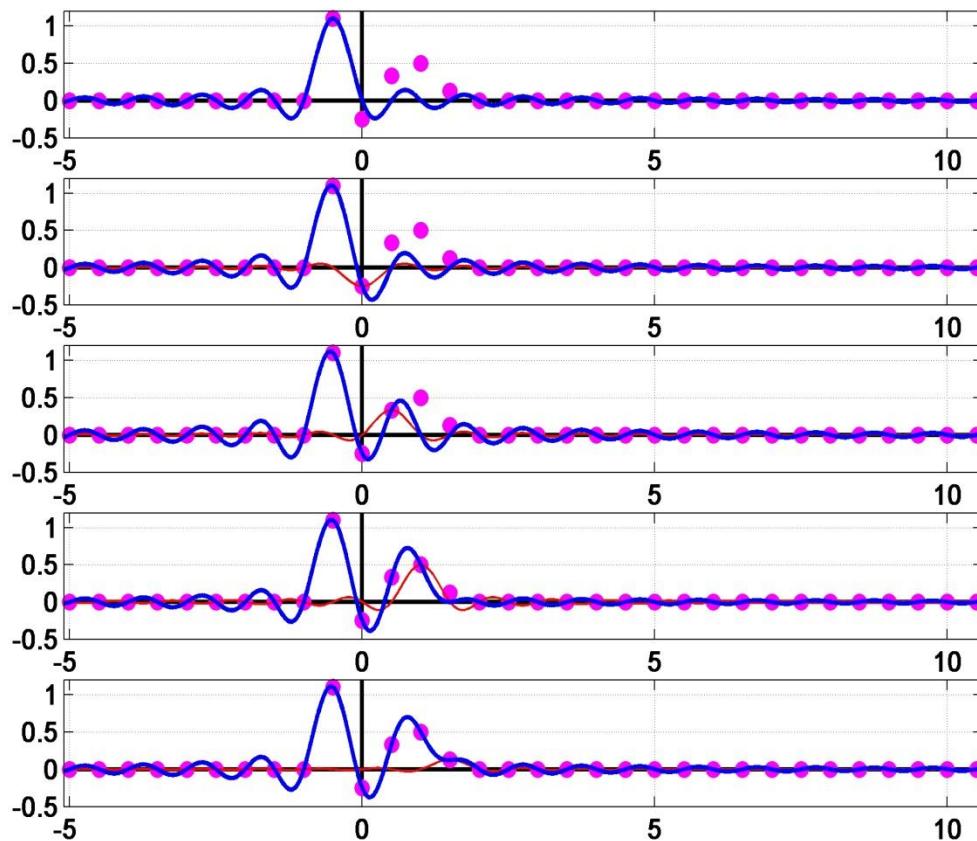
$$\Delta t = \frac{1}{f_p}$$

$$x_r(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot (t - n \cdot \Delta t))$$

Twierdzenie o próbkowaniu

- czwarty przykład

Przykład odtwarzania sygnału:

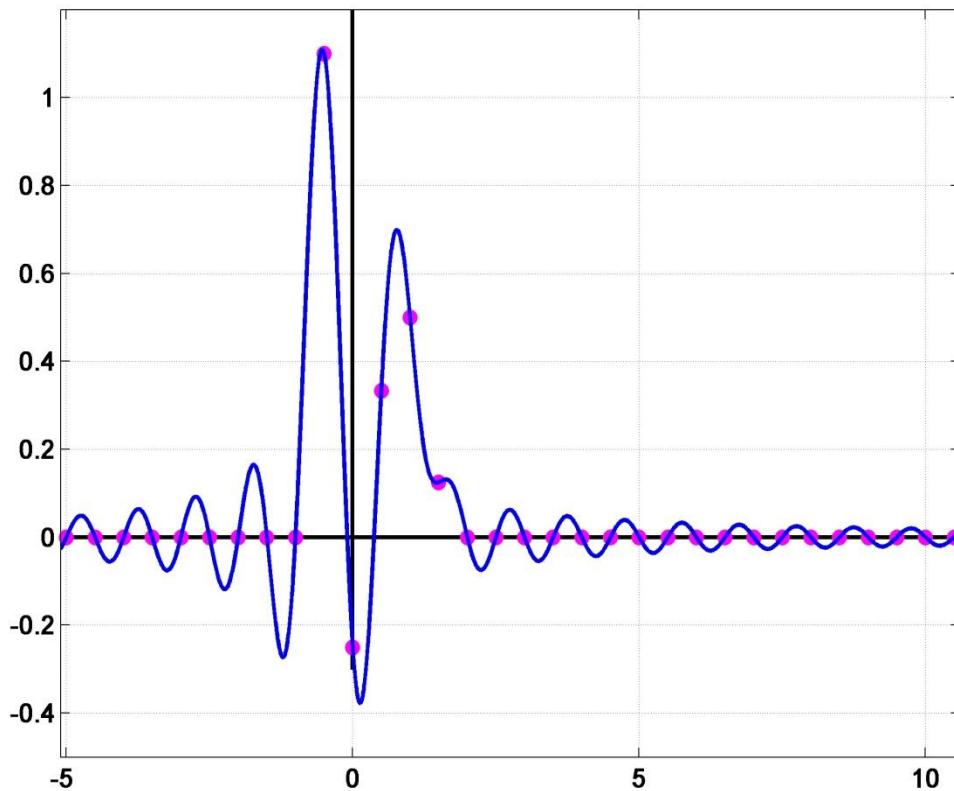
$$X(f) = X_p(f) \cdot \Pi\left(\frac{1}{f_p}\right) \cdot \frac{1}{f_p}$$

$$\Delta t = \frac{1}{f_p}$$

$$x_r(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot (t - n \cdot \Delta t))$$

Twierdzenie o próbkowaniu - czwarty przykład

Przykład odtwarzania sygnału:

$$X(f) = X_p(f) \cdot \Pi\left(\frac{1}{f_p}\right) \cdot \frac{1}{f_p}$$

$$\Delta t = \frac{1}{f_p}$$

$$x_r(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot (t - n \cdot \Delta t))$$

Twierdzenie o próbkowaniu - piąty przykład

Przykład aliasingu

$$\begin{aligned}f_0 &= 880 \text{Hz} \\f_p &= 800 \text{Hz}\end{aligned}$$

$$\varphi_0 = \pi/3$$

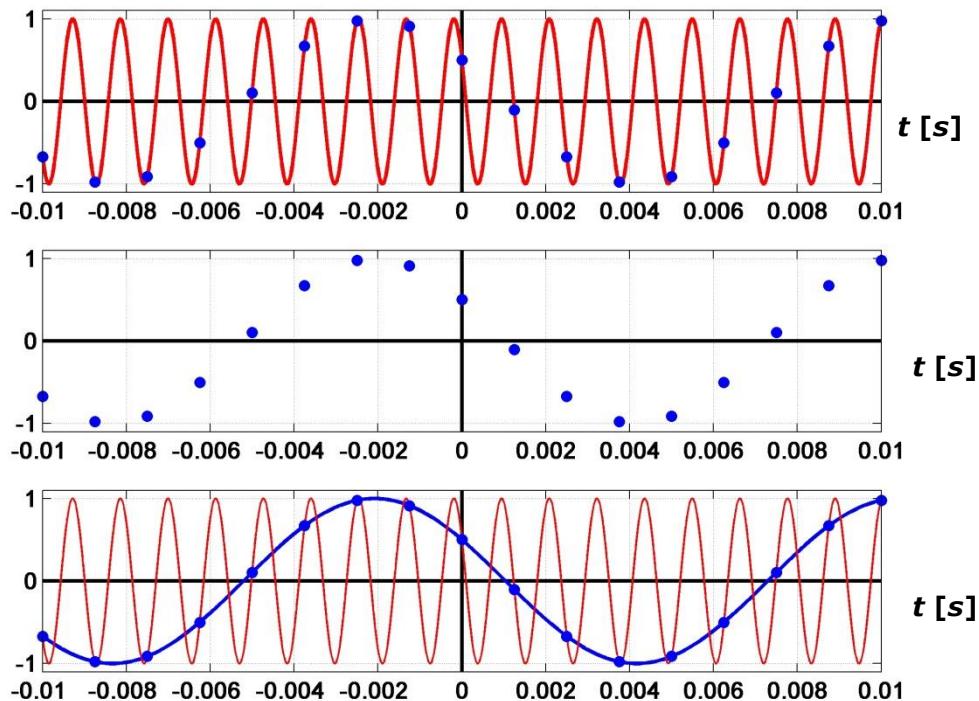
Sygnał i próbki:

Próbki:

Odtworzenie z próbek:

$$f_1 = 80 \text{Hz}$$

$$x_0(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \varphi_0)$$

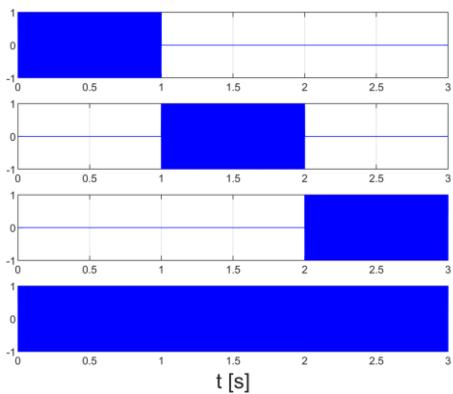

$$x_1(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_1 \cdot t + \varphi_0)$$

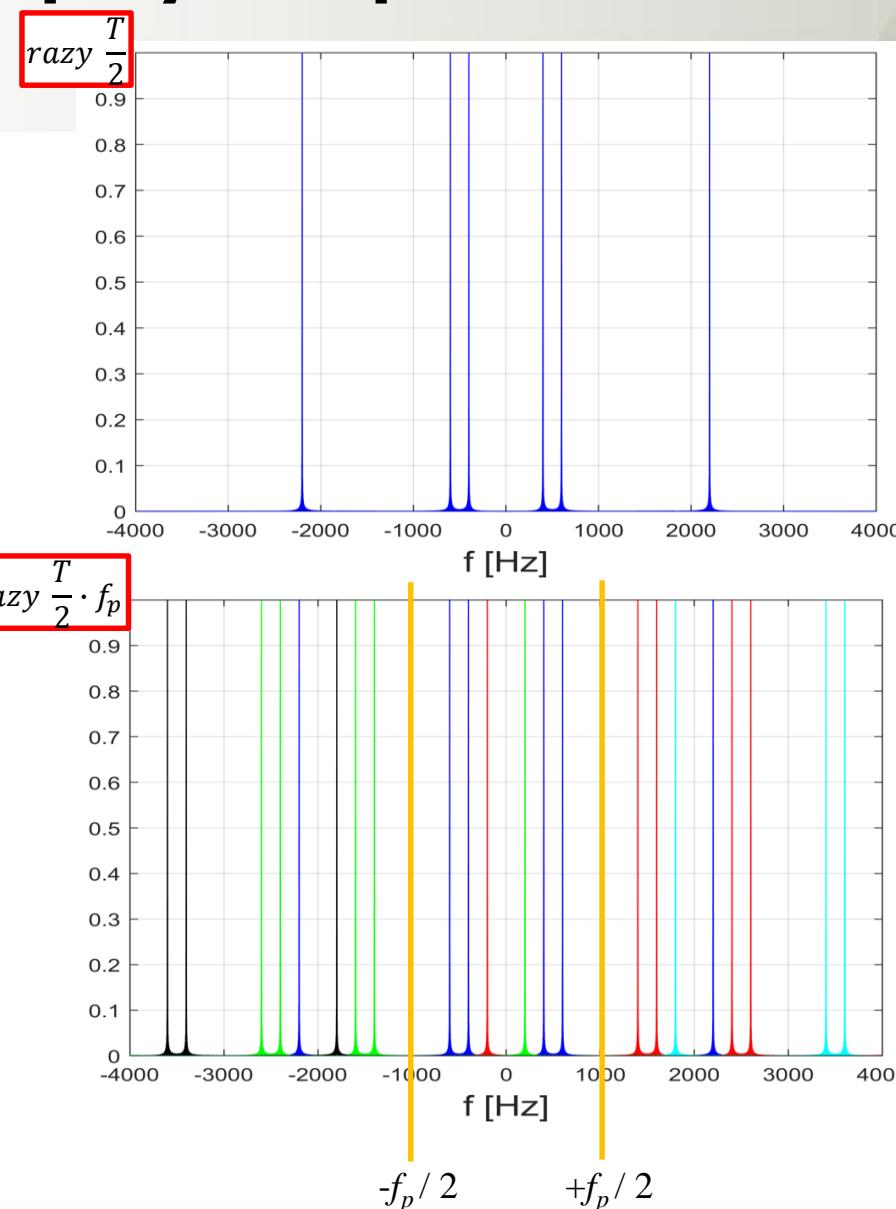
Warto pomyśleć nad interpretacją w dziedzinie widma Fouriera.

Inny przykład próbkowania z aliasingiem

$$f_p = 2000 \text{ Hz}$$

$$\begin{aligned} f_1 &= 400 \text{ Hz} \\ f_2 &= 2200 \text{ Hz} \\ f_3 &= 600 \text{ Hz} \end{aligned}$$

Efekt aliasingu

$$\begin{aligned} f_1 &= 400 \text{ Hz} \\ f_2 &= 200 \text{ Hz} \\ f_3 &= 600 \text{ Hz} \end{aligned}$$

AGH

Próbkowanie krytyczne

Jeżeli sygnał zawiera kosinusoidę o częstotliwości $f_p/2$

$$|X(f)| > 0 \quad \text{dla} \quad |f| = \frac{f_p}{2}$$

$$f_p = 2 \cdot f_0$$

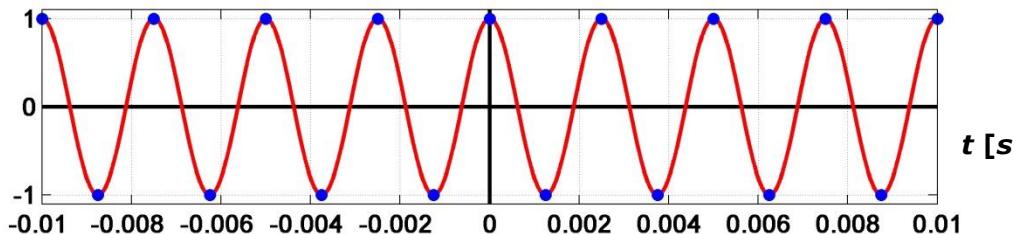
to mamy do czynienia z próbkowaniem krytycznym i wynik zależy od fazy sygnału kosinusoidalnego o tej częstotliwości.

Próbkowanie krytyczne - pierwszy przykład

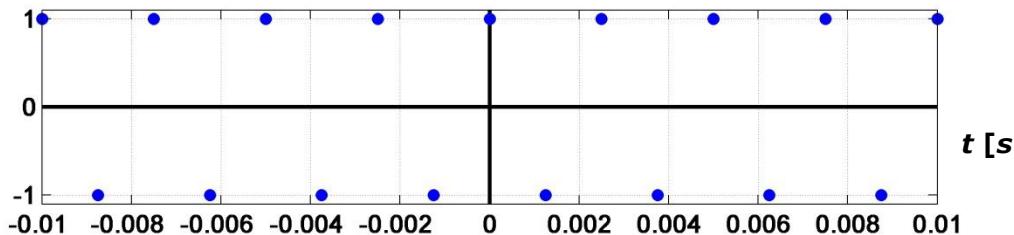
$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

$$f_p = 2 \cdot f_0$$

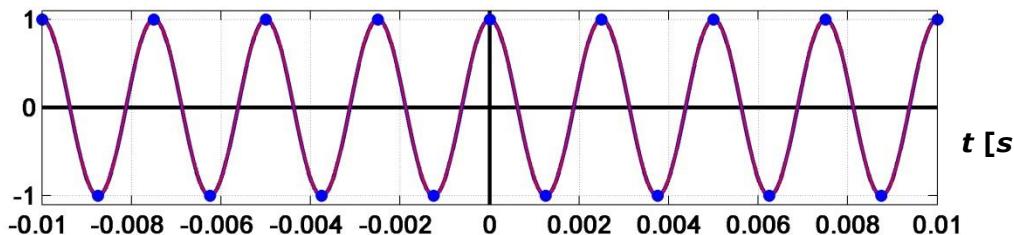
Sygnal
i próbki:

Próbki:

Odtworzenie
z próbek:

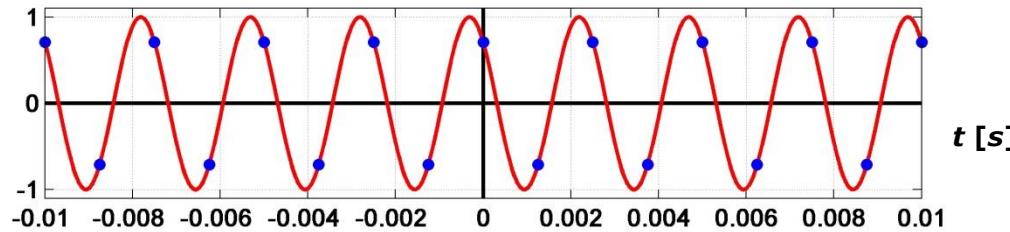
Warto pomyśleć nad interpretacją w dziedzinie widma Fouriera.

Próbkowanie krytyczne - drugi przykład

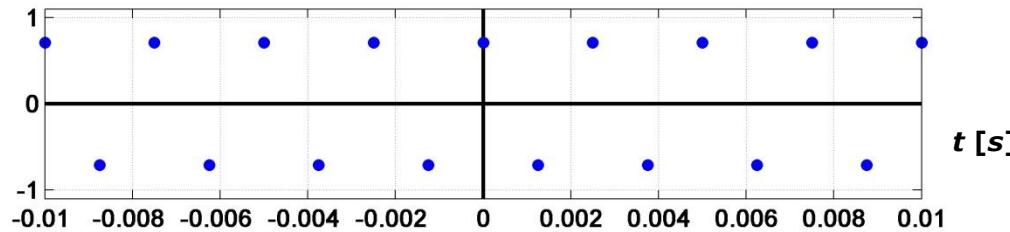
$$x(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \frac{\pi}{4}\right)$$

$$f_p = 2 \cdot f_0$$

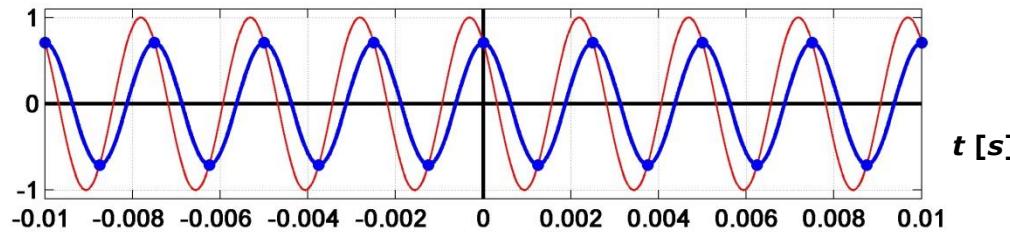
Sygnal
i próbki:

Próbki:

Odtworzenie
z próbek:

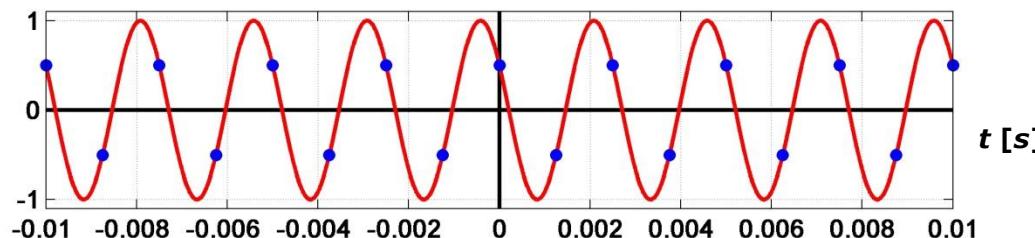
Warto pomyśleć nad interpretacją w dziedzinie widma Fouriera.

Próbkowanie krytyczne - trzeci przykład

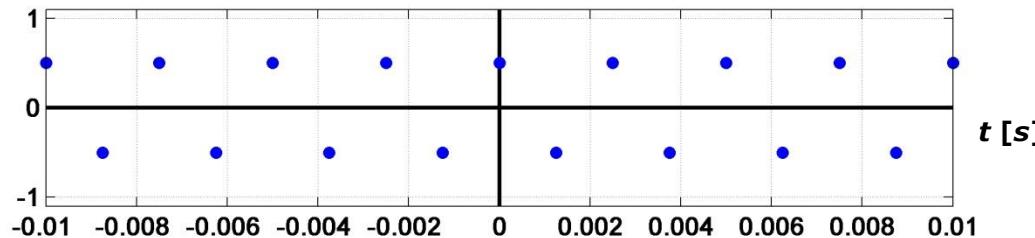
$$x(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \frac{\pi}{3}\right)$$

$$f_p = 2 \cdot f_0$$

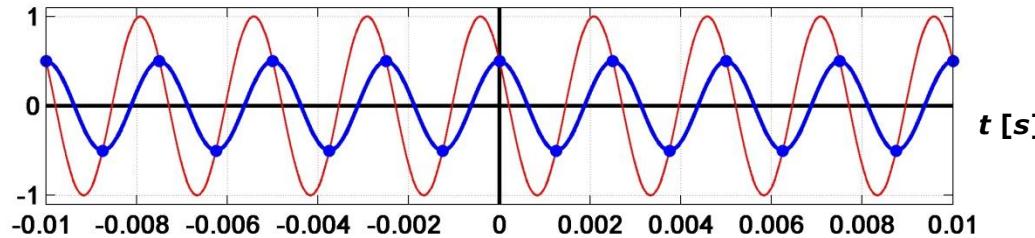
Sygnał
i próbki:

Próbki:

Odtworzenie
z próbek:

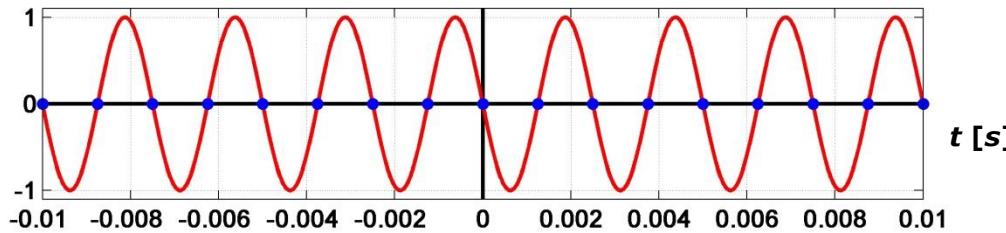
Warto pomyśleć nad interpretacją w dziedzinie widma Fouriera.

Próbkowanie krytyczne – czwarty przykład

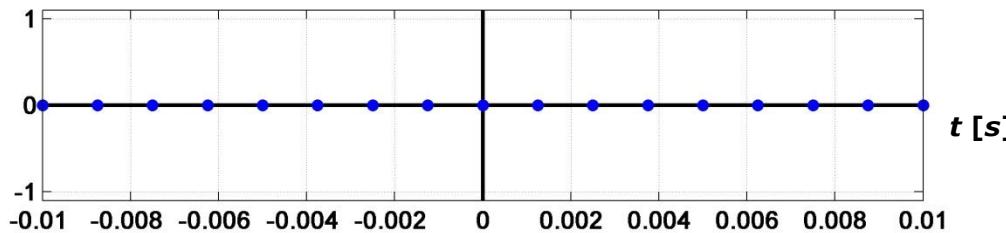
$$x(t) = \cos\left(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + \frac{\pi}{2}\right) = -\sin(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

$$f_p = 2 \cdot f_0$$

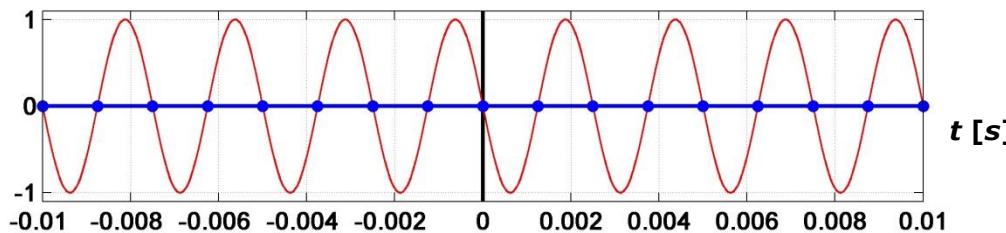
Sygnal
i próbki:

Próbki:

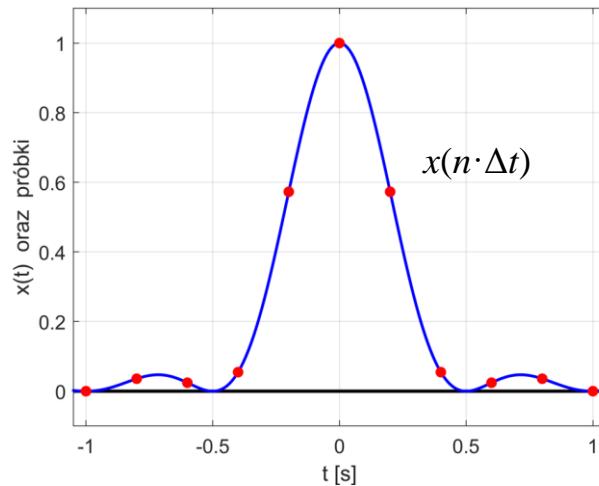

Odtworzenie
z próbek:

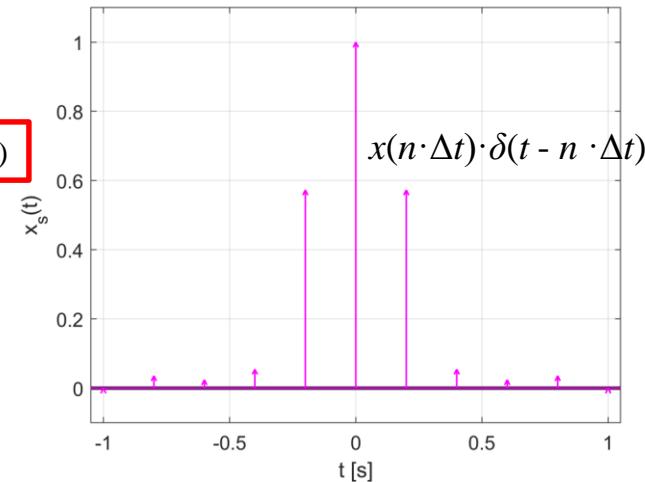

Warto pomyśleć nad interpretacją w dziedzinie widma Fouriera.

A co by się stało, gdyby jednak próbować przez odczytanie wartości w punktach, a nie przez pomnożenie sygnału przez pseudo-funkcję grzebieniową?

$$x_s(t) = x_p(t)$$

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f_p \cdot (t - n \cdot \Delta t))$$

$$x[n] = x(n \cdot \Delta t)$$

AGH

Transformacja Fouriera z czasem dyskretnym – wyprowadzenie z CFT

CFT:

$$X(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

Dla sygnału próbkowanego sygnałem grzebieniowym:

$$x_p(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \delta(t - n \cdot \Delta t)$$

$$X_p(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} \left[\sum_{n=-\infty}^{+\infty} x[n] \cdot \delta(t - n \cdot \Delta t) \right] e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

$$x[n] = x(n \cdot \Delta t)$$

Przekształcenia:

$$X_p(f) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \left[x[n] \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt \right]$$

$$X_p(f) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x[n] \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot n \cdot \Delta t}$$

ponieważ:

$$\nu = \frac{f}{f_p} = f \cdot \Delta t$$

otrzymujemy:

$$X_p(f) \Big|_{f=v \cdot f_p} = X(\nu) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x[n] \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot \nu \cdot n}$$

czyli DTFT

AGH

Dyskusja o numerycznym wyliczaniu CFT

CFT:

$$X(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

```
.....  
dt=0.001;  
t=-10:dt:10;  
x= ??? w kolejnych punktach t;  
f=-100:0.1:100; Nf=length(f);  
for k=1:Nf  
    X(k)=sum(x.*exp(-j*2*pi*f(k)*t))*dt;  
end  
.....
```

DTFT:

$$X_p(f) \Big|_{f=v \cdot f_p} = X(v) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x[n] \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot v \cdot n}$$

$$X(f_k) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_k \cdot t} dt$$

$$X(f_k) \cong \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f_k \cdot (n \cdot \Delta t)} \cdot \Delta t$$

$$X(f_k) \cong \left[\sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot (f_k \cdot \Delta t) \cdot n} \right] \cdot \Delta t$$

$x[n]$

v_k

$$X(f_k) \approx X(v_k) \cdot \Delta t = X_p(f_k) \cdot \Delta t$$

AGH

Transformacja Fouriera z czasem dyskretnym

$$\exp(x) = e^x$$

ang. Discrete-Time Fourier Transform (D-TFT)

$$v = \frac{f}{f_p}$$

$$X(v) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} x[n] \cdot \exp(-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot v \cdot n) \quad \longleftrightarrow \quad x[n] = \int_{-\frac{1}{2}}^{\frac{1}{2}} X(v) \cdot \exp(j \cdot 2 \cdot \pi \cdot v \cdot n) dv$$

Wersja alternatywna:

$$X(\Omega) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} x[n] \cdot \exp(-j \cdot \Omega \cdot n) \quad \longleftrightarrow \quad x[n] = \frac{1}{2 \cdot \pi} \int_{-\pi}^{\pi} X(\Omega) \cdot \exp(j \cdot \Omega \cdot n) d\Omega$$

**Uwaga – w tym przypadku v jest bezwymiarowe,
natomiast Ω jest w radianach
(są to wersje częstotliwości i pulsacji dla sygnałów z czasem dyskretnym)**

$$\Omega = \frac{\omega}{f_p}$$

Funkcje X (czyli transformaty) są okresowe!

Transformacja Fouriera z czasem dyskretnym

D-TFT – wybrane właściwości

- 1. Parzystość $\text{Re}(X(v))$ oraz Moduł($X(v)$)**
- 2. Nieparzystość $\text{Im}(X(v))$ oraz Faza($X(v)$)**
- 3. Liniowość**

Transformacja Fouriera z czasem dyskretnym

Jeżeli sygnał jest niezerowy jedynie na określonym odcinku indeksów, to sumowanie można ograniczyć do tego odcinka:

$$X(v) = \sum_{n=n_1}^{n_2} x[n] \cdot \exp(-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot v \cdot n)$$
$$v \in \mathbb{R}$$

Matlab:

```
1: N=32; x=rand(1,N); % losowo tworzymy ciąg N-elementowy;
2: n=-10:-10+N-1;      % wybieramy dla nich przedział indeksów;
3: v=-3:0.01:3;         % wybieramy wartości v (bezwymiarowe!);
4: Nv=length(v);
5: for k=1:Nv, X(k)=0; % wersja powolna, ale za to czytelna;
6:     for m=1:N,
7:         X(k)=X(k)+x(m)*exp(-j*2*pi*v(k)*n(m));
8:     end;
9: end;
10:
11: figure(1); clf;
12: subplot(2,1,1); plot(v,abs(X),'r.-'); grid on; title('abs(X)');
13: subplot(2,1,2); plot(v,angle(X),'r.-'); grid on; title('angle(X)');
```

Efekt próbkowania sygnału analogowego w „oczach Fouriera”

CFT = C-TFT:

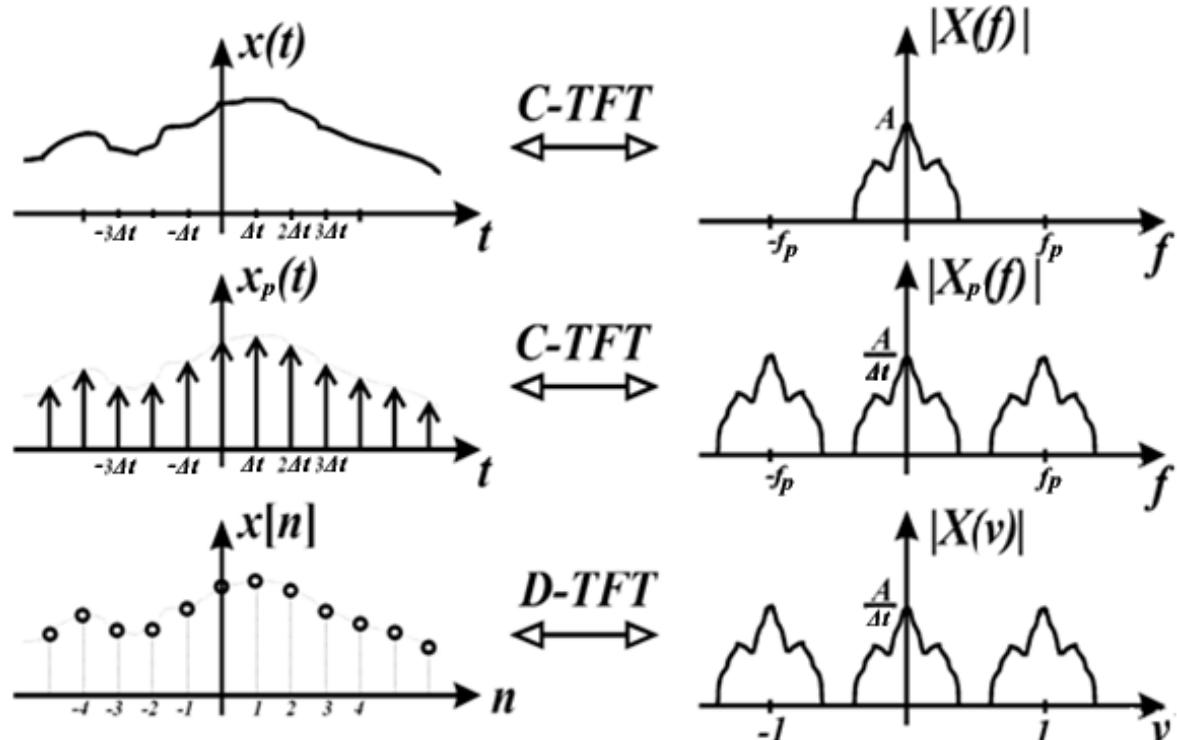
$$X(f) = \int_{-\infty}^{+\infty} x(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt$$

$$f_p = \frac{1}{\Delta t}$$

**Δt – okres próbkowania
(np. w sekundach)**

**Przeliczenie f (w Hz)
na v (bezwymiarowe):**

$$v = \frac{f}{f_p}$$

Odwrotna transformacja DTFT (IDTFT)

$$x(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} X(f) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

$$x_p(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} X_p(f) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

$$X_r(f) = \frac{1}{f_p} \cdot \Pi\left(\frac{f}{f_p}\right) \cdot X_p(f)$$

$$x_r(t) = \int_{-\infty}^{+\infty} \frac{1}{f_p} \cdot \Pi\left(\frac{f}{f_p}\right) \cdot X_p(f) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

$$x_r(t) = \int_{-f_p/2}^{+f_p/2} \frac{1}{f_p} \cdot X_p(f) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df$$

$$X_p(f)|_{f=v \cdot f_p} = X(v)$$

$$v = \frac{f}{f_p} = f \cdot \Delta t$$

$$x_r(t_n) = \int_{-1/2}^{+1/2} X(v) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot v \cdot (t_n / \Delta t)} dv$$

$$x_r(t_n) = x(t_n) = x[n]$$

$$t_n = n \cdot \Delta t$$

$$x[n] = \int_{-1/2}^{+1/2} X(v) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot v \cdot n} dv$$

Podsumowanie

- 1. Twierdzenie o próbkowaniu (i odtwarzaniu)**
- 2. Wyprowadzenie.**
- 3. Przykłady.**
- 4. Transformacja Fouriera z czasem dyskretnym.**

AGH

*Zapraszam na ćwiczenia ...
lub do laboratorium ...*

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 11

**Dr inż. Przemysław Korohoda
Katedra Elektroniki, AGH, Kraków**

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

UPEL: TS 2022

Plan wykładu

- 1. Transformacja Hilberta.**
- 2. Transformata Fouriera z transformaty Hilberta.**
- 3. Sygnał analityczny.**
- 4. Transformata Fouriera dla sygnału analitycznego.**
- 5. Przykłady sygnałów analitycznych.**

Transformacja Hilberta

Definicja:

$$x(t) \quad \xleftarrow[IHT]{HT} \quad x^H(t)$$

$$x^H(t) = -\frac{1}{\pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \frac{x(\tau)}{\tau - t} d\tau$$

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \frac{x(\tau)}{\tau - t} d\tau = Vp. \int_{-\infty}^{+\infty} \frac{x(\tau)}{\tau - t} d\tau$$

Przydatna interpretacja:

$$x^H(t) = \frac{1}{\pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} x(\tau) \cdot \frac{1}{t - \tau} d\tau = \frac{1}{\pi \cdot t} * x(t)$$

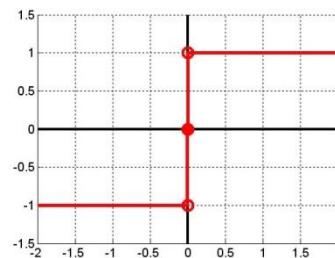
$$x^H(t) = h_H(t) * x(t) \quad \text{gdzie} \quad h_H(t) = \frac{1}{\pi \cdot t} \quad t \neq 0$$

Wniosek: transformacja Hilberta jest liniowa (cecha splotu)

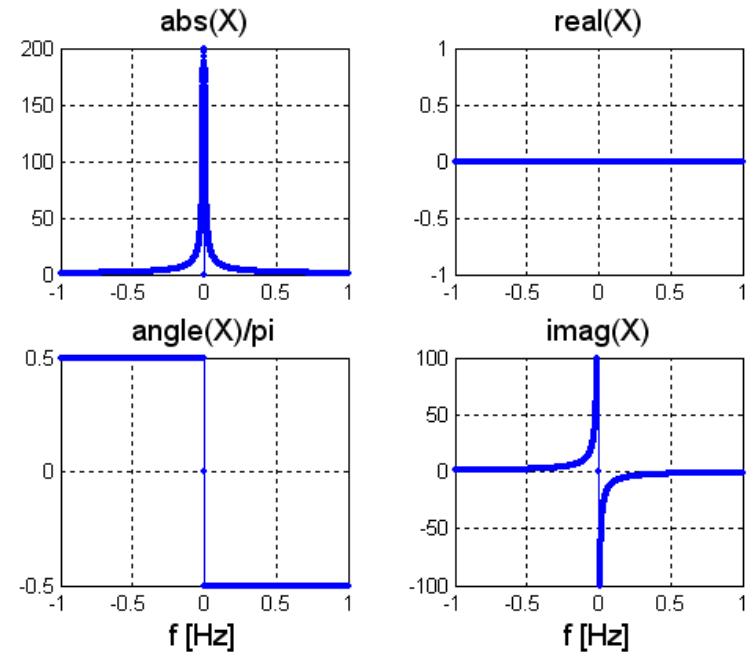
Transformata Fouriera (CFT) z transformaty Hilberta

Przypomnijmy, że:

$$\operatorname{sgn}(t) = \begin{cases} 1 & \text{dla } t > 0 \\ 0 & \text{dla } t = 0 \\ -1 & \text{dla } t < 0 \end{cases}$$

$$\operatorname{sgn}(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} = \begin{cases} -j \cdot \frac{1}{\pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases}$$

Transformata Fouriera (CFT) z transformaty Hilberta

$$\text{sgn}(t) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} = \begin{cases} -j \cdot \frac{1}{\pi \cdot f} & \text{dla } f \neq 0 \\ 0 & \text{dla } f = 0 \end{cases}$$

Zatem wygodnie jest przyjąć, że:

$$h_H(t) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} -j \cdot \text{sgn}(f)$$

czyli $h_H(0) = 0$

Czyli dla:

$$x^H(t) = h_H(t) * x(t)$$

Podobnie „w druga stronę”:

$$\begin{cases} j \cdot \frac{1}{\pi \cdot t} & \text{dla } t \neq 0 \\ 0 & \text{dla } t = 0 \end{cases} \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \text{sgn}(f)$$

$$h_H(t) = \begin{cases} \frac{1}{\pi \cdot t} & \text{dla } t \neq 0 \\ 0 & \text{dla } t = 0 \end{cases}$$

otrzymujemy:

$$X^H(f) = \left[\int_{-\infty}^{+\infty} x^H(t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} dt \right]_{CFT} = -j \cdot \text{sgn}(f) \cdot X(f)$$

Zatem składowa stała (transformata Fouriera dla $f=0$):

$$X^H(f) \Big|_{f=0} = X^H(0) = 0$$

Właściwości transformaty Fouriera (CFT) z transformaty Hilberta

Na razie skoncentrujemy się na sygnałach rzeczywistych

...a ponadto:

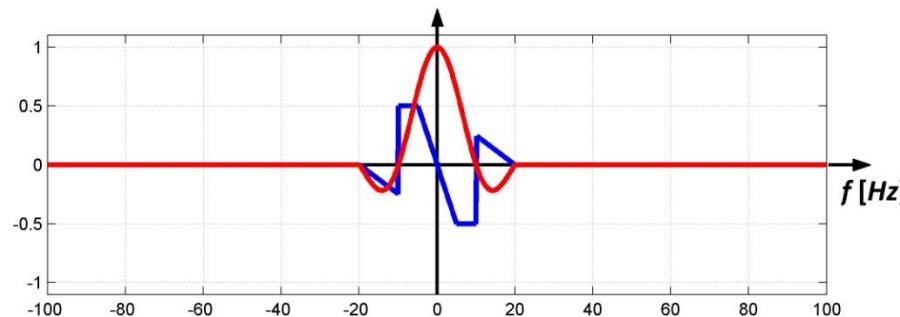
$$f > 0 \Rightarrow \operatorname{Re}(X^H(f)) = \operatorname{Im}(X(f))$$

$$f < 0 \Rightarrow \operatorname{Re}(X^H(f)) = -\operatorname{Im}(X(f))$$

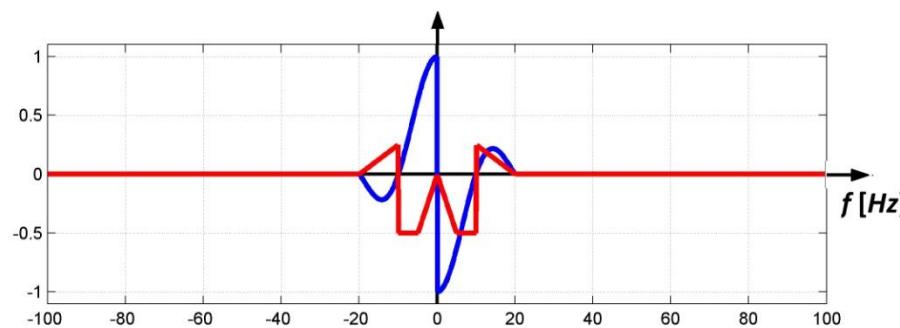
$$f > 0 \Rightarrow \operatorname{Im}(X^H(f)) = -\operatorname{Re}(X(f))$$

$$f < 0 \Rightarrow \operatorname{Im}(X^H(f)) = \operatorname{Re}(X(f))$$

**Widmo
rzeczywiste
i urojone dla $x(t)$**

**Widmo rzeczywiste
i urojone dla $x^H(t)$**

Sygnał analityczny

Dla sygnału rzeczywistego $x(t)$ jego sygnał analityczny jest zespolony:

$$x(t) \longrightarrow x^a(t) = x(t) + j \cdot x^H(t)$$

$$x(t) \longrightarrow x^a(t) = x(t) + j \cdot h_H(t) * x(t)$$

Transformata CFT dla sygnału analitycznego:

$$x(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} X(f)$$

$$x^a(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} X^a(f) = X(f) + j \cdot X^H(f)$$

$$x^a(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} X^a(f) = X(f) + j \cdot (-j \cdot \text{sgn}(f)) \cdot X(f)$$

$$x^a(t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} X^a(f) = X(f) + \text{sgn}(f) \cdot X(f)$$

Sygnal analityczny

Transformata CFT dla sygnału analitycznego:

$$x^a(t) \quad \xleftrightarrow{\begin{array}{c} CFT \\ ICFT \end{array}} \quad X^a(f) = X(f) + \text{sgn}(f) \cdot X(f)$$

$$x(t) \quad \xleftrightarrow{\begin{array}{c} CFT \\ ICFT \end{array}} \quad X(f)$$

$$x^a(t) \quad \xleftrightarrow{\begin{array}{c} CFT \\ ICFT \end{array}} \quad X^a(f) = \begin{cases} 2 \cdot X(f) & \text{dla } f > 0 \\ X(0) & \text{dla } f = 0 \\ 0 & \text{dla } f < 0 \end{cases}$$

W „drugą stronę” czyli odwrotna transformacja „analityczna” :

$$x(t) = \frac{x^a(t) + \overline{x^a(t)}}{2}$$

$$X(f) = \frac{X^a(f) + \overline{X^a(-f)}}{2}$$

Jak widać zależności dla **CFT** sygnału zespolonego mogą się czasem przydać.

Sygnał analityczny

Przykłady:

$$x(t) = \cos(2\cdot\pi\cdot f_0\cdot t) \longrightarrow x^a(t) = e^{j\cdot 2\cdot\pi\cdot f_0\cdot t}$$

$$x(t) = \sin(2\cdot\pi\cdot f_0\cdot t) \longrightarrow x^a(t) = e^{j\cdot(2\cdot\pi\cdot f_0\cdot t - \pi/2)}$$

$$X(f) = 0 \quad \text{dla} \quad |f| \geq f_0$$

$$y(t) = x(t) \cdot \cos(2\cdot\pi\cdot f_0\cdot t) \longrightarrow y^a(t) = x(t) \cdot e^{j\cdot 2\cdot\pi\cdot f_0\cdot t}$$

$$y(t) = x(t) \cdot \sin(2\cdot\pi\cdot f_0\cdot t) \longrightarrow y^a(t) = x(t) \cdot e^{j\cdot(2\cdot\pi\cdot f_0\cdot t - \pi/2)}$$

Sygnal analityczny dla sygnału zespolonego

Powtarzając wszystkie rozważania dla sygnałów zespolonych wystarczy pamiętać o liniowości splotu (transformacja Hilberta) oraz CFT, gdy:

$$x(t) = \operatorname{Re}(x(t)) + j \cdot \operatorname{Im}(x(t))$$

Podsumowanie

- 1. Transformacja Hilberta.**
- 2. Transformata Fouriera z transformaty Hilberta.**
- 3. Sygnał analityczny.**
- 4. Transformata Fouriera dla sygnału analitycznego.**
- 5. Przykłady sygnałów analitycznych.**

AGH

***Zapraszam na ćwiczenia ...
lub do laboratorium ...***

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Teoria sygnałów

Wykład 12

**Dr inż. Przemysław Korohoda
Katedra Elektroniki, AGH, Kraków**

home.agh.edu.pl/~korohoda/rok_2022_2023_zima/TS_EL_2

UPEL: TS 2022

Plan wykładu

- 1. Zmiana argumentu w delcie Diraca.**
- 2. Nieliniowe przetwarzanie sygnałów kosinusoidalnych.**
- 3. Ujemne sprzężenie zwrotne.**
- 4. Teoretyczna pętla fazowa.**
- 5. Próbkowanie z aperturą (różne wersje).**
- 6. Różne warianty odtwarzania sygnału z próbek.**
- 7. Próbkowanie naturalne we wzmacniaczach mocy.**

Zmiana skali argumentu w delcie Diraca

$$1 \xrightarrow{CFT_f} \delta(f)$$

$$\xleftarrow{ICFT_f}$$

$$\int_{-\infty}^{+\infty} \delta(f) \cdot e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t} df = e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot 0 \cdot t} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(f) df = 1$$

$$1 \xrightarrow{CFT_\omega} 2 \cdot \pi \cdot \delta(\omega)$$

$$\xleftarrow{ICFT_\omega}$$

$$\frac{1}{2 \cdot \pi} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} 2 \cdot \pi \cdot \delta(\omega) \cdot e^{j \cdot \omega \cdot t} d\omega = e^{j \cdot 0 \cdot t} \cdot \int_{-\infty}^{+\infty} \delta(\omega) d\omega = 1$$

Zmiana skali argumentu w delcie Diraca:

$$\text{dla } a \neq 0: \quad \delta(a \cdot t) = \frac{1}{|a|} \cdot \delta(t)$$

$$\text{dla } a \neq 0: \quad \delta(a \cdot f) = \frac{1}{|a|} \cdot \delta(f)$$

$$\text{dla } a \neq 0: \quad \delta(a \cdot \omega) = \frac{1}{|a|} \cdot \delta(\omega)$$

Zmiana skali argumentu w delcie Diraca

$$\boxed{\text{dla } a \neq 0 : \delta(a \cdot t) = \frac{1}{|a|} \cdot \delta(t)}$$

Dlaczego?

Pamiętamy, że:

$$\lim_{a \rightarrow 0^+} \frac{1}{a} \cdot \Pi\left(\frac{t}{a}\right) = \delta(t)$$

$$\lim_{a \rightarrow 0} \frac{1}{|a|} \cdot \Pi\left(\frac{t}{a}\right) = \delta(t)$$

Czy parametr oznaczymy „a”, czy „c”, to powyższe zapisy są prawdziwe.

Czyli:

$$\lim_{c \rightarrow 0^+} \frac{1}{c} \cdot \Pi\left(\frac{t}{c}\right) = \delta(t)$$

$$\lim_{c \rightarrow 0} \frac{1}{|c|} \cdot \Pi\left(\frac{t}{c}\right) = \delta(t)$$

Zatem przyjmując dowolne, ale stałe „a” zapisujemy:

$$\delta(a \cdot t) = \lim_{c \rightarrow 0} \frac{1}{|c|} \cdot \Pi\left(a \cdot \frac{t}{c}\right) = \lim_{c/a \rightarrow 0} \frac{1}{|a \cdot c/a|} \cdot \Pi\left(\frac{t}{c/a}\right) = \frac{1}{|a|} \cdot \delta(t)$$

Zmiana skali argumentu w delcie Diraca

$$\lim_{a \rightarrow 0^+} \frac{1}{a} \cdot \Pi\left(\frac{t}{a}\right) = \delta(t)$$

$$\boxed{\lim_{a \rightarrow 0^+} \frac{1}{a} \cdot \Pi\left(\frac{t-t_0}{a}\right) = \delta(t-t_0)}$$

$$\boxed{\lim_{a \rightarrow 0^+} \frac{1}{a} \cdot \Pi\left(\frac{t}{a} - t_0\right) = \lim_{a \rightarrow 0^+} \frac{1}{a} \cdot \Pi\left(\frac{t-a \cdot t_0}{a}\right) = \delta(t)}$$

Przykład: transformata sygnału kosinusoidalnego

Dwa przepisy:

- a) tw. o zmianie skali w dziedzinie czasu,
- b) zmiana skali argumentu w delcie Diraca.

$$\text{dla } a \neq 0: \quad \delta(a \cdot f) = \frac{1}{|a|} \cdot \delta(f)$$

$$\cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t) \leftrightarrow \frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_0) + \delta(f - f_0)]$$

$$\cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 / a \cdot t) \leftrightarrow ???$$

$$\cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t/a) \leftrightarrow \frac{1}{2} \cdot |a| \cdot [\delta(a \cdot f + f_0) + \delta(a \cdot f - f_0)]$$

$$\frac{1}{2} \cdot |a| \cdot [\delta(a \cdot f + f_0) + \delta(a \cdot f - f_0)] = \frac{1}{2} \cdot \frac{|a|}{|a|} \cdot \left[\delta\left(\frac{a \cdot f + f_0}{a}\right) + \delta\left(\frac{a \cdot f - f_0}{a}\right) \right]$$

$$\cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 / a \cdot t) \leftrightarrow \frac{1}{2} \cdot [\delta(f + f_0/a) + \delta(f - f_0/a)]$$

AGH

Sygnał kosinusoidalny przetworzony nieliniowo

Przykład 1

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t + \varphi_0)$$

$$y(t) = x(t) + x^2(t)$$

$$y(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t + \varphi_0) + \frac{1}{2} \cdot [\cos(2 \cdot \pi \cdot (2 \cdot f_x) \cdot t + 2 \cdot \varphi_0) + \cos(0)]$$

$$y(t) = \frac{1}{2} \cdot \cos(0) + \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t + \varphi_0) + \frac{1}{2} \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot (2 \cdot f_x) \cdot t + 2 \cdot \varphi_0)$$

$$\cos(\alpha) \cdot \cos(\beta) = \frac{1}{2} \cdot [\cos(\alpha + \beta) + \cos(\alpha - \beta)]$$

Sygnał kosinusoidalny przetworzony nieliniowo

AGH

Przykład 2

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t + \varphi_0)$$

$$y(t) = x^3(t)$$

$$\begin{aligned} y(t) &= \frac{1}{2} \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t + \varphi_0) \cdot [\cos(2 \cdot \pi \cdot (2 \cdot f_x) \cdot t + 2 \cdot \varphi_0) + \cos(0)] = \\ &= \frac{1}{4} \cdot [\cos(2 \cdot \pi \cdot (3 \cdot f_x) \cdot t + 3 \cdot \varphi_0) + \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t + \varphi_0)] + \frac{1}{2} \cdot \cos(0) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t + \varphi_0) = \\ &= \frac{3}{4} \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t + \varphi_0) + \frac{1}{4} \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot (3 \cdot f_x) \cdot t + 3 \cdot \varphi_0) \end{aligned}$$

$$\cos(\alpha) \cdot \cos(\beta) = \frac{1}{2} \cdot [\cos(\alpha + \beta) + \cos(\alpha - \beta)]$$

Iloczyn dwóch sygnałów

$$x(t) = \sum_{k=0}^{K_x} a_k \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_{xk} \cdot t + \varphi_{xk0})$$

$$y(t) = \sum_{k=0}^{K_y} b_k \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_{yk} \cdot t + \varphi_{yk0})$$

$$z(t) = x(t) \cdot y(t) = \sum_{k=0}^{K_x} \sum_{m=0}^{K_y} a_k \cdot b_m \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_{xk} \cdot t + \varphi_{xk0}) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_{ym} \cdot t + \varphi_{ym0})$$

Pojawią się zatem wszystkie możliwe częstotliwości:

$$|f_{xk} \pm f_{ym}|$$

$$\cos(\alpha) \cdot \cos(\beta) = \frac{1}{2} \cdot [\cos(\alpha + \beta) + \cos(\alpha - \beta)]$$

Sygnał kosinusoidalny przetworzony nieliniowo

Wnioski ogólne

$$x(t) = \cos(2\pi f_x t + \varphi_{k0})$$

$$y(t) = \sum_{n=0}^N c_n \cdot x^n(t)$$

$$x(t) \rightarrow f_x$$

$$x^2(t) \rightarrow 0, 2 \cdot f_x$$

$$x^3(t) \rightarrow f_x, 3 \cdot f_x$$

$$x^4(t) = x^2(t) \cdot x^2(t) = x(t) \cdot x^3(t) \rightarrow 0, 2 \cdot f_x, 4 \cdot f_x$$

$$x^5(t) = x^3(t) \cdot x^2(t) \rightarrow f_x, 3 \cdot f_x, 5 \cdot f_x$$

.

.

.

$$x^n(t) \rightarrow 0, 2 \cdot f_x, \dots, n \cdot f_x \quad \text{lub} \quad x^n(t) \rightarrow f_x, 3 \cdot f_x, \dots, n \cdot f_x$$

n - parzyste

n - nieparzyste

**Do przemyślenia:
analogiczne rozważania
dla sygnału**

$$x(t) = \sum_{k=0}^K a_k \cdot \cos(2\pi f_k t + \varphi_{k0})$$

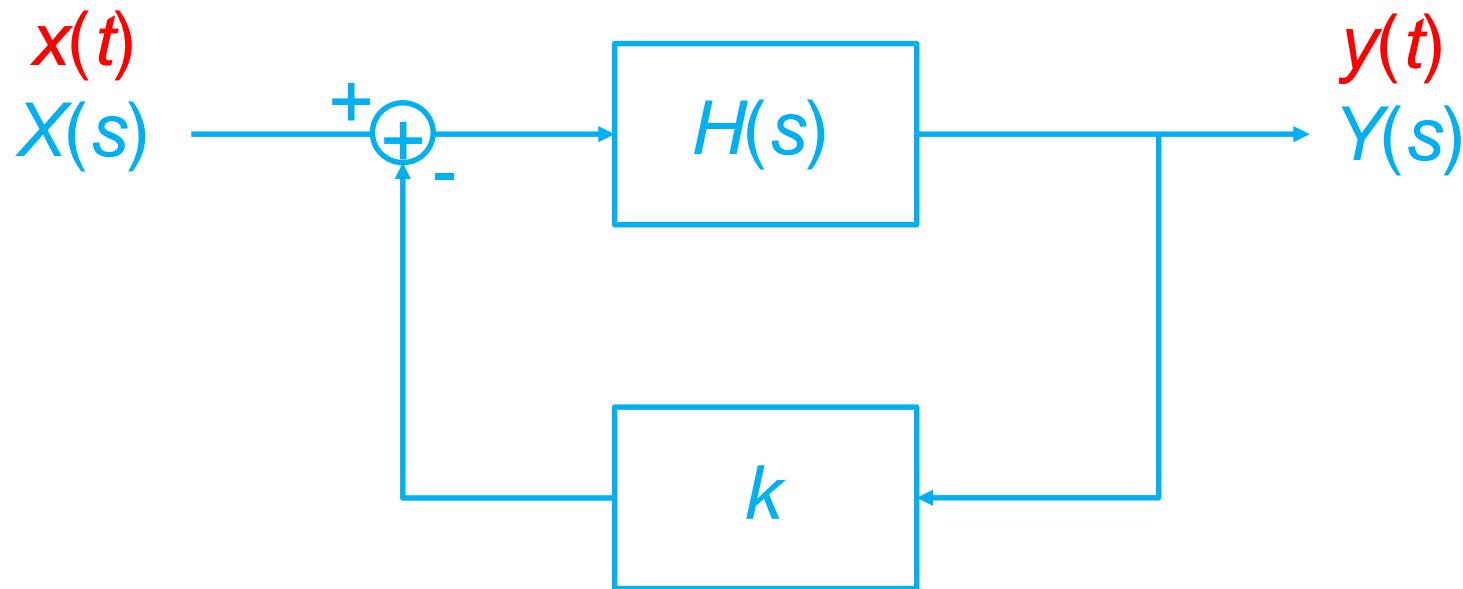
Układ z ujemnym sprzężeniem zwrotnym

$$H(s) = \frac{A}{s - s_0}$$

$$s_0, A, k \in \Re$$

$$1 > k > 0$$

$$s_0 = -2 \cdot \pi \cdot f_g$$

Ujemne sprzężenie zwrotne (USZ) - system stacjonarny, liniowy „jednobiegunowy”

$$H(s) = \frac{A}{s - s_0}$$

$$s_0 = -2 \cdot \pi \cdot f_g$$

$$s_0, A, k \in \Re$$

$$\begin{aligned} H(f) &= \frac{A}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f + 2 \cdot \pi \cdot f_g} \\ &= A \cdot \frac{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f + 2 \cdot \pi \cdot f_g}{4 \cdot \pi^2 \cdot (f^2 + f_g^2)} \end{aligned}$$

$$A > 0$$

$$|H(f)|_{f=0} = |H(0)| = \frac{A}{2 \cdot \pi \cdot f_g}$$

$$\begin{aligned} |H(f)|_{f=f_g} = |H(f_g)| &= A \cdot \frac{\sqrt{4 \cdot \pi^2 \cdot f_g^2 + 4 \cdot \pi^2 \cdot f_g^2}}{8 \cdot \pi^2 \cdot f_g^2} \\ &= \frac{A}{2 \cdot \sqrt{2} \cdot \pi \cdot f_g} = \frac{|H(0)|}{\sqrt{2}} \end{aligned}$$

$$|H(0)| \cdot f_g = \frac{A}{2 \cdot \pi}$$

$$G(f) = \frac{H(f)}{1 + k \cdot H(f)}$$

zazwyczaj
 $1 > k > 0$

$$\begin{aligned} G(s) &= \frac{H(s)}{1 + k \cdot H(s)} = \frac{s - s_0}{1 + k \cdot \frac{A}{s - s_0}} = \\ &= \frac{A}{s - s_0 + k \cdot A} = \frac{A}{s - (s_0 - k \cdot A)} \end{aligned}$$

$$s'_0 = s_0 - k \cdot A = -2 \cdot \pi \cdot f_g - k \cdot A$$

$$2 \cdot \pi \cdot f'_g = 2 \cdot \pi \cdot f_g + k \cdot A$$

$$f'_g = f_g + \frac{k \cdot A}{2 \cdot \pi} \approx \frac{k \cdot A}{2 \cdot \pi}$$

$k \cdot A >> 2 \cdot \pi \cdot f_g$

$$|G(0)| = \frac{A}{2 \cdot \pi \cdot f_g + k \cdot A} \approx \frac{1}{k}$$

$$|G(0)| \cdot f'_g = \frac{A}{2 \cdot \pi}$$

Teoretyczna pętla fazowa (*ang. PLL*)

Phase Locked Loop

$$\varphi_x(t)$$

$$x(t) = \cos(\varphi_x(t))$$

$$\frac{d}{dt} \varphi_x(t) = 2 \cdot \pi \cdot f_x(t)$$

$$\varphi_g(t)$$

$$g(t) = \cos(\varphi_g(t))$$

Phase Comparator

PC

Voltage Controlled Oscillator

VCO

$$\Delta\varphi(t) = \varphi_x(t) - \varphi_g(t)$$

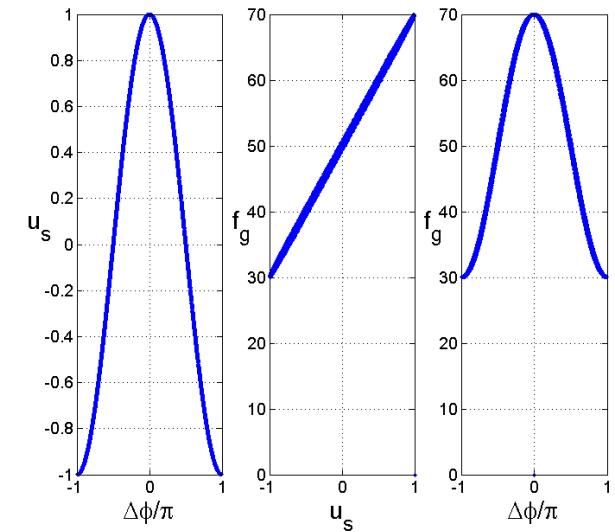
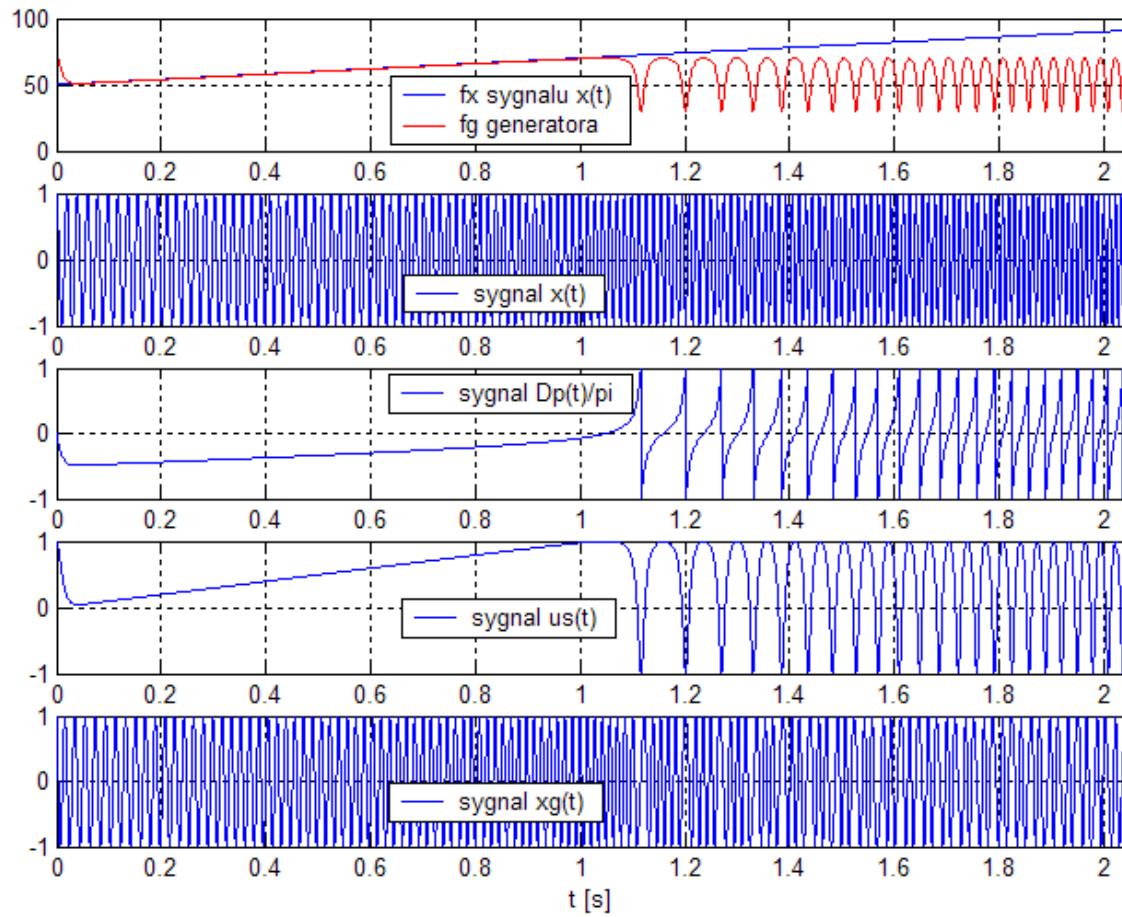
$$u_s(t) = \cos(\Delta\varphi(t))$$

$$f_g(t) = f_0 + K \cdot u_s(t)$$

$$\frac{d}{dt} \varphi_g(t) = 2 \cdot \pi \cdot f_g(t)$$

Teoretyczna pętla fazowa (*ang. PLL*)

$$\varphi_x(t) = (2 \cdot \pi \cdot f_0 + a \cdot t) \cdot t$$

$f_o = 50\text{Hz}$

$K = 20$

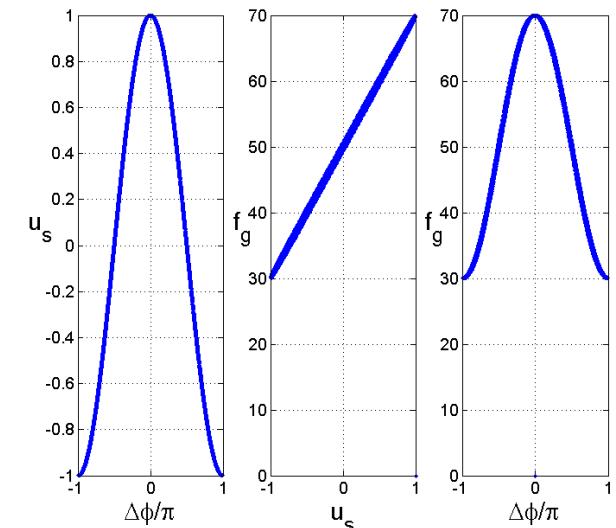
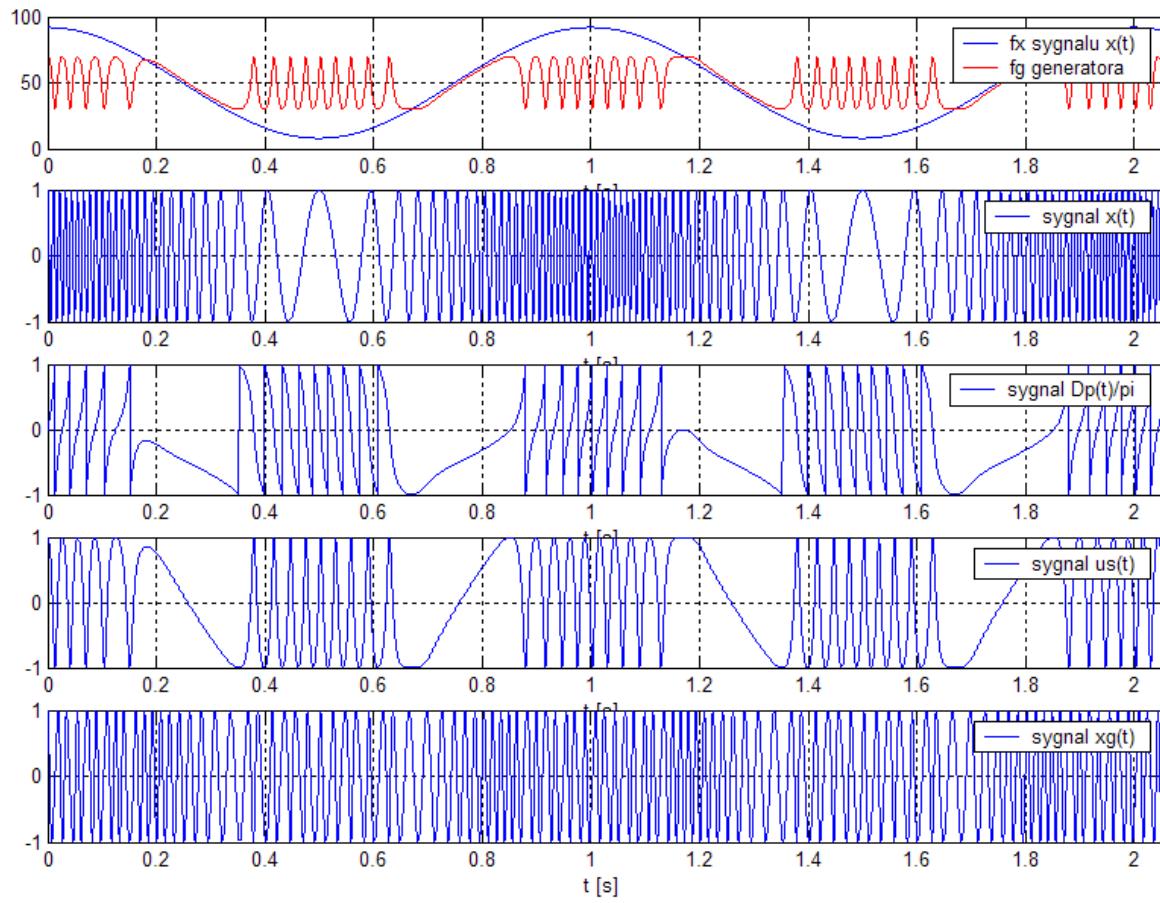
$a = 10$

$xg(t) = g(t)$

$Dp = \Delta\varphi$

Teoretyczna pętla fazowa (*ang. PLL*)

$$\varphi_x(t) = 2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + B_m \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_m \cdot t)$$

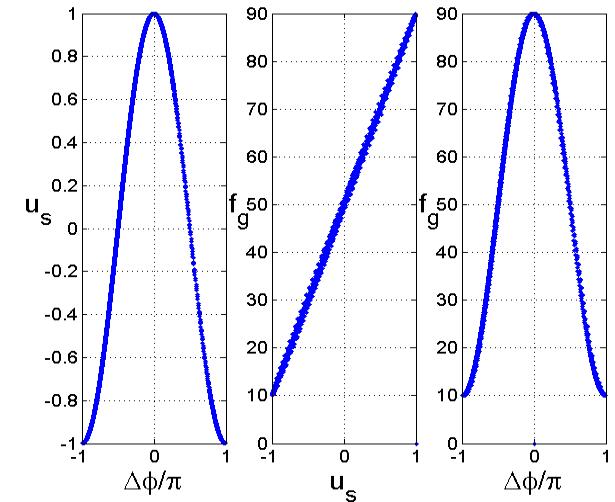
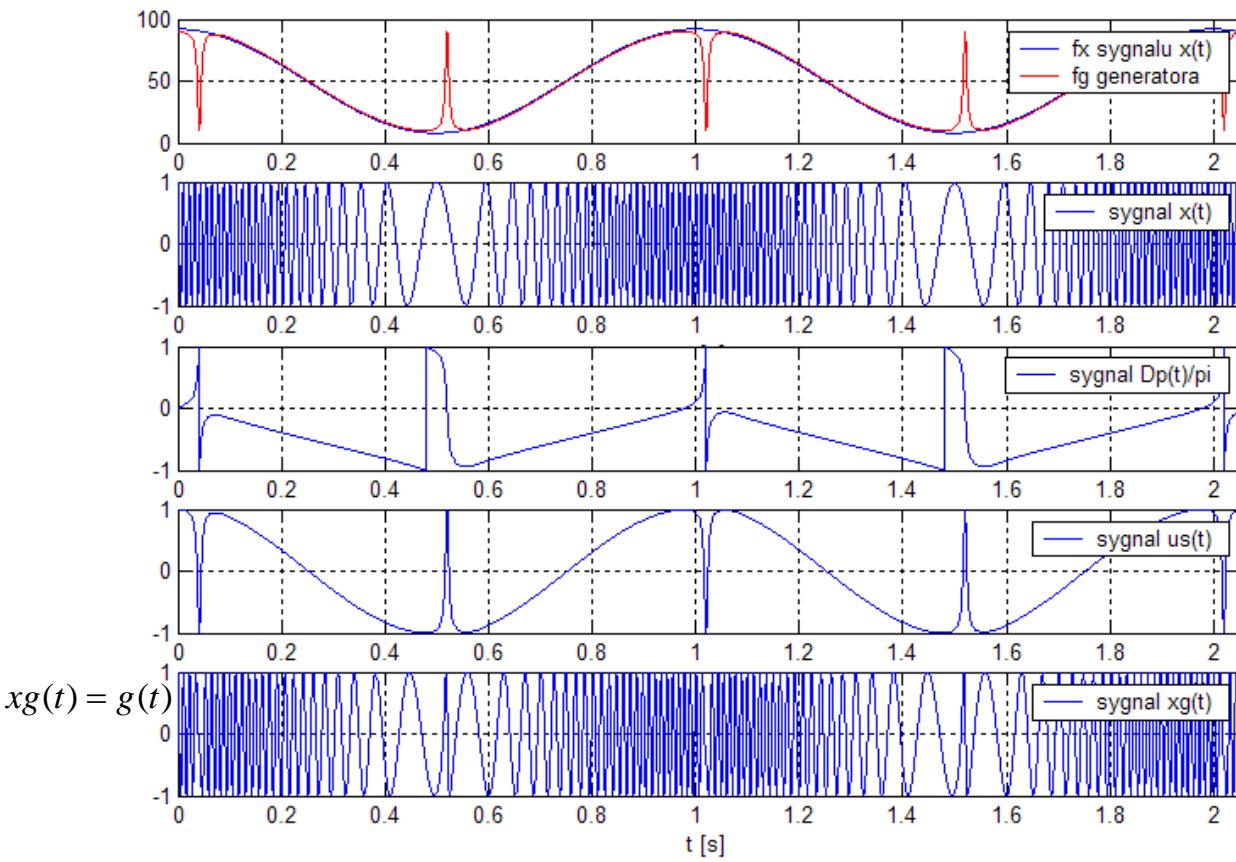
$f_o = 50\text{Hz}$
 $K = 20$
 $B_m = 42$
 $f_m = 1\text{Hz}$

$xg(t) = g(t)$

Dp = Δφ

Teoretyczna pętla fazowa (*ang. PLL*)

$$\varphi_x(t) = 2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t + B_m \cdot \sin(2 \cdot \pi \cdot f_m \cdot t)$$

$f_o = 50\text{Hz}$
 $K = 40$
 $B_m = 42$
 $f_m = 1\text{Hz}$

$D_p = \Delta\phi$

Próbkowanie idealne (powtórka)

$$x(t) \xrightarrow{\text{CFT}} X(f)$$

$$x_p(t) = x(t) \cdot p(t)$$

$$X_p(f) = X(f) * P(f)$$

$p(t)$ – funkcja próbkująca

W tym przypadku:

$$p(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t)$$

$$\sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \xleftarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \frac{1}{\Delta t} \cdot \sum_{k=-\infty}^{+\infty} \delta(f - k \cdot f_p)$$

$$f_p = \frac{1}{\Delta t}$$

Zatem transformata (CTF) po spróbkowaniu:

$$X_p(f) = \frac{1}{\Delta t} \cdot \sum_{k=-\infty}^{+\infty} X(f - k \cdot f_p)$$

AGH

Próbkowanie z aperturą (wersja 1)

- naturalne

$$x(t) \xrightarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} X(f) \quad x_p(t) = x(t) \cdot p(t) \quad X_p(f) = X(f) * P(f) \quad T < \Delta t$$

W tym przypadku okno próbkujące „otwiera się” na czas T , w którym kopiuje sygnał:

$$p(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \Pi\left(\frac{t - n \cdot \Delta t}{T}\right)$$

Środek okna znajduje się w punkcie próbkowania.

$p(t)$ jest okresowe, ze wzorcem okresu $p_0(t)$, zatem jego transformata musi być następująca:

$$p_0(t) = \Pi\left(\frac{t}{T}\right) \xrightarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} P_0(f) = T \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot T)$$

$$P(f) = \frac{1}{\Delta t} \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} P_0(n \cdot f_0) \cdot \delta(f - n \cdot f_0)$$

$$\sum_{n=-\infty}^{+\infty} \Pi\left(\frac{t - n \cdot \Delta t}{T}\right) \xleftrightarrow[\text{ICFT}]{\text{CFT}} \frac{T}{\Delta t} \cdot \sum_{k=-\infty}^{+\infty} \text{sinc}(\pi \cdot k \cdot f_p \cdot T) \cdot \delta(f - k \cdot f_p)$$

Zatem transformata (CTF) po spróbkowaniu:

$$X_p(f) = \frac{T}{\Delta t} \cdot \sum_{k=-\infty}^{+\infty} \text{sinc}(\pi \cdot (k \cdot f_p) \cdot T) \cdot X(f - k \cdot f_p)$$

...czyli odtwarzanie sygnału jest oczywiste.

Nie zależy od f , ale zależy od k – czyli jest to mnożnik (liczba).

AGH

Próbkowanie „z aperturą” (wersja 2) - chwilowe

$$x(t) \xrightarrow{\text{CFT}} X(f)$$

Wartość próbki idealnej staje się amplitudą prostokąta o szerokości T .

$$T < \Delta t$$

$$x_p(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \Pi\left(\frac{t - n \cdot \Delta t}{T}\right)$$

Środek prostokąta znajduje się w punkcie próbkowania.

$$x_p(t) = [x(t) \cdot p(t)] * \Pi\left(\frac{t}{T}\right)$$

$$p(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t)$$

$$X_p(f) = [X(f) * P(f)] \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot T) \cdot T$$

Zatem transformata jest taka jak dla próbkowania idealnego, jednak z obwiednią „sinc” oraz mnożnikiem T . W tym przypadku obwiednia jest funkcją f !

...czyli odtwarzanie sygnału wymaga skompensowania tego efektu.

AGH

Próbkowanie „z aperturą” (wersja 3) - chwilowe, z opóźnieniem

Bardziej realistyczna wersja:

w tym przypadku w punkcie próbkowania znajduje się początek próbkującego prostokąta.

$$x_p(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} x(n \cdot \Delta t) \cdot \Pi\left(\frac{t - n \cdot \Delta t - T/2}{T}\right)$$

$$x_p(t) = [x(t) \cdot p(t)] * \Pi\left(\frac{t - T/2}{T}\right)$$

$$X_p(f) = [X(f) * P(f)] \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot T) \cdot T \cdot e^{-j \cdot \pi \cdot f \cdot T}$$

Mnożnik „exp” na końcu daje jedynie liniową modyfikację fazy
– sygnał spróbkowany jest opóźniony o $T/2$.

Takie opóźnienie można niekiedy zignorować.

AGH

Próbkowanie z aperturą (wersja 4) - naturalne z całkowaniem całościowym

Próbkowanie naturalne z aperturą:

$$x_p(t) = x(t) \cdot p(t)$$

$$p(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \Pi\left(\frac{t - n \cdot \Delta t}{T}\right)$$

... dlatego:

$$x_c(t) = \int_{-\infty}^t x_p(\tau) d\tau \quad \longleftrightarrow \quad X_c(f) = \begin{cases} f \neq 0 \\ j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \end{cases} \cdot X_p(f)$$

Jeżeli założymy:

$$X_p(0) = 0$$

to:

$$X_c(0) = 0$$

$$X_p(f) = \frac{T}{\Delta t} \cdot \sum_{k=-\infty}^{+\infty} \text{sinc}(\pi \cdot (k \cdot f_p) \cdot T) \cdot X(f - k \cdot f_p)$$

Ostatecznie:

$$X_c(f) = \frac{1}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} \cdot \frac{T}{\Delta t} \cdot \sum_{k=-\infty}^{+\infty} \text{sinc}(\pi \cdot (k \cdot f_p) \cdot T) \cdot X(f - k \cdot f_p)$$

Zależy od f , czyli tworzy obwiednię.

AGH

Próbkowanie z aperturą (wersja 5) - z całkowaniem lokalnym

$$x(t) \xrightarrow{\substack{CFT \\ ICFT}} X(f)$$

W tej wersji wynik próbkowania jest pseudo-funkcją grzebieniową modulowaną wynikiem całkowania:

$$x_c(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \cdot \int_{-\infty}^{t+T/2} p_n(\tau) \cdot x(\tau) d\tau$$

$$T < \Delta t \quad (1)$$

gdzie:

$$p_n(t) = \Pi\left(\frac{t - n \cdot \Delta t}{T}\right)$$

jest elementem ciągu okien próbujących:

$$p(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} p_n(t)$$

Po uwzględnieniu okien wzór (1) można przepisać następująco:

$$x_c(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \cdot \int_{n \cdot \Delta t - T/2}^{n \cdot \Delta t + T/2} x(\tau) d\tau \quad (2)$$

Próbkowanie z aperturą (wersja 5) - z całkowaniem lokalnym

$$x_c(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \cdot \int_{n \cdot \Delta t - T/2}^{n \cdot \Delta t + T/2} x(\tau) d\tau \quad (2)$$

Wprowadźmy sygnał $y(t)$:

$$y(t) = \int_{-\infty}^t x(\tau) d\tau$$

... i teraz wzór (2) możemy przepisać kolejno:

$$x_c(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \cdot [y(n \cdot \Delta t + T/2) - y(n \cdot \Delta t - T/2)] \quad (3)$$

$$x_c(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \cdot [y(t + T/2) - y(t - T/2)] \quad (4)$$

$$x_c(t) = [y(t + T/2) - y(t - T/2)] \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \quad (5)$$

Próbkowanie z aperturą (wersja 5) - z całkowaniem lokalnym

$$x_c(t) = [y(t + T/2) - y(t - T/2)] \cdot \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \quad (5)$$

$$x_c(t) = [y(t + T/2) - y(t - T/2)] \cdot g_{\Delta t}(t)$$

$$g_{\Delta t}(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t)$$

$$\Delta t = \frac{1}{f_p}$$

$$g_{\Delta t}(t) \xleftrightarrow[ICFT]{CFT} \frac{1}{\Delta t} \cdot g_{f_p}(f)$$

$$X_c(f) = Y(f) \cdot \left[e^{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot T/2} - e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot T/2} \right] * g_{f_p}(f) \cdot \frac{1}{\Delta t}$$

$$Y(f) = \frac{1}{j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f} \cdot X(f)$$

$$X_c(f) = \frac{T}{\Delta t} \cdot \sum_{k=-\infty}^{+\infty} \text{sinc}\left(\pi \cdot (f - k \cdot f_p) \cdot T\right) \cdot X(f - k \cdot f_p)$$

Zależy od f , czyli tworzy obwiednię typu
„sinc” – osobną dla każdej kopii $X(f)$.

Próbkowanie z aperturą (wersja 6) - z całkowaniem lokalnym, z opóźnieniem

$$x_c(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \cdot \int_{-\infty}^t p_n(\tau) \cdot x(\tau) d\tau$$

czyli okno próbkujące musi poprzedzać „punkt próbki”

$$p_n(t) = \Pi\left(\frac{t - n \cdot \Delta t + T/2}{T}\right)$$

$$p(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} p_n(t)$$

$$x_c(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \cdot \int_{n \cdot \Delta t - T}^{n \cdot \Delta t} x(\tau) d\tau$$

Inne (niż sinc) sposoby odtwarzania sygnału analogowego z próbek

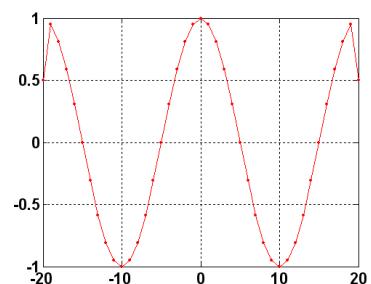
$$x_{\Pi}(t) = \sum_{n=n_1}^{n_2} x[n] \cdot \Pi\left(\frac{t - n \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) \leftrightarrow X_{\Pi}(f) = \sum_{n=n_1}^{n_2} x[n] \cdot \Delta t \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot \Delta t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot n \cdot \Delta t}$$

$$\Lambda\left(\frac{t}{\Delta t}\right) \leftrightarrow \Delta t \cdot \text{sinc}^2(\pi \cdot f \cdot \Delta t)$$

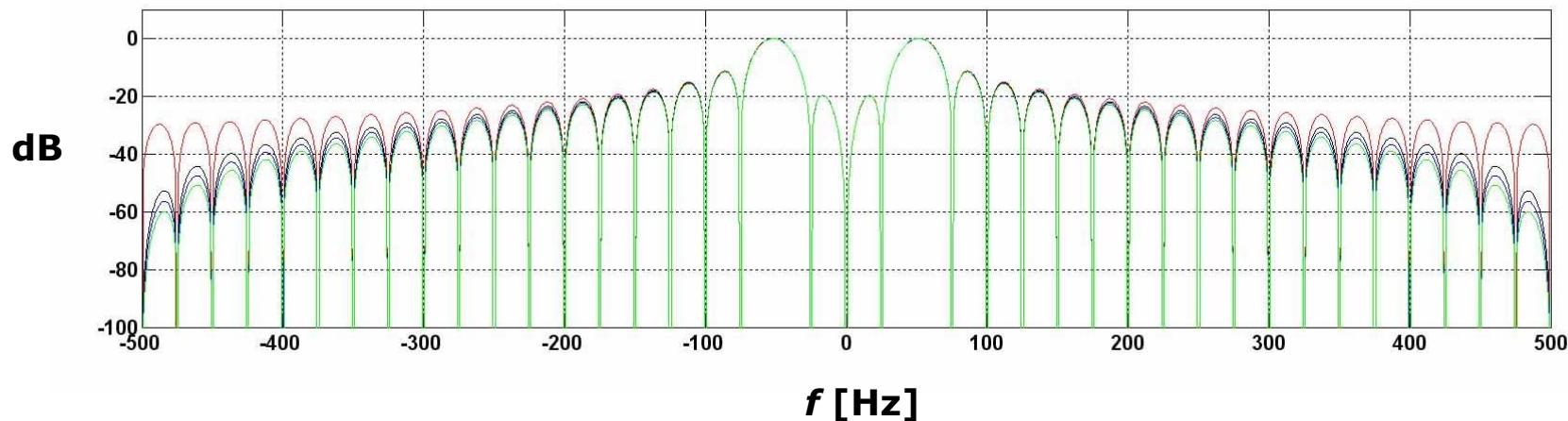
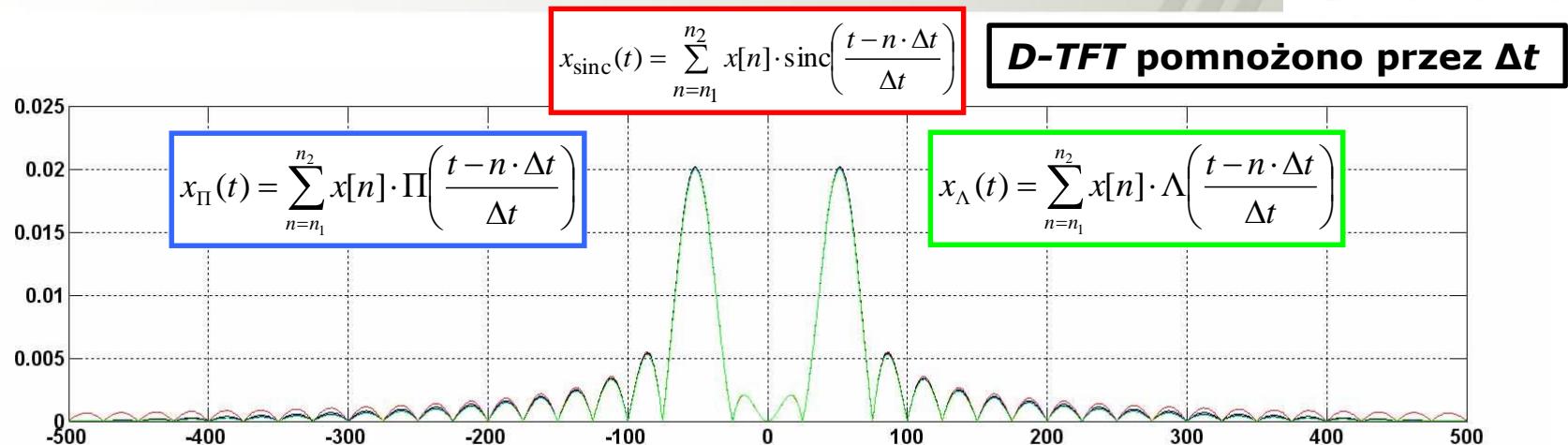
$$x_{\Lambda}(t) = \sum_{n=n_1}^{n_2} x[n] \cdot \Lambda\left(\frac{t - n \cdot \Delta t}{\Delta t}\right) \leftrightarrow X_{\Lambda}(f) = \sum_{n=n_1}^{n_2} x[n] \cdot \Delta t \cdot \text{sinc}^2(\pi \cdot f \cdot \Delta t) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot n \cdot \Delta t}$$

Próbki można też notować tak: $x[n] = x_n$

$$x(t) = \Pi\left(\frac{t}{T}\right) \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot f_0 \cdot t)$$

 $x[n]$

Przykładowe porównanie modułów CFT (oraz D-TFT)

Próbkowanie „naturalne” we wzmacniaczach mocy klasy D

Dla sygnału nieskończonego:

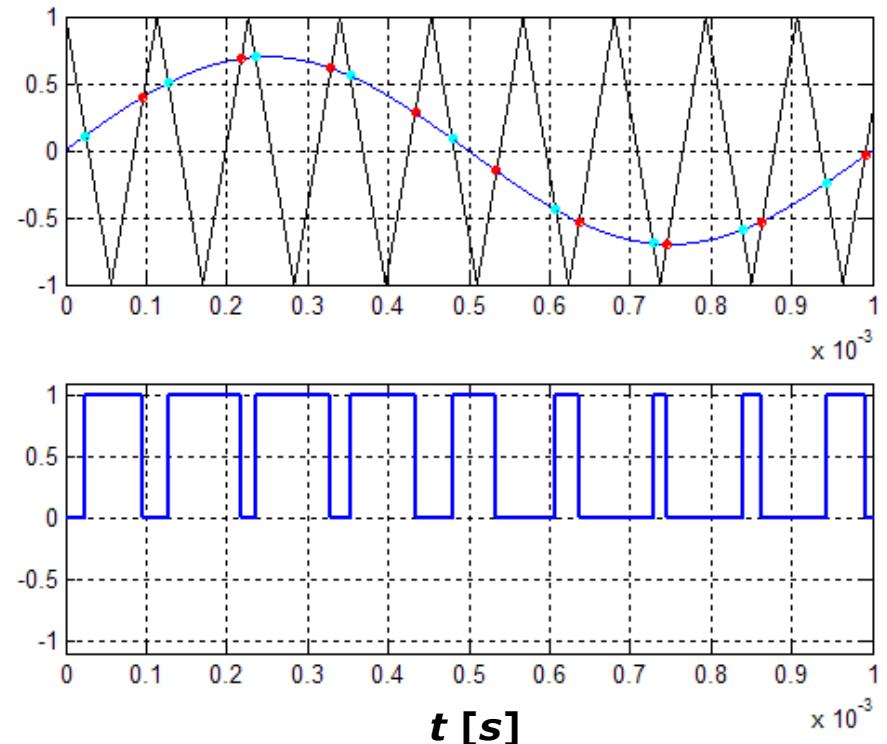
$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t + \varphi_0)$$

$$y(t) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} \Pi\left(\frac{t - t_n}{T_n}\right)$$

$$T_n = t_{bn} - t_{an}$$

$$t_n = \frac{t_{an} + t_{bn}}{2}$$

$$Y(f) = \sum_{n=-\infty}^{+\infty} T_n \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot T_n) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_n}$$

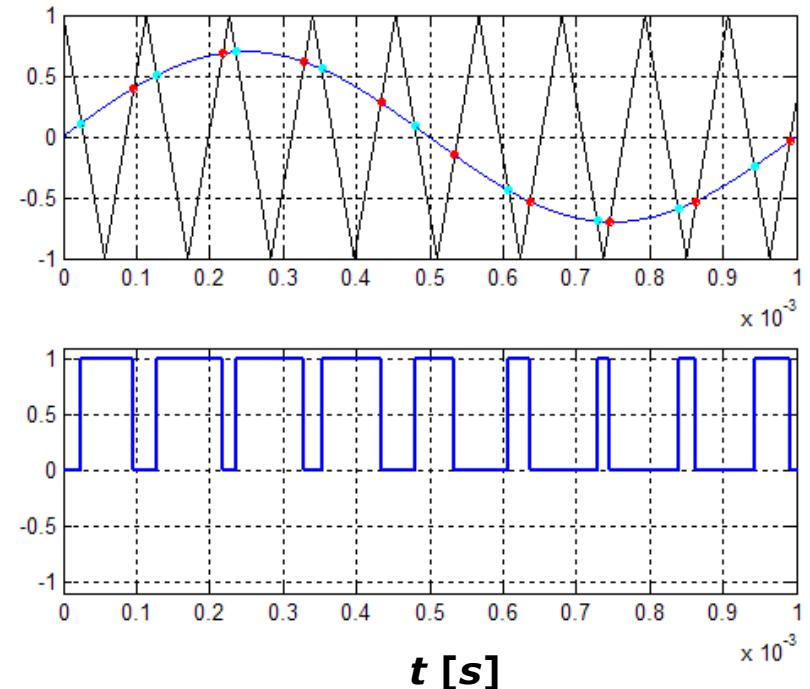

Próbkowanie „naturalne” we wzmacniaczach mocy klasy D

Dla sygnału skończonego:

$$x(t) = \cos(2 \cdot \pi \cdot f_x \cdot t + \varphi_0) \cdot \Pi\left(\frac{t - T/2}{T}\right)$$

$$y(t) = \sum_{n=0}^{N-1} \Pi\left(\frac{t - t_n}{T_n}\right)$$

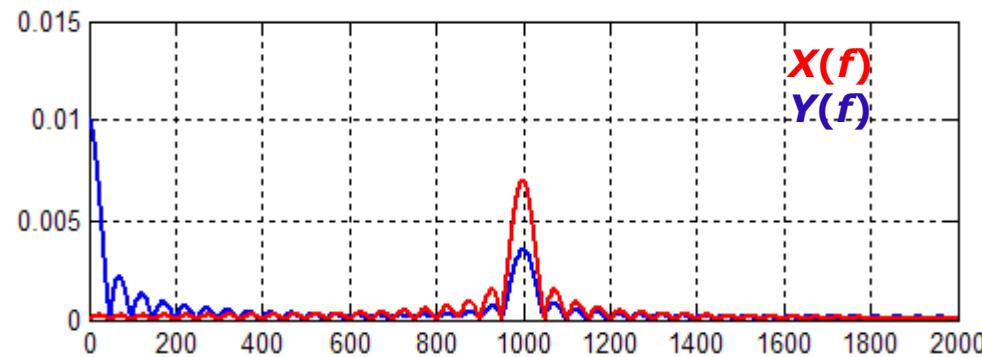

$$Y(f) = \sum_{n=0}^{N-1} T_n \cdot \text{sinc}(\pi \cdot f \cdot T_n) \cdot e^{-j \cdot 2 \cdot \pi \cdot f \cdot t_n}$$

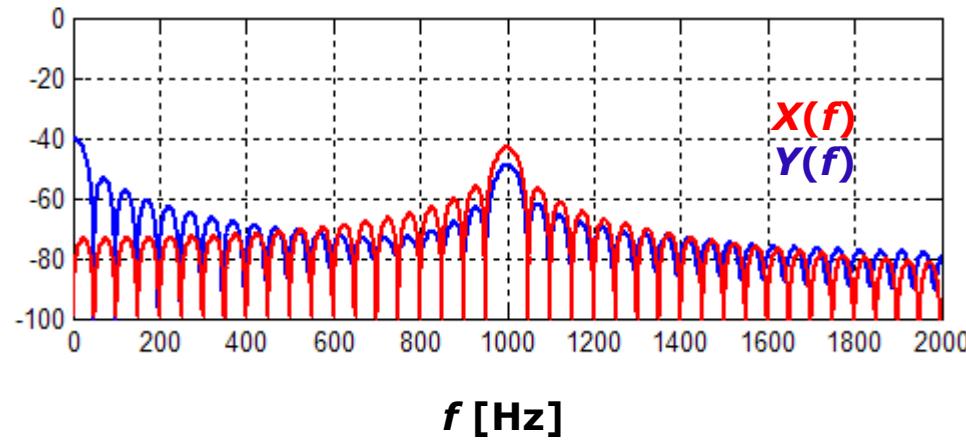
Próbkowanie „naturalne” we wzmacniaczach mocy klasy D

Charakterystyki amplitudowe (czyli moduł)

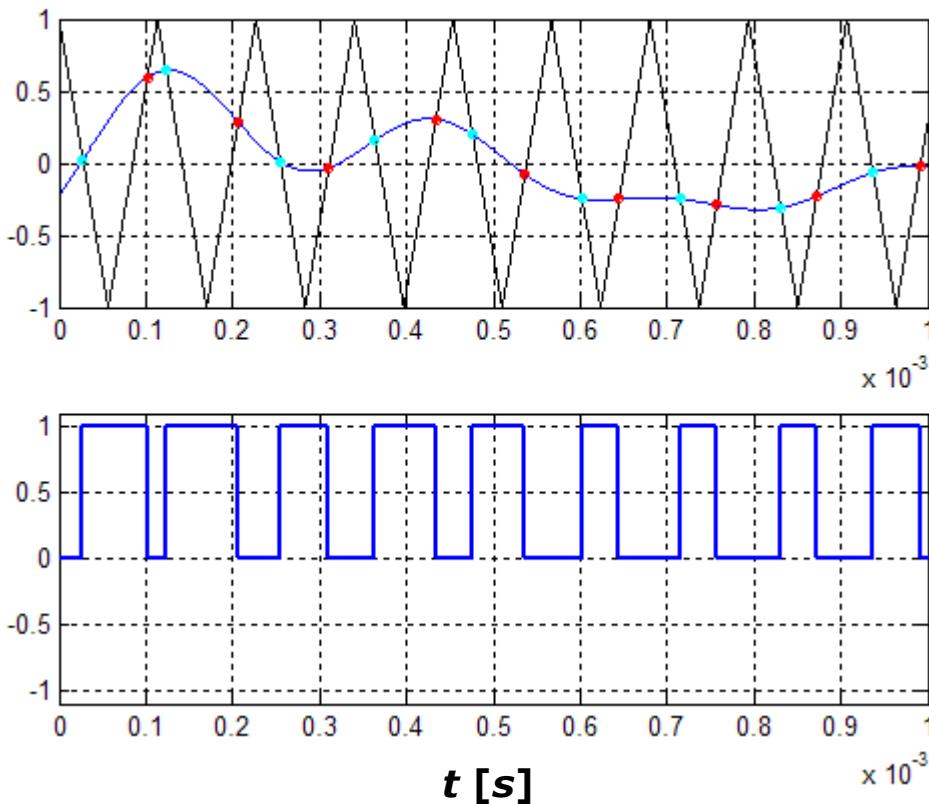
Skala liniowa

Skala w dB

Próbkowanie „naturalne” we wzmacniaczach mocy klasy D

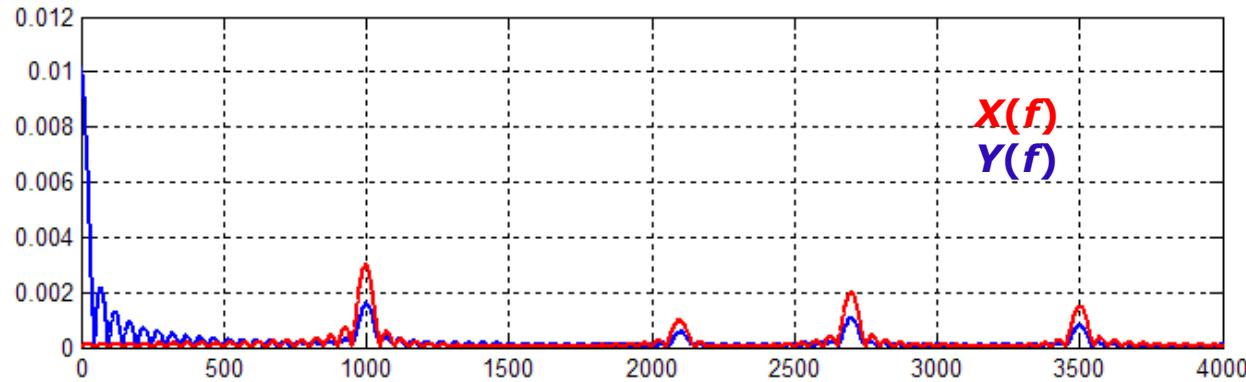

Sygnal będący kombinacją liniową czterech kosinusoid

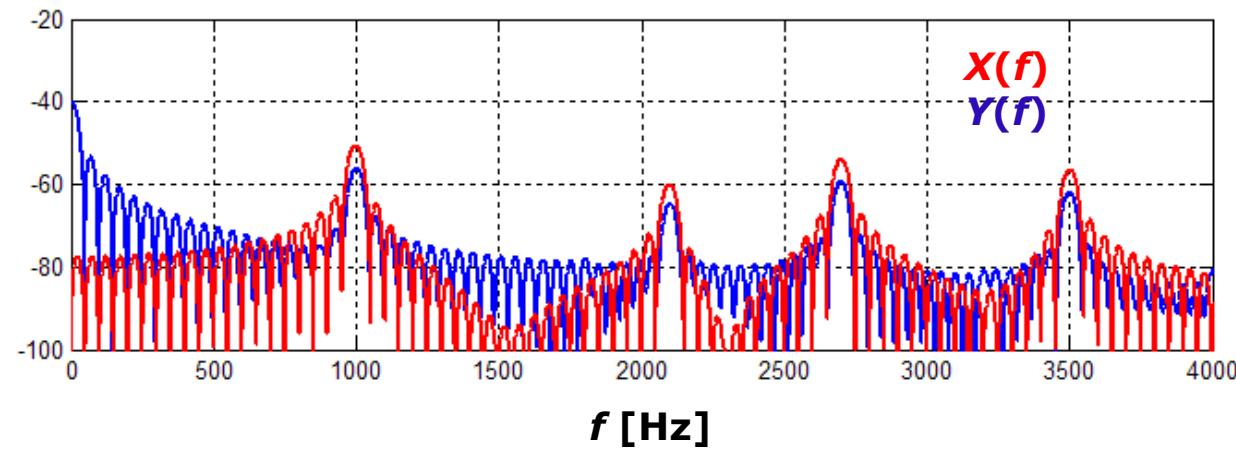
Próbkowanie „naturalne” we wzmacniaczach mocy klasy D

Charakterystyki amplitudowe (czyli moduł)

Skala liniowa

Skala w dB

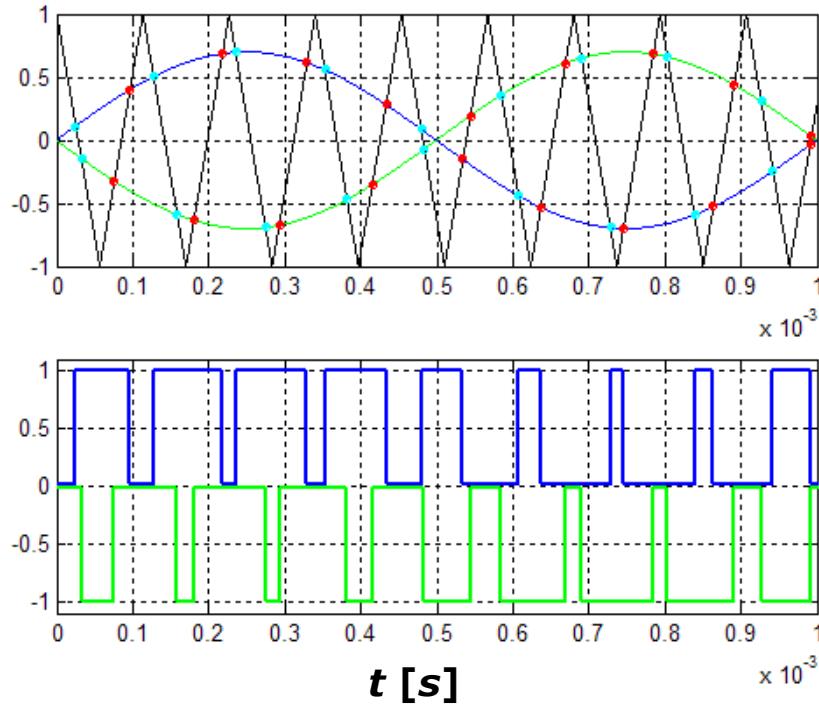
Próbkowanie „naturalne” we wzmacniaczach mocy klasy D

Wariant dwukanałowy (dwustronny):

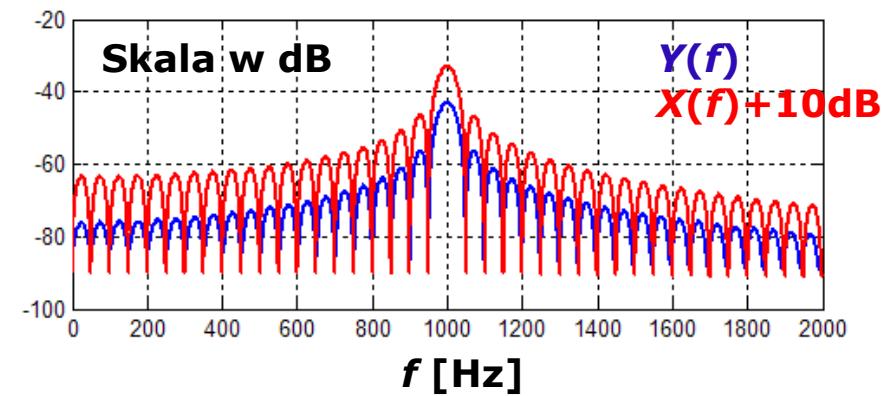
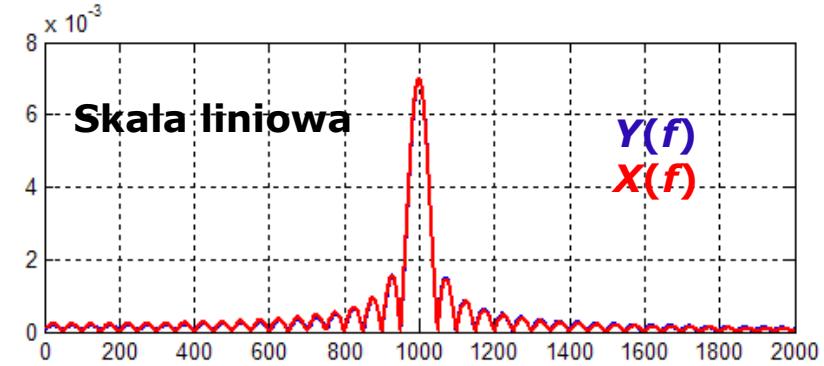
$$x(t) \rightarrow y_1(t)$$

$$-x(t) \rightarrow y_2(t)$$

$$y(t) = y_1(t) - y_2(2)$$

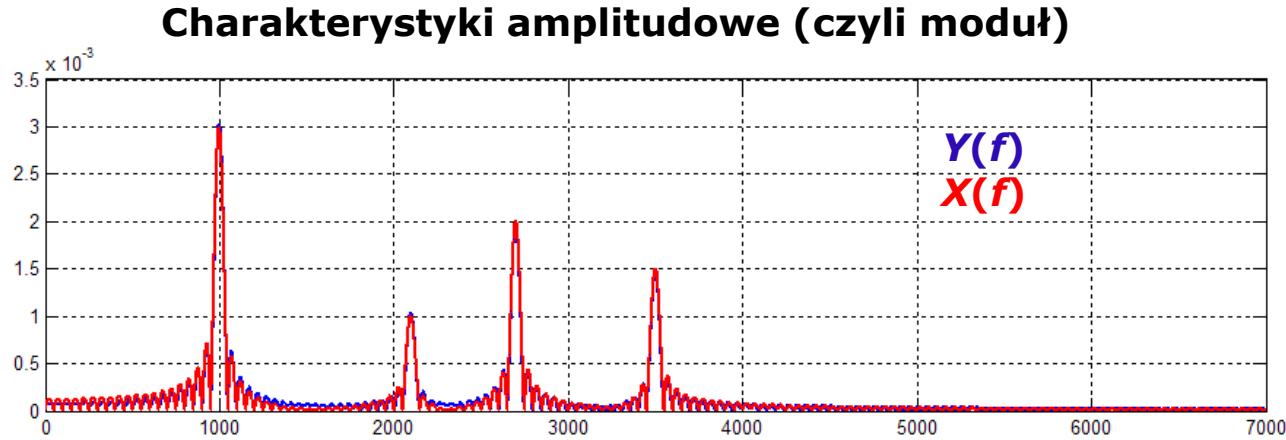

Charakterystyki amplitudowe (czyli moduł)

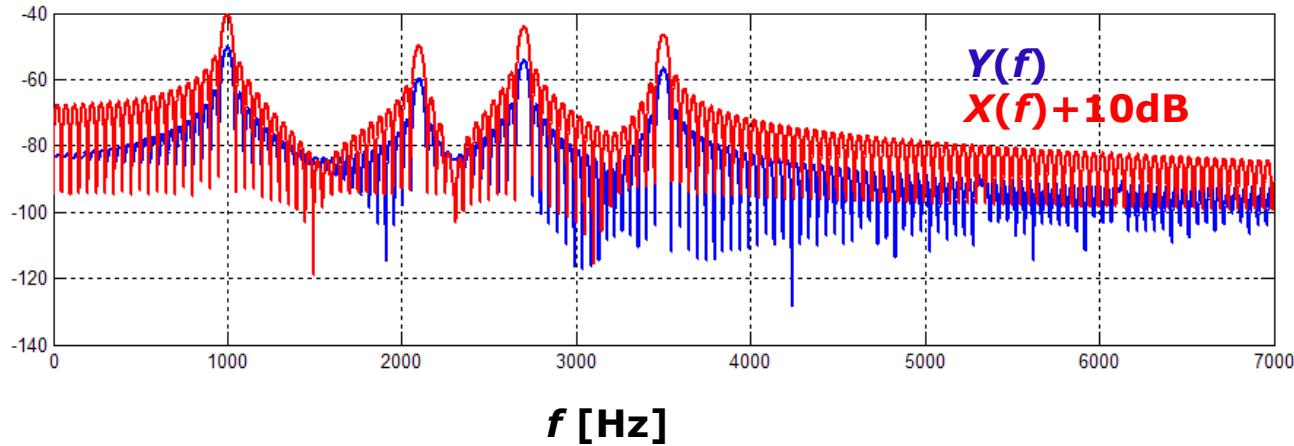

Próbkowanie „naturalne” we wzmacniaczach mocy klasy D

Skala liniowa

Skala w dB

f [Hz]

Podsumowanie

- 1. Zmiana argumentu w delcie Diraca.**
- 2. Nieliniowe przetwarzanie sygnałów kosinusoidalnych.**
- 3. Ujemne sprzężenie zwrotne.**
- 4. Teoretyczna pętla fazowa.**
- 5. Próbkowanie z aperturą (różne wersje).**
- 6. Różne warianty odtwarzania sygnału z próbek.**
- 7. Próbkowanie naturalne we wzmacniaczach mocy.**

AGH

*Zapraszam na ćwiczenia ...
lub do laboratorium ...*